

EDEBİYAT SOSYOLOJİSİ AÇISINDAN
TÜRK ÖYKÜCÜLÜĞÜ: 1990-2005

Doktora Tezi

LEYLA BURCU DÜNDAR

TÜRK EDEBİYATI BÖLÜMÜ
Bilkent Üniversitesi
Ankara
Temmuz 2007

EDEBİYAT SOSYOLOJİSİ AÇISINDAN
TÜRK ÖYKÜCÜLÜĞÜ: 1990-2005

Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilkent Üniversitesi

LEYLA BURCU DÜNDAR

Türk Edebiyatı Disiplininde Doktora Derecesi Kazanma
Yükümlülüklerinin Bir Parçasıdır

TÜRK EDEBİYATI BÖLÜMÜ
BİLKENT ÜNİVERSİTESİ
ANKARA

Temmuz 2007

Bütün hakları saklıdır.
Kaynak göstermek koşuluyla alıntı ve gönderme yapılabilir.
© Leyla Burcu Dünder

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Türk Edebiyatında Doktora derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

.....
Yrd. Doç. Dr. Süha Oğuzertem
Tez Danışmanı

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Türk Edebiyatında Doktora derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

.....
Doç. Dr. Ayşenur İslam
Tez Jürisi Üyesi

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Türk Edebiyatında Doktora derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

.....
Doç. Dr. Dilek Yalçın Çelik
Tez Jürisi Üyesi

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Türk Edebiyatında Doktora derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

.....
Yrd. Doç. Dr. Dilek Cindoğlu
Tez Jürisi Üyesi

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Türk Edebiyatında Doktora derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

.....
Yrd. Doç. Dr. Laurent Mignon
Tez Jürisi Üyesi

Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü'nün onayı

.....
Prof. Dr. Erdal Erel
Enstitü Müdürü

ÖZET

EDEBİYAT SOSYOLOJİSİ AÇISINDAN TÜRK ÖYKÜCÜLÜĞÜ:
1990-2005

Dündar, Leyla Burcu
Doktora, Türk Edebiyatı Bölümü
Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Süha Oğuzertem

Temmuz 2007

1990’lı yıllarda bir grup genç öykücünün ortaya çıkmasıyla Türk edebiyatında gözlemlenen hareketlilik, bir “öykü patlaması”ndan söz edilmesine yol açmıştır. Öykü alanında son yıllarda görülen değişimin hangi toplumsal dönüşümleri yansıttığı sorusuna yanıt arayan bu çalışmada, 1990-2005 yıllarını kapsayan bir araştırma yürütülmüş, bu çerçevede 53 öykücünün 131 yapıtı incelenmiştir.

Tezde 1990’lı yıllardan bugüne Türk öykücülüğü, edebiyat sosyolojisi açısından ele alınırken nicel ve nitel analiz yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Öncelikle bir veri tabanı oluşturulmuş ve böylelikle “öykü patlaması” tabir edilen olgu istatistiksel olarak somutlaştırılmıştır. Daha sonra seçilen öykücü grubunun biyografik bilgilerinden hareketle çeşitli sosyolojik profiller çıkarılmıştır. Öykü alanı ve öykücülerin ardından döneme odaklanılmış, 1990’lı yıllarda dünyadaki ve Türkiye’deki sosyopolitik gelişmelerin oluşturduğu gündem belirlenmiş ve öykü kitapları bu çerçevede okunmuştur. İncelenen öyküler ile yayımlandıkları yılların gündemi arasında şaşırtıcı örtüşmeler olduğu kadar çarpıcı kopukluklar da olduğu görülmüştür. Genelde dönemin siyasal gündeminden hayli uzak duran öykücülüğün, kimi siyasal gelişmelerin sonuçlarının dolaylı yansımalarını içerdiği saptanmıştır.

1980 darbesinin ardından yürürlüğe sokulan depolitizasyon sürecinden miras kalan bireyci düşünme biçiminin 1990’larda kaleme alınmış olan bu metinlere genelde sinmiş olduğu sonucuna varılmıştır. Bireyi merkeze koyan bu anlayış, özellikle incelenen öykülerde çok sık rastlanan ithaflar ile epigrafların kişisel öğeler taşımasında ve çoğunlukla ben-anlatıcı kullanımının benimsenmesinde kendini göstermektedir. Son dönem öykücülüğünde dikkat çeken en çarpıcı değişimse görsel öğelere yer verilmesidir. Metinlerin farklı karakter biçimleriyle çeşitlendirilmesine ek olarak, grafik ve desen kullanımı ile çok sık karşılaşılması, yazın dünyasının görsel kültürü içselleştirmesi olarak yorumlanmıştır. Bu biçimsel yeniliklerin yanı sıra, oldukça yaygınlaşmış görünen tematik belirsizlik, kurgusal parçalılık ve metinlerarasılık gibi kimi özellikler, postmodernizmden izler taşımaktadır.

Anahtar sözcükler: Türk öykücülüğü, 1990’lı yıllar, edebiyat sosyolojisi, postmodernizm

ABSTRACT

A SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF THE TURKISH SHORT STORY

WRITING: 1990-2005

Dündar, Leyla Burcu

Ph.D., Department of Turkish Literature

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Süha Oğuzertem

July 2007

In the 1990s, the emergence of a group of young short story writers was labeled as a “boom” in Turkish literature. This dissertation aims to reveal the connection between the recent changes in the short story writing and the transformations in the society by focusing on the period between 1990-2005, and examining 131 books written by 53 writers.

In the thesis, the Turkish short story writing from the 1990s to the present has been discussed from a sociological point of view, employing both quantitative and qualitative research methods. First, a database has been formed in order to empirically specify the so-called boom. Next, sociological profiles have been drawn using the biographical information gathered about the selected group. Then, the period has been examined. Sociopolitical developments of the 1990s both in Turkey and the world have been summarized in order to provide a framework for the analysis. It is understood that there are astounding connections and disconnections between the texts and the period. Although the Turkish short story writing of the 1990s seems to be quite disinterested in the political agenda, it is determined that the outcomes of some incidents are indirectly reflected.

The depolitization process following the 1980 coup d'état and the individualistic way of thinking stemming from that have strongly influenced the texts written in the 1990s. This individualistic approach shows itself in the personal aspects of dedications and epigraphs, and the widespread use of the first person narrative. The most remarkable feature of the recent short story writing is the employment of visual elements. In addition to the diversification of the texts by an assortment of fonts, the display of illustrations and graphics may be interpreted as the internalization of the visual culture by the literary public sphere. Apart from these formal innovations, the roots of such characteristics as thematic ambiguity, fragmentation and intertextuality can be traced back to postmodernism.

Keywords: Turkish short story writing, 1990s, sociology of literature, postmodernism

ÖNSÖZ

Türk edebiyatı bölümlerinde yapılan “modern” döneme ilişkin çalışmaların azlığı ve bunlarda nadiren 1980’li ya da 1990’lı yılların incelenmesi, tez konumu şekillendiren etkenlerin başlıcası oldu. Öykü alanında yakın dönemde gözlemlenen hareketliliğin ancak disiplinler arası bir yaklaşımla kavranabileceği düşüncesi, tezin yöntemini belirledi. Dönem odaklı çalışmaların sunduğu kuşatıcı bakış açısının edebiyat tarihi açısından taşıdığı öneme rağmen akademide yeterince rağbet görmüyor oluşu, bu tezin gerekliliğine olan inancımı güçlendirdi.

Çalışmamın tüm aşamalarında bana her anlamda destek olan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Süha Oğuzertem’e burada ne kadar teşekkür etsem azdır; onsuz bu tez bir hayal olmaktan öteye geçemezdi. Tez İzleme Komitesi üyeleri Yrd. Doç. Dr. Laurent Mignon ve Yrd. Doç. Dr. Dilek Cindoğlu’nun değerli katkıları benim için yol gösterici olmuştur; kendilerine teşekkürü borç bilirim. Öykücülerin biyografilerindeki eksiklikleri giderme konusundaki yardımlarından dolayı Asena Günal ve Sevgül Sönmez’e teşekkür ederim.

Ayrıca anneme ve babama, sabırları, destekleri ve bana moral vermekten hiç yorulmadıkları için; Barış’a ise, okyanusun öte yanından bile hep yanımda olduğunu hissettirdiği için teşekkürler. Çağla’sız, Mavi’siz ve elbette bir de tangosuz bu süreç iyice yaşanmaz olurdu; iyi ki varlar.

İÇİNDEKİLER

	sayfa
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar	ix
GİRİŞ	1
A. Tezin Gerekçesi	3
B. Kuramsal Çerçeve	5
C. Taranan Kaynaklar	8
Ç. İzlenen Yöntem	12
I. BÖLÜM: ÖYKÜ ALANINA SOMUT BİR ADIM	16
A. Alanı Araştırmak: Kurum Arşivleri	20
B. Alanı Belirlemek: Veri Tabanı Projesi	25
C. Veriler Işığında Öykücülüğün Grafiği	31
Ç. “Öykü Patlaması”nı Yorumlamak	37
II. BÖLÜM: ÖYKÜCÜLERE NESNEL BİR YAKLAŞIM	46
A. Araştırmayı Odaklamak: Yazarların Belirlenmesi	48
B. Genç Öykücülerin Sosyolojik Profili	54
1. Doğum Tarihlerinin Dağılımı	55

2. Doğum Yerlerinin Dağılımı		56
3. Yaşanan Yerlerin Dağılımı		57
4. Cinsiyet Dağılımı		59
5. Eğitim Durumu Dağılımı		60
6. Mesleki Dağılım		61
7. Edebî Üretimin Dağılımı		64
C. Yayıncılıktan Hareketle Yazınsal Alanın Portresi		66
III. BÖLÜM: DÖNEME BETİMLEYİCİ BİR BAKIŞ		78
A. 1990'lı Yıllarda Dünya Konjonktürü		79
B. 1990'lı Yıllarda Türkiye: Siyasal Ortam		84
C. 1990'lı Yılların Panoraması: Toplumsal Gündem		97
1. Yaşadığımız Çağın Temposu: <i>Tempo</i>		105
2. Aylık Sosyalist Kültür Dergisi: <i>Birikim</i>		111
3. Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi: <i>Varlık</i>		113
IV. BÖLÜM: ÖYKÜLERE SOSYOLOJİK BİR YAKLAŞIM		116
A. Dış Özellikler		120
B. İç Özellikler		126
C. Tematik Özellikler		137
Ç. Öykü Eleştirisine Eleştirel Bir Bakış		143
SONUÇ		154
EKLER		162
A. <i>Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi</i> 'ndeki "Öykücü"ler		162
B. Süreli Olmayan Yayınlar İçin Bandrol Talep Formu		172
C. ISBN Türkiye Ajansı-Materyal formu		173

Ç. <i>Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi</i> 'nin İkinci Baskısındaki “Öykücü”ler	174
D. <i>Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi</i> 'nde “Öykücü” Olarak Tanımlanmayıp 1990'dan Sonra Öykü Kitabı Yayımlanmış Yazarlar	185
E. Veri Tabanı: 1990-2005 Arasında Yayımlanan Öykü Kitapları	189
F. 1965'ten Sonra Doğan Öykücüler	213
G. 1965'ten Sonra Doğan Öykücülerden En Az İki Öykü Kitabı Olanlar	215
H. 1965'ten Sonra Doğan Öykücülerden En Az Üç Öykü Kitabı Olanlar	216
I. 13 Öykücünün 51 Kitabının Yayınevleri	217
İ. 53 Öykücünün 131 Kitabı	218
J. 53 Öykücünün Kısa Biyografik Bilgileri	222
SEÇİLMİŞ BİBLİYOGRAFYA	227
ÖZGEÇMİŞ	235

TABLÖLAR

Tablo 1: Yıllara Göre Yayımlanan Öykü Kitabı Sayısı	.	.	.	31
Tablo 2: Toplam Kitap Sayısının Yıllara Göre Dağılımı	.	.	.	32
Tablo 3: Öykücülerin Doğum Tarihlerinin Dağılımı	.	.	.	34
Tablo 4: Öykücülerin Onyıllara Göre Dağılımı	.	.	.	35
Tablo 5: Toplam Kadın-Erkek Oranı	.	.	.	36
Tablo 6: Kadın-Erkek Sayısının Onyıllara Göre Dağılımı	.	.	.	36
Tablo 7: 13 Öykücünün 51 Kitabının Yayınevleri	.	.	.	50
Tablo 8: 13 Öykücünün Yayınevlerinin Dağılımı	.	.	.	51
Tablo 9: 53 Öykücünün 131 Kitabının Yayınevleri	.	.	.	52
Tablo 10: 53 Öykücünün Yayınevlerinin Dağılımı	.	.	.	53
Tablo 11: Doğum Tarihlerinin Dağılımı	.	.	.	55
Tablo 12: Doğum Yerlerinin Dağılımı	.	.	.	56
Tablo 13: Yaşanan Yerlerin Dağılımı.	.	.	.	58
Tablo 14: Cinsiyet Dağılımı	.	.	.	59
Tablo 15: Eğitim Durumu Dağılımı	.	.	.	61
Tablo 16: Mesleki Dağılım	.	.	.	62
Tablo 17: Edebî Üretimin Dağılımı	.	.	.	65

GİRİŞ

Türk öykücülüğünde son dönemde gözlemlenen değişimlerin hangi toplumsal dönüşümleri yansıttığı sorusuna yanıt arayan bu çalışmada, 1990-2005 yıllarını kapsayan bir araştırma yürütülmüştür. Bu yıllarda öykü kitabı yayımlanan 53 öykücünün 131 yapıtı bu çerçevede incelenmiştir. 1990’lı yılların özellikle ikinci yarısında belirginleşen öykü alanındaki atılımı edebiyat sosyolojisi açısından ele alan bu çalışmada, nicel ve nitel analiz yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Böylelikle hem sayısal verilerden hareketle konunun odaklanıp somutlaştırılması, hem de belirlenen metinlerin incelenmesiyle dönemin sosyopolitik gündeminin kültürel alana olan yansımalarının ortaya konulması hedeflenmiştir.

Dünya edebiyatında bugünkü anlamıyla öykü, edebî bir tür olarak 19. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Türkiye’de ise “edebiyat” denince yakın zamana kadar çoğunlukla “şiir” akla gelmiştir. Öykü, 19. yüzyılın sonlarında, Batı etkisiyle yazılmaya başlanan roman ve diğer yeni türlerle birlikte edebiyat evrenine girmiştir. Modern öykücülüğün geleneksel hikâyecilikle olan ilişkisinin yeterince incelenmemiş olması önemli bir eksikliktir. Buna bir de roman türünün popülerliği eklenince, öykü, edebî türler hiyerarşisinde ikincil bir konuma düşmüş, hatta yazarların romana geçmeden önce kullandıkları bir “basamak” olarak görülebilmiştir.

20. yüzyılda öykü, tıpkı roman gibi, toplumun kurmaca ihtiyacına yanıt veren modern bir tür olarak gelişmesini sürdürmüştür. Modern Türk edebiyatında öykü, 20. yüzyılın ilk yarısında Memduh Şevket Esendal (1883-1952), Sait Faik Abasıyanık (1906-1954) ve Sabahattin Ali (1907-1948) gibi isimlerle önemli aşamalar kaydetmiş, 1950’lerde ise bir grup yenilikçi öykücüyle yerini sağlamlaştırmıştır. 20. yüzyılın ikinci yarısında, şiir ve roman edebiyat dünyasında etkili varlıklarını sürdürürken, modern Türk edebiyatında öykü genelde ikinci planda kalmış gibi görünmektedir. Öte yandan, 1990’lı yılların özellikle ikinci yarısında öykü türünde verilen ürünlerin sayısında ciddi bir artış olduğu gözlemlenmiştir. Bu hareketlenmeyle, tür olarak öykü yeniden gündeme yerleşmiştir. Sözü edilen dönemde yayımlanan öykü sayısındaki artış, sık sık bir “öykü patlaması”ndan söz edilmesine yol açmış, buna paralel olarak, pek çok öykü dergisi yayın hayatına başlamıştır. Bunlar arasında *Adam Öykü*, *Düşler Öyküler* ve *Üçüncü Öyküler* gibi dergiler dikkat çekmiştir. Edebiyat dergilerinin bu yönelimine ek olarak, yayınevlerinin yayın politikalarındaki değişim ile öykü piyasasının hareketlenişini somut olarak saptayıp bu gelişimin nedenlerini araştırmak gerekmektedir. Bu dönemde öykü türünün üretim ve tüketimindeki artışın ardında yatan toplumsal, kültürel ve edebî etkenlerin araştırılacağı bu çalışmada, konuya ağırlıklı olarak sosyolojik açıdan yaklaşılabacaktır.

Türk edebiyatında 1990’lı yıllarda öykünün önem kazanması, bazı edebiyat dergilerinde art arda yayımlanan yazı ve soruşturmalarda kısmen irdelenmiştir. Sözü edilen yazılarda “genç öykücüler” adı verilen bir grup öykücünün yapıtlarına değinilmiştir; ancak kimi zaman bu başlık altında farklı farklı isimlere yer verilmiş, kimi zaman da hiçbir isim belirtilmemiştir. M. Sadık Aslankara, Aydın Çubukçu,

Semih Gümüş ve Roni Margulies gibi bazı eleştirmenler, bu dönemde yayımlanan öykülerin “bireyci”, “içe kapalı”, “kötümser” ve “birbirinin aynı” olduğu yolunda görüşler belirtmişlerdir. Ancak bu yargılar genellikle temellendirilmemiş ya da yeterince örneklendirilmemiştir. Semih Gümüş, yapıtlara daha yakından bakan ve daha somut verilerden yola çıkan “Genç Öykücülerin Ağzını Bıçak Açmıyor” başlıklı yazısında, bu öykücülerin kurguladıkları karakterlerin hemen hemen hiç konuşmadıklarını ve öykülerde diyalogun bulunmadığını saptamıştır (45). Bu düşünce, araştırma için bir başlangıç noktası olabilecek niteliktedir.

Öncelikle yapılması gereken, sözü edilen “genç öykücüler”in kimler olduğunu saptamaktır. Bu isimler, araştırmanın ilk aşamasında hazırlanmış olan ve 1990’lı yıllarda öykü kitabı yayımlanmış bütün öykücülerini içeren listeden, bazı belirleyici ölçütlerin kullanılmasıyla seçilmiştir. Daha sonra, belirlenen yazarların biyografileri incelenmiş, doğum tarihleri, doğum yerleri, yaşadıkları yer, meslekleri ve cinsiyetleri göz önünde bulundurularak sosyolojik profilleri ortaya konmuştur. Bir sonraki aşamada ise, belirlenen yazarların öykü kitapları incelenmiş ve bu metinleri birbirine bağlayan yazınsal öğeler ile toplumsal arka plan ortaya çıkarılmıştır.

A. Tezin Gerekçesi

Türk edebiyatı bölümlerinde yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin büyük bir kısmı, yazar ve yapıt odaklıdır. Bu genel eğilim, bir dönemi, kuşağı ya da akımı mercek altına alan akademik çalışmaların yetersiz oluşunu kısmen açıklar. Tek tek yazarları ve yapıtları derinlemesine çözümlemenin yanı sıra, belli bir dönemin

edebiyat ortamının panoramasını çıkarıp bunu yorumlamaya çalışmak, edebiyat tarihi ve sosyolojisi açısından önemsenmelidir. Edebiyatın toplumla ve tarihle olan ilişkisini araştırmak, sonuçta, edebiyat metinlerini okuma deneyimimizi zenginleştirecek bir yaklaşımdır. Bu tezde incelenecek olan zaman aralığının oldukça yakın bir dönemi kapsamasının, başta yorum içeren kaynak sıkıntısı olmak üzere bazı zorluklar getireceği açıktır. Yine de, verilere ulaşmanın nispeten kolay olması, nesnel ve eleştirel yorumlar için elverişli bir zemin sunmaktadır. Disiplinler arasındaki sınırların katı bir şekilde korunmaya çalışıldığı Türkiye’deki akademik ortamda, Türk edebiyatı bölümlerinde edebiyat sosyolojisi alanındaki çalışmaların yetersiz oluşu, bu tezin yazılması için bir gerekçe sayılmalıdır.

Yükseköğretim Kurulu bünyesinde yer alan Tez Merkezi’nin kataloğunda “roman” anahtar sözcüğü tarandığında karşılaşılan tez sayısı, tarama “öykü” sözcüğü için yapıldığında karşılaşılan tez sayısının on katı kadardır. Ancak bu yanıltıcı bir farktır; çünkü aramada “hikâye” sözcüğü kullanıldığında, “öykü” sözcüğüyle bulunanın dört katı kadar daha tez bulunur. Yine de bu sayılar belirleyici olmaktan uzaktır; çünkü anahtar sözcükle arama yapıldığında karşımıza birçok farklı disiplinden tez çıkmaktadır. Kaldı ki, tez yazarları tarafından anahtar sözcüklerin seçiminin ve Tez Merkezi’nin veritabanının oluşması sürecinde bu sözcüklerin sisteme kaydının ne derece titizlikle yapıldığı tartışma konusudur.

Aynı katalogda “Türk romanı” ifadesi tarandığında 118, “Türk öyküsü” ifadesi tarandığında 1, “Türk hikâyeciliği” ifadesi tarandığında da 1 teze karşılaşılr. Bu arada, “Türk romancılığı”, “Türk öykücülüğü” veya “Türk hikâyesi” ifadeleri kullanılarak yapılan aramalarda uygun kayıt bulunmamaktadır. Dolayısıyla, söz

konusu katalogdaki verilerden sonuç çıkarmak pek kolay değilse de, edebî tür olarak öykü üzerine yapılmış tezlerin, roman üzerine yapılmış tezlerden sayıca az olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bir başka gözlemse, bugüne dek öykü türünün çalışıldığı tezlerin çoğunlukla İngiliz, Amerikan ve Alman dil ve edebiyatları alanında yapılmış olduğudur. Türk öykücülüğü üzerine yapılmış tezlerde ise Ömer Seyfettin ve Sait Faik gibi belli başlı isimlerin incelenmiş olduğu görülür. Dolayısıyla burada ortaya konan çalışma, hem tür olarak öyküye yönelmiş olması, hem de bir öykücüyü değil, öykücülüğün bir dönemini ele almasıyla önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

B. Kuramsal Çerçeve

Toplumun edebiyatı şekillendirme yetisi kadar edebiyatın da toplumu dönüştürücü gücü dikkate alındığında, edebiyat ve toplum ilişkisinin tek taraflı olmadığı, bu ilişkinin çok boyutlu bir yapısı olduğu anlaşılır. Buna göre edebiyat, ne toplumu yansıtan bir belgeden ibarettir, ne de toplumun tamamen dışında özerk bir yapıya sahiptir. Benzer şekilde, sistematik bir edebiyat sosyolojisi araştırmasının tek boyutlu bir çalışmaya dönüşmemesi için, nicel çözümleme kadar nitel çözümlemeye de yer vermesi gerekir. Bu noktadan hareketle, bu çalışmada sayısal verilerin analizinin yanı sıra metinlerin içeriğinin de analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Edebiyat sosyolojisinin kökleri, henüz sosyolojinin bir disiplin olarak ortaya çıkmadığı dönemde yaşamış olan Giambattista Vico'nun (1668-1744) yazılarına dek geriye götürülebilirse de, bu alanda Madame de Staël (1766-1817), Hippolyte Taine

(1828-1893) ve Wilhelm Dilthey (1833-1911) gibi isimlerin etkisi daha belirgindir (Şan 94-98). Sonraki dönemde Marksist kuramcıların edebiyat çözümlemelerindeki determinist yaklaşımları ise, Louis Althusser (1918-1990), Pierre Macherey (d.1938) ve Terry Eagleton (d.1943) gibi post-Marksist kuramcılar tarafından sorgulanmış, edebiyat ve toplum ilişkisi daha ayrıntılı biçimde ele alınmıştır (Şan 128).

20. yüzyılda doğrudan edebiyat sosyolojisi alanında kaleme alınmış en önemli yapıt şüphesiz Robert Escarpit'nin (1918-2000) Türkçeye *Edebiyat Sosyolojisi* başlığıyla çevrilen *Sociologie de la littérature* adlı klasikleşmiş kitabıdır. 1958 yılında yayımlanmış bu kitapta Escarpit, Fransız yazarının ve okurunun toplumsal konumunu araştırır; üretim, dağıtım ve tüketim aşamalarında kitap endüstrisini inceler. İstatistiğe dayalı verilerin edebiyat metninin özelliklerini ortaya çıkarmaya yaradığını vurgulayan Escarpit (29), nicel çözümlemenin sonuçlarının niteliğe de ilişkin olabileceğini düşünmüştür. Bu yaklaşım, bir yapıtın niteliklerini yazarının toplumsal kökenine doğrudan bağlamak ya da yapıtı dönemin toplumsal koşullarıyla doğrudan ilintilendirmek eğilimini akla getirir.

Edebiyat sosyolojisi için önem taşıyan bir başka çalışma, yakın dönemde Pierre Bourdieu (1930-2002) tarafından kaleme alınmıştır. 1992 yılında yayımlanan ve Türkçeye *Sanatın Kuralları* başlığıyla çevrilen *Les Règles de l'art* adlı kitabında Bourdieu, “dış okuma” adını verdiği tarih ve toplum odaklı yorum ile “iç okuma” adını verdiği metin odaklı yorum arasındaki karşıtlığı yok etmeyi hedefler (9). Yazara göre “dış” a ve “iç” e yönelen araştırmacılar aynı hataya düşerler: “Yazınsal dünyanın bizzat kendisi olan bir toplumsal gerçekliği unuturlar” (12). Bu noktada “alan” kavramı devreye girer. Toplumun sanıldığı gibi bireyler toplamından ibaret

olmadığını düşünen Bourdieu, “kendini bireylere dayatan bir ilişkiler uzamı” (12) bulunduğunu söyler. En ilginç nokta ise, yazarın, bu dayatmanın en iyi örneğinin türler arasındaki hiyerarşi olduğunu ifade etmesidir (12). Bu saptama, Türkiye’de öykü türünün 1990’lardan sonra neden önem kazandığını açıklamayı denerken akılda tutulmalıdır. Bourdieu’nün “yazınsal alan” kavramına göre, edebiyat dünyası bir yazarlar topluluğunun ötesinde, edebiyatla ilişkili insanlar bütünüdür: “[Y]ayıncılar, dergi yönetmenleri, kuşkusuz yazarlar, ama aynı zamanda öğretmenler, yorumcular, eleştirmenler, vd arasında nesnel bir bağıntılar uzamı” (12). Bu tanım, edebiyat sosyolojisinin yazarı, okuru, yapıtı, dergiler ve yayıncıları bir arada yorumlayabilme olanağı sunan kuşatıcı bakışıyla uyum içindedir. Bourdieu’nün, yukarıda sözü edilen “iç okuma” ve “dış okuma” yaklaşımlarını bütünleştirme hedefi ve buradan hareketle önerdiği kapsayıcı analiz, bu çalışma için yol gösterici olmuştur. Son onyıllarda şekillenen öykü pratiği, öncelikle sayısal verilerden hareketle tanımlanmış, ardından tarihsel-toplumsal bir çerçeve içine yerleştirilmiş ve son olarak da metinlere odaklanılarak yorumlanmıştır. Böylelikle, edebiyat alanında akademyaya hâkim olan “mikro-analiz” eğiliminin yerine, yazınsal alanın çok katmanlı yapısını yansıtan daha geniş bir perspektifin konulması amaçlanmıştır.

Türkiye’de edebiyat sosyolojisi alanında yapılan ilk çalışma Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu’nun ilk kez 1928 yılında eski harflerle ve kısmen yayımlanan, 1950 yılında ise ikinci kez ve bütün olarak yayımlanan *Bayburtlu Zihni-Bir Edebiyat Sosyolojisi Denemesi* başlıklı kitabıdır. Bu “deneme” bir yana bırakılırsa, ikinci olarak Kemal Karpat’ın 1962 tarihli *Çağdaş Türk Edebiyatında Sosyal Konular* adlı kitabı sayılabilir. Türkiye’de edebiyat sosyolojisi disiplini tanıtan, 1965-66 öğretim

yılında bu alanda ders verip akademik çalışmaları destekleyen Nurettin Şazi Kösemihal olmuştur (Coşkun 178). Ardından 1968 yılında Escarpit'nin *Edebiyat Sosyolojisi* Türkçeye çevrilmiştir. 1970'lerin başında Cemil Meriç, 1980'lerde Ömer Naci Soykan, 1990'larda ise Sadık Kemal Tural bu konuda kuramsal yazılar yayımlamış isimlerdir (178). Uygulamaya yönelik incelemeler arasında, öncelikle Kösemihal'in öğrencilerinin 1960'ların sonlarında hazırladıkları 11 tez anılmalıdır (180). Aynı yıllarda Cemal Süreya, "Türk Yazarının Halklaşması" (1967) başlıklı bir yazı yazmıştır. Alpay Kabacalı'nın 1981 yılında yayımlanan *Türkiye'de Yazarın Kazancı* adlı incelemesi ise alanındaki tek kitaptır. Yakın dönemde ise, Gökhan Tok'un 1995 tarihli ve "Türkiye'deki Yazarlar Üstüne Sosyolojik Bir İnceleme" başlıklı bir makalesi bulunmaktadır. Yöntemsel olarak bu çalışmaya örnek olabilecek bir araştırma, Elif Aksoy ile Murat Cankara tarafından yapılmıştır. 2002 yılında yayımlanan bu kapsamlı araştırma, "Çağdaş Türk Edebiyatçısının Toplumsal Profili" başlığını taşımaktadır. Son olarak, Hece Yayınları'ndan 2004 yılında çıkan ve Köksal Alver'in editörü olduğu, içinde beş tanesi çeviri olmak üzere dokuz makale bulunan *Edebiyat Sosyolojisi* başlıklı derlemeden ve yine aynı yayınevi ile editörün hazırladığı *Edebiyat Sosyolojisi İncelemeleri* adlı kitaptan söz edilmelidir.

C. Taranan Kaynaklar

Türk edebiyatı alanında, özgül olarak 1990'lı yıllara ve o dönemdeki öykü üretimine odaklanan akademik nitelikli bir araştırma bulunmamaktadır. Ancak bu çalışmada incelenecek olan "genç öykücüler"ın yapıtlarını konu edinen birçok yazı

vardır. Bunlardan ilki M. Sadık Aslankara'nın 1996 tarihli ve "Genç Öykücüler Ne Diyor?" başlıklı yazısıdır. Aslankara'nın yazısına temel oluşturan veriler, Süreyya Evren'in 1995 yılında yayımlanmış olan *Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı* adlı çalışmasından alınmıştır. Bu kitapta 1967-1976 tarihleri arasında doğmuş olan 23 yazar tanıtılmaktadır. Yazarların özgeçmişleri ve yapıtlarının listesine ek olarak, bu yapıtlardan bölümler ve yazarlarla yapılmış söyleşiler de kitapta yer almaktadır. Aslankara, bu kitaptaki verilerden hareketle yazarların kökenleri, eğitim durumları ve en çok beğendikleri yazarları saptar. Daha sonra ise kitapta yer alan 14 öykücünün 13'ü ile yapılmış söyleşilerden yola çıkarak genç öykücüler hakkında şu çıkarımlarda bulunur:

1. "Genç öykücüler, 12 Eylül'ün yol açtığı 'yıkım' nedeniyle, bir örselenmişlik duygusu içindeler" (101).
2. "Genç öykücüler, kötümser bir bakışa sahipler; yalnızlık duygusu içindeler, bireyciler" (102).
3. "Genç öykücüler, 'dil' konusunda, bütünsel bir düşünceye ulaşmış değiller" (102).
4. "Genç öykücüler, beğendikleri-beğenmedikleri yazarlar, klasikler, okudukları yapıtlar, okuma politikaları konularında farklı yaklaşımlara sahipler" (103).
5. "Genç öykücüler, 'yazın dergileri' konusunda, çelişik düşüncelere sahipler" (103).
6. "Genç öykücüler, yazarlık gelecekleriyle ilgili çelişik duygular taşıyorlar" (103).
7. "Genç öykücüler, 'ödülleri' konusunda, olumsuz bir tutum içindeler" (104).
8. "Genç öykücüler, kendileriyle ilgili 'değerlendirmeler'i kuşkuyla karşılıyorlar" (104).

Aslankara'nın bu genellemelerinin geçerliliği, Evren'in, kitabında yer alan "genç yazarlar"ın gelişigüzel seçildiğini bizzat söylemesi nedeniyle şüpheyile karşılanmalıdır. Söyleşi yapılan yazarların, bütün "genç öykücüler" kategorisini temsil ettiğini ve bu kişilerin sözlerinden hareketle varılan sonuçların genellenebilir olduğunu iddia etmek zordur. Buna rağmen, Aslankara'nın yazısı yol gösterici olabilecek nitelikte bir çalışmadır.

Bu çalışmanın odağındaki "genç öykücüler" hakkında yazılmış ve çok ses getirmiş olan önemli bir yazıdan burada söz etmek gerekir. Semih Gümüş'ün, 1998 yılında *Adam Öykü* dergisinde yayımlanan "Genç Öykücülerin Ağzını Bıçak Açmıyor" başlıklı yazısıdır bu. Eleştirmenin belli başlı saptamaları arasında, genç öykücülerin birbirine benzer öyküler yazdıkları, çocukluklarını anlattıkları ilk öykülerinde başarı gösterdikleri ve öykülerin başat özelliğinin öykü kişilerinin hiç konuşmaması olduğu bulunur (45). Gümüş'ün yazısının devamında ise diyalogdan arınmış bu öykülerin "toplumsal olana da sırt çevir[diği]" ve anlam ile söz diziminde kapalılık olduğu gibi gözlemler yer alır (46-47). Bu yazı âdeta, "genç öykücüler" hakkında uzun süredir söz söylemek isteyip de bir türlü fırsat bulamamış birçok eleştirmeni harekete geçirmiştir. Birbiri ardına kaleme alınan yazılarda, Gümüş'ün yorumlarını tartışmak ya da açmak yerine, onun yazısından alıntı yapıp benzer düşüncelerin ifade edildiği görülmektedir. Yine de ortada "genç öykücüler"e ilişkin hemfikir olunan bir olgu vardır. Bu nedenle Gümüş'ün yazısı ve ona cevaben yazılan diğer yazılar, bu çalışma için önemli kaynaklar sayılmıştır.

Türkiye'de öykü eleştirisi dendiğinde akla gelen ilk isimlerden biri olan Gümüş'ün başlattığı bu tartışmaya ilk katılan Roni Margulies olmuştur. "Bıçakların

Açmadığı Postmodern Ağızlar” başlıklı yazısında, Gümüş’ün belirlemelerine katılan Margulies, gençlerin söz konusu “içe dönük” tavrının ideolojik kökenini “postmodernizm” olarak ortaya koymuştur (133). Yazara göre, “[d]ünyanın ve toplumun anlaşılamaz, yorumlanamaz, teorize edilemez olduğunu, anlaşılabilir ve gerçek olan tek şeyin bireysel deneyim olduğunu ve üstelik bu deneyimlerin de hiçbir bütünlüğü, ilişkililiği olmadığını kabul ettikten sonra” (133) yazılan metinlerin de iç dünyaya ilişkin olması kaçınılmazdır. Yine Gümüş’ün yazısından hareketle kaleme alınmış bir başka yazı, Aydın Çubukçu imzasını taşır. “Öykünün Sefaleti” başlıklı bu yazıda, “toplumcu öykü geleneği”nin ölmesinden duyulan üzüntü ön plana çıkar. “Okumadan yazabileceklerini san[an]” (13) genç öykücülerin “konusuz, olaysız, insansız bir öykücülüğü seçmiş” olduklarını ifade eden yazar, öykülerin de “yalnızlık, umarsızlık, kapalılık” içerdiğini belirtir (12). Aydoğan Yavaşlı’nın, sözü edilen öykücülerini “edebiyatımızın Özalistleri” olarak adlandırdığına işaret eden Çubukçu, “[ç]abuk yoldan, emeksiz, bilgisiz ‘köşeyi dönme’ ideolojisi, sinsî bir biçimde sanat ve edebiyata da girdi” (13) diyerek genellemeci bir tavır sergiler. Bu yazı tartışma yaratır ve *E* dergisinin Nisan 1999 tarihinde çıkan ilk sayısında yer alan bir soruşturmada konu edilir. Yazar ve eleştirmenlere yöneltilen dört soruda da Çubukçu’nun yazısına değinilir. Katılımcıların tamamı Çubukçu’nun yaklaşımını eleştirir. Necati Güngör, söz konusu yazının üzerinde bunca durulmasının onu önemsemek anlamına geldiğini, her dönemde edebiyatçılara yön vermek isteyen ideologların bulunduğunu, kısaca bu sözlerin ciddiye alınmaması gerektiğini söyler (39). Semih Gümüş, Çubukçu’nun kimi değerlendirmelerinin tartışmaya değer olduğunu; ancak genellemelerinin aşırıya kaçtığını ve kullandığı dilin eleştirinin değil

politikanın dili olduğunu ifade eder (40). Nalan Barbarosoğlu, güçlü bir öykü geleneğinin olduğu bu ülkede, Çubukçu'nun sergilediği türden kaygılara kapılmanın yanlışlığına işaret eder (40). Özcan Karabulut ise Türk öykücülüğünde yalnızca “toplumcu damar” bulunmadığını, yepyeni arayışlarla çeşitlenip zenginleşen birçok farklı öykü anlayışı olduğunu söyler (42).

Gümüş'ün, “Genç Öykücülerin Ağzını Bıçak Açmıyor” başlıklı yazısını takip eden tartışmalar bağlamında sözü edilmesi gereken bir başka yayın, Necati Mert imzasını taşır. “Öykü ve Diyalog” adlı bu yazıda Mert, genç öykücülerin yapıtlarında diyalogların yerine değinir. Ancak yazar, bu bölümlerin yazılış biçimindeki yetersizliğin “80 sonrası edebiyatçı gençliğini ele ver[diğini]” ifade etmekle yetinir (64). Birçok eleştiri yazısında karşılaşılan sorun, yani somut saptamalar yerine deneme üslubunda yapılan temellendirilmemiş değiniler, bu yazıda da hâkimdir. Yukarıda görüldüğü gibi, 1990'lı yıllarda yazılan öykülere aynı yıllarda sığağı sığağına verilen tepkiler, genellikle olumsuz niteliktedir. Daha soğukkanlı ve mesafeli bir eleştiri tavrının gelişmesi için 2000'li yılları beklemek gerekecektir.

Ç. İzlenen Yöntem

Yapı Kredi Yayınları tarafından 2001 yılında yayımlanan *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, bu çalışmanın ön hazırlığında yararlanılan temel kaynak oldu. Öncelikle, bu ansiklopedide yer alan yazarlardan “öykücü” olarak tanımlananların bir listesi oluşturuldu (bkz. Ek A). 399 isimden oluşan bu listede 1990-1999 yılları arasında öykü kitabı yayımlanmış isimler tarandı. Ansiklopedide

yer alan öykücülerden 232'sinin bu dönemde ürün verdiği saptandı. Daha sonra söz konusu öykücülerin, araştırmanın odaklanacağı dönemde yayımlanmış öykü kitapları listelendi. Bu 232 öykücünün sözü geçen on yıl içinde 440 öykü kitabının yayımlandığı belirlendi.

Sistemantik bir edebiyat sosyolojisi çalışmasının istatistiksel verileri temel alması gerekir. Bu hazırlık aşamasında *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*'nin verileri kullanıldıysa da, ansiklopedinin birçok eksikleri ve bazı hataları olduğu saptandı. Şöyle ki, ansiklopedideki verilere göre 1990-1999 arasındaki on yıllık dönemde 440 kitap yayımlanmış görünürken, bu rakam farklı kaynaklarda farklı şekiller almaktadır. Örneğin Cem Ergener, “Yeni Yüzyılda Türk Öyküsü” başlıklı yazısında 1990-2003 yılları arasında “1000 küsur” öykü kitabı yayımlandığını söylerken, Ömer Lekesiz'in “1980-2000 Yılları Arasında Türk Öykücülüğü” başlıklı yazısında 1980-2000 yılları arasında 1267 tane öykü kitabı yayımlandığı ifade edilmiştir. Her ne kadar 1990'larda bir “öykü patlaması” olduğu konusunda hemfikir olunsada, bu çelişik rakamlarla sağlıklı bir analiz yapılamayacağı ortadadır. Dolayısıyla çalışmanın ilk aşamasında, güvenilir bir veri tabanı oluşturma projesi yürütülmüştür. Bu veri tabanının, 1985-2005 tarihleri arasında yayımlanmış bütün öykü kitaplarını kapsaması hedeflenmiştir. Bu sayede “öykü patlaması”nın öncesi, gelişimi ve bugün ne durumda olduğu görülebilmektedir.

Hazırlık aşamasında oluşturulan, 1990'lı yıllarda yayımlanan öykü kitapları listesine dayanarak yapılabilecek bir başka gözlem, “genç öykücüler” adı verilen grubu belirlemede işe yarayacak bir ölçüt sunar. Şöyle ki, 1960-69 doğumlu öykücülerin birçoğunun, 1970-79 doğumlu öykücülerinse hepsinin 1990'larda ilk

öykü kitaplarını yayımladıkları görülür. Bunda şaşılacak bir şey yoktur; sözü edilen dönemde yirmili-otuzlu yaşlarını süren bu yazarların ilk ürünlerini vermiş olmaları doğaldır. Çarpıcı olan nokta, 1960-69 doğumlu öykücülerin bir kısmının, 1970-79 doğumlularınsa neredeyse tamamının edebiyat dünyasına bir öykü kitabıyla adım atmış olmalarıdır. Bu bulgu, 1990’larda öyküden yana gelişen edebî atmosfer ve sayısı her geçen gün artmış öykü dergileriyle birlikte düşünülmelidir. Türk edebiyatında öykü, bu dönemde açıkça altın çağını yaşamaktadır. O kadar ki, edebiyata öykü gibi ikincil addedilmiş bir türle adım atılabilmektedir. “Genç öykücüler” tanımlaması, karşılığını bu verilerde bulmaktadır.

1960-69 doğumlu olup ilk öykü kitabı 1990’larda yayımlanan pek çok isim varsa da, ilk aşamada, öne çıkan şu isimlerin bu çalışma kapsamında incelenmesi planlanmıştır: Yeşim Eyüboğlu (d. 1965), Müge İplikçi (d. 1966), Murat Gülsoy (d. 1967), Türker Armaner (d. 1968). 1970-79 arasında doğmuş öykücülerse zaten sayıca çok fazla değildirler ve hepsinin yapıtlarına yakından bakılması düşünülmüştür. Bu isimler şunlardır: Başar Başarır (d. 1970), Murat Yalçın (d. 1970), Dost Körpe (d. 1972), Karin Karakaşlı (d. 1972), Sema Kaygusuz (d. 1972), Şebnem İşigüzel (d. 1973), Faruk Duman (d. 1974). Veri tabanı çalışması ilerleyip alana ilişkin daha net bir fikir oluştuğunda ise, konuya daha geniş bir açıdan bakma gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Dört bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümü “Öykü Alanına Somut Bir Adım” başlığını taşımaktadır. Alana ilişkin araştırmaların doyurucu sonuçlar vermemesi üzerine tasarlanan veri tabanı projesi bu bölümde ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Proje sonunda elde edilen verilerden hareketle hazırlanan grafikler,

1990’lar öykücülüğüne ilişkin somut yorumlar yapılmasına olanak tanımıştır. Çalışmanın “Öykücülere Nesnel Bir Yaklaşım” başlıklı ikinci bölümünde, incelenen öykücüler çeşitli ölçütler kullanılarak belirlenmiştir. Ardından yapıtları incelenen öykücülerin biyografik bilgileri derlenerek sosyolojik profilleri ortaya konulmuştur. Son olarak, yayın sektörüne ilişkin bazı saptamalara yer verilmesiyle 1990’lardaki öykü pratiğinin içine doğduğu ortam betimlenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümü “Döneme Betimleyici Bir Bakış” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde 1990’lı yıllarda dünyada ve Türkiye’de öne çıkan siyasal ve toplumsal olaylar anlatılmıştır. Burada ortaya konan gözlemleri somut verilerle desteklemek gerektiği düşünüldüğünden, 1990’larda alanlarında önemli olan üç dergi taranmıştır. “Öykülere Sosyolojik Bir Yaklaşım” başlıklı son bölümde ise, araştırmanın odağındaki yazar grubuna ait öykülerin okuması yapıldıktan sonra, belirlenen temel özellikleri sıralanmıştır. Metinlerde 1990’ların toplumsal gündeminin izi sürülmüş ve son olarak öykü eleştirisi alanı incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖYKÜ ALANINA SOMUT BİR ADIM

1990’lı yıllarda gündemi meşgul eden “öykü patlaması”nı somutlaştırmadan bu konuda yorum yapmaya kalkışmak, bilimsellikte çelişecektir. Dolayısıyla ilk önce eldeki verilerin incelenmesi ve alana ilişkin eksiklikler ile sorunların saptanması gerekmektedir.

Bu çalışmada mercek altına alınan “öykü patlaması”, son on yılda çok sık kullanılmış olan bir betimlemedir. Bu ifadeyle kastedilen, son yıllarda yayımlanan öykü kitabı sayısındaki gözle görülür artış ve birbiri ardına yayın hayatına atılan öykü dergileridir. Ancak bu konuyu yayıncılık sektörünün büyümesinden ayrı düşünmek de doğru olmayacaktır. Yani öyküde bir patlama yaşanırken diğer türlerin çizdiği grafiğin de hesaba katılması gerekmektedir. Bir başka deyişle, öyküdeki yükselişin, diğer türlerin kazandığı veya yitirdiği ivmeyle birlikte yorumlanması daha anlamlı olacaktır. Dolayısıyla öykü patlaması, yayıncılığın son dönemde geçirdiği dönüşüm göz önüne alınarak analiz edilmelidir. Bu bağlamda, 2001 yılında yürürlüğe giren “Telif Hakları Yasası”nın etkisi mutlaka değerlendirilmelidir. Yasa gereğince yabancı dildeki yapıtların keyfî bir şekilde çevrilmesi zorlaşınca, sektör ister istemez Türkçe

yapıtlara yönelmiştir. Öykü patlamasının gerçekleşmesinde ve genel olarak sektörün atağa geçişinde, sözü edilen yasanın etkisi yadsınamaz. Behçet Çelik’in, “Günümüz Hikâyeciliğine Bakarken” başlıklı bir yazısında, son yıllarda eskiye göre daha fazla sayıda kitap yayımlanmasının nedenleri üzerine düşünürken vardığı sonuç da bu yöndedir. Dağıtımcılardan altı ayda bir para alabilen yayınevlerinin varlıklarını devam ettirebilmek için sürekli yeni kitaplar piyasaya sürmek zorunda olduklarına işaret eden Çelik (6), böylece konunun biz okurlara oldukça yabancı olan iç işleyişine dikkat çeker. Bu çalışmanın boyutları, yayın dünyasının iç dinamiklerini dikkate alacak ölçüde kapsamlı bir çalışmaya yetmeyecekse de, 1990’lardan bugüne öykü türünün çizdiği profilin somutlaştırılması hedeflenmektedir. Bu amaçla, öncelikle bir veri tabanı oluşturma projesi gündeme getirilmiştir. 1985-2005 yılları arasında yayımlanmış öykü kitaplarının eksiksiz bir listesinden oluşacak bu veri tabanı sayesinde, 1990’dan bugüne uzanan öykü pratiği üzerinde sağlıklı yorumlar yapmak mümkün olacaktır.

Bu projenin gerekliliği, öykü alanına ilişkin sayısal olarak hiçbir tahminde bulunulamayışından doğmaktadır. Türkiye’de yılda kaç öykü kitabı yayımlandığı sorusuna yanıt vermek oldukça güçtür. Gerçi çok daha temel soruların bile yanıtının bilinmediği bir ortamda bulunulduğu düşünülürse, bu belirsizlik hâli çok da yadırganmayabilir. Örneğin Türkiye’de kaç yayınevi olduğu sorusuna tam ve doğru bir yanıt verilemediği ortadadır. Bir başka muamma, tirajlar konusunda izlenebilir. Bu konudaki rakamlar anlaşılabilir bir şekilde, âdeta sır gibi saklanmaktadır. Bu çalışma sırasında, Türkiye’de 12.700 kadar yayınevi olduğu; üstelik bu rakamın toplamın sadece %70’ini temsil ettiği bilgisine ulaşılmıştır (Aygündüz ve Aslan 7).

Bu bilgi karşısında duyulan şaşkınlık, yayın dünyasına ilişkin araştırmaların azlığından ve gündemde fazla yer almamasından kaynaklanmaktadır. Ancak veri tabanı projesi sırasında da sık sık karşılaşılan bilgi depolamadaki özensizlik, daha genel bir problemle karşı karşıya olunduğunu düşündürmektedir.

Mart 2006'da *Milliyet Kitap*'ta yayımlanan bir çalışmada, bu konu ayrıntılı olarak işlenmiştir. Filiz Aygündüz ve Sema Aslan imzalı bu araştırma, “Yayın Sektörünün Muamma Dolu Profili” başlığını taşımaktadır. Türkiye ISBN Ajansı'ndan alınan bilgilerden hareketle, ülkede faaliyet gösteren yayıncı sayısını ve yılda kaç kitap basıldığını; Edebiyat ve İlim Eserleri Sahipleri Meslek Birliği'nden (EDİSAM) alınan bilgilerden hareketle kayıt dışı ve korsan yayıncılığın boyutlarını; Alman Goethe Enstitüsü, Fransız Kültür Merkezi ve British Council'dan alınan bilgilerle de Almanya, Fransa ve İngiltere'deki yayın dünyasına ilişkin rakamları ortaya koyan bu yazı, alanında önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Türkiye'deki yayıncılık faaliyetine dönülürse, yayıncı örgütlerinin bile bu konuyu rakamsal olarak ifade edebilecek bilgiye sahip olmadığı gerçeğiyle karşılaşılır. Aygündüz ve Aslan, Türkiye Yayıncılar Birliği yönetim kurulu başkanına, 2005'te en fazla kitap yayımlamış olan yayınevlerini sorduklarında, bu konuda yapılmış ayrıntılı bir çalışma olmadığından net bir bilgi alamazlar. Soruyu yanıtsız bırakmak istemeyen başkan, “piyasayı biraz bilen biri olarak” birkaç yayınevinin adını sıralar. Ardından Türkiye ISBN Ajansı'ndan alınan bilgilere dayanarak 2004 yılında en fazla kitap yayımlayan yayınevleriyle sözlerine devam eden başkan, bunlardan ilkinin 210 yayın ile Kitap Park, ikincisinin ise 148 yayın ile Envar Neşriyat olduğunu belirtir. Ancak kamuoyunda adları pek bilinmeyen bu yayınevleri hakkında Türkiye Yayıncılar

Birliği yönetim kurulu başkanının bilgisi olduğunu düşünmek yanıltıcı olacaktır.

Nitekim başkan sözlerini şu çarpıcı ifadeyle noktalar: “Sağ grup hakkında fazla bilgimiz yok. Ben ancak kendi üyelerim hakkında bilgi verebilirim”. Görünen o ki, Yayıncılar Birliği’nin “öteki”leri Basın Yayın Birliği Derneği çatısı altında toplanmışlardır. Bu bölünmüşlüğün bir başka yansıması, veri tabanının oluşturulmasında kullanılan kaynaklarda gözlemlenmiştir. Veri tabanında hiçbir ayırım yapılmadan, hangi görüşten, inançtan, kökenden olursa olsun, bütün öykü yazarlarının bulunması hedeflenmiştir. Ancak kaynakların istisnasız hepsinde, ya hiç temsil edilmeyen ya da az temsil edilen bir gruptan söz etmek mümkündür. Dolayısıyla projenin öncelikli hedefi, eksiksiz bir veri tabanı yaratarak öykü alanını bilimsel bir yaklaşımla incelemek olmuştur.

“Alanı Araştırmak: Kurum Arşivleri” başlıklı ilk alt bölümde, veri tabanının oluşturulabilmesi için yararlanılması düşünülen kaynakların araştırılışı ve sonunda hiçbir kurumsal desteğin bulunamayışı anlatılmaktadır. Kişisel çabalarla oluşturulmak zorunda kalınan veri tabanına ilişkin ayrıntılar ise “Alanı Belirlemek: Veri Tabanı Projesi” başlıklı alt bölümde bulunmaktadır. Zorlu bir sürecin sonunda ortaya çıkan veri tabanından hareketle hazırlanan grafikler ve öykü patlamasına ilişkin değerlendirmeler, “Veriler Işığında Öykücülüğün Grafiğı” ve “ ‘Öykü Patlaması’ nı Yorumlamak” başlıklı alt bölümlerde yer almaktadır.

A. Alanı Araştırmak: Kurum Arşivleri

Çalışmanın bu aşaması, en kısa sürede en az emekle oluşturulması hedeflenen, ancak en zahmetli ve en çok zamana mâl olan aşaması olmuştur. Projeye başlanırken, kırtasiyeciliğin bunca sevildiği bir ülkede, arşivinden yararlanılabilecek birçok kurum olduğu düşünülmüştü. Ancak zaman içinde, devlet kurumlarındaki arşivleme pratiğinin oldukça “ilkel” yöntemlerle ve üstünkörü bir biçimde gerçekleştirildiği görüldü.

Veri tabanını oluşturmak yolunda atılan ilk adım, Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü’ne (THSGM)¹ gitmek oldu. Bandrol uygulamasının merkezi olan bu müdürlüğün, güvenilir bir arşivi olduğu düşünülerek buraya başvuruldu. Ancak yapılan inceleme sonrasında, mevcut arşivin veri tabanına kaynaklık edemeyeceği anlaşıldı. Bunun nedeni bandrol uygulamasının kendisinde yatmaktadır. THSGM’den alınan bilgiye göre, müdürlükten üç tür bandrol talebinde bulunulabilmektedir:

1. Stokta bulunan süreli olmayan yayınlar için toptan bandrol.
2. Süreli olmayan yayınlar için bandrol.
3. Eğitim amaçlı veya ithal süreli olmayan yayınlar için toptan bandrol.

Birinci gruptaki yayınlarda sadece yayınevinin talep ettiği bandrol sayısı bilinmektedir. Bandrollerin hangi yayınlarda kullanıldığı çoğu durumda bilinmemekte, ancak yayınevi bir liste gönderip bildirimde bulunduyorsa bilinmektedir. İkinci gruptaki yayınların ise adı, yazarı, basım yılı, baskı sayısı gibi bilgiler bulunmaktadır (bandrol talep formu örneği için bkz. Ek B.). Ancak bu formda yayının

¹ <http://www.kulturturizm.gov.tr/telifsinema/>

türüne ilişkin hiçbir bilginin kaydedilmemesi, arşivden bu çalışma kapsamında yararlanılamayacağını göstermiştir. Bu konuda görüşülen yetkili, bir yayınevi ya da yazar adı bildirilmesi durumunda arşivlerinde tarama yapıp bir döküm verebileceklerini; ancak kullandıkları bilgisayar programında yayının türüne ilişkin bir giriş olmadığını söylemiştir. Dolayısıyla THSGM, Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 11 inci maddesi uyarınca “Fikir ve sanat eserlerinin işaretlenmesi ile ilgili çalışmaları yürütmek, kontrol etmek ve denetlemek” ile görevliyse de, arşiv oldukça genel bir sınıflamaya göre oluşturulmuş görünmektedir.

THSGM arşivinden yararlanılamayacağı anlaşıldıktan sonra, TC Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı'na (DİE)² başvurmaya karar verildi. Bu kurumda, “sosyal istatistikler” başlığı altında eğitim, kültür ve spor alanlarında çalışıldığı öğrenilmişti. Hatta “Kültür İstatistikleri” alt grubundaki çalışmalardan birinin, “konularına göre yıl içerisinde yayınlanan kitap, gazete ve dergiler” üzerine olduğu bilgisine ulaşılmıştı. Görüşülen Kültür ve Spor İstatistikleri Şubesi yetkilisi, yürütülen çalışmalarda yayınları gruplamada saptanan konuların, “sosyal bilimler”, “güzel sanatlar” ve “edebiyat” gibi başlıklardan oluştuğunu dile getirdi. Böylelikle, bu başlıkların oldukça genel bir sınıflamaya olanak tanıdığı, bu yüzden de DİE'nin istatistiklerinin veri tabanı projesine hizmet etmekten uzak olduğu ortaya çıktı.

DİE'deki başarısız girişimin ardından Milli Kütüphane'nin (MK)³ arşivinin incelenmesine karar verildi. “Ulusal bilgi ağının merkezi” olarak tanımlanan MK'nin veri tabanının eksiksiz olduğu söylenmekte idi. Buna rağmen internet üzerinden

² <http://www.die.gov.tr/>

³ <http://www.mkutup.gov.tr/>

yapılabilen katalog taraması oldukça basit bir yapıdadır: Yalnızca “yazar”, “eser adı” ve “konu” alanlarında arama yapılabilmektedir. MK’nin Kataloglama ve Sınıflama Şube Müdürlüğü ile görüşülüp kataloglanan yayınların türüne ilişkin bir girişin yapılıp yapılmadığı sorulduğunda, internet üzerinden okuyucuların ulaşabildiğinden fazla bir bilginin sisteme kaydedilmediği öğrenilmiştir.

Veri tabanı çalışması için yararlanılabileceği düşünülen üç kurumdan da eli boş ayrılınca, bu projenin gerçekleştirilmesinde kurumsal bir destek bulmanın mümkün olamayacağı düşünölmeye başlandı. Bu sırada tesadüfen Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağılı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü’nün (KYGM)⁴ websitesine ulaşıldı. ISBN (International Standard Book Number) adı verilen “Uluslararası Standart Kitap Numarası”nın bu müdürlük tarafından verildiğı öğrenildi. KYGM’nin hayli kullanışlı olan websitesinde araştırmacılar, “ISBN / ISSN Bilgileri” sayfasına girdikten sonra “ISBN Kitap Künye Bilgileri Sorgulama”, “ISBN Yayıncı Bilgileri Sorgulama” ve hatta “Tarihe Göre ISBN Bilgileri Sorgulama” gibi olanaklardan yararlanabilmekteler.

ISBN uygulamasında amaç, kitap numaralarının uluslararası bir yöntemle düzenlenerek standartlaştırılıp belirli bir yayımcının yayımladığı bir materyalin kimliğini tanımlamaktır. Edinilen bilgiye göre ISBN sisteminde, yayımlanan her materyale bir tanımlama numarası verilir.⁵ Bir yayınevinin yayımlayacağı kitaplara ISBN numarası alabilmesi için, yayın baskıya girmeden bir ay önce “materyale ait bilgiler formu”nu KYGM’ye ulaştırması gerekir (materyal formu örneğı için bkz. Ek

⁴ <http://kygm.kulturturizm.gov.tr/>

⁵ “Bu numara dört grup ve on haneden oluşur. Birinci grup yayının yapıldığı ülkeyi, ikinci grup yayımcıyı, üçüncü grup materyale ait sıra numarasını belirler. Dördüncü grup da ISBN’nin doğruluğunun denetimini sağlayan tek haneli bir rakamdır.” (kaynak: http://kygm.kulturturizm.gov.tr/isbn_kitap.html)

C.). Formda, yazar ve eser adından başka birçok bilgiye yer verilmiştir. Örneğin “emeği geçenler” maddesinde, editör, çeviren, hazırlayan, resimleyen ve derleyen kişilerin adlarının yazılması gerekmektedir. Yine aynı şekilde, baskı sayısı, cilt sayısı ve sayfa sayısı gibi ayrıntılı bilgilerin verilmesi beklenmektedir. En önemlisi ise, formdaki maddelerin sonuncusudur. “Konusu” başlıklı bu maddede, söz konusu yayının “tıp, psikoloji, eğitim, roman, şiir v.b.” alanlardan hangisine dâhil olduğunun belirtilmesi gerekmektedir.

Söz konusu formun bu maddesinden hareketle, KYGM’de yapılan arşivleme pratiğinin veri tabanına kaynaklık edebileceği düşünüldü. Daha ayrıntılı bilgi almak üzere yetkililerle görüşüldüğünde, bir dilekçe vermek suretiyle arşivlerinde tarama yapılabileceği öğrenildi. Bu yol izlendikten sonra tarama sonuçları gözden geçirildiğinde ise kısmen yanıldığını görüldü. Karşılaşılan ilk sorun, Türkiye’de ISBN uygulamasının 1987 yılında başlamış olmasıdır. Bu tarihten önceki yayınların kayıtları KYGM arşivinde bulunmamaktadır. Oysa 1990’lı yıllarda öykü türünün popülerleşmesini incelerken, 1985-2005 yılları arasında yayımlanmış öykü kitaplarını içeren bir veri tabanından hareketle, 1990’ların öncesi ve sonrasına da bakılması hedeflenmişti. İkinci sorun, yayımcıların doldurmak zorunda oldukları “materyale ait bilgiler formu”nda yer alan konu-tür ayrımının 1998 yılından bu yana belirtilmekte oluşudur. Dolayısıyla bu tarihten önce yayımlanmış kitaplar için ISBN numarası alınırken yayının türüne ilişkin bilgi vermek gerekmediği anlaşılmaktadır. Kısacası, KYGM’nin arşivinde 1987’den önce yayımlanmış kitaplara ilişkin formlar bulunmadığı gibi, yayının türüne ilişkin bilgi yalnızca 1998’den sonra yayımlanmış kitaplar için bulunmaktadır.

KYGM’ye yazılı başvuru yapıldıktan sonra, ISBN yetkilisi, bilgisayar sistemlerinde “öykü” türüne göre bir tarama yapıp elde edilen dökümü kaydederek teslim etti. 308 sayfadan oluşan bu döküm incelendiğinde, 1990-1997 döneminde yayımlanmış kitapların birkaç tane ile sınırlı olduğu görüldü. Sistemde şans eseri türüne ilişkin bilgi bulunan bu yayınlar dikkate alınmazsa, dökümdeki yayınların tamamının 1998-2005 yılları arasında yayımlanmış olduğu görülmüştür. ISBN kataloğunda ileriye dönük taramalar da yapılabilmektedir. Yayınevleri bir kitabı piyasaya sürmeden bir ay önce ISBN başvurusunda bulunmak zorunda olduklarından, eldeki dökümde gelecek ay (Aralık 2005) yayımlanacak kitapların da bulunması beklenirdi. Ancak yetkili kişi, sistemdeki bir aksaklık yüzünden 2005 yılına ait kayıtların tamamının dökümde yer almadığını belirtti.

Teslim alınan dökümde, 1990’larda yayımlanmış kimi yapıt adları arandığında bulunamadığı da burada belirtilmeli. Bunun nedeni, söz konusu yapıtların 1998 öncesi “ayrıntısız kataloglama” dönemine denk düşmesi olabilir. Döküm dikkatle incelendiğinde başka sorunlarla da karşılaşıldı. Örneğin “öykü” türü adı altında Mevlâna’dan öyküler içeren kimi yayınların, 15-20 sayfadan oluşan resimli çocuk kitapçıklarının listelendiği fark edildi. Bu durum, söz konusu dökümün veri tabanı için kullanılmadan önce gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koydu. Ayrıca bir başka sorun daha saptandı: Dökümde Ömer Seyfettin’e ait birçok öykü kitabı olduğu dikkati çekti. Böylece, materyal formunda yayının baskı sayısına ilişkin bir madde bulunmasına rağmen, yayınlara ait bilgilerin sisteme girilmesi aşamasında bu ayrıntının zaman zaman atlandığı saptanmıştır. Anlaşılan Ömer Seyfettin’in öyküleri yeniden basılırken ISBN uygulaması yürürlüğe girmiş, dolayısıyla böyle bir başvuru

yapılmış ve söz konusu kitaplar KYGM arşivine dâhil olmuştur. Ancak bu çalışma kapsamında ilgilenilen yayınlar 1990’larda ilk baskısı yapılanlarla sınırlı olduğu için, edinilen dökümün bu ölçüt dikkate alınarak tekrar daraltılmasının gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu sorun saptandıktan sonra görüşülen ISBN yetkilisi, katalogda taramanın sadece yayın türüne göre yapılmış olduğunu, hem yayın türü hem de baskı sayısı gibi birden çok ölçütü dikkate alabilecek bir arama sisteminin henüz kurulamadığını belirtmiştir. Ayrıca KYGM’nin Milli Kütüphane ile ortak bir proje yürüttüğü ve gelecek yıllarda daha ayrıntılı bir kataloglama sisteminin kurulacağı, ancak şu anda olanakların bununla sınırlı olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, KYGM arşivinde “öykü” olarak tanımlanmış çeşitli yayınların ne tür öyküler olduğunu araştırmak ve bu yayınların ilk baskı mı yeniden basım mı olduğu konusunu aydınlatmaya uğraşmaktansa, çalışmanın hazırlık aşamasında yararlanılan kaynaklara dönmenin daha doğru olacağı düşünülmüştür. Veri tabanını profesyonel bir anlayışla hazırlanmış bir kurum arşivine dayanarak oluşturma düşüncesinin olanaksızlığı ortaya çıktığından, bu projenin bireysel çabalarla tamamlanması gerektiği anlaşılmıştır. Ayrıca çalışmanın hazırlık aşamasında 1985-2005 olarak saptanan aralığın taranmasında karşılaşılan çeşitli zorluklar yüzünden, bu aralığın 1990-2005’e kaydırılmasına karar verilmiştir.

B. Alanı Belirlemek: Veri Tabanı Projesi

Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü, yine aynı bakanlığa bağlı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü,

TC Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı ve Milli Kütüphane arşivlerinin, bu çalışmanın ilk aşamasında oluşturulması planlanan veri tabanına kaynaklık edemeyeceği saptanmıştı. Dolayısıyla söz konusu veri tabanı, kurumsal bir katkı olmaksızın, değişik kaynakların bir araya getirilmesi suretiyle oluşturulmak durumunda kalmıştır. Kullanılan kaynaklardan ilki, *Hece* dergisinin 2000 yılında yayımlanmış olan Türk Öykücülüğü Özel Sayısı’nda yer alan “Türk Öykü Yazarları ve Öykü Kitapları” başlıklı dökümdür. İkinci kaynak ise Yapı ve Kredi Yayınları’ndan çıkmış olan *Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi* olmuştur.

Hece dergisindeki öykü kaynakçası 1867’den 2000 yılı Eylül ayına dek yayımlanmış olan yapıtlardan oluşmaktadır. Bu kaynakçada 1990-2000 arasında kitabı yayımlanan 231 öykücü ve 346 öykü kitabı bulunmaktadır. Bu sayısal verinin doğruluğu bir yana, öykü kaynakçasında çok sayıda dizgi ve bilgi hatası bulunması bu kaynağın güvenilirliğini sorgulatmıştır. Ansiklopedininse 2001 yılında yayımlanmış olan ilk baskısı 2000 yılına, 2003 yılında yayımlanmış olan ikinci baskısı ise 2002 yılı Haziran ayına dek yayımlanmış yapıtları içermektedir. Yeni baskıda bazı düzeltmeler yapılmış ve 127 yeni isim eklenmiştir. Öykü yazarları dikkate alındığında, ilk baskıda 399 “öykücü” yer alırken ikinci baskıda yeni öykücülerin eklenmesiyle bu sayı 427 olmuştur (bkz. Ek Ç).

Ansiklopediye göre, bu çalışma çerçevesinde odaklanılan 1990 sonrası dönemde yapıt vermiş öykücü sayısı 247, bu dönemde yayımlanmış öykü kitabı sayısı ise 518’dir. Ansiklopedide ayrıca bir de “öykücü” olarak tanımlanmayan, ancak öykü kitabı yayımlanmış isimler vardır. Yapılan sayıma göre, bu gruba dâhil 79 öykücü ve

115 öykü kitabı bulunmaktadır (bkz. Ek D). Ancak bu grupta yer alan kitapların türüne ilişkin bilgiler çoğunlukla hatalıdır. Bu şaşırtıcı bir durumdur; çünkü ansiklopedide listelenen yapıtların türlerine ilişkin—“çocuk öyküsü” ve “mizah öyküsü” gibi ayrımları belirtecek denli—ayrıntılı bir sınıflandırma kullanılmıştır. Bu gibi başlıklar altında toplanmış yapıtlar veri tabanına dâhil edilmemiştir. Ayrıca “toplu öyküler”, “seçme öyküler” ve kimi yazarların ölümlerinden sonra oluşturulmuş öykü seçkileri dikkate alınmamıştır. Veri tabanı hazırlanırken içinde “öykü”yü bir şekilde barındıran, ancak birden çok türü içeren şu “belirsiz” kategoriler altında sıralanmış yapıtlar da dışarıda bırakılmıştır: Öykü-anlatı, öykü-fıkra, öykü-masal, öykü-roman, öykü-röportaj, öykü-şiir, anı-öykü, deneme-öykü, masal-öykü, roman-öykü, şiir-öykü, öykü / şiir / deneme, öykü ve masal, öykü ve roman, roman ve öykü, şiir ve öykü, roman (uzun öykü).

Veri tabanı ilk aşamada *Hece* dergisindeki öykü kaynakçası ile ansiklopedide “öykü” olarak sınıflanan yapıtların bir araya getirilmesiyle oluşturuldu. Ancak iki kaynak arasında tutarsızlıklar olduğu gibi, iki kaynağın hemfikir olduğu kimi künye bilgilerinde bile yazar adı, kitap adı ve yayım tarihi gibi birçok hata olduğu saptandı. Bu hataları giderebilmek için ve mevcut tutarsızlıklar tutarlı verilerden de şüphe duyulmasına yol açtığı için, her maddenin internet vasıtasıyla kontrol edilmesine karar verildi. Bu amaçla yararlanılan başlıca kaynak “Idéefixe” adlı alışveriş sitesi oldu.⁶ Kullanılan bir başka kaynaksa “Yenisayfa” adlı alışveriş sitesiydi.⁷ Veri tabanındaki yapıtların büyük bir kısmı, bu iki siteden birinde, çoğu zaman ikisinde de bulunup künye bilgileri kontrol edildi. Yenisayfa’da satışıdaki yapıtların yazarlarının

⁶ <http://www.ideefixe.com>

⁷ <http://www.yenisayfa.com>

biyografilerinin de bulunması, veri tabanı yazarların doğum tarihleri esas alınarak oluşturulduğu için önemli bir yardım oldu. Ayrıca Yenısayfa'nın bir başka avantajı, bir yazara ait (satışta olan) bütün yapıtların “çıkış tarihine göre” kronolojik olarak sıralanmış bulunmasıydı. Üstelik belli bir yazar adına arama yapıldığında elde edilen listede, her yapıtın yanında yayınevi ve dizi adı belirtildiği için öykü dışındaki türlere ait yapıtların vakit kaybetmeksizin elenmesi mümkün oldu. Idéefixe'te arama yaparken ise, bir yazara ait bütün yayınların sıralandığı listede türe ilişkin bir giriş olmadığı için tek tek her kitaba bakmak gerekti. Idéefixe'teki kimi hataları Yenısayfa sayesinde düzeltmek mümkün oldu. Ancak bu sitede, baskı sayısının çoğu zaman belirtilmemesi ve öykü kitabı olmayan yayınların öyküymüşçesine sunulması gibi bazı sorunlar olduğu da belirtmeli.

Idéefixe websitesinde, yapıtların yayım tarihlerine ilişkin bilgilerin daha güvenilir olduğu gözlemlendi. Ayrıca Idéefixe'teki kitap künyelerinde, mevcut baskının kaçınıcı baskı olduğuna ilişkin bilgi çoğu zaman verilmişti. Bu sayede, örneğin 1970'lerde ilk baskısı yapılmış, 1990'larda yeniden basılmış bir öykü kitabını veri tabanına yeni bir kitapmış gibi dâhil etme hatasına düşmekten kurtulunabildi. Ancak Idéefixe'in en büyük eksiği, bir ürünün o baskıyı yapan yayınevince kaçınıcı kez basıldığı bilgisini verse dahi, aynı ürünün daha önce başka yayınevlerince yayımlanıp yayımlanmadığı, yani toplamda kaçınıcı baskı olduğu bilgisini çoğunlukla vermeyişidir. Idéefixe'in avantajlarına dönülürse, yapıta ilişkin ayrıntılı bilgi verilmesi sitenin akla ilk gelen özelliğidir. Böylece kimi zaman bir yapıtın hangi türe ait olduğu konusundaki karmaşayı çözebilecek nitelikte verilere ulaşılabilir. Örneğin

öykü kategorisi altında listelenmiş onlarca yapıtın aslında “anlatı”, “anı”, “mektup”, “günce” olduğu bu sayede saptanabildi.

Veri tabanındaki tutarsızlıkları gidermek üzere araştırma yaparken kullanılan bir başka kaynak, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın websitesinde yer alan, İngilizce olarak hazırlanmış “Encyclopedia of Turkish Authors” sayfası oldu.⁸ İki bini aşkın yazarın yer aldığı bu sayfada ayrıntılı biyografik bilgiler bulmak mümkündür. Yararlanılan bir başka sanal kaynak “Edebistan” adlı siteydi.⁹ Burada “öykücüler&öyküler” başlığı altında, 189 öykücünün biyografisi ve bu öykücülerin birer öyküsünden oluşan bir veri tabanı bulunuyordu. Bilgiler güncel olmamakla birlikte yine de faydalı oldu; çünkü YKY ansiklopedisinde temsil edilmeyen, *Hece*’nin kaynakçası vasıtasıyla görünür kılınan sağa yakın grup, Edebistan’ın arşivinde yer almaktaydı.

Kısacası, veri tabanının temelini *Hece* dergisinin öykü kaynakçası ve ansiklopedinin 2003 tarihli baskısında yer alan öykü türündeki kitaplar attı. Ancak 2003-2005 döneminde yayımlanmış kitaplar ciddi bir sorun oluşturunuyordu. Bu eksikliği gidermek üzere Idéefixe’in arşivi kullanıldı. Bu arşiv mevcut olan hem en kapsamlı, hem de erişimi ve kullanımı en kolay arşivdir. Ayrıca doğruya en yakın verileri sağladığı da bir gerçektir. Ancak yine de zaman zaman buradan edinilen bilgilerin yukarıda sözü edilen kaynaklardan doğrulanması ve düzeltilmesi gerekti. Idéefixe’in kullanılmasının bir başka nedeni de hiçbir yayınevinin dışlanmamış olmasıydı. Bu sayede ansiklopedide yer almayan ama *Hece* dergisinin kaynakçasında

⁸ <http://www.kultur.gov.tr/EN>

⁹ <http://edebistan.com>

yer alan kimi adlara ilişkin doğru ve ayrıntılı veriler toplamak mümkün oldu.

Idéefixe'in "kitap dükkânı"nda izlenen ilk yol şuydu:

Kitap> Konu başlıkları> Edebiyat (roman-öykü) yerli> Günümüz öykü ve anlatı

Bu grupta listelenen 1502 ürün tek tek tarandı ve veri tabanındaki mevcut hatalar giderildi, eksikler tamamlandı. Idéefixe'te izlenen ikinci yol ise şuydu:

Kitap> Konu başlıkları> Ödüllü kitaplar

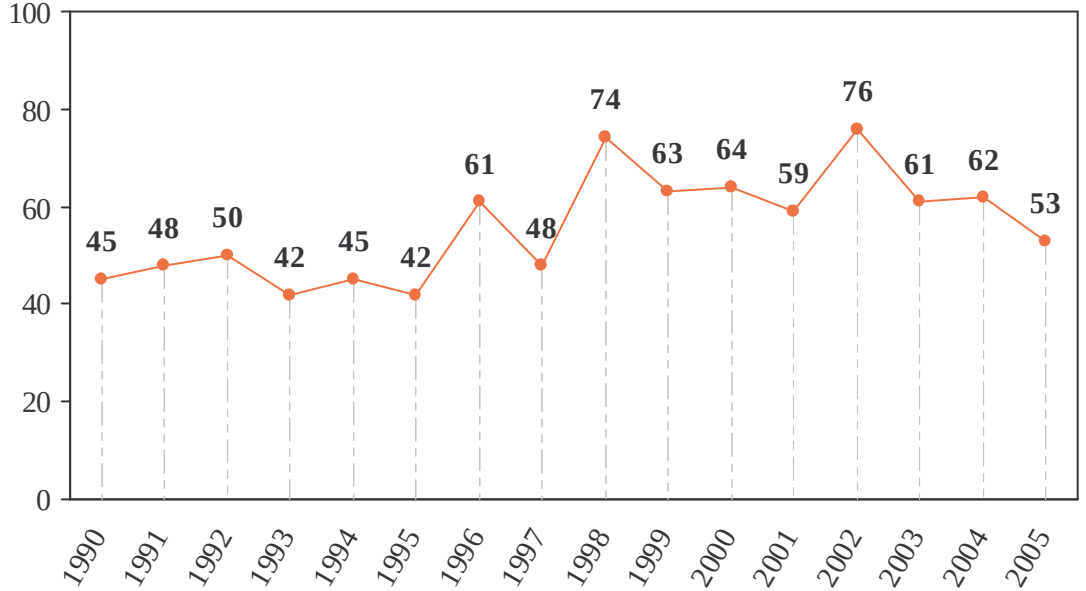
Burada iki liste gözden geçirildi. Bunlardan ilki "Yunus Nadi Öykü Ödülü" almış 40 üründen oluşmaktaydı. İkincisinde ise "Sait Faik Hikâye Armağanı" almış 20 ürün bulunmaktaydı. Idéefixe arşivinde izlenen son yol ise şuydu:

Kitap>Yayınevleri> Can Yayınları> Öykü dizisi (37 ürün)

Görüldüğü gibi, Idéefixe websitesinde "yayınevleri" sayfası seçilerek her yayınevinin bütün yayınlarına ya da "öykü dizisi" gibi yayınlarının bir kısmına ulaşmak mümkündür. Ancak çoğu yayınevinin öykü veya hikâye dizisi olmadığı da burada belirtilmelidir. Dolayısıyla veri tabanı projesi kapsamında en çok işe yarayan liste Can Yayınları'nın 37 ürün içeren dizisi oldu. Bu yayınevini 17 ürünle YKY, 15 ürünle Doğan Kitap ve 11 ürünle Timaş Yayınları takip etti. Son olarak, veri tabanındaki olası hataların giderilmesi amacıyla KYGM'den edinilmiş döküm ve KYGM'nin websitesindeki "ISBN Kitap Künye Bilgileri Sorgulama" seçeneği kullanıldı. Böylelikle son hâlini alan veri tabanı için Ek E'ye bakınız.

C. Veriler Işığında Öykücülüğün Grafiği

1990-2005 yılları arasında yayımlanmış öykü kitaplarının taranmasıyla oluşturulan veri tabanında, toplam 437 öykücüye ait 893 öykü kitabı bulunmaktadır. “Öykü patlaması” olgusunun somutlaştırılabilmesi için, bu kitapların yıllara göre dağılımının incelenmesinin gerektiği düşünülmüştür. Bu amaçla, proje tamamlandığında elde edilen veriler kullanılarak aşağıdaki grafik hazırlanmıştır.

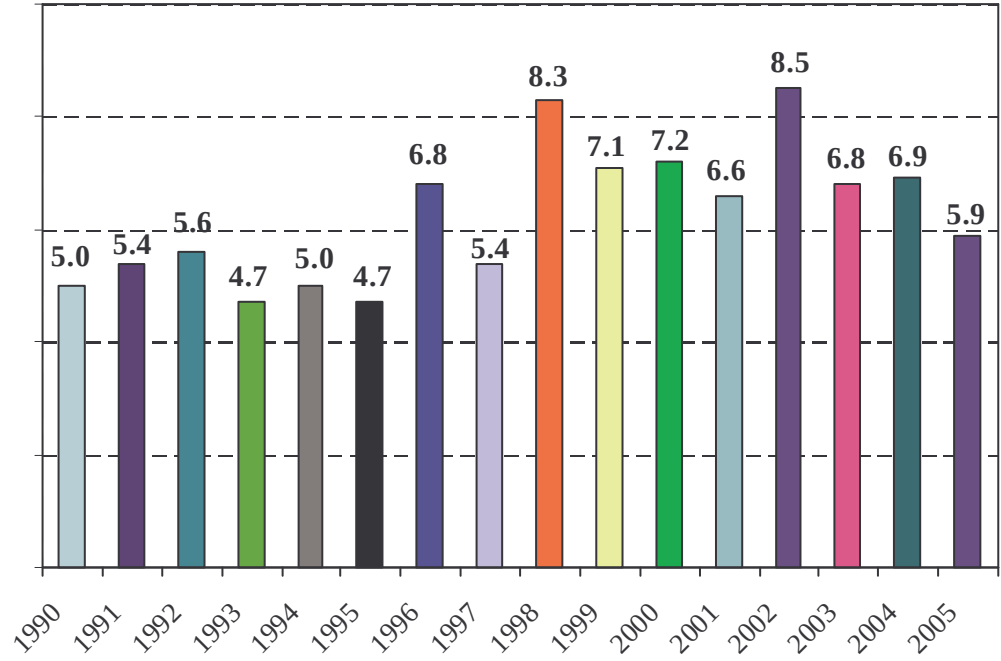

Tablo 1: Yıllara Göre Yayımlanan Öykü Kitabı Sayısı

Veri tabanından hareketle çizilen bu grafikte görüldüğü üzere, öykü türündeki yayınlar ilk kez 1996 yılında sayıca artma eğilimine girmiştir. Birçok çalışmada soyut bir biçimde sözü edilen “öykü patlaması”nın 1998 yılında gerçekleştiği grafikte açıkça izlenebilmektedir. Dikkat çekici olan, ekonomik krizin yaşandığı 2001 yılında yayımlanan öykü kitabı sayısının azalmış, 2002 yılında ise 1998’deki düzeyin de

aşılarak âdeta ikinci bir öykü patlamasının yaşanmış olmasıdır. Bir başka önemli nokta, 2005 yılında yapılan yayın sayısının önemli ölçüde azalmış görünmesidir. Bu durumun, veri tabanının oldukça yakın bir dönemi yansıtmadaki aksaklığından kaynaklandığını sanılmamaktadır; çünkü yararlanılan internet sitelerinde belki de en güvenilir ve tam bilgiler “yeni çıkanlar” üzerine olanlardır.

Mercek altına alınan dönemde yayımlanan öykü kitaplarının yıllara göre dağılımı incelendikten sonra, konuya bir başka açıdan daha yaklaşılabılır. 1990-2005 yılları arasında piyasaya çıkan toplam 893 öykü kitabının, yıllara göre yüzdesel dağılımına ilişkin grafik aşağıdadır.

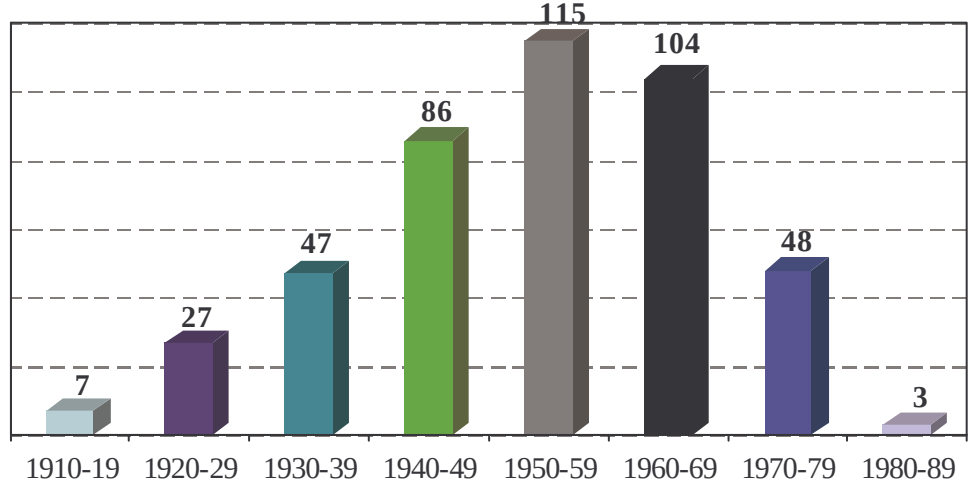

Tablo 2: Toplam Kitap Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (%)

Belirtilen dönemde yayımlanan toplam öykü kitabı sayısının yıllara göre yüzdesel dağılımının görüldüğü bu grafik, öykü patlaması olgusunu yorumlamada bir başka yaklaşım sunmaktadır. Buna göre, 1996 yılında toplam öykü kitabı yayınının %6.8’i yapılmıştır ve bu dikkate değer bir ivmeye işaret eder. 1998 yılında ise toplamın %8.3’ünün yayımlandığı görülür. Bu yüzde, birkaç yıl gibi kısa bir süre içinde öykü yayıncılığı alanında bir sıçramanın gerçekleştiğini kanıtlar. 1998 yılına ait bu oranda, sözü edilen “öykü patlaması”nı izlemek mümkündür. 2001 yılında %6.6’ya gerileyen oran, ekonomik krizin yarattığı sıkıntıya işaret etmektedir. Grafikte 2002 yılında yeniden pozitif bir ivmenin yakalandığı ve %8.5’lik bir orana çıkıldığı görülür. İkinci öykü patlaması olarak yorumlanabilecek bu yılın ardından, öykü piyasası inişe geçmiştir. 2005 yılına gelindiğinde iyice duraklamış görünen piyasa, neredeyse 1990’ların ilk yarısındaki düzeye gerilemiştir.

Veri tabanının sağladığı veriler sayesinde 1990’lı yıllardaki öykücülük pratiği üzerine daha somut yorumlar yapma olanağı elde edilmiştir. Bu sırada, bir yandan da araştırmanın merkezinde yer alan “genç öykücüler” üzerinde düşünülmektedir. Bu kategorinin nasıl belirleneceği ve bu süreçte hangi ölçütlerin kullanılmasının gerektiği sorulmaktadır. Soruları yanıtlayabilecek yegâne kaynak veri tabanı olacaktır.

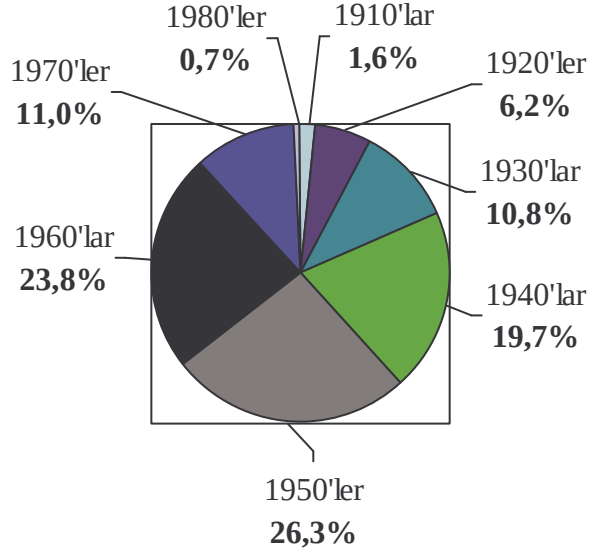
Dolayısıyla, proje sonunda ulaşılan bilgilerin, sorulara yanıt olabilecek biçimde düzenlenmeleri gerekmektedir. Bu noktada, öykücülerin doğum tarihlerini incelemenin yol gösterici olabileceği düşünülmüştür. Veri tabanındaki 437 öykücünün biyografik bilgilerinden yola çıkılarak çizilen grafik aşağıdadır.

Tablo 3: Öykücülerin Doğum Tarihlerinin Dağılımı

Öykücülerin doğum tarihlerinin dağılımını gösteren bu grafiğe göre, en yaşlısı 1913, en genci ise 1986 doğumlu olan yazar grubundan 115 öykücü 1950-59 aralığında doğmuştur. Bunu 104 öykücünün doğum tarihlerinin toplandığı 1960-69 aralığı takip eder. Bu iki alt grup toplandığında 219 rakamı elde edilmektedir. Bu rakam veri tabanında yer alan öykücü sayısının tam yarısına karşılık gelir. Demek ki 1990'lı yıllarda yapıt veren öykücülerin yarısı 1950-1969 aralığında dünyaya gelmiştir. Buradan çıkarılabilecek sonuç, analiz edilen dönemde öykü kitabı yayımlanan yazarların yarısının o sırada 21 ila 55 yaş aralığında bulunduğudır.

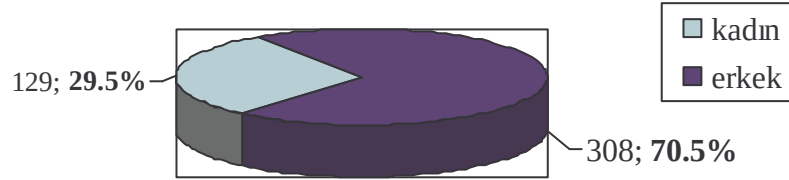
Öykücülerin yaş dağılımına bir başka yaklaşım, onyılların yüzdesel oranlarının saptanmasıyla yapılabilir. Buna ilişkin olarak hazırlanan grafik aşağıdadır.

Tablo 4: Öykücülerin Onyıllara Göre Dağılımı

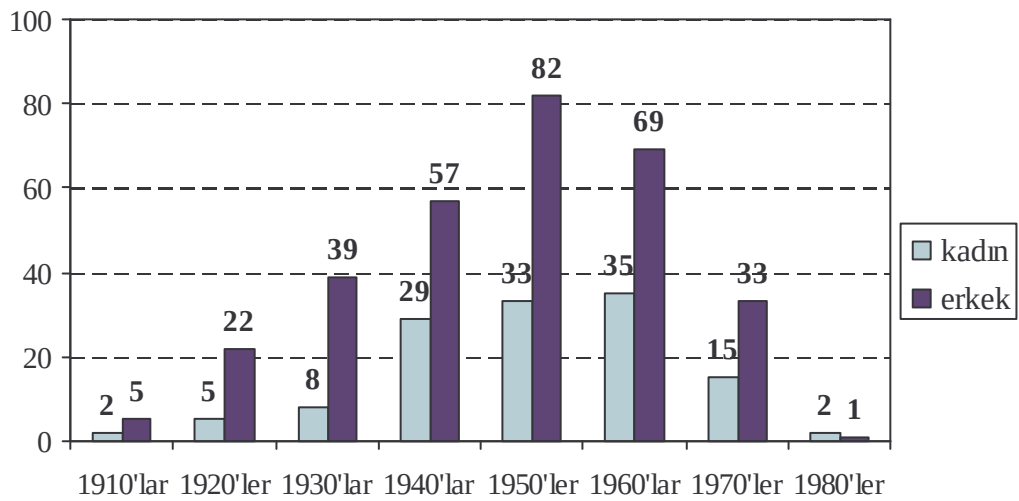
Grafikte görüldüğü üzere, veri tabanında yer alan öykücülerin %26.3'ü 1950-59 doğumlu, %23.8'i ise 1960-69 doğumludur. Bu iki onyıla mensup yazarlar, toplamın %50.1'ine karşılık gelmektedir. 1940-49 doğumlu öykücüler toplamın %19.7'sini, 1970-79 doğumlu yazarlar ise %11'ini oluşturmaktadır.

Öykücülere ilişkin saptamada bulunulurken kullanılabilecek bir başka değişken, cinsiyet etmenidir. Veri tabanında yer alan 437 öykücü içinde 129 kadın, 308 erkek bulunmaktadır. Dolayısıyla kadın-erkek oranı 129/308 olarak saptanmıştır. Daha basit bir ifadeyle söylemek gerekirse, bu oran yaklaşık olarak 2/5'tir. Kısacası, 1990'lı yıllarda kitabı yayımlanmış öykücülerin %29.5'i kadın, %70.5'i erkektir. Bu oranlar şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 5: Toplam Kadın-Erkek Oranı

Yukarıdaki grafikte görülen toplam kadın-erkek oranı, ancak çok temel birkaç belirlemede bulunulmasına olanak vermektedir. Bu konuda daha ayrıntılı bir fikir edinebilmek için, kadın-erkek oranının zaman içinde gösterdiği değişimi saptamak anlamlı olacaktır. Bu nedenle, söz konusu oranın on yıllara göre dağılımının belirlenmesi gerekli görülmüştür. Aşağıdaki grafik bu verilerden yola çıkılarak hazırlanmıştır.

Tablo 6: Kadın-Erkek Sayısının On yıllara Göre Dağılımı

Buradan hareketle, son dönemde kadın yazarların sayıca arttığı yolundaki izlenim üzerinde fikir yürütülebilir. Grafikte görüldüğü gibi, rakamlar, kadın yazarların erkek yazarlardan sayıca fazla olduğunu doğrulamamaktadır. Ancak onyıllara göre dağılıma bakıldığında, kadın öykücülerin oranının zaman içinde arttığı söylenebilir. Daha net bir bilgiye ulaşmak için birkaç hesaplama yapılabilir. 1910’lardan 1980’lere dek kadın yazarların oranı sırasıyla 2/7, 5/27, 8/47, 29/86, 33/115, 35/104, 15/48 ve 2/3’tür. Bu oranların yüzde olarak ifade edilmesi konuyu daha anlaşılır kılacaktır. Buna göre, 1990’larda öykü kitabı yayımlanmış kadın yazarların doğdukları on yıl içinde yüzdesel dağılımları sırasıyla şöyledir: %28.6, %18.5, %17, %33.7, %28.7, %33.7, %31.3 ve %66.7. Bu bilgiler ışığında, 1940 kuşağı ve sonrasında %30’luk bir kadın oranının sabitlendiği söylenebilir. 1980 kuşağına ait %66.7’lik oran göz kamaştırıcı olduğu ölçüde yanıltıcıdır da. Bu onyılı kadın öykücü sayısı erkek öykücü sayısından fazladır. Dolayısıyla bu kuşağın kadın yazarları, Türkiye’de çok az alanda görünen bir çoğunluğa sahip gibidirler. Ancak bu onyılı doğmuş yalnızca 3 yazar olduğu düşünüldüğünde, söz konusu %66.7’lik oran da belirleyici olmaktan uzaklaşır. 5-10 yıl sonra yapılacak bir araştırmada, 1980 kuşağından çok daha fazla sayıda yazar bulunacak ve büyük ihtimalle de erkeklerin çoğunluğu—%70’lerle ifade edilmese bile—devam edecektir.

Ç. “Öykü Patlaması”nı Yorumlamak

1990’lı yıllarda öykü yayıncılığında gözlemlenen pozitif ivmeyi yorumlamak için, yukarıda yer alan ve yıllara göre yayımlanan öykü kitabı sayısını gösteren grafik

hatırlanmalıdır. Bundan sonra yürütülecek tartışmayı takip edebilmek için Tablo 1’de yer alan rakamlara bakınız.

Bu tabloda ilk göze çarpan, öykü türündeki yayınların 1996’da sayıca artma eğilimine girmiş olmasıdır. Söz konusu yılda 40’lı rakamlardan 60’lı rakamlara bir sıçrama olduğu görülür. Soyut bir biçimde sözü edilen “öykü patlaması”nınsa, 74 kitabın yayımlandığı 1998 yılında gerçekleştiği söylenebilir. 2001’deki ekonomik krizin yayın sektörüne etkisinin açıkça izlenebildiği grafikte, o yıl yayımlanan öykü kitabı sayısının yeniden 50’li rakamlara gerilediği görülür. Gerçi 2001 yılı ile 2000 yılına ait rakamlar arasında sadece 5 kitaplık bir fark vardır. Bu durumda ilk bakışta kriz yorumu çok yerinde sayılmayabilir; ancak senede 50 kadar öykü kitabının yayımlandığı bir ortamda söz konusu 5 kitaplık fark önemli sayılmalıdır. Bu rakamın yıl boyunca yayımlanan bütün öykü kitaplarının %10’una karşılık geldiği hatırd tutulursa, dikkat çekilen bu fark da önemsenebilir.

Veri tabanından hareketle hazırlanan grafikten çıkarsanabilecek en kayda değer sonuç, 2002 yılında 1998’deki düzeyin de aşılıarak âdeta ikinci bir öykü patlamasının gerçekleşmiş olmasıdır. Yine aynı şekilde, hiç sözü edilmemiş bir başka belirleme, 2005 yılında yapılan yayın sayısının önemli ölçüde azalmış oluşudur. Eldeki verilerden yola çıkarak bu tür gözlemler yapmak mümkünse de, 1990-2005 aralığında öykü piyasasında izlenen hareketlenmenin gerçekten bir “patlama” sayılıp sayılamayacağı, üzerinde düşünülmesi gereken bir sorudur. Bu soruya yanıt ararken istatistiksel bazı ölçütlerden yararlanma ihtiyacı duyularak R. Mark Sirkin tarafından hazırlanmış olan *Statistics for the Social Sciences* adlı kitaba başvuruldu.

Bu çerçevede aritmetik ortalama (*arithmetic mean*) ve ortanca (*median*) gibi “eğilim ölçüleri” ile değişim aralığı (*range*), ortalama sapma (*mean deviation*) ve standart sapma (*standard deviation*) gibi “dağılım ölçüleri”ni dikkate almanın, yapılacak yorumları daha sağlıklı kılabilceği düşünüldü. Hesaplanan ilk gösterge “aritmetik ortalama” oldu. “ $\bar{x}$ ” (x-bar) sembolüyle ifade edilen bu değer, verilerin toplamının veri sayısına bölümüyle elde edildiğinden, belirlenen zaman diliminde yılda ortalama kaç kitap yayımlandığını gösterdi.

$$\begin{aligned}\bar{x} &= \frac{\sum x}{n} = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n} \\ &= \frac{45 + 48 + 50 + 42 + 45 + 42 + 61 + 48 + 74 + 63 + 64 + 59 + 76 + 61 + 62 + 53}{16} \\ &= \frac{893}{16} = 55.8125\end{aligned}$$

Yukarıda görüldüğü gibi, yıllık ortalama 55.8125 olarak hesaplandı; ancak ortalamanın bir tam sayı ile ifade edilmesinin daha yerinde olacağı düşünüldüğünden, bu rakam 55 olarak kabul edildi.

Dikkate alınan bir ikinci ölçüt, “Md.” kısaltmasıyla ifade edilen “ortanca” oldu. Ortanca, verilerin büyükten küçüğe sıralandığı bir kümede, tam ortada yer alan değerdir. Ancak çift sayıda veri olması durumunda ortaya denk düşen iki değer ortalama alınır. Örneğin, 1990-2005 arasında yayımlanan öykü kitabı sayısının büyükten küçüğe sıralandığı küme aşağıdaki gibidir:

$\frac{x}{76}$	
74	Bu kümede 1990-2005 yıllarına ait 16 farklı değer bulunur. Çift sayıda veri bulunduğu için “ortanca pozisyonu”nda iki rakam birden bulunacaktır. $Md.pos = \frac{n+1}{2}$ $= \frac{16+1}{2} = 8.5$
64	
63	
62	
61	
61	
59	
53	
50	
48	
48	Bu durumda 8. ve 9. değerlerin ortalaması alınarak ortanca hesaplanacaktır. $Md. = \frac{59+53}{2} = 56$
45	
45	
42	
42	
42	

İstatistiksel analizde bakılabilecek dağılım ölçülerinden ilki, “r” harfiyle gösterilen “değişim aralığı”dır. En yüksek ve en düşük değer arasındaki farkı belirlemeye yarayan bu ölçü, 42 ile 76 kitap arasında değişen bir veri kümesinde $76-42=34$ olarak hesaplanabilir. Bu değer, çok fazla kıyaslama yapma olanağı vermese de, en azından kümede yer alan değerlerin arasındaki farka ya da bu değerlerin değişkenliğine dikkat çeker. Ele alınan örnekte de değişim aralığının 34 gibi bir rakam çıkması, yıllık ortalama kitap sayısının yaklaşık %62’sine karşılık geldiği için, kayda değer bir hareketliliğe işaret eder.

Kullanılabilecek ikinci dağılım ölçüsü ise, “M.D.” kısaltmasıyla ifade edilen “ortalama sapma”dır. Bu ölçü, bir kümedeki değerlerin ortalamadan ne kadar saptığını belirlemeye yarar. Ortalama sapma hesaplanırken, öncelikle her bir değer ortalama ile arasındaki fark belirlenir. Bu işlem bir tablo yardımıyla şöyle gösterilebilir:

Yıl	Kitap sayısı, x	Ortalama, $\bar{x}$	$x - \bar{x}$
1990	45	55	-10
1991	48	55	-7
1992	50	55	-5
1993	42	55	-13
1994	45	55	-10
1995	42	55	-13
1996	61	55	6
1997	48	55	-7
1998	74	55	19
1999	63	55	8
2000	64	55	9
2001	59	55	4
2002	76	55	21
2003	61	55	6
2004	62	55	7
2005	53	55	-2

$$\sum (x - \bar{x}) = -10 - 7 - 5 - 13 - 10 - 13 + 6 - 7 + 19 + 8 + 9 + 4 + 21 + 6 + 7 - 2 = 13$$

$$M.D. = \frac{\sum (x - \bar{x})}{n} = \frac{13}{16} = 0.8125$$

Bu ölçü dikkate alındığında, 1990'dan 2005'e geçen söz konusu 16 yıl içerisinde yayımlanan öykü kitabı sayısının, ortalama değer olan 55'ten çok da farklılaşmadığı görülür. 0.8125'lik ortalama sapma, kümede yer alan değerler arasında çok büyük değişimler olmadığını ifade eder. Ancak bu noktada, ortalama sapmanın bu şekilde hesaplanmasının yanıltıcı olduğu görülür; çünkü kümede yer alan değerlerin ortalamadan farklarının toplamı alınırken + ve – değerler birbirini dengelemektedir.

Oysa değerlerin ortalamayla aralarındaki farkın mutlak değerini almak, söz konusu sapmayı daha net ortaya koyabilecektir. Şöyle bir tablo ile bu düşünce biraz daha netleştirilebilir:

Yıl	Kitap sayısı, x	Ortalama, $\bar{x}$	$x - \bar{x}$	$ x - \bar{x} $	$(x - \bar{x}) \geq 0$
1990	45	55	45-55= -10	10	
1991	48	55	48-55= -7	7	
1992	50	55	50-55= -5	5	
1993	42	55	42-55= -13	13	
1994	45	55	45-55= -10	10	
1995	42	55	42-55= -13	13	
1996	61	55	61-55= 6	6	*
1997	48	55	48-55= -7	7	
1998	74	55	74-55= 19	19	*
1999	63	55	63-55= 8	8	*
2000	64	55	64-55= 9	9	*
2001	59	55	59-55= 4	4	*
2002	76	55	76-55= 21	21	*
2003	61	55	61-55= 6	6	*
2004	62	55	62-55= 7	7	*
2005	53	55	53-55= -2	2	
toplam	$\Sigma x = 893$		$\Sigma(x - \bar{x}) = 13$	$\Sigma(x - \bar{x}) = 147$	

Ortalama sapmanın değeri “patlama” tabir edilen durumu doğrulaması da, yukarıdaki tabloya bakıldığında, 1996 yılı itibariyle ortalamanın üzerinde kitap yayımlandığı izlenebilir. Bir başka deyişle, bu yıldan sonra x ile $\bar{x}$ ’ın farkı pozitif

değerlere sahiptir. 1997 ve 2005 yıllarındaki düşüş dikkate alınmazsa, adına patlama denmese bile 1996’dan bu yana öykü piyasasının büyüme eğiliminde olduğu rahatlıkla söylenebilir. Şimdi kümedeki değerlerin ortalama ile aralarındaki farkın mutlak değerlerinin alınması suretiyle ortalama sapma tekrar hesaplanmalıdır.

$$M.D. = \frac{\sum (x - \bar{x})}{n} = \frac{147}{16} = 9.1875$$

Bu rakamın gösterdiği üzere, kümede yer alan değerlerin ortalama sapması oldukça yüksektir. Bu da demektir ki, ortalama değer dikkate alındığında, kümede oldukça hareketli ve değişken bir profil söz konusudur.

Hesaplanması gereken son bir dağılım ölçütü vardır ki, içlerinde en önemlisi budur demek yanlış olmaz. Kısaltması “s” harfi olan “standart sapma”, istatistik biliminde, bir kümede yer alan değerlerin dağılımını yorumlamada en sık kullanılan ölçütlerdendir. $s = \sqrt{\sum (x - \bar{x})^2 / n}$ formülüyle hesaplanan standart sapma, söz konusu örnekte şöyle bulunabilir:

Yıl	x	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$
1990	45	45-55= -10	100
1991	48	48-55= -7	49
1992	50	50-55= -5	25
1993	42	42-55= -13	169
1994	45	45-55= -10	100
1995	42	42-55= -13	169
1996	61	61-55= 6	36

1997	48	48-55= -7	49
1998	74	74-55= 19	361
1999	63	63-55= 8	64
2000	64	64-55= 9	81
2001	59	59-55= 4	16
2002	76	76-55= 21	441
2003	61	61-55= 6	36
2004	62	62-55= 7	49
2005	53	53-55= -2	4
toplam	$\Sigma(x) = 893$	$\Sigma(x - \bar{x}) = 13$	$\Sigma(x - \bar{x})^2 = 1749$

$$s = \sqrt{\sum (x - \bar{x})^2 / n} = \sqrt{1749/16} = \sqrt{109.3125} = 10.4553$$

Genel olarak standart sapmanın büyük olması, verilerin ortalamadan uzaklaştığını gösterir. Bu durum, kümede yer alan değerlerin oynaklığının göstergesidir. Standart sapmanın küçük olması ise, değerlerin ortalamaya yakın bir şekilde kümelandiklerini gösterir. Bu durum, ortalamadan sapmaların ve değişkenliğin az olduğunu gösterir. Peki 10.4553 değerindeki bir standart sapma nasıl yorumlanmalıdır? Bu da söz konusu veri kümesinin özelliğiyle ilişkili olarak anlamlandırılacak bir durumdur. Örneğin, bir kedi popülasyonunun yaşlarının dağılımı söz konusu olduğunda 10.4553'lük standart sapma kayda değer bir rakamken, belli bir bölgedeki sıradağların yüksekliğinin dağılımı söz konusu olduğunda 10.4553 çarpıcı bir rakam olmayabilir. Dolayısıyla incelenen kümeye göre yorum yapmak gerekmektedir.

Yılda ortalama 55 öykü kitabının yayımlandığı bir ülkede, 10.4553'lük bir standart sapmanın çok yüksek olduğu açıktır. Bu rakam 10 olarak kabul edilse bile, incelenen dönemde yayımlanan öykü kitabı sayısındaki sapmanın 10 gibi bir rakamla ifade edilmesi, bu rakamın yıllık ortalamanın yaklaşık %20'sine karşılık gelmesi nedeniyle önemsenmelidir. Dolayısıyla 1990-2005 aralığında bir öykü patlamasından söz etmek hiç de yanlış olmayacaktır. Ancak önemli olan patlamanın niteliği ve izlediği seyirdir. Bu açıdan bakıldığında, patlama denen olgunun 1996 ve 1998 yıllarındaki sıçramadan ibaret olduğu, çok da kalıcı ve süreklilik arzeden bir durum olmadığı görülür. Bu yüzden patlama tabiri yerine, öykü piyasasında sürekli bir hareketlilik ve hatta kararsızlık olduğunu söylemek tercih edilmelidir. Yine de istisnai birkaç yıl dikkate alınmazsa, yayımlanan öykü kitabı sayısının pozitif bir ivmeye sahip olduğu açıktır. Veri tabanından hareketle ve istatistiksel ölçütlere dayanarak çıkarılabilecek sonuçlar bunlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

ÖYKÜCÜLERE NESNEL BİR YAKLAŞIM

Çalışmaya konu olan öykü alanı taranıp veri tabanı oluşturulduktan sonra, yapıtları analiz edilecek öykücülerin belirlenmesi aşamasına gelinmiştir. Veri tabanında 437 öykücünün bulunduğu hatırlanırsa, “genç öykücüler” olarak adlandırılan grup saptanırken yapılması gereken odaklamanın niteliği anlaşılabacaktır. Bu süreçte en çok önemsenen nokta, nesnel ölçütlerin belirlenmesi olmuştur. Söz konusu ölçütler kullanılarak araştırma nesnesinin sınırlandırılması ve çalışmanın boyutlarını aşmayacak hâle getirilmesinin sağlanması gerekmektedir.

“Genç öykücüler”in seçilmesiyle birlikte, okunması gereken öykü kitapları da netleşecektir. Bu yapıtların tek tek okunmasıyla hedeflenen, metinleri birbirine yaklaştıran ortak tema ve tekniklerin saptanmasıdır. Buna paralel olarak 1990’lı yılların toplumsal yaşamının edebiyattaki izdüşümlerinin belirlenmesi, çalışmanın merkezinde yer alan hedeftir. Ancak buna geçmeden önce, “öykü patlaması” olgusunun bir başka kanaldan daha araştırılması ufuk açıcı olacaktır. Bu bağlamda, yayıncılık sektörünün mercek altına alınması düşünülmüştür. Söz konusu dönemde öykü türünde yaptığı yayınlarla öne çıkan belli başlı yayınevlerinin incelenmesi çok

yararlı olabilecek bir çabaysa da, bu çalışma kapsamında böylesine ayrıntılı bir araştırmaya girişmek olanaksızdır. Şüphesiz yayınevlerince yapılan yayınların seçimi ve sunumu üzerinde durmak, sektörün konuya yaklaşımını belgeleyecek nitelikte bilgi edinilmesini sağlayacaktır. Ancak burada, kitapların dağıtımı yapıldıktan sonra kitapçılarda ne şekilde sergilendiği ve satış aşamasında ne tür pazarlama tekniklerinin devreye girdiği konusuna değinmekle yetinilmiştir. Tüketim zincirinin son halkası olan okurların incelendiği bir araştırma da sektörün işleyişini aydınlatacak nitelikte veriler sunacaktır. Ancak 1990’lardaki öykü üretim ve tüketiminin kapsayıcı ve doyurucu biçimde tasvir edilebilmesi için, bu çalışmanın sınırlarını aşan çok daha geniş çaplı bir incelemede bu alanların tamamının araştırılması gerekmektedir.

Çalışmanın bu ikinci bölümünde, konu daha sınırlı bir yaklaşımla ele alınmaktadır. “Araştırmayı Odaklamak: Yazarların Belirlenmesi” başlıklı ilk alt bölümde, “genç öykücüler”in ve incelenecek yapıtların belirlenmesi aşaması anlatılmaktadır. Bir sonraki alt bölüm “ ‘Genç Öykücüler’in Sosyolojik Profili’” başlığını taşımaktadır. Yazarların biyografik bilgileri derlenip ayrıntılı bir biçimde gruplandıktan sonra, 1990’lı yıllarda edebiyat dünyasına damgasını vuran öykücülerin profilleri netleştirilmiştir. “Yayıncılıktan Hareketle Yazınsal Alanın Portresi” başlıklı üçüncü alt bölümde ise, yayıncılık sektörüne ilişkin bazı gözlemler sıralanmıştır.

A. Araştırmayı Odaklamak: Yazarların Belirlenmesi

Veri tabanı projesi son bulduğuna göre artık çalışmanın yanıt aradığı asıl sorulara geçilebilir. Birçok kaynağın bir araya getirilmesiyle ve her kesimden yazarı içermek konusunda özen gösterilerek oluşturulan veri tabanında, 437 öykücü ve bu kişilere ait 893 öykü kitabı yer almıştır. Ancak bu isimlerin bütünü bu çalışmanın kapsamına girmemektedir. Bunun nedeni, söz konusu veri tabanında 1913-1986 yılları arasında doğmuş yüzlerce yazarın yer almakta olmasıdır. Bu çalışmada odaklanılan grup ise 1990’larda gençlik dönemini süren öykücülerden oluşmaktadır. Bu nedenle, yazar grubu daraltılırken, öncelikle 1965 ve sonrasında doğmuş olmak ölçütü dikkate alınmıştır. Veri tabanında bu tanıma uygun 102 isim bulunmaktadır (bkz. Ek F).

Yüzü aşkın yazarın bulunduğu bu grubun büyüklüğü, “1965’ten sonra doğmuş öykücüler” tanımlamasının yeterli olmadığını göstermiştir. Üstelik bu 102 kişiden bazıları, bir öykü kitabı yayımlamış, ancak daha sonra edebiyat dünyasında varlık göstermemişlerdir. Dolayısıyla hem grubu daha yakından inceleme şansına sahip olmak, hem de daha kararlı ve kalıcı bir yazar topluluğuyla ilgilenmek amacıyla listenin biraz daha daraltılması gerekmiştir. Bu yüzden bir başka ölçüt daha dikkate alınarak, listedeki 102 isim içinde “en az iki öykü kitabı yayımlanmış” olan öykücülere odaklanılması düşünülmüştür. Veri tabanında bu ölçüte uygun 53 öykücü bulunmaktadır (bkz. Ek G).

İlk aşamada, sözü edilen 53 kişilik grubun oldukça geniş olduğu söylenebilmektedir. Bu gruptaki yazarlar tarafından yayımlanmış toplam 131 öykü kitabı olduğu belirlendiğinde, grubun büyüklüğü ve incelenmesi gereken metinlerin

çokluğu nedeniyle, üçüncü bir ölçütün devreye sokulması gündeme gelmiştir. Bu amaçla, veri tabanındaki 102 yazar içinde “en az üç öykü kitabı yayımlanmış” olan öykücüler taranmıştır. Bu koşulları sağlayan 13 öykücü olduğu saptanmıştır (bkz. Ek H). Sözü edilen 13 yazarın toplam 51 öykü kitabının yayımlanmış olduğu görülmüştür. İncelenecek grubun daraltılması ve analiz edilecek metinlerin bu şekilde azaltılması sayesinde, çalışmanın daha iyi odaklanmış bir yapıya kavuşabileceği düşünülmüştür. Ancak 13 yazardan oluşan küme biraz daha dikkatle incelendiğinde, çalışmanın daha geniş bir kümeye odaklanması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Veri tabanından hareketle genç öykücülerin belirlenmesi aşamasında ilginç bir durum saptanmıştır. Öykücü grubu daraltıldıkça, veri tabanı oluşturma aşamasında özel bir dikkatle görünür kılınmaya çalışılan İslamcı kesim kaybolmuştur. Bu durum, kısmen söz konusu yazarların 1965 tarihinden önce doğmuş olmasından, kısmen de “en az iki öykü kitabı yazmış olma” gibi ölçütleri karşılayamayışlarından kaynaklanmıştır. Çalışmaya başlarken her ne kadar farklı kesimlerden yazarları kapsamak amacıyla hareket edildiyse de, 102 kişiden oluşan grup önce 53’e ve daha sonra 13’e indirildiğinde, oldukça “homojen” bir grupla karşı karşıya kalınmıştır. Bu nedenle çalışmayı, sözü edilen 13 yazarın ve bu yazarların öykü kitaplarıyla sınırlamanın doğru olmayacağı düşünülmüştür. Böylesi bir sınırlamanın, bu çalışmada ortaya konması hedeflenen kuşatıcı bakış açısı ile çelişeceği açıktır. 13 kişiden oluşan küçük bir grubun incelenmesi, hem yazar hem de yapıtlar açısından çeşitliliğin azalması anlamına geleceğinden tercih edilmemiştir. Dolayısıyla yeniden 53 öykücüden oluşan grup üzerinde çalışmak gündeme gelmiştir. Böylelikle hem yazarlar köken, siyasal görüş, edebî anlayış açısından farklılaşıp daha geniş bir

yelpazeyi temsil edecek, hem de metinler daha heterojen bir yapıya kavuşacaktır.

Sonuç olarak, sözü edilen 53 öykücü ve bu kişilerin 131 öykü kitabından oluşan küme seçilerek araştırma nesnesinin çerçevesi netlik kazanmıştır.

Alınan bu kararın, bir başka konu incelenirken sınanması söz konusu oldu. İlk aşamada odaklanılması düşünülen 13 öykücünün kitaplarını hangi yayınevlerinin yayımladığı konusu araştırılmaktaydı. Bu amaçla, öykücülerin söz konusu 51 kitabının yayıncılarının bir listesi hazırlandı (bkz. Ek I). Liste tamamlandığında ilginç bir tablo ortaya çıktı. Buna göre, 13 kişiden oluşan öykücü topluluğuna ait 51 öykü kitabının büyük bölümü aynı yayınevi tarafından basılmıştı. Konuyu daha somut kılmak adına rakamların ortaya konması yararlı olacaktır. Aşağıdaki tablo bu amaçla hazırlanmıştır.

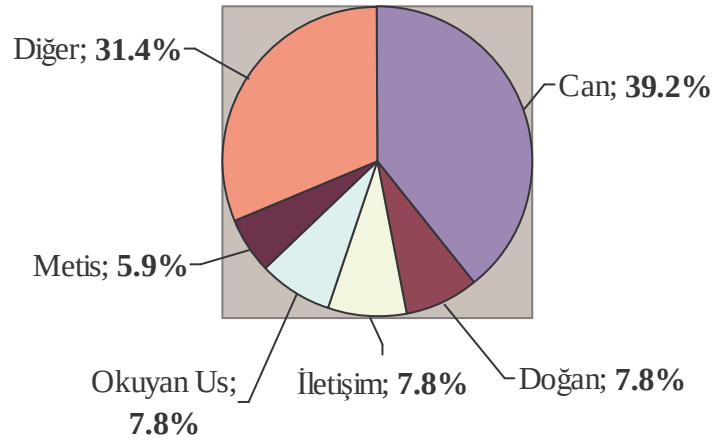
Yayınevi	Kitap sayısı	Toplam
Can	20	20
Doğan, İletişim, Okuyan Us	4'er	12
Metis	3	3
kendi yayını, Oğlak, Yazılı Günler, YKY	2'şer	8
Armoni, Bilgi, Bumerang, Dost, Era, Everest, Kanat, Sone	1'er	8

Tablo 7: 13 Öykücünün 51 Kitabının Yayınevleri

Görüldüğü gibi, 13 öykücüye ait 51 kitabın 20 tanesi Can Yayınları'ndan çıkmıştır.

Bu yayınevinin 1990'lı yıllarda izlediği yayın politikasının, öykü serisine ağırlık vermek üzere şekillendirildiği düşünülmektedir. Tabloda ikinci sırayı, 4'er öykü kitabı yayımlamış olan Doğan Kitap, İletişim Yayınları ve Okuyan Us Yayın paylaşmıştır. İncelenen kümedeki öykü kitaplarının 3'ünü Metis Yayınları piyasaya

sürmüştür. Bu yayınevini 2’şer kitapla Oğlak Yayınları, Yazılı Günler Yayınları ve YKY takip etmiştir. Son olarak, 1’er kitap yayımlamış irili ufaklı 8 yayınevi bulunmaktadır. Aşağıdaki grafik, yayınevlerinin öykü alanındaki paylarını belirtmektedir.

Tablo 8: 13 Öykücünün Yayınevlerinin Dağılımı

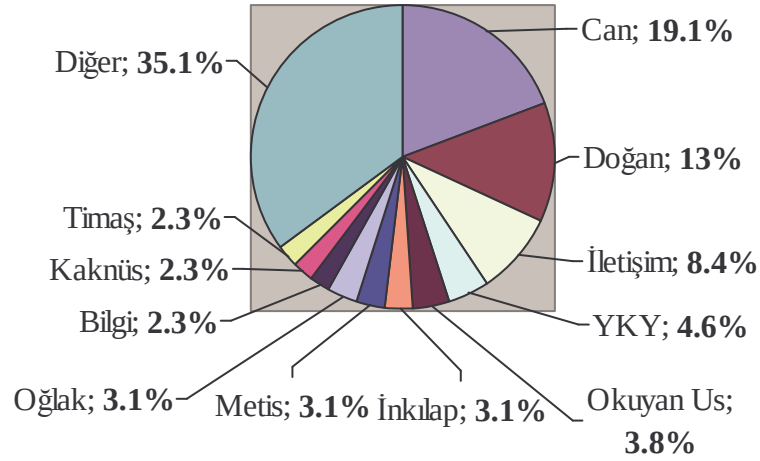
Yukarıda görüldüğü gibi, 51 kitaptan oluşan kümede %39.2’lik pay Can Yayınları’na aittir. Bu yayınevini %7.8’lik oranlarla Doğan Kitap, İletişim Yayınları ve Okuyan Us Yayın izlemektedir. Metis Yayınları’nın da %5.9’luk bir dilime sahip olduğu grafikten çıkarılabilecek en önemli sonuç, büyük ve çizgisi belli yayınevlerinin öykü piyasasına hâkim olduğudur. “Diğer” başlığı altında gruplanan 12 yayınevi ise, geriye kalan %31.4’lük dilimi paylaşmaktadırlar. Bu bulgulardan hareketle, incelenen kümede yayınevlerinin çeşitliliğinin az olması nedeniyle yayın sektörünün de bütünüyle yansımadığına karar verilmiştir. Bu nedenle çalışma, 13 öykücü ve 51 kitaptan oluşan küme yerine, daha kapsayıcı olacağına şüphe olmayan 53 öykücüden oluşan grup dikkate alınarak sürdürülmüştür. Bu düşünceyi doğrulamak amacıyla,

genişletilmiş kümenin de yayınevleri incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları aşağıda tablolaştırılmıştır.

Yayınevi	Kitap sayısı	Toplam
Can	25	25
Doğan	17	17
İletişim	11	11
YKY	6	6
Okuyan Us	5	5
İnkılap, Metis, Oğlak	4'er	12
Bilgi, Kaknüs, Timaş	3'er	9
Aras, Arkadaş, Era, Eylül, kendi yayını, Lotus, Sel, Ufuk, Varlık, Yazılı Günler	2'şer	20
Alkım, Armoni, Birey, Birun, Bumerang, Çitlembik, Dergâh, Dilek, Dost, Everest, Gendaş, Hece, Hil, İlke, İş Bankası, Kabalcı, Kanat, Kastaş, Kelepir, Liman, Phoenix, Sel, Seyir, Sone, Yedi İklim, Zaman	1'er	26

Tablo 9: 53 Öykücünün 131 Kitabının Yayınevleri

Yukarıdaki tablonun ortaya koyduğu en önemli noktalardan biri, Can Yayınları'nın öykü piyasasına hâkim olduğu yönündeki izlenimin kırılmış olmasıdır. İncelenen kümedeki kitap sayısı 51'den 131'e çıktığı, yani 2.5 kattan fazla arttığı hâlde, Can Yayınları tarafından basılmış kitap sayısı katlanmamıştır; sadece 5 kitaplık bir artış söz konusudur. Anlaşılan o ki, yazar profili çeşitlendikçe yayınevleri de çeşitlenmiştir. Dolayısıyla bu genişletilmiş kümenin, amaçlanan yapıda olduğu, hem yazar hem yapıt hem de yayıncılık alanında çok daha geniş bir kesimi temsil ettiği söylenebilir. Yayınevlerinin bu gruptaki payları aşağıdaki grafikte izlenebilir.

Tablo 10: 53 Öykücünün Yayınevlerinin Dağılımı

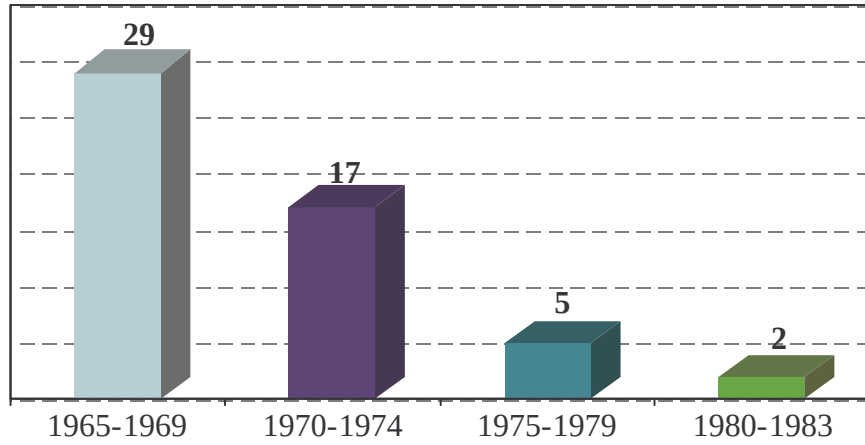
Grafikte görüldüğü üzere, genişletilmiş grupta Can Yayınları'nın payı bir hayli azalmıştır. Gerçi %39.2'lik oranın %19.1'e düşmüş olması, bu yayınevinin hâlâ en fazla sayıda kitabı piyasaya sürmüş olması durumunu değiştirmez. 13 kişiden oluşan grupta öne çıkan diğer yayınevlerinden Doğan Kitap, İletişim Yayınları, Okuyan Us Yayın ve Metis Yayınları bu grupta da yerlerini muhafaza etmişlerdir. Önceki gruptan farklı olarak, 53 kişilik bu grupta, YKY ve İnkılap Kitabevi dikkat çekici bir paya sahip olmuşlardır. Bütün bu iyi bilinen ve büyük yayınevleri bir yana, ilk gruptaki 16 yayınevine ek olarak 30 yeni yayınevi daha araştırma kapsamına girmiştir. Dolayısıyla bu çalışma çerçevesinde ele alınacak öykücü kümesinin, 53 kişiden oluşan grup olmasında karar kılmanın doğru bir seçim olduğu bir kez daha anlaşılmıştır. Bu kişilerin 1990-2005 yılları arasında yayımlanmış olan 131 yapıtının listesi Ek I'dedir.

B. “Genç Öykücüler”in Sosyolojik Profili

Bu çalışma kapsamında ele alınmasına karar verilen 53 genç öykücünün sosyolojik profillerini çizmek amacıyla doğum tarihi, doğum yeri, yaşanan yer, cinsiyet, eğitim durumu, meslek ve edebî üretimin çeşitliliğine göre dağılımlar incelenmiştir. Bu amaçla hazırlanan tabloda, *Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedi*’sindeki biyografik veriler temel alınmıştır. Ancak bu ansiklopedide 53 genç öykücünden yalnızca 30’una ait bilgi bulunmaktadır. Geri kalan 23 öykücünün biyografik bilgilerini elde etmek için internetten yararlanılmış, en çok da yayınevlerinin yazarlarını tanıttıkları sayfalar kullanılmıştır. Ancak internette bulunan kimi bilgilerin birbiriyle çeliştiği burada belirtilmelidir. Benzer şekilde ansiklopedinin 2003 yılında yayımlandığı hatırlanırsa, arada geçen süre zarfında birçok ismin şehir ve iş değiştirmiş olabileceği ortadadır. Örneğin 1980’li yıllarda doğmuş bir öykücünün biyografisi araştırıldığında, bütün kaynaklarda öğrenci olarak tanıtıldığı görülür. Ancak bugün 24 yaşındaki bu kişinin mezun olmuş olması kuvvetle muhtemeldir. Tablo oluşturulurken karşılaşılan bir başka sorun, birçok öykücünün birden fazla meslekle uğraşır görünmesidir. Öykücülerin büyük bir kısmının birincil mesleklerinin yanı sıra editör, yazar, araştırmacı gibi sıfatlarla anıldıkları görülmüştür. Bu nedenle asıl hedef olan, öykücülerin geçimlerini neyle sağladıkları sorusunun yanıtı belirsizleşmiştir. Bu gibi durumlarda, öykücülerin ek işlerindense tam zamanlı olarak yaptıkları izlenimi edinilen işleri dikkate alınmıştır. Biyografik bilgileri içeren tablo Ek J’de yer almaktadır.

1. Doğum Tarihlerinin Dağılımı

Öykücülerin biyografik bilgileriyle oluşturulan tabloda saptanmasında zorluk yaşanmayan ve çelişkiye düşülmeyen tek madde, doğum tarihleri olmuştur. Aşağıdaki grafikte, bu çalışma kapsamında yapıtları okunan 53 öykücünün doğum tarihlerinin dağılımı görülmektedir.

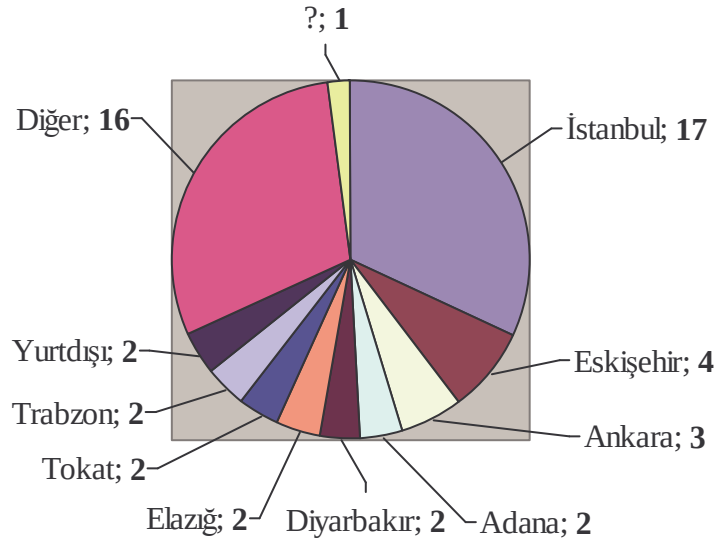
Tablo 11: Doğum Tarihlerinin Dağılımı

Grafiğe bakıldığında, en yaşlısı 1965, en genci 1983 doğumlu olan 53 öykücünden 29'unun 1965-69 yılları arasında doğmuş olduğu görülmektedir. Bu yaş grubundaki öykücüler, incelenen popülasyonun tamamının %54.7'sine karşılık gelmektedir. 1970-74 doğumlu öykücüler sayıca 17 kişidirler; bu rakam da toplamın %32.1'ini oluşturur. Öykücülerin 5'i (yani %9.4'ü) 1975-79 doğumlu, 2'si (yani %3.8'i) ise 1980-83 doğumludur. Bu profilin ortaya koyduğu gibi, genç öykücülerin yarısından fazlası 1990'lı yıllarda (1990-99 arasında) 21-34 yaş aralığındadır. Bir başka deyişle, eleştirmenlerin o sıralarda yirmili yaşlarını süren ya da otuzlarının başında olan bu

yazarlara atfen sıkça kullandıkları “genç öykücüler” betimlemesi yerinde görünmektedir.

2. Doğum Yerlerinin Dağılımı

Öykücülerin doğum yerlerinin saptanmasında çok zorlanılmamıştır; ancak yine de 1 öykücünün doğum yerini belirlemek mümkün olmamıştır. Toplanan bilgiler bir araya getirilip tablo oluşturulduğunda çok ilginç sonuçlar ortaya çıkmıştır. Şöyle ki, tahmin edilenin aksine yazarların büyük bir kısmı küçük şehirlerde, hatta kasabalarda doğmuşlardır. 53 yazar içinde İstanbul doğumlular beklenildiği üzere sayıca fazladır; ancak bu sayının 20’yi bile geçmediği, sadece 17 kişinin bu şehirde doğmuş olduğu görülmüştür. Bundan daha şaşırtıcı olan ise Ankara ve İzmir gibi büyük kentlerin bu profildeki yeridir. Elde edilen bulgulara göre Ankara doğumlu sadece 3 yazar varken, İzmir doğumlu hiç kimse bulunmamaktadır. Aşağıdaki grafikte doğum yerlerinin dağılımı görülmektedir.

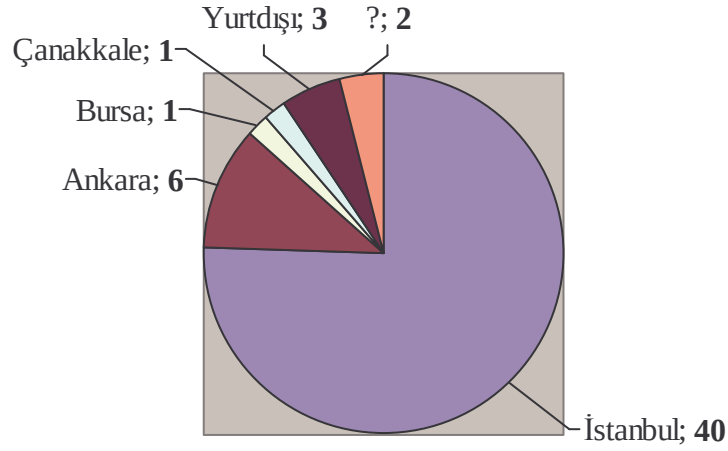

Tablo 12: Doğum Yerlerinin Dağılımı

Yüzdesel dağılıma bakılacak olursa, 53 yazarın %32.1'i İstanbul doğumluyken, Ankara doğumluların oranı sadece %5.7'dir. İstanbul'un ardından Eskişehir gelmektedir; öykücülerden 4'ü bu şehirde doğmuştur ve bu rakam %7.5'lik bir orana karşılık gelir. Eskişehir'den sonra gelen başkenti 2 yazarla şu şehirler izler: Adana, Diyarbakır, Elazığ, Tokat ve Trabzon. Bu şehirlerin her biri 53 yazarın %3.8'inin doğum yeridir. Aynı yüzde, dış göç dalgasını anımsatan Almanya için de geçerlidir: Toplamın %3.8'ine karşılık gelen 2 öykücü bu ülkede dünyaya gelmiştir. Doğum yeri saptanamayan 1 yazar bir kenara bırakılırsa, geriye kalan 16 yazar da Türkiye'nin çeşitli şehirlerine dağılacak şekilde bir tablo oluşturur. Büyüklü küçüklü şehirlerde ve Karadeniz'den Güneydoğu'ya uzanan dağınık bir coğrafyada doğmuş olan yazarlar, toplamın %30.2'sine karşılık gelmektedir. Bu coğrafya, Akçaabat, Bandırma ve Lüleburgaz gibi küçük yerleşim birimlerini de içermektedir.

3. Yaşanan Yerlerin Dağılımı

Öykücülerin biyografik bilgilerinden oluşan tablo hazırlanırken en zor saptanan maddelerden biri “yaşanan yer” olmuştur. Sadece ansiklopedide yer alan yazarlar için bu konuda sağlıklı bilgiler edinilebilmiştir. Diğer isimler için ise, internet vasıtasıyla ulaşılan mesleki bilgilerden hareketle yaşadıkları şehirler çıkarsanmıştır. Ancak kimi zaman bu yöntem de işe yaramamıştır. Dolayısıyla 2 öykücü için bu konuda bir bilgiye ulaşılammıştır; bu rakam incelenen toplam öykücü sayısının %3.8'ine karşılık gelmektedir. Geri kalan 51 kişinin yaşamını sürdürdüğü şehirlerin dağılımı aşağıdaki grafikte görülmektedir.

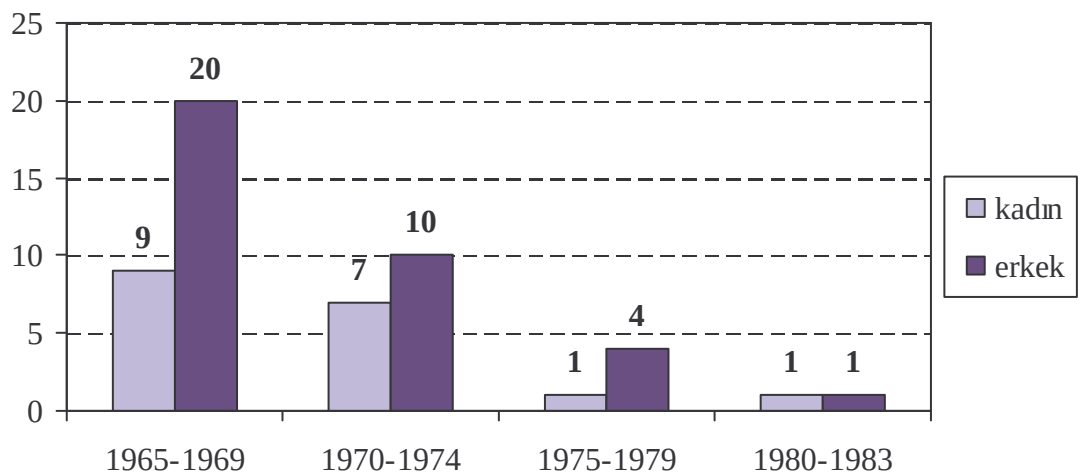
Tablo 13: Yaşanan Yerlerin Dağılımı

Bu grafiğe bakıldığında edinilen ilk izlenim, Türkiye'nin yakın tarihine damga vurmuş olan coğrafi hareketliliği gözler önüne sermektedir. Bir önceki bölümde sözü edilen, öykücülerin doğum yerlerinin ülkenin dört bir köşesine dağılmış olması durumu, öykücülerin yaşamlarını sürdürmeyi tercih ettikleri (belki de zorunda kaldıkları) yerlere bakıldığında bambaşka bir görünüm almaktadır. 1950'lerden bu yana yaşanan ancak son on yıllarda iyice belirginleşen ve toplumsal anlamda çarpıcı dönüşümler doğuran iç göç dalgası burada karşımıza çıkmaktadır. Sözü edilen göç trafiğinin açık yansıması şu bulgularda izlenebilir: 53 öykücünün 40'ı İstanbul'da yaşamaktadır. Bu yüksek rakam, incelenen popülasyonun %75.5'i gibi büyük bir bölümüne karşılık gelmektedir. Öykücüler içinde Ankara'da yaşamakta olanlar sadece 6 kişidirler ve bu rakam toplamın %11.3'ünü oluşturur. Yurtdışında yaşamakta olan yazarlar da söz konusudur. Almatı (Kazakistan), Pennsylvania (ABD) ve Viyana'da (Avusturya) 1'er kişi olmak üzere toplam 3 kişi (yüzde olarak toplamın

%5.7'si) Türkiye dışında bulunmaktadır. 1'er öykücüye ev sahipliği yapan Bursa ve Çanakkale illeri ise dağılımın %1.9'luk dilimlerini oluşturmaktadır.

4. Cinsiyet Dağılımı

Çalışmanın ilk aşamalarında oluşturulan veri tabanında yer alan 437 öykücü için kadın-erkek oranı yaklaşık 2/5 olarak hesaplanmıştı. Kısacası 1990-2005 döneminde kitabı yayımlanan öykücülerin tamamının %29.5'inin kadın, %70.5'inin erkek olduğu belirlenmişti. Bu çalışma kapsamında incelenen 53 yazar için ise bu oran 18/35, yani yaklaşık olarak 1/2'dir. Bir başka deyişle bu 53 öykücünün %34'ü kadın, %66'sı erkektir. Bu saptamadan hareketle, genç öykücülerde kadınların oranının genel toplamdaki kadınların oranına göre daha fazla olduğu söylenebilir. Aşağıda 53 öykücü için kadın-erkek oranının doğum tarihlerine göre dağılımı görülmektedir.

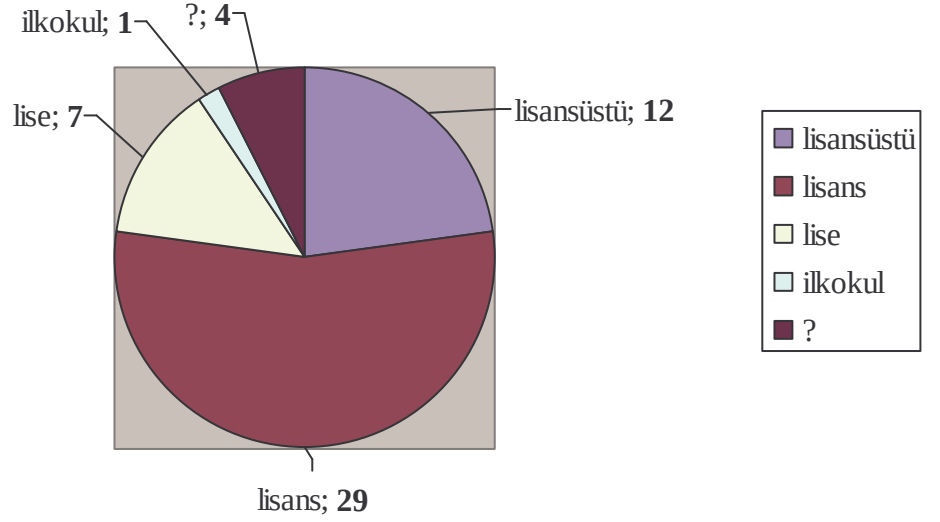

Tablo 14: Cinsiyet Dağılımı

Bu grafikten hareketle, incelenen dört ayrı alt grupta kadın öykücü sayısının sırasıyla %31, %41, %20 ve %50 olduğu görülmektedir. 1980-83 doğumlu öykücülerde izlenen %50’lik oran, olması gerekene en yakın rakam ise de, söz konusu alt grupta sadece 2 öykücü bulunduğundan bu rakamın istatistiksel bakımdan güvenilirliği yoktur.

5. Eğitim Durumu Dağılımı

Biyografik bilgilerin toplandığı tablodaki bir başka madde, yazarların eğitim durumudur. %7.5’lik bir dilimi oluşturan 4 kişinin eğitim durumuna ilişkin bilgiye rastlanmamıştır. Ansiklopedide yer almayan, ancak 2005 tarihli kitabındaki özgeçmişinde öğrenci olduğu ifade edilen 1983 doğumlu ve incelenen gruptaki en genç öykücünün mezuniyetine ilişkin hiçbir bilgiye ulaşılamadığından, mevcut bilgi geçerli sayılmak durumunda kalmamış ve kendisi lise mezunu olarak gruplandırılmıştır. Benzer bir durum, kimi yazarların biyografilerinde yer alan muğlak ifadelerde yaşanmıştır. Şöyle ki, kimi biyografilerde eğitim durumundan söz edilirken “mezun oldu”, “bitirdi” gibi net ifadeler yerine, “devam etti”, “öğrenim gördü” gibi ifadeler tercih edilmiştir. Çoğu durumda bu kişilerin mezuniyet aşamasına gelemedikleri ve diploma almaksızın iş hayatına atıldıkları belirlenmiştir. Dolayısıyla bu gibi ifadelerin ne anlama gelebileceği konusunda yorum yapılarak, belirsiz durumlarda araştırmacı inisiyatifini kullanmıştır. Bu gibi pürüzler bir yana bırakılırsa, 53 öykücünün eğitim durumlarının dağılımı aşağıdadır.

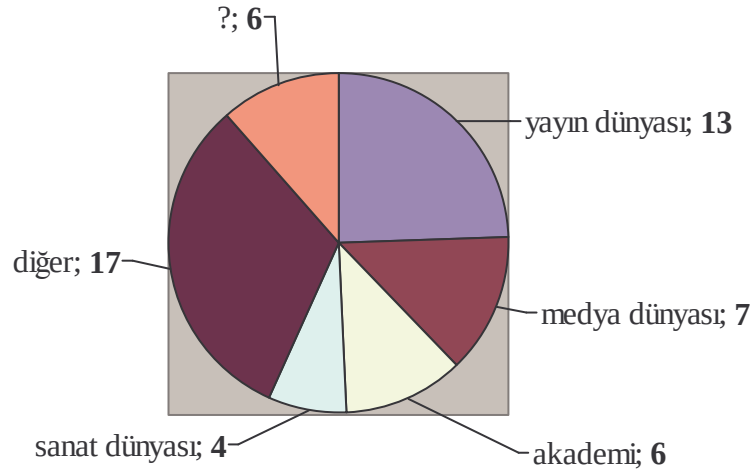
Tablo 15: Eğitim Durumu Dağılımı

Grafikte görüldüğü gibi, genç öykücüler popülasyonunda eğitim seviyesi oldukça yüksektir. Lisansüstü çalışmalar yapmış 12 kişi bulunmaktadır ve bu rakam 53 kişiden oluşan grubun %22.6'sı gibi önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Lisans diploması sahibi olan 29 yazar bulunmaktadır. Oldukça yüksek olan bu rakam, topluluğun %54.7'sine karşılık gelmektedir. Geri kalan 7 öykücü lise, 1 öykücü de ilkokul mezunudur. Bir başka deyişle, %13.2'lik bir dilim bugünkü deyişle “orta öğretim” mezunudur.

6. Mesleki Dağılım

Öykücülerin biyografileri tarandığında, kitap kapaklarında yer alan özgeçmişlerde okurun ya da araştırmacının pek de merak etmeyeceği çeşitli ayrıntılara yer verilirken, bilgilendirmede en ketum davranılan konunun meslek

olduğu görülmüştür. Bunun somut kanıtı, 53 öykücünün 6'sının hayatını sürdürmek için ne işle uğraştığına ilişkin en ufak bir bilgiye ulaşılabilmesidir. Buna rağmen geri kalan 47 kişinin meslekleri saptanmış ve böylelikle aşağıdaki grafik oluşturulmuştur.

Tablo 16: Mesleki Dağılım

Grafikte görüldüğü üzere, ilk grup “yayın dünyası” olarak adlandırılmış ve gazete, dergi, kitap yayıncılığı ile ilgili işleri içermek üzere tasarlanmıştır. Bu alanda çalışan öykücülerin sayısı 13’tür ve popülasyonun %24.5’ine karşılık gelen bu rakam, öykücülerin önemli bir kısmının yayın dünyasının içinde yer aldıklarını ortaya koymaktadır. İkinci meslek grubu “medya dünyası” olarak adlandırılmış olup, radyo, televizyon ve reklam sektöründe çalışanlar bu gruba dâhil edilmiştir. 7 kişiden oluşan bu grup toplamın %13.2’sini oluşturmaktadır. Bir diğer meslek grubu “akademi” olarak adlandırılmış ve bu alanda da öykücülerin %11.3’ünün yani 6 kişinin çalışmakta olduğu saptanmıştır. “Sanat dünyası” başlığı altında toplanan işlerde, yani oyuncu, rejisör, dramaturg olarak çalışanlar ise 4 kişiden oluşmaktadır. Bu rakam genç öykücülerin %7.5’ine karşılık gelmektedir. Grafikte “diğer” olarak adlandırılan

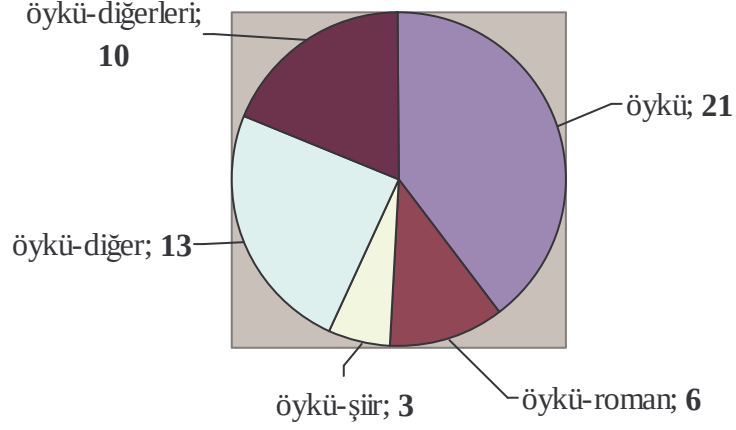
grup ise öğrenciden hemşireye, turist rehberinden araştırmacıya birçok farklı uğraşı ve mesleği içermektedir. 17 kişiden oluşan bu grup toplam öykücü sayısının %32.1'ini temsil etmektedir.

Bu tablonun gösterdiği üzere, öykü yazarlarının yaklaşık dörtte biri, edebiyatın “mutfağında” çalışırken kendi yapıtlarını ortaya çıkarmaktadır. Bu bulgu, Elif Aksoy ve Murat Cankara'nın 2002 tarihli araştırmalarının sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi'nin haber bülteni olan *Kanat*'ın 10. sayısında yer alan araştırma, “Çağdaş Türk Edebiyatçısının Toplumsal Profili” başlığını taşıyordu. *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*'nin ilk baskısında yer alan 2132 yazarın biyografik bilgilerinin gruplandırılmasıyla ortaya çıkan çalışma, bu alanda çok büyük bir boşluğu doldurmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, incelenen yazarların meslek kategorilerinde ilk sırayı %42.45'lik oranla “yayın dünyası” almaktadır. Aksoy ve Cankara'nın, 1901-1920, 1921-1940, 1941-1960, 1961-1978 yılları arasında doğmuş yazarların mesleklerinin dağılımını dönemsel olarak incelediklerinde vardıkları sonuç ilginçtir. Buna göre, ilk dönemde yayın alanında çalışan edebiyatçıların oranı %38.32 iken, bu rakam daha sonraki dönemlerde sırasıyla %43.12, %45.18 ve son dönemde de %50.00 olacaktır. Araştırmadan çıkan sonuçlar, bu çalışmada incelenen öykücü popülasyonunda ilk sırayı alan meslek grubunun da “yayın dünyası” oluşu ile örtüşmektedir.

7. Edebî Üretimin Dağılımı

İncelenen 53 öykücünün edebî üretimini dikkate almanın 1990'lı yıllardaki “öykü patlaması”nın doğasına ilişkin bazı gözlemler yapmaya yarayabileceği düşünülmüştür. Bu amaçla ilk olarak yazarların öykü türünde verdikleri ürünler üzerinde durulmuştur. Sözü geçen 53 öykücünden 40'ının 1990-2005 arasını kapsayan 16 yıllık süreçte sadece 2'şer öykü kitaplarının yayımlandığı saptanmıştır. 3 öykü kitabı yayımlanmış olan yazar sayısının ise 3'le sınırlı olduğu görülmüştür. 4 öykü kitabı olan 8 kişi varken, 5 öykü kitabı olan 2 kişi olduğu belirlenmiştir. Bu tablonun ortalaması alındığında, yani toplam kitap sayısı olan 131, öykücü sayısı olan 53'e bölündüğünde, 2.47 rakamı elde edilmektedir. Bu da demektir ki, incelenen öykücü grubunda kişi başına yaklaşık olarak 2.5 öykü kitabı piyasaya çıkmıştır.

Yazarların edebî üretimi üzerinde düşünülürken incelenen ikinci konu “edebî tür” olmuştur. Çalışmanın giriş bölümünde yapılan bir gözlem böylelikle yeniden gündeme gelmiştir. Hatırlatmak gerekirse, genç öykücülerin edebiyata öykü türü ile atıldıkları ve önemli bir kısmının da sadece bu türde yapıt vermeye devam ettiğinden söz edilmişti. Öykücülerin edebî üretimlerinin dağılımını araştırırken bu gözlemi doğrulamak mümkün olmuştur. Söz konusu dağılımın grafiğe dönüşmüş hâli aşağıdadır.

Tablo 17: Edebî Üretim Dağılımı

İncelenen yazarlardan 40'ının 1990-2005 aralığında ilk kitabının yayımlandığı ve dahası bu 40 kişinin edebiyata bir öykü kitabıyla atıldığı saptanmıştır. Artık tür olarak öykü, yazarların yazı ile olan serüvenlerine bir başlangıç noktası olmaktadır. Hatta bazı yazarlar, edebî üretimlerini hep öykü kanalında sürdürmeyi tercih etmektedir. Araştırmanın odağındaki 53 kişiden 12'si, daha önceki yıllarda başka türlerde yayın yapmış, 1990 sonrasında ise ilk öykü kitaplarını yazmışlardır. Sonuç olarak, bu dönemde edebiyat dünyasına hâkim olan havanın, öykünün türler hiyerarşisindeki konumunu yükselttiği rahatlıkla söylenebilir.

Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi, 53 öykücünün önemli bir bölümü sadece öykü yazmaktadır. 21 kişiden oluşan bu grup, genç öykücülerin %39.6'sını oluşturmakta ve çalışmanın girişinde sözü edilen gözlemin geçerliliğine işaret etmektedir. Öykünün yanı sıra romanı da yayımlanmış olan 6 kişi, %11.3'lük bir dilimi oluşturmaktadır. Günümüz öyküsünün en yakın durduğu tür olduğu

söylenegelen şiirle çok daha az kişinin ilgileniyor oluşu şaşırtıcıdır. Öyküye ek olarak şiir de yazmış olan bu 3 kişinin meydana getirdiği %5.7'lik grup, iki tür arasındaki yakınlığa ilişkin tezi kısmen geçersiz kılmaktadır. Grafikte “öykü-diğer” olarak sınıflandırılan ve öyküye ek olarak çeviri, deneme, eleştiri gibi türlerden birinde yapıt vermiş kişilerin sayısı 13'tür. Dolayısıyla bu %24.5'lik dilime bakıldığında, genç öykücülerin “diğer” türleri roman ve şiirden daha çok ürettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Öykünün yanı sıra roman, şiir, oyun, deneme, inceleme gibi birçok türde birden üreten kişilerin sayısı ise 10'dur. Bu grup grafikte “öykü-diğerleri” şeklinde işaretlenmiştir. Popülasyonun %18.9'unu oluşturan bu gruptaki öykücülerin ilgilendikleri ve üretimde bulundukları alan oldukça geniştir.

C. Yayıncılıktan Hareketle Yazınsal Alanın Portresi

Bu çalışma çerçevesinde incelenen 53 yazarın genel sosyolojik profilleri ortaya konduktan sonra, 1990'lı yıllarda çehresi değişen okurlara da değinmek yerinde olur. Ancak bu konuda doyurucu nitelikte yorum yapabilmek için öncesinde çok geniş bir araştırmanın yapılması gerekmektedir. Burada böylesine kapsamlı bir projeye girişmek olanaksız olduğundan, konuya yayıncıların, kitapların ve kitapçıların değişen çehresi üzerinden yaklaşılabilecektir. İzlenecek yöntem, bazı özgül örneklerden yola çıkarak, sektörün genelindeki değişime ilişkin gözlemler yapmak olacaktır.

Yayıncılık alanının öncelikle basım aşamasına ilişkin birkaç şey söylenmelidir. Yayımlanan kitapların içeriğine bakıldığında, önceki onyıllardan farklı

bir manzarayla karşılaşmaktadır. Ömer Türkeş, “Şık Vitrinler, Renkli Kapaklar, Yeni İçerikler...” başlıklı yazısında, 1980 sonrasında değişen yayın dünyasının ayrıntılı bir betimlemesini yapar. Yayınevlerinin yayın politikalarındaki farklılaşmaya işaret etmek bakımından, yazarın, 1970’ler boyunca yaygınlaşan siyasal-teorik metinlerin ve gerçekçi romanların zamanla kaybolduğu yolundaki belirlemesi önemlidir (219). Bu değişimde, siyasal baskılar kadar ekonomi alanında yaşanan dönüşümün de etkisi yadsınamaz. Türkeş, üretim ve tüketim konjonktürünün değişmesiyle yazınsal alan kapitalistleşirken, entelektüel faaliyetlerin de bu etkenden bağımsız gelişemez hâle geldiğini belirtir (220). Dolayısıyla yayınevlerinin yayımlamayı tercih ettikleri metinler farklılaşmaya başlamıştır. Toplumun yeni keşfettiği bazı alanlara ilişkin talepleri, yayıncılar tarafından görmezden gelinemez olmuştur. 1980’li yıllarda, Türkeş’in deyişiyle “meta üretiminin bir kolu haline gel[en]” kitap üretimi, toplumsal ve siyasal konulardan uzaklaşmıştır:

Pandora’nın kutusu açılmıştı artık; varoluşçuluk, içerikten bağımsızlaşmış edebiyat tartışmaları, tarihten koparılmış tarihî romanlar, yeniden keşfedilen polisiyeler, mektup, biyografi ve otobiyografi türleri, astroloji ve hobi kitaplarıyla keskinliğini yitirmiş solculara hitap eden gündelik hayat eleştirileri, sınıfsal göndermelerden arındırılmış siyaset teorileri, “makro”sunu yitirmiş “mikro” iktidar çözümlemeleri “çok satanlar” arasına katılıvermişti. (221)

Türkiye’de 1980 sonrasında bireyselliği ön plana alan anlatılara yönelindiği bir gerçektir. Bireysel düşüncenin normlaşmasının yayıncılık sektörüne doğrudan etkisi,

son yıllarda ı gibi büyüyen “kişisel gelişim” alanının, kitap pazarında kendine önemli bir yer edinmiş durumda bulunmasında izlenebilir. Görüldüğü üzere, toplumda hâkim düşünme biçimleri, yayıncıların karar mekanizmasında belirleyici rol oynamakta ve piyasayı doğrudan şekillendirmektedir. 1990’lar ve 2000’ler Türkiye’inde gözlemlenen “yükselen değerler”in kökeni, “Döneme Betimleyici Bir Bakış” başlıklı bir sonraki bölümde ele alınacaktır.

Sözü edilen bu değişimler şüphesiz dünyada izlenen dönüşümden bağımsız değildir. Kültür ürünlerinin metalaşması konusu, kapitalizmin rakipsiz bir sistem olduğunu ilan etmesinden çok daha önce gündeme getirilmiştir. Örneğin 1940’larda Frankfurt Okulu tarafından, moderniteye ve onun ekonomik eksenini olan kapitalizme şiddetli eleştiriler yöneltilmiştir. 1923 yılında Frankfurt Üniversitesi’nde kurulan Institut für Sozialforschung (Sosyal Araştırma Enstitüsü) başkanlığına 1930’da Max Horkheimer’in getirilmesinden sonraki süreçte meydana gelen oluşum Frankfurt Okulu olarak adlandırılmakta, bu yapıda yer alan düşünürlerin görüşleri “eleştirel teori” başlığı altında toplanmaktadır. Max Horkheimer ve Theodor Adorno’nun birlikte kaleme aldıkları *Aydınlanmanın Diyalektiği*, ilk kez 1947’de yayımlanmıştır. Büyük ses getiren bu çalışma sonradan bir başyapıt sayılmıştır. Bu kitapta yer alan ve “kültür endüstrisi” kavramının tartışıldığı bölüm, bugün hâlâ kültür kuramı açısından önemli bir kaynaktır. 1940’larda Batıda kültür ürünlerinin metalaştırıldığı ve kültürün adeta fabrikasyon üretim yapan bir endüstriye dönüştüğü belirlemesini yapan Adorno ve Horkheimer’in görüşleri, 1980 sonrası Türkiye’si için de büyük ölçüde geçerliliğini korumakta, hatta son yıllarda yoğunlaşan popüler kültür ve postmodernizm çalışmaları için bir çıkış noktası teşkil etmektedir. Kültür

endüstrisinin, standartlaştırılmış ürünleri âdeta bir fabrika gibi piyasaya sürdüğü, böylelikle kitleleri tüketime ittiği, üstelik bu yolla geçici bir hoşnutluk yaratarak pasifleştirdiği, bir başka deyişle depolitize ettiği, bugün de dünyada ve Türkiye’de rahatlıkla izlenebilen bir olgudur. Frankfurt Okulu’ndan miras alınan bu düşünme biçimi açıkça seçkin bir sanat anlayışından hareket etse de, ekonomik yapının, sanatsal üretim ve tüketimin merkezinde yer aldığını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Türkiye’de yayıncılığın son on yıllarda geçirdiği dönüşüm göz önüne alınca, sözü edilen modelin burası için de geçerli olduğu anlaşılır. Bilindiği gibi, bugün tiraj bakımından büyük oranda sermaye gruplarının himayesine girmiş görünen yayıncılık sektörü, kültür ürünlerinin üretimini, dağıtımını ve satışını şekillendirirken, aynı zamanda da tüketicileri manipüle etmeye yönelmektedir.

20. yüzyılın ilk yarısında Frankfurt Okulu’nun başlattığı tartışmadan bugüne doğru gelindiğinde, teknoloji ile medya sektörünün gelişmesinin vardığı boyutların toplumda çarpıcı bir dönüşüme yol açmış olduğu görülür. Kapitalizmin açıkça zafer ilan ettiği bu dönemde postmodernizm, kültürel alanın belirleyici söylemi hâline gelmiştir. David Harvey, *Postmodernliğin Durumu: Kültürel Değişimin Kökenleri* başlıklı kitabında, bu söylemin kapitalizmin ileri bir aşamasının yansıması olduğu tezini ileri sürmektedir. Bu fazlasıyla ekonomi yönelimli bir okuma gibi dursa da, Harvey’nin yetkin analizi epey ikna edicidir. Buna göre, moderniteden postmoderniteye geçişin altında yatan gizil neden, 1970’lerin başında patlak veren ekonomik kriz ve bunun ardından zorunlu olarak gündeme gelen yeniden yapılanma modelidir (58). Bilindiği üzere, 1900’lerin başında Frederick Winslow Taylor’ın *The Principles of Scientific Management* (Bilimsel Yönetimin İlkeleri) adlı kitabının

yarattığı büyük etki Taylorizmin, Henry Ford’un Michigan’daki otomobil fabrikasında uygulanan üretim sisteminin verimliliği ise Fordizmin doğuşuna neden olmuştu (147-51). Fordist sistemin, bir kitle üretimi sisteminden öte “bütünsel bir yaşam tarzı” olarak ele alınması gerektiğini düşünen Harvey, “uluslararası bir olgu” diye nitelediği Fordizmi analizinin merkezine oturtmaktadır (158-59).

Hatırlanacağı gibi, 1929’da yaşanan Büyük Bunalım’ın ardından, John Maynard Keynes tarafından önerilen iktisadi uygulamalarla devletin merkeziyetçi yapısı güçlendirilmiş, sosyal refah devleti yaratılmıştı. Ancak 1970’lere gelindiğinde karşı karşıya kalınan durum, Fordist sistemin ve 1929 sonrasında Keynes’in öngördüğü projenin iflasına yol açmış, liberal ekonomi politikaları yeniden gündeme getirilmişti. Alınan tedbirler çerçevesinde devletlerin küçültülmesi gerektiği düşünülmüştü. Bu çerçevede hayata geçirilen özelleştirme gibi uygulamalar, küreselleşme gibi sonuçlar doğurmuştur. Bu ekonomik depremin toplumsal yansımaları olması kaçınılmazdır. Son onyıllarda revaçta olan postmodernizm, Harvey’e göre, 1973’teki aşırı-birikim krizinin yarattığı değişimin ürünüdür:

Zaman ve mekân deneyimi değişmiş, bilimsel ve ahlaki yargıların bağıntısı konusundaki güven çökmüş, toplumsal ve entelektüel ilginin ana kaynağı olarak estetik etiğe galebe çalmış, imgeler anlatılara göre üstün bir konuma yükselmiş, gelip geçicilik ve parçalanma ebedi hakikatler ve bütünsel politikanın karşısında öncelik kazanmış ve dünyayı açıklama çabası maddi ve politik-ekonomik temellendirmeler alanından özerk kültürel ve politik pratikler yönüne kaymıştır. (362)

Aşırı-birikim krizlerini güçlü estetik akımların izlediğini düşünen yazarın yukarıdaki tasvirinde beliren akım, kendisinin “tarihsel-coğrafi bir durum” olarak adlandırdığı postmodernizmdir.

Bu noktada konuya yeniden sanat merceğinden bakılabilir. Postmodernistlerin üzerinde durduğu ve eleştirdiği konulardan biri, modernist sanat anlayışının elitist düşünce yapısı ve kitlelere hitap etmeyişi olmuştur. Kolay tüketilebilirlik ve popülizm gibi özellikleri yeğleyen postmodern estetik, moderniteye has “yüksek sanat” ve “kitle kültürü” ayrımını ortadan kaldırmayı hedeflemiştir. Böylelikle, yüzeyselliği ve ticariliği dolayısıyla eleştirilen popüler kültüre bir anlamda itibarı iade edilmiştir. Bu süreçte akademiden de ilgi görmeye başlayan popüler kültür, eski elitist tavrın “kitle kültürü” yaklaşımı ile kültürü kapitalizmce uğratıldığı dönüşüm bağlamında ele alan “kültür endüstrisi” yaklaşımının dışında değerlendirilmeye başlanmıştır. Örneğin, 1960’ların ortalarında Birmingham Üniversitesi bünyesinde kurulan Centre for Contemporary Cultural Studies (Kültürel Çalışmalar Merkezi) bu alanda atılan önemli bir adım olmuştur. Richard Hoggart ve Stuart Hall gibi isimlerin katkısıyla gelişen Birmingham Okulu, kültür alanındaki çalışmalara yeni bir bilimsel yaklaşım getirmeyi hedeflemiştir. Buna göre, “kültür” kavramı genişletilmiş, araştırma konusu olarak alınılan “metin”ler ise yazılı olanlarla sınırlandırılmayıp film den moda ya uzanan geniş bir yelpazeye yayılmıştır. Kültüre atfedilen içeriğin genişlemesi ve akademik araştırmalara konu olan kültürel formların çeşitlenmesi, bazı toplumsal gelişmeleri anımsatmaktadır. Kültürün iyice ticarileştiği günümüzde, sanat ile popüler kültür, medya, magazin ve gündelik hayat arasındaki ayrımların hızla eridiği görülmektedir. Dolayısıyla birbirinden ayrı ve farklı olduğu varsayılan bu alanlar

arasında geçişlerin, hatta kesişimlerin çokluğu şaşırtıcı olmamaktadır. Benzer şekilde, bu geçişkenlik ve çeşitlilik, akademik alanın katı sınırlarını da zorlamaktadır.

Birmingham Okulu tarafından savunulan görüşe göre, popüler kültür, “gerçek” sanata zarar veren “banal” ve “değersiz” bir çıkış değil, toplumun aynası olarak nitelenebilecek ölçüde önemli bir dışavurum ve ihtiyaca cevap veren bir formdur. Angela McRobbie, *Postmodernizm ve Popüler Kültür* başlıklı kitabında, bu görüşü şöyle ifade etmiştir: “Dinleyiciler ya da seyirciler, bakanlar ya da kullananlar, safdil yığınlar değildir. Medya etki alanını genişlettikçe, tebaasının onun üzerindeki eleştirici denetimi ve kullanımı da artacaktır” (39). Bu yaklaşım, popüler kültürü tüketenlerin, buna maruz bırakılan pasif bir kitle olduğu yolundaki anlayışı yıkmış, yerine kendi hür iradesiyle seçimini bu yönde kullanan bireyler varsayımını yerleştirmiştir. Bu noktada, “halk”a yukarıdan bakan ve tercihlerinin basitliğini küçümseyen seçkinci duruş darbe almıştır. Ancak yine de, kitlelere “tavır ve direnç” atfeden bu bakışın aşırı iyimserliğine işaret etmek gerekmektedir. Kültürel alanda âdeta hegemonya kuran popüler kültür, bireylere kendi formlarını empoze ederek onları kitleleştirmekte, böylece sözde demokrat niteliğini de şaibeli hâle getirmektedir. Üstelik medya ile özdeşleşen popüler kültür, alışlageldik anlamdaki “sanat” anlayışını da aşındırmaktadır. Özerkliği açıkça ihlal edilen sanat alanı ticarileştirilmekte, tüketim çarklarını döndürecek şekilde yapılandırılma yoluna gidilmektedir.

Kültürel alanı biçimlendiren bu gelişmelere değinildikten sonra, yayıncılığın basım aşamasında gözlemlenen bazı somut değişikliklere geçilebilir. 1990’lı yıllarda kaydedilen teknolojik ilerlemelerin Türkiye’deki yayıncılık alanına da yansıdığı

bilinmektedir. Bilgisayarların devreye girmesiyle, örneğin dizgi aşamasında meydana gelen hataların önüne geçilmesi ve birçok başka sorunun halledilmesi kolaylaşmıştır. Ayrıca görsel malzemelerin kullanımının önü açılmıştır. Böylelikle kitabın, yazıdan ibaret olan yapısı kırılmıştır. Görsel araçların kullanılmasıyla renklendirilen içerik ve yenilikçi kapak tasarımları, okur için kitabı daha cazip kılmaya yaramıştır. Ömer Türkeş bu durumu, 1980 sonrası yaşanan radikal dönüşümle açıklar: “İçeride dönük bir ekonomik modelden liberalizme geçiş, vitrinlere birbirinden çekici tüketim metaları ve bir—zenginlik imgesi olarak—ışığı biçiminde yansırken kitap dünyası da bundan nasibini alacaktı elbette; kitaplar ve kitapevleri hızla kabuklarını değiştirerek ‘şık’laştılar” (221).

Kitapların içi ve dışı, 1980’lerin moda deyiimiyle “çağ atlarken”, kitapçıların bu değişimin dışında kalmaları beklenemezdi. 1990’larda yayıncılık alanının basım ve dağıtımın ardından gelen satış aşaması da çarpıcı ölçüde farklılaşmıştır. Sektörde izlenen en önemli değişiklik, holdingleşme olmuştur. Büyük medya grupları ve bankaların önemli yatırımlarla alana dâhil olması, yayıncılığı kısa sürede bambaşka bir düzleme taşımıştır. Türkeş’e göre, Cumhuriyet’in ilk yıllarından 1980’lere dek âdeta “kamusal bir faaliyet” gibi algılanan yayıncılık, “ekonomi dışı bir alan” olarak düşünülmüştür (220). Ancak sermayenin bu alana akmaya başlamasıyla, dergi, yayınevi ve üniversitelerde çalışıp yayıncılık alanına özveriyle katkıda bulunan kişilerin profili değişmiştir. Türkeş, danışman veya yönetici gibi sıfatlar edinerek holdinglere veya reklam şirketlerine geçen bu kişilerin hareketliliğini, “[s]istemin karşısından sistemin içine doğru bir göç” olarak nitelemektedir (222).

Ankara özelinde ve belli bir kitapçı grubuna yönelik olarak yaptığım küçük bir “araştırma gezisi”, yayıncılığın pazarlama ve satış aşamalarına ilişkin düşüncelerimin somutlaşması açısından yararlı oldu. Öncelikle, şehrin farklı bölgelerinde yer alan ve içlerinde farklı kitabeveleri bulunan üç alışveriş merkezi belirledim. Akköprü’deki Migros, Söğütözü’ndeki Armada ve Çayyolu’ndaki Mesa Plaza içinde yer alan büyük kitapçı zincirlerinin şubelerini, kitapların tüketiciye nasıl sunulduğunu belirlemek amacıyla inceledim. Bu üç kitapçının mekânsal özellikleri, üyesi oldukları zincirlerin diğer halkalarıyla benzerlik gösterdiğinden, veriler genellenebilecek niteliktedir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, alışveriş merkezlerinde yer alan kitapçılar çoğunlukla geniş bir alan üzerinde faaliyet göstermektedirler. Bazılarının bir köşesinde, okurlara hizmet veren bir kafe bulunmaktadır. Şehir merkezinde yer alan, kimi zaman çok katlı olan şubelerinse bir katında mutlaka bir kafe yer almaktadır. Bu mekânlar ayrı bir katta bulunduğundan, okur olanlar kadar olmayanlara da hitap etmektedir. Böylelikle, mekânda daha çok vakit geçirme olanağı yaratılmaktadır. Kitapçıya gitmek, sadece kitap almak için olmaktan çıkmakta, kafe kültürüyle iç içe geçmiş bir kolektif “ziyaret” şekline dönüşmektedir.

Yeniden “araştırma gezisi”ne konu olan üç kitapçıya dönülürse, buralarda gözlemlenen en belirgin özellik, ürün çeşitliliğinin göz kamaştırıcılığıdır. Sözü edilen kitapçıların hepsinde, kitabın yanı sıra birçok ürün satılmaktadır. Bunlar arasında cd, vcd, dvd, kırtasiye malzemesi, oyuncak ve elektronik aletler bulunmaktadır. Kitaba kıyasla daha eğlenceli olarak algılanagelen bu “medya”ların kitapçılarda yer alması, stratejik bir tercih olarak düşünülmelidir. Kitapçılarda satılan kitap dışı malların

çeşitliliğinin, raflardaki kitaplar için de geçerli olduğu bir gerçektir. Ancak bu aşamada ideolojik bazı tercihlerin gündeme geldiği gözlemlenmiştir. Örneğin incelenen kitapçıların üçünde de, İslamcı bir yayın çizgisine sahip olan Timaş Yayınları'nın sadece araştırma-inceleme türündeki çeviri kitapları bulunmaktadır. Hatta bu kitabevlerinden birinin yetkilisi, söz konusu durumu “buraya sağcı kitaplar giremez” diyerek açıklamıştır.

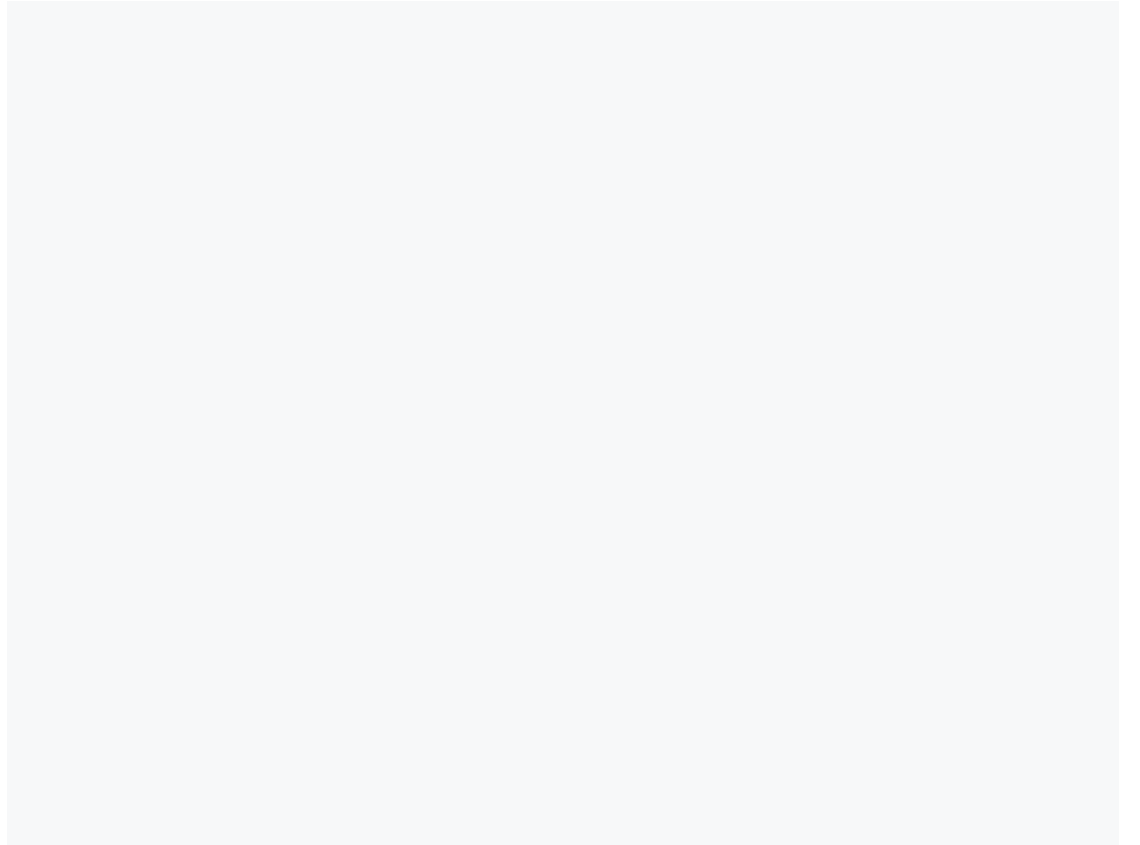
Bu genel gözlemlerin ardından, kitapçıların düzenlenmesine ilişkin bazı ayrıntılara geçilebilir. Kitapçıların hepsinde rafların yirmi-otuz, kimi zaman kırkı aşkın kategoriye ayrıldığı görülmüştür. Okurları ilgi alanlarına göre yönlendirmeyi hedefleyen bu yaklaşım, kimi zaman kitapçının müşterileri hakkında fikir vermeye de yaramaktadır. Örneğin araştırılan mekânlardan birinde, rafların neredeyse yarısının adlandırılması İngilizce yapılmıştır. Bu şaşırtıcı durum, alışveriş merkezine gelen okur profilini ortaya koymaktadır. Yeniden kitapçıların düzenlenmesi konusuna dönülürse, büyüklükleri ve içerdikleri ürün çeşitliliği nedeniyle “mağaza” olarak adlandırılacak bu yerlerin hemen girişinde genellikle dergiler ile müzik ve video cd'lerinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu uygulama, yukarıda değinilen, “okur”ların mekâna girişinin bu daha popüler medya aygıtlarınca garantilenmek istendiği düşüncesini doğrulamaktadır. Zaten bu bölümün hemen ardından, kitapçada geniş yer kaplayan ve açıkça öne çıkarılan şu raflar görünmektedir: “yeni çıkanlar” ve “çok satanlar”. Bu rafların bazen “bestsellers”, bazen de “bestseller” adıyla kategorize edildiğine rastlanmıştır. Kitapçalardan birinde görülen “çok okunanlar” rafı, “satanlar” yerine “okunanlar”ı öne çıkarışıyla konuya incelikli bir yaklaşım sergilemiştir. Ancak bir başka kitapçada göze çarpan “indirimli / reduced” rafı, bu

alandanda tüketimi arttırmak amacıyla promosyon yapıldığını göstermiştir. Sektörde başarının satış etmenince belirlendiğini ve kârın her zaman gözetilen başat unsur olduğunu kanıtlayan bu örnek, kitabı meta olarak görmemekte direnen okurlar için aydınlatıcıdır.

Ankara'nın büyük alışveriş merkezlerindeki büyük kitapçılarda yapılan bu inceleme, şüphesiz sektörün bütününe genellenemez. “Kitabevi” dendiğinde hafızalarda canlanan türden yapılar hâlâ sokak aralarında varlığını sürdürmekte ve pazarın tekelleşmesine direnmektedir. Sektörün önemli bir bölümü sermaye gruplarınca yönetilse de, bağımsız ve amatör küçük yayınevlerinin varlığı yadsınamaz. Nitekim 53 öykücünün yayınevlerinin dağılımına ilişkin tablo ve grafikte bu durum açıkça görülmektedir (bkz. Tablo 9 ve 10). Ancak yayın dünyasının, basımdan satış aşamasına dek kabuk değiştirmekte olduğu rahatlıkla söylenebilir. İncelenen üç mağaza özelinden yola çıkarak, son olarak, adlandırmaya ilişkin bir saptama yapılabilir. Sözü edilen mağazalardan birinin adının yanında “kitabevi”, diğerininse “müzik-kitap-multimedia” sözcükleri bulunmaktadır. Adlandırmadaki bu dönüşüm bile sektörel değişimin doğasına ilişkin çok şey söylemektedir. Yayın yelpazelerinin son yıllardaki genişlemesine yabancı dildeki yayınların eklenmiş olması anlaşılabilir bir durumdur. Ancak yayıncılığın eğlence sektörüyle iç içe geçmesini anlamak zordur. Bu kaynaşmanın en güzel örneğini incelenen kitapçılardan biri sağlamaktadır. Adı “&” işaretiyle ayrılmış iki harften oluşan ve nedense İngilizce olarak telaffuz edilen bu zincirin “vizyon”u, “Türkiye'nin bir numaralı eğlence markası olmak” diye özetlenmiştir. Aynı mağaza zinciri, websitesinde şöyle tanıtılmaktadır:

[E]ğlence konusunda geniş bir ürün yelpazesini modern ve dinlendirici bir atmosfer içerisinde sunan Türkiye'nin tek perakende zinciri olarak, cafe bölümleri, dinleme istasyonları, okuma bölümleri, artık gelenek haline gelen imza günleri, partiler, galalar, ürün lansmanları vs. ile klasik mağaza konseptinin ötesindedir.¹⁰

Bu tanıtımda açıkça görüldüğü gibi, kitap, “kitapçı”ların “tekdüze” atmosferinden çıkarılmıştır ve diğer eğlence ürünlerinin yan kulvarında yer almaktadır. Artık kitap, pazarlaması “imza günleri, partiler, galalar” ile renklendirilen bir tüketim metasına dönüşmüş bulunmaktadır.

¹⁰ <http://www.dr.com.tr/SP/hakkimizda.aspx>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÖNEME BETİMLEYİCİ BİR BAKIŞ

1990’lar öykücülüğünü edebiyat sosyolojisi açısından yorumlamak için, bu edebî pratiğin 1990’lar Türkiye’si ile paralel olarak okunması gerekir. O nedenle öncelikle bu dönemde gündemi işgal eden meselelerin ve toplumdaki temel çatışmaların neler olduğu araştırılmalıdır. Daha sonra, seçilen genç öykücülerin yapıtlarının bu bağlam içinden okunması doğru olacaktır.

1990’lı yıllar Türkiye’sinde izlenen gelişmeleri daha sağlıklı bir biçimde değerlendirebilmek için, o dönemde dünyada neler olduğunu incelemek şarttır. Dönemin uluslararası konjonktürü bilinmeden, Türkiye’deki siyasal ortamın tam olarak kavranması mümkün olmayacaktır. Bu nedenle, “1990’lı Yıllarda Dünya Konjonktürü” başlıklı ilk alt bölümde dünyadaki, ardından gelen “1990’lı Yıllarda Türkiye: Siyasal Ortam” başlıklı alt bölümde ise Türkiye’deki gelişmelere yer verilmiştir. Bu bölümlerin yazılması aşamasında karşılaşılan en büyük sorun, kaynak konusunda yaşanan sıkıntı olmuştur. Araştırılan dönemin hâlâ “dün” kadar yakın olması nedeniyle, bu onyıla ilişkin kapsamlı bir çalışmaya rastlanamadı. Bu nedenle, 1990’lı yıllarda teknoloji alanındaki en önemli gelişme olan internet, bölümün

yazımında kullanılan yegâne kaynak oldu. Dönemin belli başlı olayları saptandıktan sonra, gazete arşivleri taranarak bu olaylara ilişkin ayrıntılar belirlendi. Bu arada gözden kaçmış kimi olaylar listelenip gruplandı ve dönemin betimlendiği metne eklendi. Böylelikle, 1990'lara ilişkin olarak hafızaları tazelemek üzere yazılan bölüm biraz daha gelişti. Türkiye'deki siyasal ortam özetlenirken, sık sık değişen hükümetlerin ayrıntılı olarak anlatılması gerektiği düşünüldü. Bunun için Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin websitesindeki¹¹ "kütüphane"den yararlanıldı.

"1990'lı Yılların Panoraması: Toplumsal Gündem" başlıklı üçüncü alt bölüm ilk aşamada, teknolojiden iletişime, televizyondan kültüre, müzikten moda bir çok alana ilişkin gözlemlerin sıralanmasıyla oluştu. Daha sonra, bu izlenimleri somutlaştırmak amacıyla, toplumsal gündemin nabzını tutan yayın dünyasını incelemek gerektiği düşünüldü. Dergiler sadece gündemi yansıtmakla kalmayıp aynı zamanda da gündemi oluşturdıkları için, farklı kulvarlarda yer alan birkaç yayının incelenmesine karar verildi.

A. 1990'lı Yıllarda Dünya Konjonktürü

1989'da yıkılan Berlin Duvarı, 1990'da Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesini hazırlayan etkenlerden biri olduğu kadar, Avrupa'nın Doğu ve Batısı arasındaki duvarların da ömrünü tamamladığının bir işaretiydi. 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Soğuk Savaş dönemi sona ermiş, alternatifsiz kalan kapitalizm global ölçekte yerini perçinlemişti. Bugün 1990'lı yıllara dönüp

¹¹ <http://www.tbmm.gov.tr/>

bakıldığında, bu onyılın 2000'lere miras bıraktığı en dikkat çekici gelişmenin, küreselleşmenin kazandığı şaşırtıcı ivme olduğu görülür.

1990'lı yılların hemen başında patlak veren işgal ve harekâtlar, bu onyılı da dünyanın karşılaşacağı şiddet ve trajedinin âdeta bir işareti oldu. Ağustos 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle başlayan süreç, Birleşmiş Milletler'in Irak'a uyguladığı ambargoyla sürdü. Irak'ın, Kuveyt'ten çekilmesi için tanınan sürenin dolduğu 15 Ocak 1991'de hâlâ geri adım atmaması, 1. Körfez Savaşı'nın başlamasına yol açtı. BM'ye bağlı müttefik kuvvetler "Çöl Fırtınası Harekâtı"nı başlatarak, kısa sürede Kuveyt'i işgalden kurtardı. Koalisyon güçlerinin giriştiği bu harekât dünya kamuoyunca gerekli görülmüş, bugün Irak'ta hâlâ sürmekte olan şiddetin habercisi olduğu öngörüsünde bulunulamamıştır.

1991 yılının Aralık ayında, Rusya devlet başkanı Boris Yeltsin ile Ukrayna ve Belarus başkanları bir araya geldiler. İmzalanan Belavezha Anlaşması ile Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ilan edildi ve böylece SSCB resmen son buldu. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Soğuk Savaş dönemi sona erdi ve dünya konjonktürü, ABD'nin süper güç olduğu "tek kutuplu" bir hâl aldı. Bu durum dünyada tedirginlik yarattı; nitekim 2000'lere gelindiğinde söz konusu endişenin hiç de yersiz olmadığı görüldü. Bu bağlamda, 1950'lerde ekonomik temelli bir örgütlenme yapısında olan "Avrupa Ekonomik Topluluğu"nun (AET), 1990'larda yapısal reformlara girişmesi hiç şaşırtıcı olmamıştır. Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg'un kurucu üye olduğu topluluk, 1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması ile Avrupa Birliği (AB) adını almış ve ekonomi dışı alanlarda da işbirliğinin gerekliliğinin altı çizilmiştir. Birliğe 1973'te Danimarka, İngiltere ve

İrlanda; 1981’de Yunanistan; 1986’da İspanya ve Portekiz; 1995’te Avusturya, Finlandiya ve İsveç katılmışlardır. Böylece 2000’li yıllara 15 üyeyle giren AB, genişleme politikasını sürdürmüştür. 2004’te Çek Cumhuriyeti, Estonya, Güney Kıbrıs Rum Kesimi, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya’yı bünyesine dâhil eden AB, 2007’de Bulgaristan ve Romanya’yı da içine alan genişleme dalgasıyla 27 üyeli bir birliğe dönüşmüştür.

1990’lı yıllarda Batı Avrupa birleşir ve doğuya doğru genişlerken, Doğu Avrupa ve Balkanlar bölünmeye başladı. 1993’te Çekoslovakya, Çek Cumhuriyeti ve Slovakya olarak ikiye ayrıldı. Balkanlarda ise durum çok daha karmaşıktı. 1991 yılında Slovenya ve Hırvatistan bağımsızlıklarını ilan ettiler. Makedonya ve Bosna-Hersek’in de bu yönde adım atmalarıyla eski Yugoslavya’da iç savaş başladı. 1995 yılının Temmuz ayında Sırp güçlerinin, Srebrenitsa’da yaklaşık 8 bin müslümanı katletmesine dünyanın seyirci kalması, kamu vicdanını yaraladı. Ardından, Hırvat güçleri bir operasyon başlatarak Sırları Bosna’dan çıkarmaya girişti. Yıl sonunda Paris’te, Boşnaklar, Hırvatlar ve Sırlar arasında imzalanan Dayton Barış Antlaşması ile Bosna Savaşı son buldu. Ancak Balkanlar yine de durulmadı. 1998 yılında Kosova Savaşı başladı. Bölgede yaşayan Sırp ve Arnavut güçlerin çatışması sonucunda binlerce insan öldü. Çözümsüz bir hâl alan duruma, NATO ve Birleşmiş Milletler el koymak zorunda kaldı. Neyse ki bu onyılda, dünyanın daha yaşanılır bir yer olması yönündeki ümitleri yeşerten gelişmeler de oldu. 1990’ların başında Güney Afrika’daki “apartheid” rejiminde bazı iyileşmeler gözlemlendi. Ülke nüfusunun sadece %15’ini oluşturan Avrupa kökenli azınlık, ülke yönetimini ırkçı bir siyasetle şekillendirmekteydi. 1990 yılında Afrika Ulusal Konseyi’nin otuz yıla yakın bir süre

hapis yatan lideri Nelson Mandela'nın serbest bırakılmasının ardından, ayrımcı yasalar teker teker yürürlükten kaldırıldı. 1994'te yapılan ve bütün ırkların oy hakkına sahip olduğu seçimin ardından, Mandela'nın başkan olarak göreve gelmesi ve yeni bir anayasanın kabulüyle "apartheid" rejimi son buldu. Böylece, Hollandacanin uluslararası terminolojiye "armağan" ettiği yegâne sözcük olan "apartheid" tarihe karıştı. Ancak yine 1994 yılında meydana gelen ve 800 binden fazla insanın öldüğü Ruanda Katliamı kıtayı kana buladı.

Bu dönemde, dünyanın barış umutları Orta Doğu'da da yeşerdi. 1993'te Beyaz Saray'da Bill Clinton'ın ev sahipliğinde İsrail başbakanı İtzhak Rabin ile Filistin lideri Yaser Arafat el sıkıştı. Bu yakınlaşma Oslo Anlaşması'yla tarihi bir adıma dönüştü ve "Özerk Filistin Yönetimi" tanınmış oldu. Ne yazık ki bu gelişmelerin yarattığı olumlu hava, kısa süre sonra gölgelendi. Oslo sürecinde oynadığı rol nedeniyle 1994'te Nobel Barış Ödülü'ne layık görülen Rabin'in ertesi yıl aynı nedenle öldürülmesi, bölgenin değişmeyen hazine kaderinin bir başka yüzü oldu. 2000'li yıllarda, 1990'larda atılan bu olumlu adımlar âdeta geri alındı. Barış süreci başarısızlıkla sona ererken, uzun süre Ramallah'taki karargâhında kuşatma altında tutulan Arafat, 2004 yılında öldü. Hamas'ın siyasal kanadının seçimlerden zaferle çıkmasından sonra Filistin'in Batı'dan aldığı desteği yitirmesi, yine bildik görüntülerin televizyon ekranlarına yansımaya neden oldu. Son olarak 2006'da İsrail'in Lübnan'ı bombalaması, bölgenin şiddetten arındırılması yönündeki umutları yerle bir etti.

İsrail-Filistin sorununda küresel aktör olarak "arabuluculuğu" üstlenen ABD, 1993'te Dünya Ticaret Merkezi'nin bombalanmasıyla sarsıldı. Kendi sınırları içinde

beliren tehditle irkilen ABD, dünyanın dikkatini “uluslararası terörizm” konusuna yöneltti. 2000’lere yaklaşıldığında, bu kez Kenya ve Tanzanya’daki ABD elçiliklerinin hedef alınmasıyla birlikte El Kaide gündeme yerleşti. 2000 yılı ise, ABD tarihinin gelmiş geçmiş en tartışmalı seçimlerine sahne oldu. Florida eyaletinde yapılan yeniden sayımlar sonucunda ve Yüksek Mahkeme’nin kararıyla, 2001 yılı başında George W. Bush, ABD’nin 43. başkanı oldu. Aynı yıl bütün dünyanın gidişatını değiştirecek bir olay meydana geldi. 11 Eylül 2001’de ABD’de İkiz Kuleler’e yolcu uçakları ile yapılan saldırıda 3 bine yakın insan öldü. Bu trajik olayın ardından “medeniyetler çatışması” tezinden sık sık söz edilir oldu. İlk kez bu çapta bir olayla karşılaşan ABD, “Terörizme Karşı Savaş” ilan etti. Saldırlardan Usame bin Ladin’in yönlendirdiği El Kaide militanlarının sorumlu olduğunu saptayan ABD’nin ilk hedefi, Bin Ladin’i teslim etmeyi reddeden Afganistan’daki Taliban rejimi oldu. Kısa sürede devrilen rejimin ardından, 2001 yılı sonunda Hamid Karzai’nin devlet başkanı olarak “atanması” ile ülke için yeni bir dönem başlamış gibi görünse de, NATO kuvvetlerinin bölgedeki varlığı hâlâ sürmektedir.

Afganistan’da gerçekleştirdiği operasyonda somut bir başarı elde edemeyen ABD’nin ikinci hedefi, kitle imha silahları bulundurduğu gerekçesiyle Saddam Hüseyin yönetimindeki Irak oldu. Mart 2003’te başlayan “Irak Savaşı”, bir başka deyişle 2. Körfez Savaşı, hâlâ sürmektedir. Geçen süre zarfında dünyanın gözünde meşruiyetini yitiren savaşta, Nisan 2003’te Baas rejimi devrilmiş ve Aralık 2003’te devrik lider ele geçirilmiştir. Saddam Hüseyin’in yakalanması ve daha sonra 2006 yılı Aralık ayında idam edilmesine ilişkin görüntülerin hiçbir etik kaygı gözetilmeksizin yayımlanması kadar, 21. yüzyıl teknolojisi cep telefonlarına kaydedilerek sızdırıldığı

iddia edilen bu görüntülerdeki çağdıcılık dünyayı hayrete düşürmüştür. ABD'nin Irak'a özgürlük vaat ederken ülkeyi yıkıma götürmesi üzerine dünyada itibar kaybına uğradığı bu süreç, bütün tepkilere rağmen hâlâ devam etmektedir.

B. 1990'lı Yıllarda Türkiye: Siyasal Ortam

1990'lı yıllarda ve 2000'lerin başında dünyada öne çıkan olaylar özetlendikten sonra, aynı dönemde Türkiye'de yaşanan önemli gelişmeler gözden geçirilebilir. 1990'lara girildiğinde, siyasete damgasını vurmuş olan isim hiç şüphesiz Turgut Özal'dı. 1983 yılında Anavatan Partisi'ni kuran ve aynı yıl yapılan seçimlerde partisi büyük başarı kazanan Özal, cumhurbaşkanı Kenan Evren'in görevlendirmesiyle 45. hükümeti kurarak başbakanlık koltuğuna oturmuştu. 1987 yılında yapılan genel seçimler sonucunda hükümet kurma görevi yeniden Özal'a verilmiş ve 1989 yılının sonlarında 8. cumhurbaşkanı olarak seçilene dek hükümeti iktidarda kalmıştı. Ardından Yıldırım Akbulut hükümeti iktidara gelmişti. 1990'lı yılların başındaki siyasal tablo ve figürler bir yana, o yıllarda gündeme yerleşen konulardan biri, yeniden tırmanışa geçen siyasi cinayetlerdi. 1990 yılında önce profesör Muammer Aksoy, ardından da gazeteci Çetin Emeç öldürüldü.

1991 yılında yapılan ANAP kongresinde Mesut Yılmaz'ın genel başkan seçilmesiyle, Akbulut hükümeti sona erdi. Haziran ayında 48. hükümeti kuran Yılmaz'ın başbakanlığı, erken genel seçimler nedeniyle uzun sürmedi. 20 Ekim tarihli genel seçim sonrasında hükümeti kurma görevi Süleyman Demirel'e verildi. Daha önce altı kez bu görevi yerine getirmiş olan Demirel, 1980'de görevden

uzaklaştırılmış, yedi yıl siyaset dışı bırakılmıştı. 1987 yılında yapılan halk oylamasında siyasi yasaklar kaldırıldıktan sonra DYP genel başkanı seçilen Demirel, aynı yıl milletvekili olarak TBMM'ye girmişti. 1991'de DYP ve SHP'den oluşan bir koalisyon kuruldu ve 49. hükümet, Demirel cumhurbaşkanı seçilene dek devam etti.

1992 yılına ait en çarpıcı gelişme, 1980'de kapatılan siyasal partilerin tekrar açılmasına olanak tanıyan yasanın kabul edilişiydi. Bu sayede CHP tekrar siyaset sahnesinde yerini aldı ve genel başkanlığa SHP'den ayrılan Deniz Baykal seçildi. Yıl sonuna doğru, Bingöl'de PKK'nın bir otobüsü durdurup 19 yolcuyu kurşuna dizmesiyle sarsılan Türkiye, terör sözcüğünü artık çok sık duymaya başlayacaktı.

1993 yılının Nisan ayında cumhurbaşkanı Özal'ın ölümü üzerine, o sırada başbakan olan Demirel'in 9. cumhurbaşkanı seçilmesiyle mevcut hükümet istifa etti. DYP ve SHP koalisyonundan oluşan 50. hükümeti Tansu Çiller kurdu. Başbakan yardımcılığı görevini sırasıyla Erdal İnönü, Murat Karayalçın, Hikmet Çetin ve Deniz Baykal yürüttü. Çiller'in, 1995 yılının son aylarında, Baykal ile anlaşamayarak istifa etmesi üzerine hükümet son buldu. 1993 yılında yaşanan birçok üzücü olaydan ilki, Ocak ayında *Cumhuriyet* yazarı Uğur Mumcu'nun arabasına konan bombayla öldürülmesiydi. Temmuz ayında Sivas'taki Madımak Oteli'nin ateşe verilmesi sonucunda 35 kişinin hayatını kaybetmesi toplumda öfke yarattı. Pir Sultan Abdal Şenlikleri dolayısıyla şehirde bulunan aydınların trajik ölümü, 1990'larda artan şiddet olaylarının dozu hakkında fikir vermektedir. Toplumsal hayatı yakından ilgilendiren diğer gelişmeler düşünüldüğünde, akla ilk olarak özel radyolar gelir. Mart ayında, izinsiz yayın yapıldığı gerekçesiyle kapatılan özel radyolar, Haziran ayında yeniden yayına başladılar. Bu dönemde özel radyo ve televizyon kanallarının sayısının hızla

artmasıyla, bu alandaki devlet tekeli yerini sermaye tekeline bıraktı. 1993 yılının getirdiği, toplumda gerçekten radikal bir dönüşüme yol açacak yenilikse internet oldu. Nisan ayında, PTT'nin sağladığı hat ve ODTÜ Bilgi İşlem Daire Başkanlığı'nın yönlendiricileri kullanılarak Türkiye'nin ilk internet bağlantısı kuruldu.

1994 yılı başında askerlik süreleri iki ila dört ay arasında değişen miktarlarda uzatıldı. Artan güvensizlik ortamının yol açtığı bu kararın ardından, PKK'nın Irak sınırları içinde bulunan kamplarına harekât düzenlendi. Yılın hemen başında Türkiye bir başka sorunla daha yüz yüze geldi. Patlak veren ekonomik kriz nedeniyle, TL, 1980'den sonra ilk kez devalüasyona uğradı. 1990'lı yıllarda hafızalara yerleşen "IMF desteği", o yıl yapılan anlaşma ile yeniden sahneye çıktı. Krizin hemen ardından Şubat ayında, çeşitli Arap ülkelerinden maddi yardım aldığı öne sürülen Refah Partisi hakkında Yargıtay'ın inceleme başlatması kamuoyu gündemine yerleşti. Siyaset dünyasına bomba gibi düşen bir başka gelişme, altı DEP milletvekilinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasıyla gözaltına alınmaları oldu. Haziran ayında Anayasa Mahkemesi'nin DEP'i kapatmasıyla bu sorunun "kökten" çözüldüğü yanlışlığı oluştu. Bütün bu gelişmelerin yanı sıra, teknoloji alanında bir ilke imza atıldı: Ağustos ayında Türkiye'nin ilk uydusu olan Türksat 1B, yörüngeye oturdu.

1995 yılı, Türkiye ile AB arasında, daha sonra çok tartışılacak olan ancak iktidardaki Çiller'in bir zafermiş gibi sunduğu, Gümrük Birliği anlaşmasının imzalanmasıyla başladı. Mart ayında ise İstanbul'da Gazi Mahallesi'nde, Alevilere ait işyerlerinin otomatik silahlarla taranmasıyla başlayan olaylar önlenemeyerek büyüdü. Ümraniye'ye de sıçrayan olaylarda resmî açıklamaya göre toplam 34 kişi hayatını kaybetti. Yargı sürecinin çok yavaş işlemesi, yargılanan polis memurlarının çoğunun

beraatine karar verilmesi ve suçlu bulunan iki memura verilen cezayla ilgili kararın sürekli bozulması, ölenlerin ailelerini Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmaya yöneltti. AİHM'in 2005 yılında verdiği karara göre, TC tazminat ödemeye mahkûm edildi. Aynı yıl, yine Mart ayında, Türk Silahlı Kuvvetleri son onyılların en büyük harekâtını yapmak üzere 35 bin askerle Irak'a girdi. Sınır ötesi harekâtlara aşına olmaya başlayan Türkiye, yıl ortasında, pusuya düşürülen askerler ve basılan karakol haberleriyle sarsıldı. Sadece bu iki olayda kırktan fazla asker öldü. Artık gazete ve televizyonlarda, harekâtlar, operasyonlar, "vahşice katledilmiş" insanlar ve şehit cenazeleri görmek sıradan bir hâl aldı. Yıl sonuna doğru siyaset dünyası karıştı. Eylül ayında iktidardaki koalisyon hükümeti bozulunca, Ekim ayında Tansu Çiller bir azınlık hükümeti kurmak zorunda kaldı. Ancak bu hükümet güvenoyu alamayınca, yılın son aylarında DYP-CHP koalisyonu kuruldu. Aralık ayında yapılan genel seçim sonucunda ortaya çıkan tablo nedeniyle 52. hükümet uzun süreli olamadı.

1995 yılı sonundaki seçimlerin ardından, hükümet kurma görevi Mesut Yılmaz'a verildi. 1996 Mart'ında kurulan ANAP-DYP koalisyonuna DSP dışarıdan destek verdi. Birkaç ay sonra Refah Partisi tarafından verilen gensoru ile başbakan istifa etti ve hükümet düştü. 54. hükümeti kurmakla görevlendirilen Necmettin Erbakan, RP-DYP koalisyonunu kurdu ve Türk siyasetinde yeni bir sayfa açıldı. Aynı yılın sonlarında, Irak'ın kuzeyindeki Kürdistan Demokratik Partisi ve Kürdistan Yurtseverler Birliği arasındaki mücadele, İran'ın taraf olmakla kalmayıp askerî harekât başlatmasıyla büyük bir krize dönüştü. Mesut Barzani'nin lideri olduğu KDP, Saddam Hüseyin'in desteğini arkasına alarak bölgede kontrolü sağladı. İki grup

arasındaki çekişme, 1998’de Washington’da imzalanan anlaşma sonrasında hafiflemiş, ABD işgali sonrasında kurulan konseyde birlikte yer almalarıyla da kaybolmuş görünmektedir. Bu bölgede değişen dengeler, Türk dış politikasının bugün de çok yakından ilgilendiği konuların başında gelmektedir. 1996’ya damgasını vuran olay şüphesiz Susurluk Skandalı oldu. Kasım ayında Susurluk’ta meydana gelen trafik kazasında, eski İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Hüseyin Kocadağ, sahte kimlik taşıyan ve kırmızı bültenle aranan Abdullah Çatlı ile ismi unutulmuş bir kadın öldü. Araçta bulunan DYP Urfa milletvekili ve Bucak aşireti mensubu Sedat Bucak ise yaralandı. Bütün bu isimlerin aynı araçta bir araya gelmesi kadar, bagajda çok sayıda silahın bulunması, kamuoyunu âdeta şok etti. Bu olayın ardından, Türkiye tarihinin belki de en geniş katılımlı sivil toplum eylemi olan “Sürekli Aydınlık İçin Bir Dakika Karanlık”, uzun süre her akşam saat 21’de gerçekleşti.

1997 yılının en çarpıcı gelişmesi 28 Şubat’ta yaşandı. O gün yapılan MGK toplantısında, hükümetin özellikle RP kanadına yönelen uyarılarda bulunuldu. Hükümet, “irtica tehdidi ile mücadele” programını kabul etmek zorunda kaldı. Daha sonra “postmodern darbe” olarak anılacak bu süreçte, cumhurbaşkanı Demirel önemli bir rol üstlenmiş ve askerî darbe ihtimali bertaraf edilmişti. 1997 yılı ortasında Erbakan, koalisyon protokolüne göre başbakanlığı Çiller’e devretmek üzere istifa etti. Ancak Demirel, hükümeti kurma görevini Mesut Yılmaz’a verdi. Böylece 28 Şubat’ın hedeflediği gibi iktidar RP’nin elinden alındı. ANAP-DSP-DTP partilerinden oluşan azınlık koalisyonu, CHP desteğiyle kuruldu. Bir yandan RP için kapatma davası açılırken, diğer yandan Çiller’in CIA bağlantısı ile ilgili soruşturma başlatıldı. Mal varlığından sonra bu konuyla da yıpranan Çiller’in, iktidara geldiği günlerdeki

popülaritesi yok oldu. Bu arada yeni bir politik aktör doğmaktaydı: Recep Tayyip Erdoğan. Aralık ayında katıldığı bir mitingde Ziya Gökalp'in "Asker Duası" adlı şiirinden esinlenerek yaptığı konuşma nedeniyle, Erdoğan hakkında dava açıldı. 1997 yılında gündemi işgal eden bir başka konu, PKK saldırıları ve sınır ötesi operasyonlardı. Aynı yıl Mayıs ayında, kadınların evlendiklerinde eşlerinin soyadı ile birlikte "kızlık soyadı"nı da kullanabilmelerine olanak sağlayan yasa kabul edildi. Ağustos ayında yasalaşan kesintisiz eğitim kanunu ile Cumhuriyet tarihinin önemli adımlarından biri atıldı ve zorunlu ilköğretim sekiz yıla çıkarıldı. Aralık ayında yapılan Lüksemburg Zirvesi'nde Türkiye'nin AB'ye adaylık başvurusunun reddedilmesiyle birlikte 1997 yılı büyük bir hayalkırıklığıyla sona erdi.

1998 yılı, Ocak ayında Anayasa Mahkemesi'nin RP'yi kapatma kararı almasıyla başladı. Partinin genel başkanı Erbakan ile bazı yöneticiler, beş yıl süreyle siyasetten uzaklaştırıldılar. Bu arada, yıl ortasında devlet bakanı Güneş Taner ve başbakan Mesut Yılmaz hakkında verilen gensoru önergeleri, hükümetin güvensizlik oylarıyla düşmesine yol açtı. Yıl sonuna doğru ise, Erdoğan'ın on aylık hapis cezası kesinleşince, kendisinin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevi düştü.

1999 yılının ilk ayında DSP genel başkanı Bülent Ecevit'in kurduğu 56. azınlık hükümeti, güvenoyu alarak iktidara geldi. Şubat ayında, PKK lideri Abdullah Öcalan'ın Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirilmesi ülke için bir dönüm noktası oldu. 18 Nisan genel seçimlerinden DSP'nin birinci parti olarak çıkmasında da bu olay etkili oldu. Ecevit, DSP-ANAP-MHP üçlü koalisyonunu kurdu. İmralı Adası'nda tutulan Öcalan, Mayıs ayında Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce yargılanmaya başladı. 1 ay gibi kısa bir sürede sonuçlanan davada Öcalan, vatana ihanet suçundan idama

mahkûm edildi. Aynı yıl 17 Ağustos'ta Marmara Depremi, 12 Kasım'da ise Düzce Depremi ile sarsılan Türkiye, 10 Aralık'ta yapılan Helsinki Zirvesi'nde AB adaylığı statüsünün tanınmasıyla moral buldu.

2000 yılı Mayıs ayında Cumhurbaşkanı Demirel'in görev süresi doldu. TBMM'de yapılan oylamalar sonucunda, Anayasa Mahkemesi Başkanı Ahmet Necdet Sezer, 10. cumhurbaşkanı olarak seçildi. 1980'den beri uygulanan neo-liberal ekonomi politikaları, 1990'lı yılların “ekonomik bunalım”la birlikte anılmasına neden olmuştu. Onyılın sonlarına doğru, özellikle 1998'de iyice derinleşen sıkıntı, Kasım 2000'de ciddi bir krize dönüştü ve Türkiye'yi bekleyen daha büyük çaplı krizin de habercisi oldu.

2001 yılına damgasını vuran olay, Şubat ayında gerçekleşen aylık olağan MGK toplantısında Cumhurbaşkanı ile Başbakan Ecevit arasında yaşanan gerginlikti. Piyasaları alt üst eden bu olayın hemen ardından, Cumhuriyet tarihinin en büyük ekonomik krizi yaşandı. Mart ayında, Dünya Bankası Başkan Yardımcısı Kemal Derviş, Ecevit'in davetiyle Türkiye'ye geldi ve birkaç gün içinde “Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı” olarak atandı. 14 Nisan'da açıklanan yeni ekonomik programda, 1990-99 döneminde Türkiye ekonomisinde görülen temel sorunlar iki nedene bağlanmaktaydı: Sürdürülemez iç borç dinamiğinin oluşması ve başta kamu bankaları olmak üzere mali sistemdeki sağlıksız yapılanma. Derviş'in açıkladığı “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı”nın hedefi, ekonominin baştan yapılandırılması ve istikrarın kalıcılığının sağlanmasıydı. Alınan acil önlemler ve izlenen kapsamlı programın olumlu sonuçları şüphesiz uzun vadede izlenebilecekti. Etkileri uzun süre hissedilecek olan kriz, binlerce kişinin işsiz kalmasına, çok sayıda işyerinin

kapanmasına yol açacak ve hükümetin de sonu olacaktı. Bu arada, ekonomiyi düze çıkaracağına inanılan Derviş’e karşı takınılan tutumda, Türk halkının kurtarıcılara duyduğu ihtiyaç ve inanç kendini gösterdi. Derviş’in eşi Catherine’e, ya da kamuoyunun tercih ettiği hitap şekliyle “Cathy yenge”ye, gösterilen ilgi ve duyulan sempati de aynı tutumun dışavurumuydu.

2002 yılı Ocak ayında yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu sayesinde, aile hukukunda gecikmiş bazı değişiklikler oldu. Evlilikte kadın ve erkeğe eşit söz hakkı tanındı, “evin reisi” statüsü tarih oldu. Bir başka tarihî değişiklik, Türk Ceza Kanunu’nda oldu. Yıl ortasında, “savaş ve terör suçları dışında” idam cezası yürürlükten kaldırıldı. Aynı dönemde iktidar ortağı DSP kan kaybetmeye başladı. Başbakan yardımcısı ve devlet bakanı Hüsamettin Özkan ile aralarında Dışişleri bakanı İsmail Cem’in de bulunduğu yedi bakan partiden istifa etti. Her geçen gün yeni istifalarla sarsılan DSP’den altmışı aşkın milletvekilinin ayrıldığı bu dönem, iktidarı erken seçim kararı almak zorunda bıraktı. 3 Kasım günü yapılan genel seçimlerde ortaya çıkan grafik şaşırtıcıydı: Önceki seçimde yüzde 20’leri aşmış olan DSP oyları yüzde 1’lere düşmüştü. Seçimden zaferle çıkan parti, yüzde 34 civarında oy oranı ile AKP oldu. Yüzde 19 kadar oy oranına sahip CHP dışında hiçbir parti yüzde 10’luk barajı geçemedi. Dolayısıyla oyların yüzde 45’ten fazlasına karşılık gelen bir dilim parlamento dışı kalmış oldu. Abdullah Gül’ün kurduğu 58. hükümet güvenoyu alarak göreve başladı. AKP, bünyesindeki “Millî Görüş” kökenini reddetti ve hiçbir siyasal geleneğin devamı olmadığını iddia etti. 1998 yılında kapatılan Refah Partisi’nden sonra Millî Görüş hareketi, Fazilet Partisi çatısı altında örgütlenmişti. Bu

partinin de 2001 yılında kapatılmasıyla kadro bölünmüş, “gelenekçi” çizgideki Saadet Partisi ile “yenilikçi” kanadın toplandığı AKP ortaya çıkmıştı.

2003 yılı başındaki en çarpıcı gelişme, Irak’a asker gönderilmesi ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye’de üslenmesine ilişkin tezkerenin TBMM tarafından reddedilmesi oldu. ABD ile ilişkileri gerginleştiren bu karar, kamuoyunda olumlu karşılandı. Aynı yıl Mart ayında Siirt’te yapılan milletvekili yenileme seçiminde, yasağı kaldırılan Erdoğan seçilerek meclise girdi. Hemen ardından Gül’ün hükümetin istifasını sunmasıyla, parti genel başkanı olan Erdoğan 59. hükümeti kurdu ve başbakan oldu.

2004 yılının dikkat çekici gelişmelerinden biri, Radyo-1 ve TRT-3 yayın akışında görüldü. Haftanın belirli günleri, belirli saatlerde “yerel dil ve lehçelerde” yayın yapılmaya başlandı. Böylece Arapça, Boşnakça, Çerkezce ve Kürtçe’nin Kurmancca ile Zazaca lehçeleri TRT bünyesinde yer aldılar. Yayın süresinin kısıllığından programların içeriğine kadar birçok eleştiri alan söz konusu programın “Kültürel Zenginliğimiz” adını taşıması dikkate değer. Bütün eleştirilere rağmen, Kürtlerin “Dağ Türkü” olarak tanımlandığı, mevcut sorunların inkâr edildiği, konunun tabu hâline getirildiği “gelenek” hatırlanırsa, yayın alanındaki bu girişimin —eksikleri ve yanlışları bir yana— taşıdığı önem anlaşılacaktır. 2004 yılında yaşanan bir başka olumlu gelişme, Aralık ayında AB’nin Türkiye ile müzakerelere başlama kararı alması oldu. Futbol maçlarında “Avrupa Avrupa duy sesimizi” şeklinde dile gelen “hasret”, bu kararla yerini zafer sarhoşluğuna bıraktı. 2005 yılında başlayan katılım müzakerelerinin sanılandan çok daha uzun süreceği anlaşıldığından, konu şimdilerde gündemden düşmüş görünüyor.

Buraya kadar olan bölümde, 1990’lar Türkiye’sini “anımsamak” amacıyla, o yıllarda ve 2000’lerin başında öne çıkan olaylar özetlendi. Dönemin belli başlı gelişmeleri sıralanırken, bazen bugüne de atıfta bulunuldu. 1990’lı yılların atmosferinin daha iyi anlaşılabilmesi için, dönemin 1980’ler ve 2000’lerle birlikte okunması gerektiği düşünüldü. Politik ortamın betimlenmesi burada son bulduğuna göre, bundan sonraki kısımda, dönemin kısa bir değerlendirmesinin yapılması yararlı olacaktır. Yukarıda belirtilen nedenden dolayı, 1990’lardan söz ederken üzerinde durulması gereken ilk nokta, 1980’lerin bıraktığı miras olmalıdır.

12 Eylül 1980 günü yapılan darbeyle, Genelkurmay Başkanı Kenan Evren ve Kuvvet Komutanları’ndan oluşan Millî Güvenlik Konseyi, ülke yönetimine el koymuştu. Bu sırada hiçbir dirençle karşılaşılması, darbe öncesi dönemdeki anarşi ortamı ile sıkıyönetim uygulamalarından duyulan endişeye ek olarak, temel tüketim maddelerinin bile temininde sıkıntı yaşanmasına yol açan ekonomik darboğazla açıklanabilir. Yine de 1980 darbesi ve sonrasında hazırlanmış olan 1982 anayasası, 1990’lardan bugüne yaşanan süreçte derin izler bırakmıştır. Sözü edilen anayasa, bireysel hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı yapısına rağmen, yapılan referandumda halk tarafından yüzde 90’ın üzerinde “evet” oyuyla kabul edilmiştir. Oysa darbe sonrası dönemde uygulanan baskı azımsanamayacak denli büyük olmuştur. Binlerce kişinin fişlendiği, işine son verildiği, TC vatandaşlığından çıkarıldığı, gözaltına alındığı, işkence gördüğü ve yargılandığı bu dönemin insan hakları sicili hiç parlak değildir. Yapılan darbe sadece demokrasiyi kesintiye uğratmakla kalmamıştır. Soruşturmalar, davalar, idamlarla dolu bu yıllarda, tonlarca yayın imha edilmiştir. Basın-yayın organları büyük baskı altında, çeşitli sınırlamalar dâhilinde yayınlarını

sürdürebilmişlerdir. Ayrıca binlerce derneğin faaliyetine son verilmesi ve sendika faaliyetlerinin kısıtlanması bir yana, toplantı ve yürüyüş gibi eylemler bile izne tâbi hâle getirilmiştir. Kısacası, “düşünce” susturulmuş ve insanların mesleki, kültürel, siyasi platformlarda bir araya gelmeleri engellenmiştir.

1980 sonrasında, toplumsal duyarlılık, politik bilinç, idealizm tarihe karışmış ve depolitizasyon süreci başlamıştır. Devlet memurları ve öğrencilerin parti üyesi olmasının yasaklanması bunun en açık kanıtıdır. Bu bağlamda, darbe sonrası yetişen apolitik kuşakların, bilinçli bir şekilde yaratıldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Ömer Laçiner, “1980’ler: Kapan(may)an Bir Parantez mi?” başlıklı yazısında, 12 Eylül rejiminin getirdiği düzenlemelerin politikleşme vasfını körelttiğini söyledikten sonra, aynı dönemde maruz kalınan “postmodern ögeler”in de toplumu apolitikleştirmeye yardımcı olduğunu belirtir (15). Bireyciliğin ön plana çıktığı bu yeni düşünce biçimi, siyasal karşılığını Kasım 1983 seçimlerinde yüzde 45’in üzerinde oy alan Anavatan Partisi’nde bulmuştur. “Ben zenginleri severim” gibi bir söz sarf edebilen bir başbakanın fakir Türkiye’inde, ister istemez “kolay para kazanma” ve “köşeyi dönme” hayalleri yaygınlaşmıştır.

Türkiye tarihini “Özal öncesi” ve “Özal sonrası” olmak üzere ikiye bölecek “vizyon”da bir lider olduğu için, Turgut Özal’ın icraatına biraz daha yakından bakmak faydalı olabilir. Liberal ekonomi politikalarının benimsendiği bu dönemde, altyapı yatırımları ve sanayileşme hamlesi ülke sathına yayıldı. Ekonomide yanıtıcı bir canlanma görülürken, borçlar ve enflasyon dizginlenemez bir hâl aldı. Yeni ithalat-ihracat rejimi, halkı “lüks” tüketim maddeleriyle tanıştırdı ve tüketimi körükledi ve bu arada “hayalî ihracat” skandallarını da sıradanlaştırdı. 1980’lerden bu yana

uygulanan serbest piyasa ekonomisi, 1990’lar boyunca ve son olarak 2001’de “meyve”lerini verdi. Özal iktidarı süresince, ekonomik işbirliği, dış politika alanında belirleyici bir etmen olarak görüldü. Kimi zaman “bir koyup üç almak” olarak ifade edilen, kimi zaman Orta Asya’da kurulacak “Türk Birliği” düşüncesinde vücut bulan bu anlayış, şüphesiz en çok “dost ve müttefik” olarak tanımlanan ABD ile işbirliğine önem vermiştir. Bu nedenle zaman zaman “Amerikancı” olarak nitelenip eleştirilen Özal’ın en büyük hayali, Türkiye’yi “küçük Amerika” yapmak olmuştur.

“Yenilikçi” tavrı dış politikaya da yansıyan Özal, kimi zaman devlet geleneklerini hiçe saymaktan çekinmemiştir. Mete Çubukçu’nun, “1980 Sonrası Dış Politika: Şırnak’tan Afganistan’a...” başlıklı yazısında belirttiği üzere, Özal’ın benimsediği “aktif dış politika” anlayışı çerçevesinde, “TBMM’yi, hükümeti, orduyu ve Dışişlerini, ama her şeyden önce kamuoyunu yok sayarak kişisel girişimlerde bulunma[kta]” bir sakınca görülmemiştir (191). Kişisel dostlukların, bazen kurumsal ilişkiler vasıtasıyla başaramayan sonuçlar verdiğini düşünen Özal’ın, dünya liderleri ve işadamlarıyla kurduğu yakınlıklar sık sık basına yansımıştır. Ayrıca “hanedan” yakıştırmalarına hedef olan Özal ailesi bireylerinin “sıradışı” davranışları da sürekli gündemde olmuştur. Rahat tavırlarıyla sempati toplayan Özal çiftinin, çocuklarının sansasyon yaratan ilişkileri de çok konuşulmuş, hatta o dönemde yeni yeni serpilen “magazin” kültürüne hatırı sayılır ölçüde katkıda bulunmuştur. “Benim memurum işini bilir”, “anayasayı bir kere delmekle bir şey olmaz” gibi sözlerle hafızalarda ölümsüzleşen Özal ile hemfikir olmak zorunda kalınan bir gerçek vardır: Bu dönemde Türkiye “çağ” atlamıştır.

Yeniden 1990'lara dönülürse, bu yıllarda politik arenada sıkça rastlanan bir reflekse değinmek gerekir. Sürekli olarak “hain”, “bölücü”, “rejim düşmanı” olarak tanımlanan “mihrak”ların yarattığı “tehlike” ve “tehdit”ten söz etme hâli olarak formüle edilebilecek bu tavır, oldukça yaygınlaşmış görünmektedir. Çoğu zaman olmayan düşmanlar yaratan bu refleks, “ülke elden gidiyor” anafikirli bir retoriği dolaşıma sokmuştur. Ahmet İnsel, “Kaybolan Güven Duygusu Işığında Türkiye” başlığını taşıyan 2002 tarihli yazısında, “Türkiye toplumunun son yirmi-yirmi beş yılını belirleyen olgulardan biri, giderek artan bir hızda gerçekleşen ve her seviyede hissedilen güven kaybıdır” demektedir (20). Bu belirleme, 1990'larda yaygınlaşan ve “komplo teorisi” olarak adlandırılan kurguların da kökenini açıklar. 1980 öncesinde “sağ” ve “sol” olarak ayrışmakla yetinen toplumsal yapının, “mihrak”tan kastı “komünist”ten ibaretken, 1990'lı yıllara gelindiğinde “mihrak”ın çoğullaşıp çeşitlendiği görülür. Bölücüler, anarşistler ve teröristlere ek olarak, köktendinciler, şeriatçılar ve hatta rejime tehdit olarak görülebilecek her hareket “öteki”leştirilip işaretlenmektedir (22).

1990'lar Türkiye'sinde en çok öne çıkan konulardan biri, hiç şüphesiz Kürt hareketidir. Devlet otoriteleri tarafından sadece bir terör sorunu olarak algılanan meselenin, dağdaki bir grup bölücünün şiddet eylemlerinden ibaret olmadığını anlaşılması için 2000'li yıllara gelinmesi gerekti. Bu arada silahlı eylemler hız kesti ve talepler farklı platformlarda dile getirilmeye başlandı. Mesut Yeğen, “1980'den Bugüne Kürt Sorunu” başlıklı yazısında, konunun ele alınış biçimini eleştirir. Meselenin daha kuşatıcı bir biçimde değerlendirilmesi gerektiğini düşünen yazar, karşı karşıya kalınan durumun, teröre bağlı bir asayiş sorunu olduğu kadar, etno-

politik bir sorun olduğunun da altını çizer (182). Yeğen’in önerdiği okuma modeli birçok etmeni bir arada dikkate alır. Buna göre, Osmanlı dönemindeki idari ıslahatların etkisi, TC’nin kuruluşuyla meydana çıkan ulusal siyasi birlik, 1950 sonrasında bölgenin kapitalistleşmesiyle oluşan mağduriyet, 1990’larda Soğuk Savaş’ın bitişi, Körfez Savaşı ile Kuzey Irak’ta Kürt yönetiminin oluşması ve Avrupa’da Kürt diasporasının yükselişinin bir bileşkesi alınarak meselenin tam olarak kavranması sağlanabilir (183). 1990’lar Türkiye’inde gündeme yerleşen bir diğer konu İslamcılık olmuştur. Hareketin medyada görünür hâle gelmesiyle, toplumda tepki çığ gibi büyümüştür. Yine de 1996 yılında Refah Partisi’nin iktidar ortağı olmasının önüne geçilememiştir. Birbiri ardına kapatılan partilerin yerine yenileri açılmaya devam etmiştir. Sürekli bir tehdit unsuru olarak algılanan hareket, 2000’lere de damgasını vurmuştur. İslamcı düşünce, siyasal arenada olduğu kadar, ekonomik ve kültürel alanda da örgütlenip güçlenmiştir.

C. 1990’lı Yılların Panoraması: Toplumsal Gündem

1989’da World Wide Web, kısaca “www” ya da TDK’nın önerdiği şekliyle “genel ağ”, projesi geliştirilmiş ve dünyada çığır açmıştı. 1990’lı yıllarda ise kişisel bilgisayarların ve internetin yaygınlaşmasının, bankacılıktan alışverişe, haberleşmeden eğlenceye, yaşamın her alanında izlenebilecek çarpıcı etkileri oldu. İletişimin sınırsızlaştığı bu dönemde, bilgiye ulaşmak geçmişe göre kolaylaştı. Bu noktada, 1. Körfez Savaşı sırasında 24 saat canlı yayın yapan CNN televizyon kanalı anımsanabilir. Dönemin kesintisiz habercilikte birbiriyle yarışan televizyon

kanallardan biri olan CNN, o yıl Türkiye’de de yakından takip edilmişti. Savaşın izlenebilir bir yayına dönüştüğü bu ortam bizleri “dünyadan haberdar” kıldığı kadar, tüyler ürperten şiddeti de “seyirlik malzeme” kılıp anlatılaştırarak toplu bir duyarsızlaşmaya katkıda bulunmuştu.

Türkiye medyası kadar dünya medyasının da olayları ABD bakış açısından görmek durumunda kaldığı ve bu hegemonyanın çok da sorgulanmadığı bir dönemde, cılız da olsa bir başkaldırı dikkati çekti. Körfez Savaşı’nı CNN ve BBC’nin aktardığı şekilde görmeye zorlanan dünyanın başkaldırısı Katar’dan geldi: 24 saat haber yayını yapan “El Cezire” kanalı 1996 yılında hayata geçti. Zaman zaman “sansasyonel habercilik” yapmakla suçlansa da, kanal, Orta Doğu ölçeğinde cesur ve kaliteli habercilik anlayışıyla saygınlık kazandı. Medyadaki Amerikan tekeline bir başka tepki, yakın dönemde Güney Amerika’dan geldi. Venezüella devlet başkanı Hugo Chavez’in girişimiyle oluşturulan telekomünikasyon projesi, 2005 yılında “teleSUR” adıyla hayata geçti. Tam adı “La Nueva Televisora del Sur”, yani “Güney’in Yeni Televizyon Kanalı” olan teleSUR, dünyaya Latin Amerikan perspektifiyle bakarak alternatif bir bilgilenme olanağı sağladı. Merkezi Venezüella’nın başkenti Caracas’ta bulunan teleSUR’un ortakları Venezüella, Arjantin, Küba ve Uruguay’dan oluşuyor.

CNN gibi 24 saat yayın yapan haber kanallarıyla eşzamanlı olarak kesintisiz yayıncılığa adım atan eğlenceye yönelik kanallar da bulunmaktaydı. Örneğin 1981 yılında yayına geçen MTV, Amerikan televizyon endüstrisinde olduğu kadar dünyada yarattığı dalga ile de bir çığır açmıştı. Bu televizyon kanalında, müzik parçaları “video klip” denen görüntüler eşliğinde birbiri ardı sıra geçer. Bu yöntemle oluşturulan programların düşük giderli oluşu televizyoncular için yeni bir kaynak

yaratmıştır. Çarpıcı boyutlara varan izlenme oranları, MTV’nin çağın ve toplumun “kültürel” ihtiyaçlarına yanıt vermekte başarılı olduğunu göstermektedir. Bu durumda, postmodern estetiğin en somutlaşmış hâlinin, “klip kültürü”nde izlenebileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Türkiye örneğine bakıldığında, 1990’lı yıllardan bu yana, kesintisiz müzik yayını yapan kanalların hızla çoğaldığı gözlemlenmektedir. Artık müzik, görsel bileşeniyle birlikte alımlanmaktadır. Yakın dönemde müziğin birden çok duyuya yönelişi bir yana, şiir gibi “yüksek sanat” ürünlerinin de popülerleştirildiği görülmektedir. Bu süreçte, şair olmayan birçok farklı meslekten kişinin “şiir kasetleri” piyasaya çıkmıştır. Hatta bununla da yetinilmemiş, geçmişte sadece okunmakla yetinilen bu ürünlerin klipleri dolaşıma girmiştir. Böylelikle şiir, ezberden ya da kitaptan okunan değil, dinlenip izlenen bir yapıya bürünmüştür.

Türkiye’de 1990’ların başında özel televizyon kanallarının çarpıcı bir ivmeyle artmasıyla, yayın akışlarındaki programların çeşitlendiği görülür. Daha sonra “kablolu tv” uygulamasının başlamasıyla, Türkiyeli izleyiciler yabancı televizyon kanallarına ulaşma olanağına sahip oldular. Böylelikle ABD yapımı popüler diziler izleyiciyle buluştu. Bu sayede nitelikli belgesellerle tanışma fırsatı yakalanırken, Amerikan popüler kültürü de “bizden” oldu. Aynı dönemde Türkiye’de “yerli dizi furyası” başgösterdi. Yerel motiflerin ön plana çıkarıldığı bu dizilerde mekân olarak çoğunlukla Türkiye’nin doğusu seçildi. Ağılık düzeninin hüküm sürdüğü hissi verilen bu coğrafyada yapılan çekimlerde, genellikle konak benzeri yapılarda sürülen şaşaalı bir yaşam görüntülendi. Aşiret meseleleri, kan davaları ve törelerin bir şekilde senaryoya dâhil edildiği bu dizilerde, eleştirel ya da sorgulayıcı bir üslup yerine

popülerize edici bir üslubun hâkim olduğu görüldü. İnsanlar ve olayların betimlenmesinde, “otantik” bir resim çekme kaygısından fazlası gözlemlenmedi. 2000’lerden günümüze doğru gelindiğindeyse, milliyetçi bir refleksle yoğrulmuş, şiddet içeren kimi dizilerin popüler olduğu dikkat çekmektedir. O kadar ki, bu dizilerin film versiyonları gişe rekorları kırmakta, gençler dizinin kahramanının giyim kuşam ve hâl tavırlarını örnek almaktadır. Gerçekliğe yapılan göndermelerle örülü olsa bile sonuçta kurgusal olan senaryonun, toplum üzerinde böyle güçlü bir etkiye sahip olması düşündürücüdür. Gerçek ile kurgunun birbirine karıştığı bu ortam, günümüzde multimedyanın edindiği gücü açıkça ortaya koyar. Gençler için âdeta rol modeli olan bu sanal kahramanların “rol aldıkları” söz konusu dizinin, RTÜK’ün konuyla ilgili şikayetleri ilettiği televizyon kanalı tarafından 2007 başında yayından kaldırılması dikkate değer bir gelişmedir. Bu kararın ardından toplumda uyanan tepkinin, RTÜK yöneticilerine yöneltilen ölüm tehditlerine dek uzanmış olması trajikomik bir durumdur. Hatta bir siyasal partinin genel başkanı, dizinin yayından kaldırılması kararını, milliyetçiliğin önünü kesmek için alındığını belirterek kınamaktan çekinmemiştir.

Televizyon dizilerinde gözlemlenen yerelleşme dalgasının yansıması müzik alanında da izlenebilir. 1980’lerde Türkiye müzik piyasasında büyük bir yer işgal eden yabancı müzik egemenliğinin 1990’larda zayıfladığı görülür. Türkçe popun âdeta “patladığı” bu dönemde, birbiri ardına onlarca isim sahneye çıkar. 1970’lerde müzik dünyasına girerek birçok tartışmaya yol açan arabesk furyasının da bu dönemde hızını kesmeden yoluna devam ettiği, hatta pop müziğin içine sızarak yerini sağlamlaştırdığı söylenebilir. Yasakları aşan arabesk, şehirlerin varoşlarının

önlenemez büyümesine paralel olarak önüne geçilmez bir biçimde merkeze yerleşmiş görünmektedir. Bu arada, 1990'lı yıllarda, homojen ve merkezî bir dil ile kültürü egemen kılma kaygısının hafiflediği izlenir. 1991 yılında Kürtçe konuşmayı ve şarkı söylemeyi yasaklayan 2932 sayılı kanunun yürürlükten kaldırılması ve 2004 yılında TRT'nin "yerel dil ve lehçelerde" yayın yapmaya başlaması bunun en iyi örneğidir. Bu dönem, Lazca ve Kürtçe şarkıların söylenip albümlerin yapıldığı bir dönem oldu. Aynı zenginleşme dünyada da izlendi. Örneğin ABD'de, Latin müziği listeleri alt üst etti. Latin Amerika kökenli olup o güne dek İngilizce şarkı söylemiş ve böylelikle ünlü olmuş genç starlar, anadillerinde söyledikleri şarkılarla büyük çıkış yaptılar.

Kimlik meselesinin gündeme yerleştiği, üstkimlik ve altkimlik ayrımlarının tartışıldığı bu onyılda, normdışılık rahatlıkla açığa vurulmaya başlandı. 1990'ların başında Dünya Sağlık Örgütü'nün, yayımladığı "hastalıklar listesi"nden homoseksüelliği çıkararak büyük bir ayıbı silmesi, genel algıdaki çarpıcı dönüşümün işareti oldu. Gay, lezbiyen, biseksüel, travesti ve transseksüeller, cinsel yönelimlerini kimliklerinin bir ögesi olarak algıladıklarından, tercihlerini yüksek sesle dile getirmeye başladılar. Bu onyılda örgütlenme çabaları, 1994 yılında Türkiye'deki ilk gay-lezbiyen dergisinin yayımlanmasına ve eşcinsellerin sorunlarının tartışılıp haklarının arandığı seminerlerin düzenlenmesine olanak tanıdı. 2000'li yıllarda dernekleşme aşaması da gerçekleşti. Ayrıca bu dönemde, normdışı yönelimi olan insanlar medyaya sıkça yansımaya başladı. Ancak bu yayınlarda, çoğunluğun sahip olduğu muhafazakâr, hatta kimi zaman homofobik bakış açısından uzaklaşıldığını söyleyebilmek oldukça zordur. Oysa 1990'lı yıllarda İsveç, Norveç, Danimarka ve Hollanda gibi Kuzey Avrupa ülkelerinde, eşcinsel çiftlerin evlenmesi, çocuk sahibi

olması ve mal, miras vb. konularda diğer çiftlerle aynı haklara sahip olması için çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştı. Türkiye’de ise mesele, ne yazık ki, hak hukuk mücadeleleriyle değil, haber bültenlerinde polislerin arka sokaklarda yaptığı kovalama görüntüleriyle hafızalarda yer etti.

1990’lı yıllarda çevreci hareket ve küreselleşme karşıtlığı, kitleleri bir araya getirdi. Dünyanın herhangi bir yerindeki ekonomik krizlerden çevresel problemlere kadar her konudaki gelişmelerden haberdar olmak çok kolaylaştı. Hatta “bir tık” kadar uzağımıza, daha doğrusu yakınımıza geldi. Bu sayede insanların ilgi alanları kendi dar çevrelerinden çıkıp global ölçeğe uzandı. Ancak yüzyılımızın sağladığı teknik imkânlar, her zaman artan bir farkındalık ve bilince yol açmadı. Örneğin, telekomünikasyon alanındaki çarpıcı gelişmeler, mucitlerinin maksadını aşan biçimlerde kullanılır oldu. Bilginin dünyaya yayılmasını sağlamak hayaliyle hayata geçirilen internetin, müzik ve film piyasasına darbe vurduğu tartışılmaz bir gerçektir. Bu şekilde sanatın dünyaya yayıldığı savlanabilirse de, aynı zamanda dünyaya yayılan çocuk pornosu gibi sorunlar da ciddi boyutlardadır. İnternet bir yana, “amaç ötesi” kullanımın belki de en çarpıcı örneği cep telefonlarında izlenebilir. Bu cihazla 1990’ların ortalarında tanışan Türkiye’de kullanımın yaygınlaşması çok çabuk oldu. 2000’lere gelindiğinde cep telefonlarının âdeta “çılgınlık” denebilecek bir şekilde tüketilmeye başlanmasıyla operatör sayıları katlandı. Sektör öyle akıl almaz bir biçimde gelişti ki, yabancı şirketler hızla büyüyen bu pazara göz diktiler. Bir değil birkaç cep telefonu kullanmanın sıradanlaştığı Türkiye’de, bu iletişim aracı ilkokul öğrencileri arasında bile bir statü simgesine dönüşmekte gecikmedi. Tüketiciilik yaşının önemli ölçüde düşmesi veya düşürülmesine ek olarak, çocukların sık sık

reklamlarda oynadığı veya kullanıldığı görülmeye başlandı. Son dönemde ülkede hızla yayılan bir başka “medeniyet icadı” kredi kartları oldu. Göz açıp kapayınca kadar, bir değil birden çok kredi kartı bulundurmayı tercih eden özneler dönüşen Türk insanı, aslında kısmen bankaların kurnazlığının kurbanı oldu. Mağazalarda alışveriş yaparken hemen orada bulunan banka standından anında kart çıkarmak veya bankada hesabı olan bütün müşterilere taciz edercesine kredi kartı göndermek gibi uygulamalar, bu kurnazlığın en belirgin örneklerinden sadece birkaç tanesidir. Sonuçta Türkiye, kredi kartı kullanımının en yoğun olduğu ülkeler sıralamasında ilk sıralara yerleşmekte gecikmedi. Yerli dizilerin yerel unsurlarla bezenerek izleyiciyi çekmesi gibi, kredi kartları da “taksitli alışveriş” imkânıyla süslenerek tüketiciyi kendine çekmeyi bildi. Yaratıcılıkta sınır tanımayan sektör, “taksit atlatmak” diye bir kavram icat etmekte de gecikmedi. Dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş bu gibi “yerel” uygulamalar, tüketimi iyice teşvik etti. Bu süreçte ortaya çıkan “kart mağdurları” ya da “kredi kartızedeler”, geçirdikleri cinnetlerle birlikte gazetelerin üçüncü sayfalarında anlatılaştırıldılar.

Douglas Coupland’ın, Türkçeye *X Kuşağı* başlığıyla çevrilmiş olan, *Generation X: Tales for an Accelerated Culture* adlı kitabında betimlediği “x kuşağı” her ne kadar 1960’ların sonu ve 1970’lerin başında doğmuş kuşağı konu ediniyorduydu da, Türkiye’de popülerleşen bu “x” etiketi, 1980 sonrasında gençlik dönemini süren apolitik kuşağa atıf olarak kullanıldı. Türkiye örneğinde biraz çarpıtılmış olsa bile, bu benzetme çok da yersiz değildi. Gazete ve kitap gibi “sıkıcı” ve “çağdışı” “medya”lar yerine bilgisayar oyunlarını tercih eden bu kuşaktan, sınırsız bilgi akışının içinde yolunu bulmasını beklemek zordu. Üstelik 1990’lı yıllarda,

gençliğı peşinden sürükleyen akım, moda alanında görülecekti. Dövme ve piercing gibi “body art” olarak lanse edilen aksesuarlar, gençler arasında çok yaygınlaştı. Doğa sporlarına olan ilginin arttığı bu dönemde, dağcılık, kaya tırmanışı, sky diving, bungee jumping, rafting gibi sporlar popülerleşti. Tehlikeli sporların yoğun ilgi gördüğü 1990’lı ve 2000’li yıllarda, enerjisini bu tür “adrenalin sporları”yla dışa vurma yolunu seçen gençlerin sayısı arttı. Ne yazık ki son yıllarda, enerjisini “tetikçi” olarak boşaltmaya teşvik edilen gençlerden “millî kahramanlar” yaratıldığı da gözlemlendi.

Yukarıda sıralanan izlenimlerle dönemin panoraması ortaya çıkarıldıktan sonra, toplumsal gündemin daha net bir resmini çizmek üzere yayın dünyasına bakılabilir. 1990’ların belli başlı özelliklerini saptayabilmek için, o yıllarda yayımlanmış haftalık ve aylık dergilerin taranmasının yol gösterici olabileceği düşünülmüştür. Böylelikle söz konusu dönemde nelerin sorunsallaştırılıp tartışıldığının belirlenmesi bir yana, kültürel, ekonomik, siyasal alanda öne çıkmış belli başlı olaylar saptanabilecektir. Bunun için işe üç farklı alan belirlenerek başlandı. Araştırmanın ilk basamağını, popüler gündemi meşgul eden konuları saptamak üzere *Tempo* haftalık haber dergisi oluşturdu. İkinci olarak, sosyal bilimler gündemine vâkıf olmak amacıyla *Birikim* dergisinin arşivi gözden geçirildi. Son olaraksa, edebiyat dünyasının gündemindeki konuları saptamak üzere *Varlık* dergisi tarandı.

1. Yaşadığımız Çağın Temposu: *Tempo*

Popüler gündemi belirlemek üzere *Tempo*'nun seçilmesinde, uzun soluklu bir dergi oluşu ve kendi kulvarında adından sık söz ettirşi etkili olmuştur. Derginin 1990'lı yıllardaki tirajı hakkında bir bilgiye ulaşamadıysa da, son yıllarda haftalık dergiler arasındaki rekabette önde gittiği bilgisi mevcuttur. *Radikal* gazetesinde 23 Temmuz 2005 tarihinde, “Yarışın Galibi *Tempo*” başlığıyla yer alan habere göre, *Tempo* dergisi fiyatı 1 YTL'ye indirildikten sonra, 7500 civarında olan tirajını 65 bine çıkarmıştır. Bu çarpıcı rakamlarla *Yeni Aktüel* ve *Haftalık* gibi dergilerle girdiği “tiraj savaşı”nı açık farkla kazanmış olan *Tempo* dergisinin arşivine ulaşmakta bazı sorunlarla karşılaşıldığı için, tarama 1993-2001 dönemiyle sınırlı kalmıştır.

Tempo dergisinin her sayısının kapağında mutlaka bulunan, içeriğinin “olmazsa olmaz”ı gibi görünen konu astrolojidir. Hatta okurlara “armağan kitap” olarak batıl inanç ve büyü “rehber”leri verildiği görülmüştür. Derginin tirajını arttırdığına şüphe olmayan bu armağanlar bir yana, her sayıda mutlaka bulunan fal sayfaları bireysel sınırları aşp ulusal ölçeğe uzanmıştır: “Türkiye'nin Yıldız Haritası: 2001'de Neler Olacak?” türünden başlıklara her yıl rastlamak mümkündür. *Tempo*'nun bir başka vazgeçilmez konusu ise “pratik yaşam bilgileri” denebilecek “faydalı” bilgilerdir. Daha fazla ve kolay para kazanmanın yolları, az parayla lüks bir yaşam sürmenin ipuçları, green card almanın püf noktaları türünden “aydınlatıcı” yazılara hemen her sayıda rastlamak mümkündür. Tohumları Özal döneminde atılmış, kısa yoldan bol para kazanıp zenginleşme hırsı, bu yazılarda kendini belli eder. Zaten bu dönemde yayın sektörü de amacını şaşırılmış görünür. Kupon biriktirmeye teşvik edilen “okur”un birincil ereği, artık okumak değil, “toplamak” olmuştur. Okura

sunulan tüketim maddeleri ise, lüzumu tartışılır eklerden tencere tavaya kadar geniş bir yelpazeye sahiptir. Okumakla arası çok da iyi olmayan Türk halkına, günde bir değil birçok gazete alma alışkanlığı bu dönemde hâsıl olur. Okuyucuyu ilk bakışta cezbetmek üzere atılan bu başlıklara değindikten sonra, taranan 1993-2001 döneminde *Tempo*'da öne çıkan konulara geçilebilir.

Göze çarpan ilk konu şüphesiz sayısı çığ gibi artmış görünen tarikatlardır. Kimi zaman “laikleri düelloya çağırıyorlar” gibi başlıklarla verilen (Aczmendi tarikatı için), kimi zaman “öğrencileri pençelerine almaları” dolayısıyla (Fethullah Gülen okulları için) ciddi tehlike arz ettikleri aktarılan, kimi zaman da kasalarındaki trilyonların kaynağının sorgulandığı tarikat konulu haberlere rastlamak mümkündür. Nurcular şeyhleriyle, Nakşibendiler “kurtarılmış bölge”leriyle anlatılaştırılırken, Hizbullah ve İBDA-C, eylemleri dolayısıyla çoğunlukla “hortlamak” fiiliyle aynı cümlede geçmiş ve güvenlik güçlerince yapılan operasyonlara dergide geniş yer verilmiştir. 1990’ların anahtar kelimesi olduğunu düşündüğüm cinselliğin, tarikat haberlerinden bile muaf olmayışı dikkat çekicidir. Yukarıda özetlenen çerçeve içinde yer alan tarikat haberlerinden kat kat fazlası mevcuttur ve bunların tamamı bir yönüyle cinsellik ile ilişkilidir. Örneğin Adnan Hoca’nın müridi olan kadınlarla ve mankenlerle olan sansasyonel ilişkileri, şeyhinin tecavüzüne uğrayan Fadime Şahin olayı ve “skandal” başlığıyla sunulan sayısız “tarikatta seks ayini” türünden haber, bu ilişkiyi belgeleyecek niteliktedir.

Gündemi meşgul eden bir diğer grup konu, sayısı denetimsizce artan Kuran kursları ve İmam Hatip okullarını içerir. Bu gibi haberlerdeki endişeli tonu desteklemek üzere sık sık “araştırmacı dergici”lerin keşfettiği “şok” haberler yer

almıştır: “Lisede mescit”, “tesettür sayfiyesi”, “belgelerle ümmetçilerin Türkiye’de kuracakları devlet” gibi başlıklarla sunulan bu haberlerde alttan alta bir tehdide maruz kalmış olma hissi sezilmektedir. Şüphesiz gündemi en çok işgal eden meselelerden bir diğeri türban olmuştur. 2001 tarihli bir *Tempo*’da “hayat çözümünü dayattı” alt başlığıyla yer alan “protestan İslam” konusu, türban tartışmalarına karşı derginin aldığı tavır olarak okunabilir. Zaman zaman “modern İslam” olarak da gündeme getirilen bu düşünce, modern yaşamın nimetlerinin reddedilmediği ve anadilde okunulup öğrenilen “bireysel” bir müslümanlığı önermektedir. Siyaset gündeminin *Tempo*’ya yansımaları, Refah Partisi özelinde şekillenmiş gibidir. Dergide partinin yurtdışı teşkilatlanmasından, partiyle ilintili olarak gündeme getirilen irtica riski, şeriat korkusu ve köktendincilik tehlikesine kadar sayısız haber yer almıştır. Aynı şekilde parti içindeki muhalif sesler, partinin kapatılması, Fazilet Partisi’nin kuruluşu, hatta daha sonra bu partinin parçalanıp Saadet Partisi ile AKP’nin doğuşu ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir. Derginin iç politika sayfalarında en çok yer bulan konular bunlardan oluşmaktadır.

1990’lı yıllarda mercek altına alınan en dikkat çekici konulardan biri Alevilik’tir. Kimi zaman Alevilerin Diyanet İşleri ile gerilimli ilişkileri, kimi zaman da Alevi oylarının muhtemel sahiplerinin tahmini konu edilmiştir. Bazen Alevi inancının esasları ve dinsel pratikleri meraklı bir gözle incelenmiş, bazen de “Evliya Çelebi Alevi mi?” türünden “enteresan” başlıklarla konu gündeme taşınmıştır. Bu ilgiye paralel olarak “kimlik” ve “imaj” meseleleri hakkında düşünülmüş, kişiler, topluluklar, yığınlar kendilerini tanımlama ihtiyacı duymuşlardır. Örneğin 1997 tarihli bir *Tempo*’nun kapağında bu ihtiyaç kendini şu ifadeyle dışavurmuştur: “Ordu

Atatürkçü, laik, cumhuriyetçi... ama Türk polisinin kimliği yok!” Kurumların bile kolektif bir kimliği olduğunu ya da olması gerektiğini varsayan bu bakış, elbette gözlerini “ötekiler”e de çevirecektir. “Azınlık” ve “Kürt” sözcükleriyle gündem sürekli olarak yoğrulmuştur bu yıllarda. Kürtlüğün kısmen PKK ile ilişkili olarak gündeme getirilmiş oluşu yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle 1990’lı yılların sonlarına doğru çatışmaların azalmasıyla bir “çöküş” sürecinden bahsedilmiş, 1999’da Abdullah Öcalan’ın yakalanmasıyla terör gündemi ağırlığını tamamen yitirmiştir. 11 Eylül 2001’de ABD’ye yapılan saldırıdan sonra yeniden hararetlenen terör konusu, Afganistan bağlamında tartışılmaya devam edilmiştir.

Çok sayıda insanın yaşamını yitirdiği bir diğer felaketse 17 Ağustos 1999 depremidir. Bu afetin boyutlarının büyüklüğü konunun çok uzun süre gündemde kalmasına neden olmuştur. Fay hatları ve risk haritaları birbirini kovalamış, uzmanlar durmadan açıklamalar yapmış ve yayıncılık etiğini sorgulatacak türden fotoğrafların sürekli dolaşımında olmasıyla kolektif bir travma yaşanmıştır. Kentsel planlamadaki aksaklıklar ve rant kaygısıyla atılan adımların hazin sonuçları dergi sayfalarında yer bulmuştur. Kamu binalarının gördüğü hasarın çokluğu ve birbiri ardına beraat eden müteahhitler nedeniyle halk isyan etmiştir. Bu isyanı hazırlayan çarpıcı olaylardan biri de 1996 yılındaki Susurluk kazasıdır. Siyasetçi-polis-mafya üçgenini gözler önüne seren bu kaza sonrasındaki beraatler ve tahliyeler yüzünden halkın yargıya duyduğu güven ciddi ölçüde zedelenmiştir. Neyse ki zayıf bir hafızadan mustarip olan halk iyimserliğini kaybetmemiş ve deprem sonrasında dünyanın birçok ülkesinden âdeta yağan yardımlardan duyduğu memnuniyeti, *Tempo* dergisinde “depremle gelişen ilişkiler Türkiye’ye Avrupa kapısını açmak üzere” başlığıyla duyurmuştur.

“Ya sev ya terk et” sloganının çok sık duyulduğu 1990’lı yıllarda milliyetçilik konusu zaman zaman tartışılmış ve “Ülkücüler” ile ilgili birçok haber yapılmıştır. *Tempo* sayfalarında çok sık yer verilen, en popüler siyasetçiler Tansu Çiller ve Cem Boyner olmuştur. Daha sonraları Yaşar Nuri Öztürk’ün devreye girmesiyle İslam alanında, Kemal Derviş’in sahneye çıkmasıyla da ekonomi alanında popüler kahramanlar yaratılmıştır. Bu kahramanlardan Tansu Çiller dışında hiçbirinin popülerliğinin azalmadığı, başarısızlığa uğrasa bile halkın gözündeki sempatisinden bir şey yitirmediği izlenmiştir. 1995 tarihli bir *Tempo*’da yer alan “Kim Bu ‘Beyaz Türkler’?” başlıklı yazıda Cem Boyner ve Tansu Çiller tanıtılmıştır. Daha sonraları malvarlığıyla, eşi Özer Çiller’in hâl ve tavırlarıyla, yaptığı gaflarla “olumsuz” bir gündem yaratacak olan Çiller, o yıllarda henüz “değişen Türkiye”nin genç, güzel, kadın, kentli, eğitilmiş, yurtdışı görmüş başbakanıdır. Heyecan yaratan bu imajın yansıması *Tempo*’nun çeşitli sayılarında yer alan “umut vaat eden kadınlar”, “Türkiye’nin en güçlü 25 kadını”, “en zengin kadınlar” gibi listelerde de izlenebilir. Bu listelerde, kadın olma hâlinin bilincine varmaktan ziyade, kadınlığın güç-zenginlik-iktidar gibi kavramlarla bir araya gelebildiğini kanıtlama ihtirası vardır. Yine de çalışan ve özgür bir kadın imgesinin yaratıldığı aşikârdır.

Derginin içeriğinin daha çok kadınlara hitap ettiği gözlemlenmiştir; ancak taranan 500’e yakın dergi kapağından birinde bile bir erkeğe yer verilmemiştir. Kapakların tamamını genç, güzel, nerdeyse yüzde doksan denebilecek bir oranda yabancı kadınlar, çoğunlukla da mankenler, şarkıcılar ve film yıldızlarının mümkün olduğunca az giysili fotoğrafları süslemektedir. İşin tuhafı, çoğu zaman kapakta yer alan kişiyle ilgili tek satır habere bile rastlanmamaktadır. 1993 tarihli bir *Tempo*’da

yer alan “Türkiye’de Cinsel Metamorfoz Yaşanıyor” başlığı çok ilgi çekicidir. Gerçi bu haber “erotik ürünler pazarı patlaması”nı işaret etmektedir, ancak toplumdaki ve hatta öyküdeki cinsellik patlamasını da anlaşılır kılabilen niteliktedir. Dergide kadınlara hitap edecek şekilde kaleme alınmış cinsel yaşama ilişkin genel bilgiler içeren sayısız haber vardır. Kısırlık ve iktidarsızlık gibi sorunların incelendiği, orgazmın ve cinsel uyarıcıların ayrıntılı olarak işlendiği, kürtağın tartışıldığı birçok yazı bulunmaktadır. Evlere yapılan striptiz servislerinden şişme erkeklere, sado-mazoşist fantezilerden toplu mastürbasyona uzanan bir açılma söz konusudur. Popüler kahramanlar ise skandallar, baskınlar, videolar ve şantajlara konu olarak bu cinsellik anlatısını iyice kamçırlarlar. Cinsel taciz ve tecavüz olaylarının mağdurlarca neredeyse ballandırılarak anlatılması, bugün olduğu gibi 1990’larda da rastlanan bir durumdur. Anlatılara “sosyetik” simalar da “kokain alemleri” eşliğinde dâhil olmuşlardır. Sınıf tanımayan bu cinselliğin ifşası patlaması, “porno salgını”, “Nataşalar” ve “seks turizmi” başlıklarıyla sürekli gündemde tutulmuştur. Eşcinsellik, travestilik ve transseksüellik konusundaki haberler medyada sürekli yer bulmuştur. Karadenizli kadınların “Nataşa’lar Moskova’ya” sloganıyla kurduğu derneğin de, gay-lezbiyen-biseksüel-travesti-transseksüel derneklerinin de kurulması bu döneme rastlar. *Tempo*’dan hareketle çizilen bu panorama ile 1990’larda yazılan öyküler yan yana konulduğunda kesişme noktasının cinsellik olduğu görülür. Belki de 1993 tarihli bir *Tempo*’da söylendiği gibi, “gençlik ideolojilere rağbet etmiyor[dur]” artık.

2. Aylık Sosyalist Kùltür Dergisi: *Birikim*

1975 yılında yayın hayatına atılan *Birikim* dergisi, 1980’de uğratıldığı kesintiden sonra 1989’da yeniden yayımlanmaya başlamış ve bugüne dek kesintisiz olarak okurlara sunulmuştur. Profesyonel dergicilik anlayışının doyurucu içerikle birleşmesi sonucunda ortaya çıkan kaliteli yayın, alanında saygın bir yer edinmiştir. Sosyal bilimler gündemindeki konuları saptamak üzere bu derginin seçilmesinde, yukarıda sözü edilen nitelikler rol oynamıştır.

Birikim dergisi arşivine ulaşmakta hiçbir sorunla karşılaşmadığından, derginin 1990-2005 aralığında yayımlanmış bütün sayılarını taramak mümkün olmuştur. Ayrıca bu süreçte, *Birikim* Yayınları’nın titizlikle hazırlanmış websitesini keşfetme şansı bulunmuştur. Bu websitesinde, 1989 yılında çıkmış olan ilk sayıdan 2007’de çıkmış en son sayıya dek *Birikim*’lerin “içindekiler” bölümüne ulaşmak ve hatta 2005 yılı ve sonrasındaki *Birikim*’lerde yer alan kimi yazıların tam metnini okumak mümkündür. Bu denli zor bir çalışmanın özenle yapılmış oluşu bir yana, websitesinin kullanışlılığı da övgüye layıktır. *Tempo* ve *Varlık* dergilerinin websitelerindeki arşivin 2005’ten bu yana yayımlanmış sayılarla sınırlı olduğu da burada anımsanmalıdır.

Birikim dergisi arşivinden hareketle sosyo-politik gündem saptanmaya çalışılırken, ilk olarak her sayının başında yer alan “Geçen Ayın Birikimi” başlıklı bölüm incelenmiştir. Önceki ayın dikkat çekici politik gelişmelerinin ele alınıp tartışıldığı bu bölümde genellikle bir-iki, bazen beş-altı yazı yer almaktadır. Çoğunlukla Ömer Laçiner ve Mete Çubukçu’nun kaleminden çıkan bu bölümde başka imzalara da yer verilmektedir. Dergide yıllar boyunca bu formattan

vazgeçilmemiş, bu sayede *Birikim* yazarlarınca gündemde neyin olduğunun saptanmasında zorlanılmamıştır. “Geçen Ayın Birikimi”ne ek olarak, her sayıda öne çıkan konular belirlenmiş ve özellikle 1995’ten sonra dergide daha belirgin bir yer tutan dosya konuları incelenip listelenmiştir.

1990’ların başında Körfez bunalımı ve daha sonra 1. Körfez Savaşı’nın sıkça irdelendiği *Birikim*’in gündeminde en ağırlıklı konular şunlardır: Kürt sorunu ve İslamcı hareket. Bunun bir uzantısı olarak Refah Partisi’nin yükselişi, 1991 seçimlerinde meclise girişi ve 1995 seçimlerinde birinci parti olması dikkatle araştırılmış, bu konuda çok sayıda makale yer almıştır. RP’nin yükselişiyle eş zamanlı olarak Kemalizm ve milliyetçilik dalgası *Birikim* sayfalarında tartışılmıştır. Ayrıca *Tempo*’da pek rastlanmayan insan hakları ve kadın hareketi gibi konular gündeme getirilmiştir. 1990’ların ilk yarısında kimlik konusu ve azınlık olma hâli tartışılmış, küreselleşme üzerinde makaleler yazılmaya başlanmıştır. Popüler kültür alanındaki çalışmalar bir yana, postmodernizm konusu 1992-1995 arasında sürekli gündemde olmuştur.

1996’da Özgürlük ve Dayanışma Partisi’nin kuruluşuyla doğan—daha sonra yerini kaygılara bırakacak—umudun açıkça izlenebildiği sayılara, sonraki yıllarda ordu ve siyaset ilişkisi, tarikatlar, türban sorunu, laiklik ve İslamcı hareket hâkim olmuştur. Tıpkı *Tempo*’da olduğu gibi *Birikim*’de de Alevilik konusuna yer verilmiştir; şüphesiz konu bambaşka bir boyutta ve yeterlilikle ele alınmıştır. Yine aynı yıllarda kimlik ve yerlilik gibi dosya başlıkları göze çarpmaktadır. 1999’a gelindiğinde Kürt sorunu ve Öcalan öne çıkan konulardandır. Aslında 1990’lı yıllardan bugüne dek taşınacak konular da mevcuttur; İslamcı hareket, Kürt sorunu,

işkence, insan hakları ve küreselleşme bunlardan bazılarıdır. 2000 yılından sonraki sürecin *Birikim*'in gündemine getirdikleri, 11 Eylül bağlamında terör, ABD hegemonyası, Ortadoğu sorunu, neo-liberalizm, Avrupa içindeki neo-faşist hareketlenme ve AB'nin geleceğine ilişkin kaygılardan oluşmaktadır. Kıbrıs sorunu ve AKP iktidarı bu dönemde üzerinde sıkça durulan ve tartışılan diğer konular arasındadır.

Aralık 2001-Ocak 2002 tarihli 152-153.sayıda yer alan “Alacakaranlık Yılları: ‘80’ler-‘90’lar” başlıklı dosyada yer alan otuz yazı, 12 Eylül darbesinin yalnızca siyaseti değil, ekonomiden sanata her alanı maruz bıraktığı değişimleri anlamak için yetkin bir kaynak niteliğindedir. Ömer Türkeş'in bu dosyada yer alan “Şık Vitrinler, Renkli Kapaklar, Yeni İçerikler...” başlıklı yazısının merkezinde 1980 sonrasında farklılaşan edebiyat dünyası durmaktadır. Bu yazıda sözü edilen, kitap üretiminin meta üretimi hâlini alırken içerik açısından da toplumun ilgi alanlarına kayması durumu (221), “genç öykücüler” için de geçerli gibidir. Sonuçta, popüler kültürün egemenliği altındaki bu ortamda, yazarların toplumsal ve siyasal meseleleri sorunsallaştırmalarını beklemek güçleşmiştir.

3. Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi: *Varlık*

1933 yılında yayın hayatına atılan ve bugüne dek kesintisiz olarak yayımlanan *Varlık* dergisinin bu çalışmada taranmasının nedeni, edebiyat alanındaki en köklü dergi olmasıdır. Yetmiş yılı aşkın tarihi boyunca, sanat ve edebiyat gündemini belirleyen *Varlık*, bugün hâlâ dergicilik alanında önemli bir yere sahiptir.

Varlık dergisinin 1992 yılından önceki sayılarına ulaşamadığından, tarama 1992-2005 aralığında yapılmıştır. 1990'ların başında yayımlanmış her sayıda, editörün o sayıyı tanıtan ve öne çıkan konuları özetleyen bir yazısı bulunmaktadır. Tarama sırasında, dış kapaktaki başlıklarda kullanılan harf karakterlerin büyüklükleri zaman zaman yanıltıcı olabildiğinden, neyin dosya konusu neyin tek başına bir yazı olduğunu ayırt etmek için editörün yazısına müracaat edilmesi gerekmiştir. Daha sonraki yıllarda bu editöryal yazı geleneğinden vazgeçildiği için, taranan sayının asıl gündemini oluşturan konuyu belirlemek kısmen zorlaşmıştır. Neyse ki zaman içinde derginin formatı oturdukça, bu konudaki belirsizlikler ortadan kalkmış, dosya konularını dış kapağa bakarak ayırt etmek kolaylaşmıştır.

1990'lı yılların ilk yarısında, incelenen diğer dergilerin gündemiyle örtüşen şu konular *Varlık*'ta yer almıştır: köktendincilik, kimlik, azınlıklar, küreselleşme. Bunlara ek olarak popüler kültür ve postmodernizm sürekli olarak gündemde olmuştur. Edebiyat ve cinsellik, edebiyat ve sinema gibi konular araştırılmış, sürgün edebiyatı ve Alevi edebiyatı başlıklı dosyalar oluşturulmuştur. Mercek altına alınan diğer konular arasında kadın kimliği ve dolayısıyla kadın yazarlar bulunmaktadır. Bu yazarların yapıtlarının incelendiği ve metinlerde "kadın duyarlılığı" diye adlandırılan bir özelliğin izinin sürüldüğü birçok yazı bu dönemde yayımlanmıştır. Dergiciliğin bir parçası olduğu yayın dünyasının analiz edilip tartışmaya açıldığı ve kimi zaman da daha edebiyat içi konulara dönülerek örneğin bir tür olarak çevirinin bugünü ve sorunlarının gündeme getirildiği görülmüştür.

1995 yılından sonra, edebiyatın gündelik hayatla, felsefe ile ve yine sinema ile ilişkilerinin araştırıldığı dosyaların yanı sıra politika gündemi belirgin biçimde

ağırlığını hissettirmiştir. Bu dönemde dergi sayfalarında İslamcı hareket ve Refah Partisi üzerine yazılar yer almıştır. *Varlık* dergisi, kimlik konusunun, çokkültürlülüğün ve kültürel emperyalizmin tartışıldığı bir platforma dönüşmüştür. 1996 yılında İstanbul’da yapılan Habitat toplantısı ve 1999 depremi dergi sayfalarında geniş yer bulmuş, böylelikle güncel olaylar “edebiyat ve kültür” dergisinde konu edilmiştir. 2000 yılından sonraki sayılarda da aynı şekilde, ekonomik krizden neo-liberalizme, tüketim kültüründen AB’nin kültür politikalarına birçok konu dosya olarak okurlara sunulmuştur. Edebiyat içi tartışmalar aynı yoğunlukta sürmüş, eleştiri ve çeviri türleri üzerinde durulmuş, karşılaştırmalı edebiyat ve yeraltı edebiyatı konulu sayılar yayımlanmıştır. *Varlık*’taki gündemin “genç öykücüler”in metinlerindeki yansıması araştırıldığında, ilk göze çarpan konu postmodernizmdir. Dergi sayfalarında edebiyata olan etkisi bağlamında ele alınan postmodernizmin, 1990’larda yazılan öykülerin katmanlı yapısıyla ilgisi olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Bu araştırmada ele alınan 1990-2005 döneminde yayımlanan ve kendi alanlarında önem arz eden üç derginin taranmasıyla ortaya böyle bir panorama çıkmıştır. Söz konusu arşiv çalışmasından çıkan sonuçlar ışığında, yapılan öykü okumaları sırasında edinilen izlenimlerin daha geniş bir perspektiften değerlendirilebileceği umulmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖYKÜLERE SOSYOLOJİK BİR YAKLAŞIM

Çalışmanın önceki bölümlerinin tamamında, bu son bölümde yapılacak olan değerlendirmelerin sağlam temeller üzerine oturtulması amacı gözetilmiştir. Alan taraması yapmak, veri tabanı oluşturmak, bu verilere dayanarak “öykü patlaması” olgusunu yorumlamak, incelenecek “genç öykücüler”i ve öykü kitaplarını belirlemek, çalışmanın bir anlamda hazırlık aşamasını oluşturmuşlardır. 1990’lı yıllarda yayıncılık alanındaki değişimler, dünyadaki ve Türkiye’deki siyasal gelişmeler ile üç ayrı dergi arşivinden yansıyan toplumsal gündeme ilişkin bölümlerde ise, okunan öykülerin yazıldıkları dönemin merceğinden bakılarak yorumlanmasını sağlamak hedeflenmiştir.

1990’ların ikinci yarısında pek de zengin bir alan olmayan öykü eleştirisinde sürekli “genç öykücüler” olarak adlandırılan bir grup gündeme getirilmiş, ancak bu öykücülerin kimler olduğu çoğu kez belirtilmemiştir. Homojen olduğu varsayılan bu grubun yazdıklarının hep birbirinin aynı olduğu söylenmiştir; ironik olansa genç öykücülerin birbirine benzer sözcüklerle eleştirilmesidir. Yine de eleştirmenlerin yazdıklarında bir doğruluk payı olduğu varsayılırsa, sözü edilen genç yazarların

öykülerini bir araya getiren ve birbirinden ayıran özelliklerin neler olduğunun belirlenmesi gerekir. Bu bölümde, 1990’larda esen siyasal ve kültürel hava akılda tutularak, bu yazarların metinlerine yansıyan toplumsal arka plan araştırılacaktır. Gerçi yakın tarihli bir soruşturmada da görüldüğü üzere, son dönem öykücülüğü hakkında konuşulurken hep farklılık ve benzersizlikten söz edilmektedir. *Varlık* dergisinin Nisan 2005 tarihli sayısında yer alan bu soruşturmada, eleştirmenlere ve öykü yazarlarına, 1990 sonrasında yazılan öykülerin belirleyici özelliklerinin neler olduğu sorulmuştur. Feridun Andaç’ın verdiği yanıt, “tümleyici bir öge / özellik”ten söz etmenin mümkün olmadığı şeklindedir (“Soruşturma” 15). Faruk Duman ve Hakan Şenocak da bu görüşü paylaşan isimlerdendir (19-20). Jaklin Çelik, Sema Kaygusuz ve Akın Sevinç gibi isimlerse, son dönem öykücülüğünü “çokseslilik”, çeşitlilik” ve “çoğulluk” gibi sözcüklerle açıklamakta ve bu alandaki zenginliğin altını çizmektedirler (18-21). Bu tabloya bakınca, 1990’lar öykücülüğünü kuşatıcı bir şekilde ele almak ve bu pratiği genel hatlarıyla betimleyebilecek yorumlar yapmak oldukça zor görünür. Buna rağmen bu bölümde, söz konusu öykülerdeki ortak tema ve teknikler saptanmaya çalışılacaktır. Metinlere yakından bakıldığında, tüm bu farklılık vurgusunun altında birtakım benzerlikler bulunabileceği düşünülmektedir. Örneğin cinsellik konusunun metinlerde öne çıkıyor oluşu, bu düşünceyi beslemektedir. Son onyıllarda yaşanan “cinsellik patlaması”nın etkilerinin edebiyatta izlenememesi düşünülemez. Öykü alanında bu temanın revaçta olması da, sözü edilen etkileşimin bir kanıtı olarak yorumlanabilir.

Bu çalışma için yapılan okumalarda, öykü eleştirisinde son yıllarda gündeme gelen kimi konuların sınılanması mümkün olmuştur. Söz gelimi, farklı kalemlerce

birçok kez dile getirilen ve öykülerde diyaloga rastlanmadığını ileri süren görüş üzerinde durulabilir. İncelenen metinlerden hareketle, 1990’lı yıllarda yazılan öykülerde diyalogun bulunmadığı gibi kesin bir yargıya varmanın oldukça zor olduğu görülmektedir. Ancak burada, varolduğu öne sürülen diyalogların teker teker işaretlenip gruplanması olanaklı değildir. Öykülerde farklı biçimlerde kurgulanmış birçok diyalog bulunduğunu söylemekle yetinilmelidir. Bunlar kimi zaman tırnak içinde olan ve “dedi” diye biten cümleler, kimi zaman konuşma çizgisinin ardından gelen cümleler, kimi zaman da anlatıcının aktarımı sayesinde öğrenilen, yani aktarılan diyaloglardır. Bu noktada Kenan Biberci’nin 2001 yılında yayımlanan *Kimse Ölmesin Ben Ölürem* adlı kitabına değinilebilir. Arka kapağında, içerdiği “usta işi diyaloglar ve monologlar” a dikkat çekilen yapıtta yer alan bazı öyküler baştan sona diyaloga örülmüştür. Öte yandan, belki de diyalogsuzluktan yakınan eleştirmenlerin söylemeye çalıştığı, öykülerde az sayıda karakter bulunduğu ve öykülerin daha ziyade iç konuşmalarla örülü olduğudur. Bu yerinde bir belirleme olabilir, ancak yapılan okumalardan hareketle varılan sonuç biraz daha farklıdır. İç konuşma tekniğiyle yazılmış öykülerde dahi geçmişteki bazı olaylara gönderme yapılırken ister istemez başka karakterler ve bu kişilerle yapılmış konuşmalar gündeme gelmektedir. Bir başka deyişle, öykülerde alışılmış biçimiyle iki ya da daha çok kişinin karşılıklı konuşmasına çok sık rastlanmasa da, farklı tekniklerle sunulan diyaloglar mevcuttur. Kaldı ki, bilinen diyalog formatına uygun görünmekle birlikte “diyalog” olarak nitelenemeyecek örnekler de vardır. Cem Atbaşoğlu’nun 2005 tarihli *Ses* başlıklı kitabında yer alan “İkna” adlı öykü, bu durumu sergileyecek en belirgin örnektir. Öykü, konuşma çizgilerini takip eden cümlelerin alt alta gelişiyile oluşmuştur. Ancak

diyalog biçiminde oluşturulmuş bu ifadelerin karşılıklı konuşma olduğunu söylemek olanaksızdır; çünkü birbirini yanıtlamayan, tamamlamayan, duymayan varlıkların cümleleridir bunlar. Bu örnekte görüldüğü gibi, tek bir öyküde bile diyalog bulunup bulunmadığı konusunda fikir yürütmek pek kolay değildir. Dolayısıyla söz konusu dönemde yayımlanmış bütün öykü kitaplarını “diyalogsuzluk”la damgalamak yerine, tek tek öykülere bakmak daha sağlıklı bir yaklaşım olacaktır.

Bu çalışma çerçevesinde incelenen 53 genç öykücüye ait 131 öykü kitabı okunurken, öykülerin içerik ve teknik olarak temel özellikleri, benzerlik ve farklılıkları üzerinde duruldu. Daha sonra saptanan biçimsel ve tematik öğelerin toplumsal öğeleri nasıl yansıttığı ve yeniden kurduğu araştırıldı. Söz konusu üç öğenin nasıl bir araya getirildiği üzerinde durulan bu bölümde, öykülerin bazı toplumsal bileşenleri ortaya konmaya çalışıldı. Konu dört alt bölümde ele alındı. Bunlardan ilki olan “Dış Özellikler” başlıklı alt bölümde, öykü kitaplarının bazılarında gözlemlenen türe ilişkin sorunlardan başka, kitapların ve öykülerin uzunluğu, kitaplarda yer alan öykü sayısı ve çok sık kullanıldığı görülen ithaf ve epigrafi gibi metindışı öğelerden söz edildi. “İç Özellikler” başlıklı alt bölümde, öykülerdeki mekân ve anlatıcıya ek olarak parçalılık, grafik ve desen kullanımı gibi biçimsel öğelere değinildi. “Tematik Özellikler” başlığını taşıyan üçüncü alt bölümde, öykülerde ele alınan konuların yazıldıkları dönem ve içinde üretildikleri toplumla olan kesişimleri saptanmaya çalışıldı. “Öykü Eleştirisine Eleştirel Bir Bakış” başlıklı son alt bölümde ise, edebiyatın ve eleştirinin değişmekte olan içeriği gündeme getirildi.

A. Dış Özellikler

Öykünün, kısalık ve kolay tüketilebilirliğiyle zamanımızın yaşam biçimine karşılık geldiği söylenegelmektedir. Öte yandan, bugün yazılan öykünün, şiire yakın duran bir tür olduğu yargısı da yaygındır. Eğer öykü gittikçe daha az üretilen ve tüketilen bir tür olan şiire yakınlaşmakta ise, yukarıdaki yargı geçersiz sayılmalıdır; çünkü öyleyse öykü, 20. yüzyıl sonu ve 21. yüzyıl başının şiire yabancılaşan ruhundan uzaklaşmaktadır. Bu durumda, günümüz öyküsünün hangi özellikleri dolayısıyla bugün eskiye oranla daha çok üretilip tüketildiği sorusu yerinde olacaktır. Bu soruya yanıt aramadan önce, analiz edilen 131 öykü kitabına daha yakından bakmak gerekmektedir.

İlk olarak, incelenen metinlerin, edebî bir tür olarak öykünün alışlageldik sınırlarıyla ne derecede örtüştüğünü araştırmak gerekmektedir. Veri tabanının oluşturulması aşamasında, kullanılan kaynaklarda “öykü” olarak nitelenen yapıtların bu türe ait olduğu varsayılmıştı. Odaklanılacak öykücü grubu ve dolayısıyla incelenecek öykü kitapları saptandığında, çerçevesi nesnel ölçütlerce belirlenmiş araştırma nesnesinin türüne ilişkin sürprizlerle karşılaşılacağı beklenmiyordu. Okuma aşamasına geçildiğinde ise, öykü türünün ne olduğuna ilişkin soru işaretleri doğuran birçok farklı metinle karşılaşıldı ve kapağında “öykü” yazan her yapıtın öykü olmayabileceği görüldü. Yayınevlerinin bu konudaki adlandırmalarına güvenilmemesi gerektiği anlaşıldığında çalışmanın oldukça ileri bir safhasına gelinmiş olduğundan, veri tabanında yer alan yapıtların gerçekten öykü olup olmadıklarına ilişkin kuşkuyu kuramsal açıdan giderme konusuna yoğunlaşılması. İncelenen 131 yapıt içinde yer alan ve öykü türünün “sınırlarını zorlayan” birkaç

örneğe burada değinilecek, konunun bu sınırlı ölçekte gündeme getirilmesiyle yetinilecektir.

1990’lı yıllarda yazılmış öykülerin dış özelliklerini incelemeye ilk olarak türün sınırlarından başlanacaktır. Ali Tokul’un *Akasya Hikâyeleri* (2001) adlı kitabında okuru yadırgatan ilk öge, Cemal Uşşak imzalı önsözdür. Burada yazarın Saraybosna’daki özverili çabalarından söz edilmektedir. Tokul’un bir eğitim vakfı başkanı olduğu ve Kazakistan’ın Almatı şehrinde çalıştığı bilgisi bu noktada aydınlatıcı olacaktır. Önsözün ardından yazarın kaleme aldığı “İfade-i Meram ya da Âsâ’nın Bulunduğu Yer” başlıklı parça gelir. “Demir Perdeler’in arkasında karanlığa gömülen [...] bahtı kara atayurda anayurttan sefer var” diyen Tokul, o coğrafyaya “ışık”, “ilim”, “inanç” ve “bayrak” götüren “delikanlılar”dan söz eder (13). Bu bölümlerin ardından, kitabın ne ölçüde kurmaca olduğunu sorgulamaya başlayan okura yanıt, yazarın kendisinden gelir: “[B]u kitap bir ‘hatıra demeti’ şeklinde size bu vuslatı ve bu vuslatın müjdelediği yarınları hikaye ediyor” (13). Kitapta Mevlâna’dan Fatih Kısaparmak’a, Gülay Göktürk’ten Turgut Özal’a, Walt Disney’den Fethullah Gülen’e uzanan epigraflarla başlayan 29 “parça” yer alır. Kitabın sonunda “Hıtamuhû Misk: Örnekleri Kendinden Bir Hareket” başlıklı ve Fethullah Gülen imzalı bir yazının bulunması, *Akasya Hikâyeleri*’ni modern öykü türünün kurmaca evrenine epey uzak düşürmektedir. Gerçi Ufuk Kitapları tarafından yayımlanan ve 23. baskıya ulaşmış olan bu kitabın, kapağının herhangi bir yerinde “öykü” olarak sınıflandırıldığı görülmemektedir. İç kapağında “Genç Ufuklar Dizisi” ibaresi bulunan kitabın türüne ilişkin yanılgının, adındaki “hikâye” sözcüğünden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

İkinci olarak, Yılmaz Uçar'ın öykü kitaplarından söz edilebilir. *İstanbul Düşü* (1996), *Ağlayan Bebek* (1999), *Artçı Sarsıntılar* (2002) ve *Kanadı Kırık* (2004) adlı öykü kitapları yayımlanmış olan yazarın her kitabının sonunda “Günce” başlığını taşıyan bir bölüm bulunmaktadır. Adından da anlaşılacağı gibi, bu bölümlerde Uçar, gün gün yaşadıklarını not etmiştir. Çoğunlukla dergiler, yayınevleri ve buralarda bulunan insanlarla yaptığı sohbetleri aktaran yazar, dört öykü kitabının her birine I, II, III ve IV olarak numaraladığı günlüklerini eklemiştir. Çarpıcı olansa, sözü edilen “günce”lerin “öykü” olarak tanımlanan yapıtların bazen üçte ikisini kaplayacak genişliğe ulaşmasından çekinilmemiş olmasıdır. Yani yazarın “öykü” kitaplarının çoğu, aslında, “günce”lerinden oluşmaktadır.

Yukarıdaki iki örnekten farklı olmakla birlikte, kitabın türüne ilişkin sorun saptanan bir başka yapıt da Barış Bıçakçı'ya aittir. Yazarın 2002 yılında yayımlanan *Veciz Sözler* adlı kitabında, “öyküler” bulunmamaktadır. Yapıtın, arka kapağında “uzun hikâye veya küçük roman” olarak tanımlandığı, veri tabanı projesi esnasında yararlanılan sayısız kaynağı hazırlayanların hepsinin gözünden kaçmıştır. Bu arada, yazarın bir yıl sonra yayımlanan *Aramızdaki En Kısa Mesafe* başlıklı kitabında, *Veciz Sözler* “roman” olarak tanımlanmaktadır. Yine de yapıt “uzun hikâye” olarak sınıflandırılırsa, 111 sayfalık bu metnin, incelenen dönemde yazılmış en uzun öykülerden biri olduğu söylenebilir. Bir başka uzun öykü, Onur Caymaz'ın *Sanki Yarın Nisan* (2005) adlı kitabında yer alır. “Hüzün İyidir” başlığını taşıyan bu öykü 102 sayfadan oluşmaktadır. Yapıtın türü konusunda karışıklığa, Murat Yalçın'ın 1995 tarihli *Aşkımumya* adlı kitabında da rastlanmıştır. Kapakta “öykü” olarak tanımlanan yapıt, iç kapakta “anlatı”ya dönüşmüştür. Türe ilişkin ayrımların çok da dikkate

alınmadığını gösteren bu örnekler, veri tabanının hangi belirsizlik koşullarında oluşturulduğunu sergilemektedir.

Okurların klasik öykü algısını zorlayan bir örnek içinse Süreyya Evren'in 2001 tarihli *Hepimiz Gogol'un Palto'sundan Çıktık* adlı kitabına bakılabilir. Gogol, Maupassant ve Kafka gibi yazarların da aralarında bulunduğu yedi büyük yazarın öykülerini yeniden yazan Evren, kapağında "öykü 'cover'ı" olarak nitelendirilen bu metinlerle ortaya koyduğu yenilikçi yaklaşımını mizahla beslemektedir. Son olarak, Cem Akış'ın 2000 yılında yayımlanan kitabına değinilebilir. *Aşkın Zembereği & Uyandığında Kadın Hala Yanındaydı*, yalnızca öykü türünün değil, anlamın, hatta okurun sınırlarını zorlayacak nitelikte bir yapıttır. Kitabın "Aşkın Zembereği" başlığını taşıyan ilk bölümünde yer alan metinler "a"dan başlayıp "z"ye kadar adlandırılmışlardır. Her parçada, o parçaya adını veren harf ile başlayan sözcükler yan yana getirilmiştir. Örnek olarak "v" harfine bakılabilir:

vaizin veledi vatman olmuş virane veliler ülkesinde: vermem seni,
vakit çok geç, beni vezir etmekle vazifelisin, ne işin var tramvayda?
vesikalıklarım da bile vezüv gibi ateşinin sıcaklığı vuruyor vecheme,
anlıyorlar ki vites atmış, vidanjör söndürememiş, durum vahim
vesselam. vakıa ki aşk böyle bir vaziyetmiş. uykunda vurmaya
kalkışsam davuluna duyuyorsun, dayıyorsun gene ateşini avazıma, sil
baştan vuslat. (32)

Öykülemek bir yana, alışıldık anlamda cümle kurmaya bile yeltenmeyen bu yaklaşım, ister istemez okurların düzyazıda çok da tanık olmadıkları bir "şiirsellik" getirmiştir.

1990'lı yıllarda yazılmış öykülerin dış özelliklerini incelemeye, türe ilişkin sorunların ardından, kitaplarının bazı fiziksel özellikler ile devam edilecektir. Bu çalışma için okunan öykü kitaplarının ortalama yüz sayfa civarında olduğu ve yine ortalama on kadar öykü içerdiği gözlemlenmiştir. Öykülerin uzunluğuna gelindiğindeyse, genellikle beş-on sayfa civarında oldukları söylenebilir. Ancak bu genel eğilimin hayli dışına çıkan örnekler de mevcuttur. Örneğin, Doğan Yarıcı'nın 2004 yılında yayımlanan *Gece Kelebekleri* başlıklı kitabı yüz sayfadan ibaretken, içinde 78 öykü bulunmaktadır. Kitaplardaki öykü sayısından sonra, öykülerin uzunluğuna ilişkin genelleme de Yarıcı'nın kitabından verilecek bir örnekle sınanabilir. Yazarın, aynı kitapta yer alan öykülerinden biri, "Keçiboynuzu Ağacının Dalındaki Kuzgun" gibi uzun bir başlık taşımasına rağmen öykünün kendisi sadece bir kelimeden ibarettir: "Uçtu" (47). Benzer şekilde Cem Mumcu'nun kitaplarında da çok sayıda öykü bulunmaktadır. Kitaplarını bir dizinin birbirini takip eden parçaları olarak tasarlamış olan Mumcu'nun öyküleri numaralandırılmıştır. Yazarın "Binbir İnsan Masalları" dizisinin ilk kitabındaki öykülere 1'den başlayarak numara verilmiştir. Örneğin, bu dizinin üçüncü cildi olan *Sahici Aşklar Külliyyatı* (2003) adlı kitap 73'ten başlayıp 96'ya kadar numaralandırılmış 24 öykü içermektedir.

Bu çalışma kapsamında incelenen öykü kitaplarının sayfa ve öykü sayısı gibi fiziksel özelliklerinin ardından, 1990 sonrasında yaygın bir kullanım hâline gelmiş olduğu gözlemlenen bir öğeye değinilecektir. Söz konusu öğe, kitapların ve tek tek öykülerin büyük bir kısmının başında yer alan ithaf ve epigraflardır. Okur, ilk olarak kitabın başında ithaf ve epigrafla karşılaşmaktadır. Ardından, her öyküyü okumaya başlamadan yeni ithaf ve epigrafları okumak durumunda kalan okur, kimi zaman

yazarın özel yaşantısına tanık edilmektedir. Bu durum, metinde de kişisel öğeler taşıyan bir içerikle karşılaşılması hâlinde, yapıtın ne ölçüde “kurmaca” olduğu sorusunu gündeme getirmektedir. Örneğin, Şebnem İşigüzel’in 1994 yılında yayımlanan *Öykümü Kim Anlatacak* adlı kitabının başında yer alan ithaf şöyledir: “Annem, babam ve sarı saçlı kardeşim için”. Kitapla aynı adı taşıyan öykünün başındaki uzun epigraf, Abidin İşigüzel’e aittir. Yine aynı öykünün içinde geçen “sarı saçlı kardeş” (27) ifadesi, kurmaca ile gerçeğin karıştığı bir göstergesi sayılabilir. Kişisel yaşantının yazıya eklemelenmesinin uç bir örneği ise aynı kitaptaki “Devinimler” başlıklı öyküde izlenebilir. Yarım sayfalık bir epigraf ile karşılaşan okur, bu önemli olması gereken sözlerin sahibinin sadece “M.G.” olarak belirtilmesiyle hayalkırıklığına uğramaktadır. Ardından 13.6.1993 tarihinde Paris’te bir köprüde, “Eiffel sisler arasında” iken kaydedilmiş özel bir anı epigrafın hemen altında tarihe geçirilmiştir. Daha sonra “Bu öyküdeki kişi ve olayların gerçeğe ilgisi yoktur” ibaresi görüldüğünde, yavaş yavaş öykü metnine yaklaşıldığı anlaşılır. Burada değinilmesi gereken bir başka ilginç durum, Onur Caymaz’ın *Sanki Yarın Nisan* (2005) adlı yapıtında görülmüştür. Kitapla aynı adı taşıyan son öyküde yazar, kitapta yer alan her bir öykünün hangi anıdan yola çıkılarak ya da ne amaçla yazıldığını tek tek açıklamıştır: “ ‘Mavi Bir Elbise’ nin senden sonra rastladığım bir denizkızından bahsettiğini... ‘Sararır’ ın kavga ettiğimiz bir gün ölmek isteğinden dolayı yazıldığını... ‘Hüzün İyidir’ in kapkara bir kışı nasıl da yapayalnız geçirdiğim bilinsin diye yazıldığını... [...] anlatmak için yazdım” (199). Bu açıklama, içerdiği cümle düşüklükleri dolayısıyla çok net anlaşılamıyorsa da, yazarın kendini anlatma çabasında olduğu görülmektedir. Yukarıda sözü edilen örnekler ve bunlara benzer

daha birçokları, öykücülerin hiç değilse bir bölümünün yazıyla kurdukları ilişkinin bir nevi “günlük tutma” pratiği biçiminde olduğunu düşündürmektedir. Buradan hareketle, 1990 sonrasında edebiyatın bazı öykücüler için bir “iç dökme aracı” olarak görüldüğünü savlamak yanlış olmayacaktır. Bu eğilim, bazı eleştirmenlerin şiddetle eleştirdiği içe kapalılık ve bireysellik de örtüşmektedir.

B. İç Özellikler

İncelenen öykü kitaplarının iç özelliklerinin ele alınacağı bu alt bölümde, mekân ve anlatıcı gibi metinsel öğeler ile parçalılık ve grafik kullanımı gibi biçimsel öğeler üzerinde durulacaktır. İlk olarak, öykülerde yer alan mekânlar gözden geçirilecektir. Her öyküde bu öğeyi saptamak mümkün değildir. Mekânın belirlenmesi, yer adı açıkça belirtilmediği zaman, metinde geçen semt adlarıyla mümkün olabilmektedir. Olayların cereyan ettiği yerin ne büyüklükte olduğu konusunda, öyküde sinema, tiyatro ve hastane gibi büyük şehre özgü yapıların bulunması yardımcı olmaktadır. Yapılan okumalardan çıkan sonuç, öykülerin önemli bir bölümünün büyük şehirlerde, dahası İstanbul’da geçtiği yönünde olmuştur. Hatırlanacağı üzere, çalışmanın ikinci bölümünde yer alan “Genç Öykücülerin Sosyolojik Profili” başlıklı alt bölümde, bu yazarların doğum yerlerinin çok çeşitli olmasına rağmen, yaşadıkları yerin çoğunlukla İstanbul olduğu saptanmıştı. Bu noktada, öykücülerin yaşamlarını sürdürdükleri mekân ile anlatmayı tercih ettikleri mekân arasında bire bir örtüşme olduğunu varsaymak aceleci bir tutum olabilir. Ancak yine de, 1990’lı yıllarda kaleme alınan öykülerin, “şehirli” öykücüler

tarafından ve çoğunlukla şehirlerde kurgulandığı rahatlıkla söylenebilir. Bu konuda az sayıda da olsa bazı istisnalar vardır. Örneğin Faruk Duman'ın öykülerinde kırsal mekânlar sıklıkla kullanılmıştır. Bu tercihin olası bir sonucu, yazarı, kendisiyle aynı dönemde yazan diğer öykücüler arasında benzersiz kılan doğa ve hayvan betimlemeleri olmuştur. Duman'ın 1999 tarihli *Av Dönüşleri* adlı kitabında yer alan tarla ve sazlık gibi mekânlar, okuru farklı coğrafyalara taşımayı başarmıştır. Bu gibi mekânların kullanımı, öykülere taşralı kahramanların katılabilmesine olanak sağlamıştır. Böylece yazarlar “şehirli” bir Türkçeye mahkûm olmaktan çıkarken, okurlar da şivelerle zenginleşmiş bir dille karşılaşmıştır. İncelenen öykülere ilişkin bir başka istisna daha söz konusudur: 131 öykü kitabında yer alan öykülerin tamamının Türkiye’de geçtiğini söylemek doğru olmaz. Örneğin Türker Armaner’in 1997 tarihli *Kıyısız* başlıklı kitabındaki öyküler Norveç’te, Müge İplikçi’nin 2000 tarihli *Columbus’un Kadınları* adlı kitabındaki öyküler ise ABD’de geçmektedir.

Mekâna ilişkin gözlemlerin ardından anlatıcı konusuna geçilebilir. Öykülerin büyük çoğunluğunda anlatıcı birinci tekil kişidir; yani ben-anlatıcının kullanılması yeğlenmiştir. Konulara dışarıdan bakan ve her şeyi bilen bir tanrısal-anlatıcının tercih edilmediği görülmektedir. Gerçi araştırma kümesinde yer alan metinlerin çokluğu düşünülürse, bu genellemeleri sınayacak örneklerin rahatlıkla bulunabileceği de anlaşılır. Örneğin, Türker Armaner’in *Taş Hücre* (2000) adlı kitabında yer alan ve bütünüyle kasvet dolu olan öykülerin tamamında ben-anlatıcı kullanılmıştır. Buna karşılık, Şebnem İşigüzel’in *Kaderimin Efendisi* (2001) başlıklı kitabındaki öykülerin çoğunda tanrısal-anlatıcı kullanılmıştır. Ayrıca bir kitap boyunca farklı anlatı teknikleri kullanmakla kalmayıp, bir öykü içinde bile sürekli bakış açısı değiştiren

yazarlar da söz konusudur. Buna örnek olarak Murat Gülsoy'un *Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul* (1999) adlı kitabında yer alan kimi öyküler verilebilir. Yine de ortada göze çarpan genel bir eğilim varsa, istisnalar dikkate alınmadan bu tercih vurgulanmalıdır. Dolayısıyla, öykülerdeki bakış açısı konusu gündeme geldiğinde, ortaya konması gereken bir olgu vardır. Ele alınan metinlerde ben-anlatıcı kullanımının yoğunluğu dikkat çekmektedir. Bu seçime yol açan etmenlerin neler olabileceği düşünüldüğünde akla ilk gelen, bireye ait sorunların ve ruh durumlarının işlendiği öykülerin tonuna uygun olan anlatım biçiminin bu olduğudur. Bu savı destekleyecek verileri, öykülere ilişkin bazı ayrıntılardan çıkarsamak mümkündür. Yukarıda sözü edilen, ithaflar ve epigrafların kişisel öğeler taşıması durumu bu verilerden sayılabilir. Ayrıca mektup ve günlük formatında kaleme alınmış öykülerin sayıca çokluğu da dikkat çekicidir. Bu metinlerin anlatıcısının kendini ayrıntılı bir biçimde ifade etmek istediğini söylemek mümkündür. Örneğin, Kevork Kirkoryan'ın 2004 yılında yayımlanan kitabı *Aşkın Kör Noktası*'nda yer alan öykülerde, mektup ve günlük biçiminde kaleme alınmış öykülere ek olarak dipnotlara da rastlanır. Yazar kimi zaman bir Ermeni azizini ya da siyasetçiyi tanıtmakta, kimi zaman da öyküde geçen bir bilginin kaynağını göstermektedir. Bu örnek, burada incelenen yazarların kaleme aldıkları metinlerin "öykü" olarak adlandırılmasının her zaman bilinçli bir tercih olmadığını düşündürür. Kısacası, öykülerde bilgilendirici, açıklayıcı öğelerin bulunmasının da, ben-anlatıcı kullanımının tercih edilmesinin de, duyurulmaya çalışılan bireysel bir sesle ilgili olduğu düşünülmektedir. Bireyi merkeze koyan bu düşünce biçimi, bazı eleştirmenler tarafından, toplumsal olmayıp içe dönük oluşu

nedeniyle eleştirilmiştir. Ancak öykülerdeki “içe dönüklüğün” bir yandan da içi dışa vurmaya, bireyi görünür kılmaya yaradığı dikkate alınmalıdır.

Bu noktada, kısaca postmodernizme değinmek yerinde olacaktır. 1980’li yıllarda gündeme yerleşen bu düşünce, modernleşmesini tamamlamış toplumlar kadar modernleşmekte olan toplumları da etkisi altına almıştır. Bu noktada David Harvey’nin, postmodernizmi modernizmin içindeki “özgül bir kriz” olarak yorumlaması ve iki düşünce biçimi arasında farklılıktan çok süreklilik bulunduğu yolundaki saptaması hatırlanmalıdır (137). Teknolojinin hızla ilerlemesi ve iletişimin sınır tanımaz ölçüde yaygınlaşması, son dönemde dünya genelinde olduğu kadar, Türkiye özelinde de tartışmasız bir gerçek hâlini almıştır. Postmodernizmi, bu gelişmelerle eşzamanlı biçimde sözü edilmeye başlanan “medya çağı”nın bir sonucu olarak düşünmek mümkündür. Modernleşmenin hangi aşamasında olursa olsun, Türkiye’de teknolojiye ve medyaya olan ilginin boyutları ortadadır. 1990’lı yılların başında ülkenin gündemine giren postmodernizm, o kadar çok konuşulmuştur ki bir noktada her anlama gelmeye başlamıştır.

Modernite sonrası döneme atfen kullanılan postmodernite, temelde rasyonaliteye getirilmiş bir eleştiridir. Modernitenin yapı taşlarından olan Aydınlanma düşüncesinin rasyonalizmine özgü nesnel ölçütlerin bu şekilde yadsınmasıyla birlikte, ortaya bir çoğulluk, belirsizlik ve değişkenlik hâli çıkmaktadır. Böylelikle “anlam”ın da, edebî bir metin göz önüne alındığında, ancak başka metinlere yapılan göndermeler yoluyla oluştuğu söylenmektedir. Metin dışı referanslarla kurulan yapı nedeniyle anlam, okur için çok zaman güçlükle belirlenebilen, daha doğrusu sezilebilen bir niteliğe sahip hâle gelmektedir. Her

okurun kendi deneyim ve birikimi çerçevesinde anlamlandırabilme şansına sahip olduğu bir metin, bu nedenle sayısız farklı şekilde alımlanabilmektedir. Bu çeşitlilik, mutlak bir anlam olduğu görüşünü yıkarken, bir yandan da postmodernizmin önemsendiği görecelilik ve çoğulluk gibi özelliklerin yarattığı iletişimsizliği göz önüne sermektedir.

Küreselleşmekte olan dünyada çokkültürlülük önem kazanırken, bu gelişmelerle eşzamanlı olarak yaygınlaşan postmodern düşünce de “farklılığı” önemsemektedir. Bu bağlamda postmodernizm, evrensel bir insanlık durumundan çok “özne”lerin bireyselliğine vurgu yapmaktadır. Bunun sanat alanına yansımaları, sanatçının, toplumsal misyonunu yadsıyıp özerk ve kişisel bir bakış açısını benimsemesi şeklinde olmaktadır. Böylece sanat, toplumsallık ve işlevsellikten soyutlanmaktadır. Çağcıl bir varolma biçimine dönüşen “tüketim”, sanatın özerkliğini tanımamakta, yayınevlerinin kâr gözetken politikalarının ve alana hâkim olan “trend”lerin kültür üretimini şekillendirmesine neden olmaktadır. Nitekim Harvey, postmodernizmin “gösterilenden çok gösteren, mesajdan (toplumsal emek) çok araç (para) üzerinde durması, işlevden çok kurguyu (icadı), şeylerden çok göstergeleri, etikten çok estetiği vurgulaması[ndan]” (123) söz ederken, bu noktaya temas etmektedir. Sözü edilen bu dışsal etkenler bir yana bırakıldığında, bireysellik ve farklılık idealini taşıyan postmodernist yapıtların kimi özellikleri paylaştıkları söylenebilir. Örneğin edebiyat alanında, sözü edilen nitelikler arasında şunlar sayılabilir: Türlerle has kalıpların yıkılışı, yapısal ve anlamsal bütünlüğün kaybı, çizgisel zaman anlayışına dayalı anlatının reddi, belirsizlik, parçalılık, oyun ve taklit.

Tüm bunların bileşkesi ise, alışlageldik şekliyle tür, yapı ve anlamın kaybolması demektir.

1990’lı yıllarda yazılmış öykülere biçimsel olarak bakıldığında, metinlerde en çok göze çarpan özelliğin “parçalılık” olduğu saptanmıştır. Yapılan okumalar sırasında metinlerin bu eğilimiyle öyle çok karşılaşmıştır ki, öykülere yapı açısından yaklaşıldığında gözlemlenen en belirgin özelliğin bu olduğu rahatlıkla söylenebilir. Kimi zaman 1, 2, 3 diye rakamlar kullanılarak, kimi zaman da çeşitli başlıklarla öykülerin bölümlendiği görülmüştür. Ancak şüphesiz klasik öyküleme anlayışına yakın duran, giriş-düğüm-çözüm bileşenlerini net olarak taşıyan öyküler de söz konusudur. Bu klasik öykü yapısına örnek olarak Selma Fındıklı’nın *Loş Sokağın Kadınları* (1995), Behçet Çelik’in ise *Herkes Kadar* (2002) adlı kitabında yer alan öyküler verilebilir. Ancak incelenen yapıtların büyük bir bölümünde klasik öyküleme anlayışının dışına çıkıldığı, anlatının katmanlaştığı, katmanların kimi zaman birbirine karışarak belirsizleştiği ve bu yüzden okurun konuya girmekte zorlandığı bir yapının kurulduğu saptanmıştır. Bu yapı nedeniyle olay örgüsünün takip edilemez bir hâl aldığı, daha doğrusu olay örgüsünden söz etmenin mümkün olmadığı sayısız öyküye rastlamak mümkündür. Örneğin, Süreyya Evren’in *Zaman Zaman Öyküleri* (1995) başlıklı kitabında yer alan “Ve Benim En Klasik Yazar”, klasik öykü biçimi ve anlatımının oldukça uzağında duran “deneysel” bir metindir. Bu anlayışın ürünü sayılabilecek bir başka örnek, Yeşim Eyüboğlu’na aittir. Yazarın 2002 tarihinde yayımlanan kitabı *Cinnet Misafirleri*, başı, sonu ve olay örgüsü belirsiz birçok öykü örneği içermektedir. Bu tür metinlerde olayların akışından, sebep ve sonuçlarındansa birbirinden bağımsız olaylar ve öncesiz sonrasız sahneler önemslenmiştir. Bu tavır,

postmodernizmin anlam ve yapı bütünlüğüne önem vermeyişinden ilham almış gibidir. Sözü edilen parçalı yapı kuşkusuz anlatıma da yansımaktadır. Klasik öykü anlayışını yansıtan betimleyici, ayrıntıcı ve “konuşkan” bir anlatım biçimini benimseyen kimi yazarlara karşılık, incelenen gruptaki öykülerin çok büyük bir kısmında anlatımın kısa, aksak, kesik ve kopuk olduğu görülmüştür. Betimleyici anlatım biçimine örnek olarak, Akın Sevinç’in *Hayat Belirtisi* (2000) adlı yapıtındaki öyküler verilebilir. Bir başka örnekse, İnan Çetin’in *İçimizdeki Şato* (2005) başlıklı kitabıdır. Burada yer alan öykülerdeki anlatıcılar, sürekli konudan sapar, sözü dolaştırır ve bir yandan da okuyucu ile söyleşirler: “Bu sözler sizi kızdırabilir, öfkeden kitabı kapayıp okumaktan vazgeçebilirsiniz, ama sizi yeniden okumaya yöneltmek için içimde dehşet bir arzu duyuyorum” (12). Ahmet Mithat’ın romanlarını anımsatan bu üslup, 1990 sonrasında yazılan öykülerin bütünü düşünüldüğünde çok marjinal kalmaktadır. Okunan yapıtların çok büyük bir kısmında, parçalı bir anlatım tarzı gözlemlenmektedir. Bu anlatım biçimini örneklemek üzere, Doğan Yarıcı’nın 1993 tarihinde yayımlanan *Evlâ* adlı kitabındaki öykülere bakılabilir. Yazarın, anlatımdaki parçalılığı, grafik kullanımıyla görsel olarak da desteklediği görülmektedir. Bu yapıtta yer alan metinlerin 1985-1990 yılları arasında kaleme alındığı anımsanırsa, burada ortaya konan yenilikçi denemelerin önemi daha iyi anlaşılacaktır.

1990’lardan bugüne yazılan öykülere bakıldığında, yukarıda sıralanmış olan postmodernist özelliklerin tamamını bulmak mümkündür. Bu saptama, genellemeci bir yaklaşımla, sözü edilen dönemde yazılmış bütün öykü kitaplarına “postmodernist” yakıştıması yapmak olarak algılanmamalıdır. Bu ifadeyle kastedilen, bazı

öykücülerin bazı kitaplarında yer alan bazı öykülerde, postmodern olarak nitelendirilebilecek birçok öğeye rastlandığıdır. Örneğin Murat Gülsoy’un, *Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul* (1999) adlı kitabıyla adım attığı edebiyat dünyasında, başlangıcından bugüne dek yazma ediminin kendisini sorunsallaştırdığı görülmektedir. Kurmacanın sınırlarını yoklayan ve edebiyatı oyunlaştıran Gülsoy, son derece nitelikli öyküleriyle alana önemli katkıda bulunmaktadır. Gülsoy’un *Bu Kitabı Çalın* (2000) başlıklı yapıtında yer alan “Yazarın Belleği” adlı öyküde, yazarının onu nasıl kurgulayacağı üzerine düşünen anlatıcı—ve aynı zamanda kahraman—yazarın belleğinde gezinmekte ve okuru çok keyifli bir edebî oyuna tanık etmektedir. Yine aynı kitapta yer alan “Kukla” adlı öyküde ise anlatıcı, “yazdığı hikâyenin tutsağı olmuş bir adamın öyküsü”nü yazmak istemektedir. Bu metinlerde, yazar olarak Gülsoy’un kâğıda döktüğü kurmaca kahramanların yazı ve yazarlık konusunda fikir yürütmeleri, öyküye yeni boyutlar eklemektedir.

Okunan yapıtların büyük bir kısmındaki anlatımda gözlemlenmiş olan kesiklik ve kopuklukların, biçimsel ve görsel yansımaları da bulunmaktadır. Bu noktada akla gelen ilk örnek, Doğan Yarıcı’nın yukarıda değinilen *Evlâ* adlı yapıtı olmaktadır. Bu kitapta yer alan metinlerde, farklı yazı karakterleri ve farklı karakter büyüklüklerine ek olarak, el yazısı görünümünde bölümlere rastlanmaktadır. Ayrıca harflerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan desenlerin kullanımı, metinlerin parçalılığına görsel bir boyut katmaktadır. Benzer şekilde, Gül Abus Semerci’nin *Canım Kocacım* (1993) başlıklı öykü kitabı da çizimler, resimler ve gazete görünümünde bölümler içermektedir. Türker Armaner’in *Kıyısız* (1997) adlı kitabı, farklı yazı biçimlerinin bir araya getirilmesiyle metnin parçalanmasına verilebilecek bir başka örnektir. Kesilip

yapıştırılmış gibi duran bu bölümler anlatı akışını aksatmaktadır. Bu kullanımın, tıpkı öykülerin katmanlı ve parçalı yapısı gibi, postmodernizmle birlikte gündeme gelen “söylem çoğulluğu”ndan izler taşımakta olduğu düşünülebilir. Ancak bu yaklaşımı postmodernizmle ilişkilendirmek suretiyle gözden kaçırılabilen şu noktaya dikkat edilmelidir: Bu biçimsel öğeler, öykü tarihimizde yepyeni denemeler değildir. 1960’lı yıllarda Sevim Burak ve Leylâ Erbil gibi yenilikçi yazarlar buna çok benzer teknikler kullanmışlardır. Yine bu bağlamda, anlatımın akıcılığında bilinçli olarak yaratılmış aksaklığa verilebilecek bir başka örnek, Sema Kaygusuz’un 2004 yılında yayımlanan *Esir Sözler Kuyusu* başlıklı kitabıdır. Burada yer alan metinlerde küçük-büyük harf gibi ayrımları kimi zaman yok eden yazar, noktalama kurallarını da gözardı etmiştir. Böylelikle duraklamasız bir anlatı örülmüşse de, girişilen deneme okumayı zorlaştırmıştır. “Okur dostu” olduğu söylenemeyecek bu yaklaşımın da ilk olmadığını, öykü tarihimizde benzer birçok örneğin bulunabileceğini burada not etmekte fayda vardır.

Biçimsel yeniliklerle görsel bir etki yaratma çabasının en belirgin örneği, öykülerin arasına serpiştirilmiş desen ve grafiklerdir. Yekta Kopan’ın *Kara Kedinin Gölgesi* (2005) adlı kitabında yer alan, Temür Köran’ın kaleminden çıkmış desenler, öykülerle bütünleşmeleri sayesinde okuru metinlerin içine çekmeyi başarmışlardır. Ancak grafik kullanımının her durumda iyi sonuçlar doğurduğunu söylemek zordur. Örneğin Başar Başarır’ın 2004 yılında yayımlanmış olan *Çıktığınız Hevesle İniniz* adlı kitabında yer alan, trafik işaretlerinden esinlenilerek yaratılmış esprili levhalar, metne hiçbir şey katmamakta, hatta öyküler arası “trafiği” ciddi ölçüde aksatmaktadır. Arka kapağında “geleneksel öykü kitabı formuna bir yenilik, bir renk getirmek üzere

tasarlanmış bir eser” olduğu belirtilen yapıtta, içerikten çok biçim önemsenmiş görünmektedir. Kitabı, nitelikten çok niceliği önemseyen 1990’ların ruhuna yaraşır bir şekilde poplaştıran bu girişim, anlatıyı hafifletmektedir. Bu noktada, görsel medyanın yükselişi ile ortaya çıkan “klip kültürü”nün edebiyat alanına bazı yansımaları olduğunu anımsatmak yanlış olmayacaktır. Edebiyat yapıtlarında desen ve grafik gibi görsel malzeme kullanımına gidilmiş olması kadar, anlatımda ve sahne kuruluşlarında klipleri andırır şekilde bir aksaklık, parçalılık ve sıçrama izlenebilmesi de bu yansımayı akla getirmektedir. Sözü edilen atlamalı yapı, kliplerde gevşek de olsa bir anlatı dokusunun bulunduğu gerçeğini değiştirmez. Tıpkı gazetelerin üçüncü sayfalarında yer alan haber ya da “hikâye”lerin bir başı ve sonu olduğu gibi, kliplerin de rahatça dolaşıma girip tüketilebilmesi için genel hatları sezilen bir yapıya sahip olması şarttır. Dolayısıyla öykülerde yer alan, çoğu zaman anlık görüntülerle örülü ve birbiri ardına parlayıp sönen sahnelerin kliplere benzetilmesi yadırganmamalıdır. Kaldı ki öykü evreninde son dönemde en gözde temalardan biri olan cinselliğin kliplerde sürekli vurgulanan bir öge oluşu, dönemin öyküleriyle bu form arasındaki benzerliklere işaret eder.

1990’lı yıllarda yayımlanmış öykü kitaplarında gözlemlenen poplaşma eğiliminin bir başka yansıması daha vardır. Yukarıda belirtildiği üzere, 1990 sonrasında yazılan öykülerin çok büyük bir kısmında yoğun epigraf ve alıntı kullanılmıştır. Metinleri okura daha tanıdık kılmak veya daha “büyük” bir ismin gölgesine sığınmak uğruna gösterilmekte olduğu sanılan bu çabayı örneklemek üzere sayısız kitap ve öyküye gönderme yapılabilir. Bunların bir kısmı, kitap ve öykülerin başında yer almakta, bir kısmı da öykülerin içine serpiştirilmiş bulunmaktadır. The

Doors gibi popüler müzik gruplarından Debussy'ye, Fuzuli'den Behçet Necatigil'e, Ahmet Hamdi Tanpınar'dan Oğuz Atay'a, Franz Kafka'dan Jorge Luis Borges'e, Octavio Paz'dan Jean-François Lyotard'a dek uzanan isimleri kimi zaman ithaf kısmında, kimi zaman bir epigrafın altında görmek mümkündür. Örneğin, Akın Sevinç'in 2005 yılında yayımlanan *Dünyanın Yan Etkileri* adlı kitabında yer alan öykülerin birinde, Hegel, Nietzsche ve Cortázar gibi birçok isme birden gönderme yapılmaktadır. Onur Caymaz'ın *Sanki Yarın Nisan* (2005) adlı kitabında yer alan bir öyküsünde ise, Oktay Rifat ve Edip Cansever gibi şairlere ait dizeler bulunmaktadır. Öykülerin bu şekilde başka yazarlara ve metinlere yapılan göndermelerle dolu oluşu, postmodernizmin "metinlerarasılık" kavramını anımsatmaktadır. Bu alıntıların bazen edebî bir karakter ve öyküyü bütünler nitelik taşıdıkları görülebilir; ancak kimi zaman da şarkı sözlerine dek uzanan geniş bir popüler kültür yelpazesinden seçilmektedirler. Bu noktada akla gelen ilk örnek, Şebnem İşigüzel'in *Kaderimin Efendisi* (2001) başlıklı kitabıdır. İngiliz şair ve eleştirmen William Ernest Henley'nin "Kaderimin efendisi, ruhumun komutanı benim" sözüyle başlayan kitaptaki öykülerden biri burada anılmaya değerdir. Kitapla aynı adı taşıyan söz konusu öyküde, arabesk şarkıcısı Mahsun Kırmızıgül aniden belirir ve kaybolur. Okur da öykünün gidişatında hiçbir etkisi olmayan bu girişin neye yaradığı sorusuyla başbaşa kalır. Anlatıya hiçbir katkısı olmayan bu zorlama çabanın amaçsız olduğunu düşünmek yanıltıcı olacaktır. Nitekim yazarın bu kitabı piyasaya çıktığında, kendisiyle yapılan söyleşilerde Kırmızıgül konusu gündeme getirilmiştir. Görüldüğü kadarıyla, popüler imgeler ve sözlerin öykülere dâhil edilmesi, bunların yeniden dolaşıma sokulmasına

yaramaktadır. Böylece okurun bildik bir evrene davet edilmesiyle, kitabın popülarlığı sağlanmaya çalışılmaktadır.

C. Tematik Özellikler

Bu çalışmada, ele alınan öykülerde öne çıkan temaları belirlemenin ötesinde, neyin nasıl ve neden anlatıldığı konusunu açıklığa kavuşturabilmek hedeflenmiştir. İncelenen 131 kitapta yer alan öykülerin tamamı dikkate alındığında, metinlerde işlenen konuların çok çeşitli olduğu görülür. 1990’lardan bugüne uzanan süreçte, öykücülerin sıkça eğildiği konulardan birinin çocukluk olduğu söylenebilir. Jan Devrim’in *Kayıp Bahçenin Çocukları* (2000), Seyit Göktepe’nin ise *İlk yazların Anısıyla* (2005) başlıklı kitapları bütünüyle bu tema etrafında kurulmuştur. Bazı başka yapıtlarda bulunan tek tek öykülerde de bu konunun ele alındığı görülür. Ancak incelenen metinlerin sayıca fazla olması, hepsinin ortak bir paydada toplanarak sınıflandırılmasını zorlaştırmaktadır. Buna rağmen, genelleme yapmak pahasına, 1990-2005 döneminde yazılmış öykülerde cinsellik ve şiddetin belirgin temalar olduğu söylenebilir. Hatta bu iki konunun iç içe geçtiği metinlerden de söz edilebilir. Şebnem İşigüzel’in *Hanene Ay Doğacak* (1993) adlı kitabındaki öykülerde, cinsel tabulara odaklanılmıştır. Cem Mumcu’nun *Üçüncü Sayfa Güzeli* (2001) başlıklı yapıtında ise, şiddet ön plana geçmiştir. Burada yer alan öykülerin kısalığı, derin psikolojik gözlemler sergilenmesini engellemiştir. Yazarın kaleme aldığı metinler fotoğraf karesini andırır bir durağanlığa sahipken dahi, okuru, insan ilişkileri üzerine düşünmeye yöneltecek çarpıcı “an”lar yakalanabilmiştir. Biraz daha yakından

bakıldığında, sözü edilen bu konuların 1980 sonrasında “keşfedilen” alanlar oldukları anımsanacaktır. Yayın sektörünün psikoloji, psikanaliz ve kişisel gelişim alanlarına ağırlık vermesi, bu konuları bir anlamda popülerleştirmiştir. 1990’lı yıllarda yazan öykücülerin ilgi duyduğu bir diğer konu marjinalliktir. Örnek olarak, Türker Armaner’in *Kıyısız* (1997) adlı kitabındaki ilk öykü olan “Yapı” verilebilir. Yazarların, kendi sosyolojik profillerinden oldukça ayrı düştüğü izlenimi edinilen marjinal yaşamlar ile ilişkilere duydukları merak ve bunları anlatmaktaki hevesleri dikkat çekicidir. Öykücülerin biyografileri incelendiğinde, orta sınıf, kentli, eğitilmiş, elit ve siyasal yelpazenin solunda olarak tanımlanabilecek bir profille karşılaşmaktadır. Buna göre, yazılan metinlerde İslam ve kimlik gibi popüler gündemin dahi uğraştığı güncel konular değilse bile, en azından büyük şehrin, şehrin varoşlarının ve taşranın konu edilmesi beklenir. Ancak 1990’ların öykü evreninde bu konuların âdeta görünmezliğe bürünmesi, Türkiye’nin bu önemli meselelerinin Türk edebiyatında neredeyse sadece Latife Tekin tarafından işlenmiş olması gerçeğini perçinlemektedir. Tekin’in biyografisinin incelenen öykücülerinkinden hangi noktalarda ayrıştığı düşünülünce, Türk edebiyatında yoksulluğun konu edilebilmesi için yoksulluğun deneyimlenmiş olması gerektiği izlenimi doğmaktadır. Bu noktadan hareketle, kent merkezine odaklanan öykülerin yazarlarının, kendi dünyalarının dışına çıkmakta çok da başarılı ve istekli olmadıkları söylenebilir. Şüphesiz bu konuda da bir istisnadan söz edilebilir. Cem Atbaşoğlu’nun 1995 tarihli kitabı *Ars Longa Bahar Kısa*’da yer alan “Evli Evine...” başlıklı öyküde, şehrin “arıtılması”na yönelik geniş kapsamlı bir proje hazırlığı anlatılmaktadır. Buna göre, yüksek öğrenim görmemiş kişiler, düzgün Türkçe konuşamayanlar, Kürtler ve eşcinsellerin şehirden

uzaklaştırılması söz konusu olabilecektir. Öykü, projenin aslında “toplu bir sanrı” (66) olduğunun dile getirilmesiyle sona ermektedir. Görüldüğü üzere Atbaşoğlu, toplumsal bir mesele olan iç göçü, ironik ve mizahi bir dille ele alarak bu dönemde yazılan öykülerin oldukça uzağında bir yaklaşım sergilemiştir.

Popüler kültürün ve magazinleşmenin medyaya hâkim olduğu bu dönemde, edebiyat alanında da bireyleri merkeze koyan anlatıların ön planda olması kaçınılmaz gibidir. Bu bağlamda, Cem Mumcu’nun ilk öykü kitabına *Üçüncü Sayfa Güzeli* gibi bir ad seçmesi boşuna değildir. Alışıldık, bilindik, gazetelerin üçüncü sayfalarından tanınan abartılı anlatılara, şiddeti ve ölümü normalleştirerek sunan “gerçek” hikâyelere bir göndermedir yazarın kitabı. Özel radyolarla başlayıp özel televizyon kanallarıyla devam eden medyadaki patlamanın ve çeşitlenmenin boyutları düşünüldüğünde, bunun yayıncılık alanına yansımamasının olanaksızlığı anlaşılacaktır. Kitapların yayımlanmasından pazarlanmasına dek izlenen yöntemler değişirken, “tüketim” en çok gözetilen etmen hâline gelmektedir. İçinde yaşanan çağı tanımlayan anahtar kelime “tüketim” ise, bunun bütünleyicisi de “hız” olmalıdır. Kitap satılan mağazalardaki “yeni çıkanlar” rafları durmaksızın değişirken, bu döngüyü besleyen de yeni kitapların aralıksız yayımlanmakta oluşudur. Bazı yazarlar “üretkenliği” şiar edinerek birbirini ardına hızla kitap yazmakta, “seri” veya “dizi”lerine yeni parçalar eklemekte, hatta “eteklerindeki taşları dökmekte”dirler. Bu zincirleme tepkimenin son halkasında bulunan okurlarınsa hızdan başı dönmektedir. Tıpkı üçüncü sayfalardaki haberler gibi, *Üçüncü Sayfa Güzeli* ve benzerleri de ister istemez unutuluşa terk edilmektedir.

Bu çalışma kapsamında okunan öyküleri ortak bir tematik paydada toplamak ilk bakışta zor görünür; çünkü öyküler tematik olarak büyük çeşitlilik göstermektedirler. Genelleyici bir sınıflama olma riskini taşısa da, 1990’larda yazılan öykülerde cinsellik temasının sıklıkla işlendiği söylenebilir. Şüphesiz bu yeni keşfedilmiş bir konu değildir. Ülkede 1990’larda da baskın sorunsal gibi duran cinsellik, Türk edebiyatında daha önce anlatılmamış değildir. Ancak daha önce bunca hevesle ve açıklıkla anlatılmadığını söylemek mümkündür. Kaldı ki cinsellik Türkiye’de hem tabu olduğu söylenen ve baskılanan, hem de skandala dönüştürülerek anlatısı yaratılıp gündemi sürekli işgal eden bir meseledir. Öykülerde cinsellik konusunun ya bir “cesaret gösterisi”ne dönüştürülerek ya da açıkça anlatılmayıp sadece sezdirilerek sergilendiği görülmektedir. Kısacası, konunun hangi yönüyle sorunsallaştırıldığı sorusunun yanıtı pek iç açıcı değildir. Çünkü bazı öykücülerin bir meseleyi sanat aracılığıyla ele almak, bir çatışma alanına kendi açılarından ışık tutmak gibi bir tavır takındıklarını söylemek zordur. Bu öykücülerce yapılanın, tabuları kırmak ve sıra dışı bir anlatı kurmak yoluyla sivrilme olduğu gözlemlenmiştir. Öte yandan, bu tavır—daha doğrusu tavırsızlık—bir tür postmodern sanat anlayışında kendine rahatlıkla yer bulabilir. Meselelere karşı toplumsal bir sorumluluk duyup eleştirel bir duruş almak yerine, onları salt imgesel birer nesnemişçesine yorumlamadan yansıtmanın bir çeşit postmodernizme uygun olduğu söylenebilir.

Bu çalışma sürecinde yapılan okumalardan edinilen izlenim, bazı genç öykücülerin, bir meseleyi sorunsallaştırıp tartışabilecek bir araca sahip olmaktan çok, anlatabiliyor olmanın verdiği hazla ilgili olduklarıdır. Bu da tohumları 1980’lerde

atılmış olan “konuşan Türkiye”yi anımsatmaktadır. Söyleyecek sözü olmanın ötesinde, söz söyleyebilecek zemini bulmuş olmanın verdiği boşalmayla birlikte konuşan kalabalıklarla dolmuştur “medya”. Hatta bu konuşma patlaması, artık kanıksanmış bir hâl almıştır. Oysa bu toplu gevezeliğin, dışarıdan bakıldığında gerçekten garipsenecek birçok yönü vardır. Örnek olarak yakın geçmişte sabahlara dek süren “Siyaset Meydanı” programı hatırlanabilir. Farklı cephelerden bilirkişilere ek olarak halktan katılımcılarla “şenlenen” bu programlar, kitleleri uykusuz bırakmayı başarmıştır. Daha yakın dönemde ise, gündüz kuşağında yer alan kadın programlarında insanların özel hayatlarını çekinmeksizin ortaya koyma arzusu dikkat çekicidir. Aynı şekilde “reality show”lar ve kamera yerleştirilmiş mekânlarda 24 saat izlenmek suretiyle gerçekleştirilen yarışmalar, toplu bir gözetleme “imkânı” sunarken aynı zamanda da izlenme rekorları kırmaktadır. İzleyicilerin aktif katılımıyla, son onyılın en popüler aleti olan cep telefonlarından gönderilen sms’lerle ifade edilen oylar sonucunda, yarışmacılar ödüllendirilmektedir. Bu süreçte “başarı”ya götüren en belirleyici etkenin, ailevi trajedilerin gözyaşlarıyla ortaya serilmesi olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, bazı öykücülerin kapılmış görüldüğü “iç dökme” hevesi, edebiyatın, sanatsal bir ifade aracı ve bir dil meselesi olarak değil, özel hayatları kamusal kılma hevesi ve ihtiyacının dışavurumundan ibaret olarak algılandığını düşündürür. Medyada hüküm süren, nerede, ne zaman, ne kadar konuşulması gerektiğini bilememe durumu, edebiyat dünyasına da sıçramış gibidir. Burada konu edilen genç öykücülerden bazıları da ne zaman, ne kadar ve en önemlisi ne için yazmaları gerektiğini bilmez görünmektedirler.

Medya alanında izlenen sağlıksız durumların yazınsal alandaki yansımalarına değindikten sonra konuya biraz daha yakından bakılabilir. Çalışmanın ikinci bölümünde ayrıntılı olarak tartışıldığı üzere, 1990’larda yayın sektöründe görülen değışiklik, toplum üzerinde büyük etki yaratmıştır. Özel radyolar ve özel televizyon kanalları çarpıcı bir hızla çoğalırken, basın da “medya” hâlini almıştır. Çehresi değışen yayın dünyası, gücünü ve sermayesini her geçen gün artırıp iktidarını pekiştiren ve plazalarda ikamet eden holdingleşmiş bir sektöre dönüşmüştür. Tanıl Bora, “ ‘Son Yirmi Yıl’ ı Ayırıştırmak İçin Notlar” başlıklı yazısında bu olgunun sonuçlarını şöyle değerlendirir: “İletişim / ‘konuşma’ / müzakere koşulları açısından demokratik yapılanma geleneklerinin zaten zayıf olduğu Türkiye’de, medyalaşma, dolaşımdaki ‘aleniyet kazanmış’ söz miktarını enflasyonist ölçülere ulaştırırken, söz bağlamalarını tahrip eden bir etki yaratmıştır” (59). Son onyıllarda gittikçe daha belirgin hâle gelen söz patlaması, daha doğru bir deyişle “laf” bolluğu, tartışma programlarından “talkshow”lara, haberlerden magazin programlarına kadar her tür yayında görülebilmektedir. Sınırsız ölçüde tekrarlanıp dramatik efektlerle süslenen bu sürekli “bilgi akışı” norm hâlini almıştır. Bora, bu gelişmelerin vardığı noktaya ilişkin önemli bir saptamada bulunur: “Denebilir ki, muhalif söz, politika ve devrim çağrısı, ‘80’ler Türkiye’inde esasen susturma / bastırma yoluyla güçsüzleştirilirken, ‘90’lar Türkiye’inde lâf kalabalığına boğularak da güçsüzleştirilmektedir” (59). Aynı şekilde, edebiyat ortamı da değışmekte, kelimenin asıl anlamıyla “edebiyat” ise bu karmaşada önemli ölçüde gözden yitmektedir. Ancak dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır. Bu çalışmanın odağındaki öykülerin tamamı betimlenen ortamda yazılmışsa da, tamamının “laf kalabalığı”nın edebî yansıması olduğunu söylemek

haksızlık olacaktır. Özen Yula, Murat Gülsoy ve Faruk Duman gibi isimler, bu karmaşada bile rahatlıkla seçilebilmektedir. Yula, *Tanrı Kimseyi Duymuyor* (2005) adlı kitabında, farklı coğrafyalar ve yüzyıllara ait atmosferleri başarıyla kurmuş ve dilleri yetkinlikle kullanmıştır. Gülsoy, *Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul* (1999) başlıklı ilk kitabındaki sürükleyici anlatımı, ilginç kurguları ve sürprizli sonlarıyla, öykü dünyasında kalıcı olacağının işaretini vermiştir. Benzer şekilde, Duman'ın ilk kitabı olan *Seslerde Başka Sesler* (1997), doğayı ve çocukluğu merkezine almış öyküleriyle, özgün bir yazarın doğduğunu duyurmuştur. Kısacası, 1990'lı yılların ikinci yarısında meydana gelen “öykü patlaması”nın etkileri hâlâ sürmekteyse bile, yakın dönemden yıllara meydan okuyacak nitelikte bazı öykü kitapları çıkacağı konusunda kuşkuya düşülmemelidir. Bu övgüye layık yapıtların gündeme yeteri kadar gelemeyişinin nedeni, popüler ürünleri geçici olarak öne çıkaran yayın dünyasında aranmalıdır.

Ç. Öykü Eleştirisine Eleştirel Bir Bakış

Çalışmanın giriş bölümünde, 1990'lı yılların sonlarında kaleme alınmış olan ve zamanın öykücülüğünü şiddetli biçimde eleştiren yazılar özetlenmişti. O dönemde yazılan öyküleri olduğu kadar öykücülerini de hedef alan eleştiri yazılarının zamanla azaldığı görüldü. “Öykü patlaması” olarak adlandırılan olguyla eşzamanlı olarak yazan eleştirmenlerin bütün aceleci ve genellemeci tavırlarına rağmen, bugünden bakıldığında, saptamalarının kısmen de olsa doğruluk payı içerdiği söylenmelidir. 2000'in ilk onyılıının ortasına gelindiğinde ise, 1990'larda sert eleştirilerde bulunan

kimi eleştirmenlerin, bu kez kendi yaklaşımlarını eleştirel bir gözle değerlendirdikleri görülür. *Varlık* dergisinin Nisan 2005 sayısında yer alan bir soruşturmada, 1990 sonrasında yazılan öykülerin belirleyici özelliklerinin neler olduğu konusu gündeme getirilmiştir. Semih Gümüş bu soruya, söz konusu öykülerin bir “arayış sürecinin ürünü” oldukları şeklinde yanıt vermiştir (16). O yıllarda genç öykücülere karşı katı bir eleştirel tutum takınmış olan Gümüş, şu sözleri özeleştirel bir tavırla kaydetmiş olmalıdır: “Başlangıçta içe dönük ve kapalı dünyalarını yazmaları sert eleştirilerle karşılaşmıştı, ama o keskin yargılar doğru değildi” (16). Genç öykücülerin bu içe dönüklüğü zamanla aştıklarını belirten eleştirmen, kimi genç yazarların eski ustaları da aştığını belirtirken öykücülüğün geleceği konusunda oldukça ümitlidir. Görüldüğü gibi, analiz edilen dönem ile bugün arasındaki uzaklık arttıkça daha nesnel yorumlar yapma olanağı doğmaktadır. Öykücülüğe ilişkin olarak yakın dönemde yayımlanan yazılarda ve soruşturmalara verilen yanıtlarda, aradan geçen zamanın sağladığı perspektifin katkısıyla, konuya daha soğukkanlı bir şekilde yaklaşıldığı görülmektedir. Bu sayede öykücülük daha kuşatıcı bir bakışla incelenmekte ve daha sağlıklı çözümlemeler yapılmaktadır. Nalan Barbarosoğlu’nun “Gelecek Tasarımını Yitirmiş Bir Dünyada Öykü Yazmak” başlıklı yazısı bu bağlamda önemlidir. 2005 yılında yayımlanan bu yazıda, 1990’lı yıllarda yazılan öykülere yöneltilmiş olan “olumsuz eleştiriler” neredeyse eksiksiz bir biçimde sıralanır:

[B]u öykülerin toplum sorunlarına yabancı, dil duygusu olmayan, okura ‘bir şey’ vermeyen, kendi bunalımlı sayıklamalarını dile getiren, geleneğini bilmeyen, okumayan, Türkçesi bozuk, sözünü geveleyen,

otobiyografik, yerli olmayan, çeviri kokan ve diyalog barındırmayan öyküler olduğu söyleniyor. (3)

Burada yer alan eleştirilerin önyargılı olduğunu düşündüğü açıkça sezilen Barbarosoğlu, 1990 sonrası öykücülüğüne hâlâ “50’li ve 70’li yılların eleştirmenlerinin ölçütleriyle” yaklaşıldığını ifade eder (4). Yazar, son onyıllarda üretilen edebî ürünlerin kendilerini açımlayabilecek bir eleştiri faaliyetinden yoksun olduklarını dile getirirken önemli bir noktaya dikkat çekmektedir. Yukarıda sözü edilen soruşturmaya verdiği yanıtta, Jaklin Çelik de aynı noktaya temas eder. Yazılan öykü sayısındaki artışın işaret ettiği niceliksel patlamaya rağmen niteliksel alanda ilerleme kaydetmenin önünde büyük bir engel gördüğünü ifade eden yazar, “eleştiri bu kalabalığa rehberlik etmekten çok uzak” (18) diyerek objektifin eleştirmenlere çevrilmesi gerektiğine dikkat çeker.

Edebiyat alanının yazarlarla başlayıp yayımcılarla devam eden zincirinin son halkası olan eleştirmenlerin, farklılaştığı gözlemlenen etkinliklerini somutlaştırmak amacıyla yayın sektörüne biraz daha yakından bakılabilir. Son yıllarda birçok yayınevinin yayım kriterleri, 1990’ların içine işlemiş popülerlik, medyaticlik ve sıradışılık gibi “marifet”lerce belirlenmektedir. Bunun yansıması kitap kapaklarındaki yazılarda, kitapların billboardlarda ve kimi zaman ironik bir şekilde bankamatiklerde izlenebilen sunumunda, ödül mekanizmasının işleyişinde ve eleştiri alanının tanıtım ile övgüye eşitlenmesinde görülebilir. Edebiyatın yazarı, yayıncısı ve okuruyla iç içe geçmiş yapısının 1990’larda toplumla olan etkileşimini Ömer Türkeş şöyle özetlemektedir:

Eleştiri ve inceleme yazılarının yerini kitap tanıtımlarına bıraktığı; edebiyat sohbetlerin[in] yapıldığı, parasız ama heyecanlı genç dergicilerin toplandığı eski mekânların yerlerini modern plazalara terk ettiği ve edebi ürünleri yönlendiren otoritelerin bu şık mekânlarda çalışan profesyoneller olarak üst gelir grubuna evrildiği yeni edebiyat dünyasında yayımlanan kitapların içeriğinin giderek bu kitapların üretim tarzıyla örtüşen bir hayata yönelmesi kimseyi şaşırtmamalıdır. (223)

“Yazınsal alan”ın maruz kaldığı reklam ve pazarlama teknikleri, kitapların arka kapaklarında yer alan yazılarda kendini belli eder. Bu metinlerde yazara ve yapıta ilişkin birkaç önemli noktanın vurgulanmasıyla yetinilebilecekken, çoğu zaman “ürün”ün satışını doğrudan etkilemeye yönelik ve kitabın içeriğinin uzağında birtakım “edebî” övgülere yönelindiği görülür. Örneğin Şebnem İşigüzel’in 1994 yılında yayımlanan kitabı *Öykümü Kim Anlatacak*, Can Yayınları’ndan çıkan ilk baskısında şöyle sunulmuştur:

Hanene Ay Doğacak adlı ilk kitabıyla 1993 Yunus Nadi Öykü Ödülü’nü kazanan ve büyük bir ilgi odağı olan Şebnem İşigüzel, öykü yazmayı başarıyla sürdürüyor. *Öykümü Kim Anlatacak* adlı bu yeni kitabında oldukça şaşırtıcı öyküler bulacaksınız. Bu öykülerde sanki bir iksir var. Bu iksiri içince, insan, bir balona tutunup yükselir gibi yaşamına tepeden bakabiliyor; ve tepeden bakınca da, geniş bir ovaya benzeyen tutkularını görebiliyor. Sonra da bu geniş ovanın üzerine bir kent gibi oturttuğu avuntularını, kaçışlarını, beklentilerini... Bu genç

yazar, okurlarını değişik dünyalara doğru yolculuğa çıkarırken, bazen Fellini filmleri kadar eğlenceli öyküler de anlatıyor. Biz bu öykücü kızı seviyoruz.

Yukarıda görüldüğü üzere, söz konusu yapıt, yazarın önceki kitabının yakaladığı başarıya atıfta bulunularak sunulmaktadır. Okurlara ellerinde tuttıkları kitabın içeriğine ilişkin bilgi vermek ve metin hakkında değerlendirmelerde bulunmak yerine, bir “iksir”den dem vurmak tercih edilmiştir. Potansiyel alıcıları cezbetmek için bu büyülu sözcükler yetmemiş olmalıdır ki, bir de kim olduğu belirsiz bir “biz”in yazara duyduğu sevgi kapağa eklenmiştir. Aynı kitap, Everest Yayınları tarafından yapılan 2001 tarihli üçüncü baskısında ise şu şekilde sunulmuştur:

Kükreyen bir gök gürlemesi, kırık ışığı çok uzaklara bile yayılan bir şimşek, ardından yağmaya başlayan sıkı bir yağmur. İnsanı iliklerine kadar ıslatan kuvvetli bir sağanak gibi geliyor *Hanene Ay Doğacak*’ın yazarı, “Ben o zamanlar garip hayaller kurabilen bir yazarmışım,” diye hatırladığı bu ikinci kitabı *Öykümü Kim Anlatacak*’la. Tam da Milan Kundera’nın dediği gibi: “Genç ve dünyadan bihaber.” Bu yüzden 21 yaşımda yazdığı bu kitabında uçmaya meyilli yeteneği bir kez daha pırıl pırıl ortaya çıkıyor.

“Edebî” bir girişle başlayan bu arka kapak yazısında, tıpkı ilk baskıda olduğu gibi, yazarın ilk kitabıyla edindiği şöhretin anımsatıldığı görülür. İşigüzel’den yapılan alıntının neden yapıldığı ve ne anlama geldiğinin anlaşılmadığı tanıtım yazısı, yazarın gençliğine yapılan vurgu ile devam etmiştir. Burada yaşı ile yetenek arasında kurgulanan doğrudan ilişki, söz konusu yazarın “henüz” bu yaşıta yazabildiklerinin,

gelecekte elde edeceğine kesin gözüyle bakılan başarıların bir ön işareti olarak algılanmasının istendiğini göstermektedir.

Ömer Türkeş, genelde kültürel ürünlerin ve özelde kitapların sunulduğu ile “tüketim metalarını pompalayan reklam dili arasında hiç de tesadüf olmayan bir benzerlik / aynılık başladı” derken haklıdır (223). Her kitabın bir yenilik getirdiğinin ve hatta çılgır açığının ileri sürüldüğü bu ortamda, yazarlar, sıradışılığın da ötesinde âdeta bir dâhilik mertebesine oturtulmaktadır. “[H]ayatımızı değiştirmek için o kitabı satın almak yeterli gibiydi” (223) diyen Türkeş’in bu ifadesinden hareketle, okurlarda değişenin ne olduğu tam olarak saptanamasa da, yazarlarda değişenlere ilişkin fikir edinmek zor değildir. Artık sadece yazarak yaşamını sürdürebilen bazı yazarların varolması, şüphesiz sevinilecek bir durumdur. Hatta kitap yazarak kendi hayatını değiştirmeyi başarıp dünya çapında üne kavuşan yazarlara sahip olmak, Türkçe edebiyat açısından önemli bir başarıdır. Ancak artık edebiyat, içine popüler kültür ürünlerinin de dâhil olduğu geniş bir alanı kapsamaktadır; bu tabloda “edebîlik” her türden yapıta kolayca atfedilebilmektedir. Kitap, eğlence odaklı “kültür endüstrisi” tarafından açıkça bir “boş zaman uğraşı” veya “hobi” olarak sınıflandırılmaktadır. Hoşça vakit geçirmek için tüketilen bir nesne olarak kitabın içeriği de şüphesiz hafif ve eğlenceli olmalıdır. Böyle bir ortamda, elitist bir “yüksek” sanat anlayışının varlık göstermesi zorlaşmıştır. Üstelik bu türden katı bir seçkinci anlayışın yerine, daha çoğulcu bir anlayışı geçirmenin gerekliliği ortadadır. Öte yandan, “edebiyat” addedilegelen alanın popüler kitaplarca âdeta istilaya uğraması, edebiyatı kültür alanının “minör” bir dalına çevirmektedir.

Yukarıda betimlenen yayıncılık anlayışının, zincirin diğer halkalarına da yansması kaçınılmazdır. 1990’lı yılların edebiyat eleştirisine getirdikleri düşünüldüğünde, ağırbaşlı ve gerçek anlamda eleştirel olabilen eleştirinin geri plana çekildiği ve gündemi kitap tanıtımlarının, reklamların ve övgülerin işgal ettiği görülür. Bu değişimin izleri, ödül mekanizmasında gözlemlenen kimi aksamalarda da bulunabilir. Örnek olarak 1993 Yunus Nadi Öykü Ödülü’nün verildiği *Hanene Ay Doğacak* adlı kitaba bakılabilir. Arka kapağında “gençliğin başucu kitabı” olarak tanımlanan bu kitap şu sözcüklerle yüceltilmektedir:

Bu kitapta tuhaf öyküler bulacaksınız. O zamanlar çok genç bir insan olan yazarının bunları yazması ayrıca şaşırtıcı gelecek size [...] Hiçbir şekilde iğrendirici gelmeyecek ama; gerçi evet, irkiltecek sizi, ancak garip bir şekilde de seveceksiniz.

Bu tanıtımdan da çıkarsanabileceği üzere, edebiyat dünyasının şaşırmaya ve irkilmeye ihtiyacı var gibi görünmektedir. Şebnem İşigüzel’in yirmi yaşındayken kaleme almış olduğu bu kitaptaki öykülerin her biri cinsel bir tabuyu yıkmak üzere planlanmıştır. Cinsel taciz, tecavüz, ensest ve ölüseviciliği normalleştirerek ele alan yazar, edebî bir derdinin olmadığını ve bu anlatılardaki tek hedefinin sansasyon yaratmak olduğunu düşündürmüştür. Bunun yayıncı cephesindeki en somut kanıtı, yayımlandığı yıl Muzır Kurulu’nca yasaklanmış olan kitabın yeni baskılarının arkasına kurulun kararının eklenmesidir. Kitapta üzeri siyah bantlarla kapatılmış olan yasaklı bölümler, bu karar metninde sayfa numaralarıyla birlikte bulunmaktadır. Kitabın sonunda ayrıca bir de meşhur yazarlarca imzalı “Karşı Bildiri” vardır; sanatın özerkliğini savunan bu bildiri, daha çok, kitabın reklamına katkıda bulunmuştur.

İşigüzel'in edebî yeteneğinin değil, cüretkârlığının ödüllendirildiğini düşündüren bu durum, tabuları sınan bir metni dolaşıma sokma uğraşının şöhret için tek başına yeterli olduğunu göstermiştir. 1990'ların edebiyat âlemine ılık tutan bu örnek, dönemin cinselliğin tüketimini körükleyen doğasının edebiyattaki izdüşümü olarak görülebilir.

Mayıs 2007 tarihli *Varlık* dergisinin “Kültür Gündemi” başlıklı bölümünde “Öykü Dünyasında Bir Sorun mu Var?” konulu bir soruşturma yapılmıştır. Burada görüşlerini dile getiren Feridun Andaç, yukarıda sözü edilen eleştiri anlayışını betimleyen bir açıklamada bulunur: “Yazmak, yazılanı okutmak / okumak yetiyor çoğunlukla bize. Yazılan bir metnin üzerine metin üretmek bilgisi / eğitiminden yoksun olduğumuzdan; kısa tanıtım yazıları, günlük gazete notlarını çok daha önemsiyoruz” (51). Hakikaten de, son yıllarda iyice kısalan ve çözümleme yapmaya yanaşmayan “eleştirimsi” yazılar, bir tür reklam dilini benimsemiş görünmektedir. Zincirin bu son halkasındaki aksama, yani ciddi eleştiri yoksunluğu, yazınsal alanın hem üretim hem de tüketim aşamalarında bir nitelik kaybı yaşanmasına dolaylı da olsa neden olmaktadır. Sözü edilen soruşturmada düşüncelerini ifade eden bir başka kişi olan Ayfer Tunç oldukça karamsar bir tablo çizer. “Bugün öyküde tıkanma, eleştirisizlik, suskunluğun hâkim olması gibi meseleleri aşan, çok daha vahim bir mesele ile karşı karşıyayız” diyen yazar, edebiyatın kendisinin bir varoluş sorunu yaşadığını belirtir (54). Görsel kültürün hâkimiyetindeki bir ortamda, Tunç'un bu saptamasına katılmamak elde değildir. Ancak, içinde bulunduğumuz zamanda “edebiyatın uğradığı değer, anlam ve ihtiyaç kaybı”ndan (54) söz eden yazarın gözden kaçırdığı bir gerçek vardır: Son onyıllarda yazılan öykü, varlığını

sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu biçimsel ve içeriksel esnekliğe sahip görünmektedir.

Günümüzde sözlü ve yazılı kültür çağı geriye çekilmekte, görsel kültürün egemenliği kendini her alanda hissettirmektedir. Tunç'un kaygıları buradan kaynaklanıyor olmalıdır. Bu noktada, sözlü, yazılı ve görsel kültürlerin birbirinden tamamen kopuk olmadığına, dahası iç içe geçtiğine dikkat edilmelidir. Örneğin bir edebiyat yapıtı, seslendirilirken sözlü, kâğıda geçirilirken yazılı, okunurken de görsel bir ürün sayılabilir. Nitekim Walter J. Ong, *Sözlü ve Yazılı Kültür: Sözlün Teknolojileşmesi* başlıklı kitabında, yazının bilinmediği ve iletişimin yalnızca konuşmayla yapıldığı kültürleri “birincil sözlü kültür” olarak nitelendirdikten sonra şöyle devam eder: “Buna karşılık günümüz ileri teknolojisiyle yaşantımıza giren telefon, radyo, televizyon ve diğer elektronik araçların ‘sözlü’ nitelikleri, üretimi ve işlevi önce yazı ve metinden çıkıp sonra konuşma diline dönüştüğü için ‘ikincil sözlü kültür’ü oluşturur” (23). Bugün artık yeryüzündeki neredeyse bütün kültürlerde yazı pratiği bulunduğu için “gerçek anlamda birincil sözlü kültür” kalmadığını belirten Ong, buna rağmen, ileri teknolojiyle kuşatılmış birçok kültürde hâlâ birincil sözlü kültüre özgü düşünce biçimlerinin gözlemlenebileceğini söyler (24). Gerçekten de 20. yüzyılın en yaygın kitle iletişim aracı olan televizyon, ilk bakışta görsel kültür çağının doruğunu temsil etmekteyse de, aslında sözlü kültüre özgü birçok öğeyi kullanıma sokarak yaygınlaşmıştır. Ong'un “Sözlü Gelenekten Kaynaklanan Düşünce ve Anlatımın Ayrıntılı Özellikleri” başlığı altında sıraladığı şu maddelere, magazin programlarından haber bültenlerine dek her türlü yayında rastlamak mümkündür:

“Çözümleme yerine kümeleme”, “bol tekrarlı ya da bereketli”, “duygudaş ve katılımcı” (54-63).

Öykü türünün biçim ve içerik olarak, görsel kültür ağırlıklı günümüz ortamına meydan okuyacak esnekliğe sahip olduğu savı, kısmen Türk öykücülüğünde son yıllarda gözlemlenen açılımdan, kısmen de Ong’un analizinde ortaya çıkan sözlü ve yazılı kültür arasındaki geçişkenlikten beslenmektedir. Gerçi Ong’un analizinin güncellenmesi gereken bir yanı bulunmaktadır. Yazarın “ikincil sözlü kültür”e ilişkin saptamayı yaparken sözünü ettiği “ileri teknoloji” ürünlerinden telefon ve radyo çoktan yerlerini internete bırakmışlardır. Yazılı ve görsel bileşenlerin iç içe geçtiği internet ortamının son yıllarda imza attığı bir başka yenilik, televizyonun da saf dışı kalmasına neden olabilecek gibi görünmektedir. 2005 yılında “Broadcast yourself” (kendini yayınla) sloganıyla hayata geçen YouTube, kullanıcılarına film, televizyon programı ve müzik videoları izleme olanağına ek olarak, kendi kliplerini yayınlama “şans”ını da sunmaktadır. Günde yüz milyon kadar klibin izlendiği söylenen bu ortama bakıldığında, içinde yaşadığımız çağı temsil eden kültürel formun video klip olabileceği düşünülmektedir. Öykü türünün ise bu formatla bütünleşebilecek değişkenlikte bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Hikâyeden öyküye, “kısa öykü”den “kısa kısa öykü”ye, “minimal öykü”den “metincik”e evrilen çizgide öykü, görsel kültürün sözlü kültürden miras aldığı kümeleme ve tekrarlama gibi özellikleri bünyesine katmaktadır. Murat Yalçın’ın *İma Kılavuzu* (2003) adlı kitabının “Kısaltmalar” başlıklı bölümünde yer alan “metincik”lerden biri olan “Tübitak” şu iki cümleden oluşmaktadır: “To be or not to be... Tak! İşte bütün mesele!” (88). Burada göze çarpan sese dayalı “mizah” anlayışı, reklam kuşağında sıklıkla rastlanabilecek

bir kolaycılık içermektedir. Doğan Yarıcı'nın *Gece Kelebekleri* (2004) adlı ve iç kapağında "küçük küçük hikâyeler" alt başlığıyla sunulan kitabındaki öykülerden biri "Çözüksüz"dür. Alt alta yazılmış iki soru cümlesinden oluşan metin şöyledir: "—Niye bağıryorsun? —Niye bağirttırıyorsun?" (27). Yine aynı kitapta yer alan bir başka öykü "Yalı Kızı" adını taşımaktadır. Bu kez "hikâye", "Geçmiş, yuvana dön, seni 'affettim' " cümlesinden ibarettir (36). Bu örneklerde rahatlıkla izlenebildiği gibi, öykü türünün klasik biçim ve içeriğinin yerine yepyeni bir anlayışla kaleme alınan, kısa ve tekerleme ile "araba arkası yazısı" arasında duran metinler geçmektedir.

Öykünün bugün geldiği nokta göz önüne alındığında, türün, sözü edilen esnekliği dolayısıyla değişerek de olsa varlığını sürdüreceği sezilmektedir. Bu düşünce, aslında Ayfer Tunç'un işaret ettiği, edebiyatın uğradığı değer, anlam ve ihtiyaç kaybına karşılık olarak dile getirilmiş ironik bir tesellidir. Yoksa edebiyatın da öykü türünün de uğradığı erozyonun boyutları ortadadır. Bu durumda eleştiriye her zamankinden çok ihtiyaç duyulmaktadır. Norm hâlini almakta olan tanıtma, reklam yapma ve övgü düzmeye dayalı "eleştiri"nin yerine, düşünen, araştıran, çözümleyen ve eleştiren bir pratiğin geçmesinin zamanıdır.

SONUÇ

Edebiyatta olduğu kadar edebiyat biliminde de arka planda kalmış görünen öykü türünü konu edinen bu çalışmada, söz konusu boşluğın akademinin payına düşen kısmının bir ölçüde doldurulması hedeflenmiştir. Belirli bir dönemi odağına alan araştırmaların edebiyata geniş bir perspektiften bakabilme olanağı sağladığı düşüncesi, Türk öykücülüğünde 1990’lı yıllarda gözlemlenen hareketliliğin araştırılması yönündeki kararı desteklemiştir.

53 kişiden oluşan geniş bir yazar topluluğu ve 131 öykü kitabından oluşan zengin bir yapıt kümesinin incelendiği bu çalışmada, ortaya kapsayıcı bir analizin konulabilmesi için disiplinlerarası bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bakış açısı sayesinde, edebiyatın yalnızca “i”ine değil, “dış”ına da yönelme olanağı doğmuştur. Edebiyat ve toplum arasındaki çok boyutlu ilişkiyi dikkate alan sosyolojik bir çerçevenin kurulduğu bu çalışmada, yazarlar ve metinler dışında, yayın dünyası ve eleştiri etkinliği de toplumsal bir bağlama oturtularak yorumlanmaya çalışılmıştır. Edebiyat sosyolojisi yaklaşımıyla hazırlanan birçok araştırmada gözlemlenen yöntemsel tek boyutluluğun, bu çalışmada aşılması hedeflenmiştir. Yalnızca niceliksel ya da yalnızca niteliksel analize yer vermek olarak tanımlanabilecek bu tek

boyutluluğa düşmekten kaçınılarak, hem nicelik hem de niteliğin bir bütün olarak ortaya çıkarılmasına uğraşmıştır.

Wendy Griswold, 1993 tarihli “Recent Moves in the Sociology of Literature” başlıklı makalesinde, edebiyat sosyolojisi alanında son yıllarda görülen gelişmelerden hareketle yakın dönemde gündeme gelmesi muhtemel yeni yaklaşımlardan söz eder. Bunlardan ilki, edebiyat ve kimlik inşası arasındaki ilişkinin, ikincisi ise kurumsal ve okur merkezli analizler arasındaki bağlantının kurulmasıdır (464). Yazarın bu bağlantıdan kastı, dergilerden yayıncılara, pazarlamadan eleştiri etkinliğine kadar tüm bu kurumsallaşmış (olduğu varsayılan) alt alanların okura ve metinlerin alımlanmasına olan etkisinin araştırılmasıdır. Bu çalışmada, kısmen de olsa sözü edilen alanlarda gözlemlenen değişimlere ve bu alanlar arasındaki etkileşimlere değinildi. Griswold’un sözünü ettiği, edebiyat sosyolojisinde izlenmesi mümkün olan yeni açılımlardan üçüncüsü, uzun süredir ihmal edilip âdeta unutilan yazarlara, kanıksanmış bu tavır aşılarak objektifin yeniden çevrilmesidir (465). Öykücülerin sosyolojik profillerinin ve metinlerinde yer alan bireysel öğelerin araştırılması, kısmen bu açılıma karşılık gelmiştir. Griswold son olarak, yazılı edebiyatın diğer kültürel formlar ve medya ile olan ilişkisine işaret etmektedir (465). Bu çalışma kapsamında incelenen öykülerde saptanan görsel öğeler ve kimi zaman anlatımda kimi zaman yapıda rastlanan parçalılığın klip kültürü ile olan bağının sorgulanması, Griswold’un sözünü ettiği bu yeni açılımın bir uygulaması olmuştur. Dolayısıyla bu çalışmanın, edebiyat bilimine yöntemsel bir katkı sağlandığı düşünülebilmektedir.

1990’lardan bugüne uzanan süreçte farklılaştığı öne sürülen öykücülüğe odaklanan bu çalışmada, öncelikle bir alan araştırması yapılması gerekli görüldü.

İncelenen dönemde öykü türündeki yayınların sayıca artması, bir “öykü patlaması”ndan söz edilmesine yol açmış ve “genç öykücüler” olarak adlandırılan bir grup öykücünün yapıtları üzerine çeşitli eleştiri yazıları kaleme alınmıştır. Ancak ne “patlama” olgusunun niteliği sayısal verilere dayanılarak ortaya konulmuş, ne de “genç öykücüler”in kimliği ve yapıtlarının niteliği açıkça ifade edilmiştir. Bu belirsizlik ortamında, çalışmaya başlamadan önce ilk yapılması gerekenin araştırma konusunun somutlaştırılması olduğu düşünüldü. Bu amaçla bir veri tabanı oluşturma projesi gündeme geldi. Kurumsal arşivlerin elverişsiz olması nedeniyle, veri tabanı bireysel çabalarla tamamlandı. Bu proje sonucunda “öykü patlaması” olgusu rakamlarla ifade edilebilir bir hâle getirildi ve istatistiksel ölçüler yardımıyla yorumlandı. Ardından çalışmanın odağındaki “genç öykücüler”, veri tabanında yer alan yazarların arasından bazı ölçütler göz önünde bulundurularak seçildi ve böylelikle analiz edilecek kitaplar da belirlendi. Seçilen öykücü grubunun biyografik bilgileri derlenerek bu yazarların sosyolojik profilleri netleştirildi ve grafiklerle ifade edildi. Daha sonra, yakın dönemde yayıncılık alanında gözlemlenen değişimlerden hareketle yazınsal alanın nasıl şekillendiği üzerinde duruldu. Böylelikle öykü yazını ve yazarlarının ardından, yayın dünyası da mercek altına alınmış oldu.

İncelenen öykü kitaplarını besleyen toplumsal arka plana ışık tutmak amacıyla, 1990’lı yıllarda dünyadaki ve Türkiye’deki sosyopolitik gelişmeler gözden geçirildi. Bu amaçla ayrıca üç farklı alana ait derginin arşivi tarandı. Söz konusu araştırma sonucunda ortaya konan dönemsel gündem, öykü kitaplarının okunduğu çerçeveyi oluşturdu. Metinler ile yayımlandıkları yılların gündemi arasında çarpıcı kopukluklar olduğu kadar, şaşırtıcı örtüşmeler de olduğu görüldü. Dönemin siyasal

gündemiyle neredeyse hiçbir alışverişi olmayan öykücülüğün, toplumsal gündemin özellikle popüler kanadında göze çarpan kimi gelişmelerce ciddi ölçüde belirlendiği sonucuna varıldı. 1990’lı yıllardan bugüne siyaset dünyasında çok yoğun bir şekilde tartışılan ve gündemi işgal eden iki başlık bulunmaktadır. Bunlardan ilki, kimi zaman tarikatlar, kimi zaman iktidarlar, kimi zaman da türban bağlamında gündeme gelen İslamcı hareket; diğeri ise terör ve bölücülükle birlikte anılan Kürt sorunudur. Bu iki konu, farklı platformlarda ve farklı şekillerde sürekli olarak tartışılmıştır; bugün de hâlâ tartışılmaktadır. Siyasal gündemin bu maddelerinin, o dönemde yazılmış olan öykülerden bu çalışma kapsamında ele alınanlara hiçbir biçimde yansımadağı gözlemlendi. Ancak kimi siyasal gelişmelerin sonuçlarının dolaylı yansımaları bulunabilmektedir. Örneğin, 1980 darbesinin ardından ortaya çıkan depolitizasyon süreci ve bu süreçten miras kalan bireyci düşünme biçiminin, 1990’larda kaleme alınmış olan metinlere sinmiş olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bireyi yücelten bu anlayış, incelenen öykülerde çok sık rastlanan ithaflar ile epigrafların kişisel öğeler taşımasında ve metinlerde yaygın olarak ben-anlatıcı kullanımının benimsenmesinde kendini gösterir. Sözü edilen dönemde çok tartışılan bir başka konu olan “kimlik”, öykülere etnik veya kültürel bir mesele olarak değil, cinsellik bağlamında yansımıştır. Normlaşmış yönelimlere ek olarak tabulaşmış kimi yönelimlerin de anlatılaştırıldığı öykülerde, baskılandığı düşünülen bu konunun belirli bir yönüyle ele alınıp sorunsallaştırıldığını söylemek zordur. Tıpkı cinselliğin popüler gündemin en favori konularından biri oluşu ve bu nedenle sürekli dolaşımda bulunmasının toplumdaki muhafazkârlığı aşındıramaması gibi, öykü yazarlarının bu konuyu metinlerinde

gündeme getirmeleri de, cinselliğin Türk edebiyatında yenilikçi ve özgün bir şekilde dışa vurulamadığı gerçeğini değiştirememektedir.

Türkiye siyasetine 1960’lardan 2000’lere dek damgasını vurmuş olan bir liderin “konuşan Türkiye” sloganı, edebiyat alanını etkisi altına almış görünmektedir. Yukarıda sözü edilen bireyci üsluba sahip yapıtların bir kısmının mektup ve günlük biçiminde kaleme alınması gibi, yazınsal alana bir “endüstri” görüntüsü verecek şekilde seri olarak üretilmesi de bu “konuşma patlaması”nın bir görünümüdür. Siyasal gündem bir yana bırakılıp toplumsal arenaya bakıldığında ise, son dönemde edebiyat yapıtlarında dikkat çeken en çarpıcı değişimin görsel öğelerin kullanımı olduğu söylenebilir. Müzik alanında çoktan belirgin bir hâl almış olan bu görsellik boyutu, artık edebiyat alanına da yansımaktadır. Metinlerin farklı karakter biçimleri ve büyüklükleriyle çeşitlendirilmesine ek olarak, grafik ve desen kullanımı ile çok sık karşılaşmaya başlanması, yazın dünyasının görsel kültürü içselleştirmesi olarak yorumlanabilir. Bu biçimsel yeniliklerin yanı sıra, oldukça yaygınlaşmış görünen tematik belirsizlik, kurgusal parçalılık, metinlerarasılık ve yazının oyunlaşması gibi kimi özellikler, son on-on beş yılda popüler gündemde olduğu kadar kültürel gündemde de çokça yer tutan postmodernizmden izler taşımaktadır.

Edebiyatın toplumla kesiştiği noktaları saptamayı hedefleyen bu çalışma tamamlandığında varılan sonuçlar yukarıda özetlenmiştir. 1990’lı yıllarda yazılan öykülerin o dönem Türkiye’si ile bağlantısı kurulduğunda, günümüz öyküsünün hangi özellikleri dolayısıyla bugün eskiye oranla daha çok üretilip tüketildiği sorusu da kendiliğinden yanıtlanmaktadır. Bir başka deyişle, öykü türünün, içinde yaşanan çağa uygunluğu ve günümüz yaşam biçimiyle bir şekilde örtüştüğü varsayımının altında

yatan etmenler belirginleşmiştir. Metinlerin görsel öğelerle desteklenen yapısı ve bu sunuş biçiminin yaygın tüketim örüntüleriyle örtüşmesi, bu etmenlerin başlıcasıdır. Yapıtların içsel özelliklerinden kaynaklanan bu açıklamaya ek olarak, yayın sektörünün gelişmesi de öykünün son dönemdeki başarı grafiğine doğrudan katkıda bulunmuştur. Yayıncılık etkinliğinde gözlemlenen genel büyüme eğilimine paralel olarak, diğer türlerle birlikte öykü de gözle görülür bir atılım gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla, öykü türüne atfedilen popülerlik, aslında çok daha genel bir durumun yalnızca bir boyutudur. Yayın sektörünün önemli bir bölümünün sermaye gruplarınca yönlendiriliyor oluşu, bu alanda, çağımızın “tüketim” sözcüğüyle özdeşleşen mantığının bir izdüşümü olarak yorumlanabilecek nitelikte bir gelişmeye yol açmıştır.

Varlık dergisinin Nisan 2005 sayısında yer alan bir soruşturmada, 1990 sonrasında yazılan öykülerin belirleyici özellikleri konu edilmiştir. Kendisi de öykücü olan Murat Yalçın bu nitelikleri şöyle sıralamıştır: “Gevşek dokulu, basmakalıp, seri üretime dönük, kolay çoğaltılabilir, anonim öyküler yazıldı. Türkçenin zenginliklerinin peşine düşmeyen, dilin olanaklarını, yerleşik formları zorlamayan, araştırmacı ve yenilikçi çabaların uzağında, geveze bir anlatım egemen oldu” (22). Bu ifadede betimlenen öykü pratiği, bünyesinde birçok istisnayı barındırmakla birlikte, günümüzde sanat dâhil olmak üzere her alanda öncelikli olarak “kâr” ve “tanınma” etmenlerini gözetken toplumsal yapının bir parçasıdır. Düşündürücü olan, yalnızca edebiyat yapıtlarının üretimi ve sunumunun değil, eleştiri etkinliğinin de “pazarlama ağı”ndan kendini uzak tutamayışındır. Mayıs 2007 tarihinde *Varlık* dergisinde yer alan bir soruşturmada Cemil Kavukçu da tam bu noktaya temas etmiştir:

Edebiyatın sınırlarının aşıldığı bir dönem bu. İşin trajik yanı, yazılanların nitelikleri göz önüne alınmadan kitaplaşması. Daha trajik yanı da bunların allanıp pullanıp okura bir ‘edebiyat’ ürünü gibi sunulması. Bunlar da, eleştiriymiş gibi süslenen tanıtım yazılarıyla destekleniyor. (53)

Kavukçu’nun görüşleri, bu çalışmada ortaya çıkan bulgularla örtüşmektedir. Ancak yazar, sözlerinin devamında öykü türünü, “daha seçkin” bir okuru olduğu düşüncesiyle genel gidişattan soyutlar. “Öykü, şimdilik, kültürel kirlenmenin dışında kalarak kendi değerlerine sahip çıkıyor” (53) derken, yazınsal alanın bütünlüğünü âdeta görmezden gelir.

Bu çalışma süresince, bazı yazar ve eleştirmenlerin vardığı yargılarla diyaloga girme fırsatı bulundu. “Genç öykücüler”in yapıtları üzerine kaleme alınmış yazılarda yer alan kimi saptamalar derinlemesine araştırıldı. Bunun sonucunda, eleştirmenlerin çoğu zaman sadece ima etmekle yetindikleri bazı düşüncelerin sağlaması yapılmış oldu. Alana yapılan bir başka dolaylı katkı, veri tabanı projesiyle, öykü pratiğinin son 15 yılına ışık tutacak kapsamda bir kaynağın ortaya çıkarılmasıydı. “Öykü patlaması” tabir edilen olgunun niteliği, bu kaynağın sunduğu verilerden hareketle, somut bir biçimde ortaya konuldu. Kültür üretiminin bir kolu olarak alımlanan öykücülük, üretim-tüketim zincirinin yayın ve satış aşamaları da göz önünde bulundurularak analiz edilmeye çalışıldı. Nesnel yorumlara varabilmek amacıyla, dönemin sosyopolitik panoraması ayrıntıyla betimlendi. Ardından incelenen öykülerin ortak özellikleri, bu dönemsal çerçevenin sunduğu perspektiften bakılarak tanımlandı. Ortaya çıkan bulgular, kimi zaman eleştirmenlerin yukarıda sözü edilen

“değini”leriyle örtüştü. Böylelikle son dönem öykücülüğü üzerine bugüne dek yapılmış olan yorumlar, bilimsel bir yaklaşımla açılmış oldu.

Türkiye’de 1980 sonrasında hızla değişmeye başlayan toplumsal yapı, edebiyat alanında da çarpıcı bir dönüşüme önyak olmuştur. 1990’lı yıllarda ilk kitapları yayımlanan genç yazarların ve yapıtlarının incelendiğı bu çalışma, sözü edilen değişimi tartışmayı ve çeşitli öğeleriyle somutlaştırmayı hedeflemiştir. Varılan noktada, değişen sosyolojik parametrelerin, edebiyatın üretim ve tüketimini önemli ölçüde hızlandırdığı görülmüştür. Alanda etkinlik gösteren öznelerin çoğunlukla yayın dünyası içinde bulunması, sanat üretiminin geniş bir kesime yayılmadığının, daha çok “kapalı devre” bir üretim ve tüketim zincirinin varlığının kanıtı olmuştur. Metinlerde toplumsal meselelerdense bireysel konulara temasın tercih edilmesinin altında yatan etmen, özerk bir sanat anlayışından çok, yazarların sınıfsal konumlarını bir yana bırakıp “çevre”lerine bakmaktaki isteksizliği olarak yorumlanmıştır. Bu tavra rağmen, yapıtların kitlelerce okunmasını ve popülerliğini sağlamak amacıyla imza günlerinin yapılması ve reklam yazılarının kaleme alınması, yazınsal alanın değişmekte olan yüzünü sergilemiştir. Bu karamsar tabloya rağmen, 1990-2005 yılları arasında yayımlanan öykü kitaplarının önemli bir bölümünün bağımsız yayınevlerince basıldığı hatırlanmalı ve sözü edilen dönemde hemen her alanda gözlemlenen nicelik patlamasından 21. yüzyıla, nitelikli birçok öykü yazarı kalacağına kesin gözüyle bakılmalıdır.

EKLER

Ek A

Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi’ndeki “Öykücü”ler

(1. baskı: YKY, 2001)

1	Abasıyanık, Sait Faik	1906-1954
2	Acar, Turgut	1927
3	Açar, Mehmet	1963
4	Adıbeş, Mahir	1964
5	Ağaoğlu, Adalet	1929
6	Ağaoğlu, Samet	1909-1982
7	Ahmet Hidayet	1895-1971
8	Ahmet Hikmet (Müftüoğlu)	1870-1927
9	Ahmet Naim	1904-1967
10	Ak, Mehmet Akif	1951
11	Aka Gündüz	1885-1958
12	Akalın, Nur (Nur Ahıska)	1963
13	Akaş, Cem	1968
14	Akbal, Oktay	1923
15	Akçam, Dursun	1930
16	Akçay (Öz), Perihan	1958
17	Akçınar, Mehmet	1944
18	Akımsar, Besim	1920
19	Akkoyunlu, Adil	1952
20	Aksal, Sabahattin Kudret	1920-1993
21	Aktaş, Cihan	1960
22	Aktunç, Hulki	1949
23	Akyüz, Hüseyin	1950
24	Ali Teoman	1962
25	Alpay, Tomris	1943
26	Alpay, Ulviye	1951
27	Alpöge, Gülçin	1935
28	Alpsal, Aysel	1934

29	Ankara, Feridun	1914-1974
30	Apaydın, Talip	1926
31	Aral, İnci	1944
32	Arı, Şevket	1888-1979
33	Armaner, Türker	1968
34	Arpad, Burhan	1910-1994
35	Arzu, Cemal	1944
36	Aşçı, Abdullah	1921-1994
37	Âşıkoglu, İsmail	1940
38	Atasü, Erendiz	1947
39	Atay, Oğuz	1934-1977
40	Atbaşoglu, Cem	1965
41	Ateş Ayvaz, Sezer	1956
42	Ateş, Kemal	1947
43	Atılğan, Yusuf	1921-1989
44	Avaroğlu, Ertuğrul Şevket	1909-?
45	Avcı, Zeynep	1947
46	Ay, Behzat	1936-1999
47	Ay, Mehmet	1960
48	Aydın, Lütfiye	1949
49	Aydın, Refik	1950
50	Aytaç, Ercüment	1965
51	Ayvaz, Ülkü	1955
52	Bahadınlı, Yusuf Ziya	1927
53	Balel, Mustafa	1945
54	Balkız, Ali	1945
55	Baltacıoğlu, Tuna	1924
56	Baran, Selçuk	1933-1999
57	Barbarosoğlu, Nalan	1961
58	Başar, Kürşat	1963
59	Başaran, Mehmet	1926
60	Başarır, Başar	1970
61	Baydar, Sami	1962
62	Baydur, Memet	1951
63	Baykurt, Fakir	1929-1999
64	Baysal, Faik	1922
65	Bekiroğlu, Nazan	1957
66	Bektaş, Habib	1951
67	Bele, Tansu	1944
68	Bener, Erhan	1928
69	Bener, Vüs'at O.	1922-2005
70	Berktaş, Alparslan	1924

71	Beşe, Hakkı Kâmil	1899-1982
72	Bıldırki, Oyhan Hasan	1947
73	Bilbaşar, Kemal	1910-1983
74	Bilen, Hatice	1951
75	Bilgiç, Şükrü	1948
76	Bilgili, Gülderen	1954
77	Bilir, Ali F.	1945
78	Bozfırat, Ayhan	1932-1981
79	Bucak, Nevra	1952
80	Buğra, Tarık	1918-1994
81	Bulut, Şevket	1936-1996
82	Burak, Cihat	1915-1994
83	Burak, Sevim	1931-1983
84	Buyrukçu, Muzaffer	1930
85	Candaş, Ömür	1941
86	Cehiz, Neşe	1958
87	Cemil Süleyman	1886-1940
88	Ceyhun, Demirtaş	1934
89	Cılızoğlu, Tanju	1936
90	Civelek, Muzaffer	1942
91	Çağlıkasap, Mehmet	1945
92	Çekirge, Pınar	1960
93	Çelen, Meral	1934
94	Çelik, Behçet	1968
95	Çeviksoy, Osman	1951
96	Çiçek, Tacim	1958
97	Çiçekoğlu, Feride	1951
98	Çoksolmaz, Sabri	1920
99	Çokum, Sevinç	1943
100	Çongar, Yılmaz	1935
101	Çubukçu, Orhan	1928-1999
102	Çumralı, Celâl	1916
103	Dayıoğlu, Gülten	1935
104	Değirmenci, Turgay	1963
105	Demirseren, Bedii	1925
106	Devrim, Hasan	1944
107	Devrim, İhsan	1914
108	Dikmen, Ramazan	1956-1997
109	Dinçmen, Kriton	1924
110	Doruk, Kâmil	1960
111	Dölek, Sulhi	1948
112	Duman, Faruk	1974

113	Durcan Yaşacan	1952
114	Duru, Orhan	1933
115	Duruel, Nursel	1941
116	Durusel, İlhan	1965
117	Duygulu, Behiç	1933-1985
118	Edgü, Ferit	1936
119	Ekici, Necdet	1955
120	Emin Nihat	?-187?
121	Emir, Sabahat	1943
122	Emre, İsmet	1966
123	Enç, Mitat	1909-1991
124	Ener, Güner	1935
125	Engin, İlhan	1925-1990
126	Er, Atila	1956
127	Eradam, Yusuf	1954
128	Eray, Nazlı	1945
129	Erbal, Ayda	1972
130	Erbil, Leylâ	1931
131	Erdem, İbrahim	1950
132	Erdinç, Fahri	1917-1986
133	Erdoğan, Aslı	1967
134	Ergin, Özgen	1947
135	Erkoca, Yurdaer	1962
136	Erol, Ahmet	1961
137	Erözenci, Ahmet	1956
138	Ertem, Sadri	1898-1943
139	Eruz, Nahit	1936
140	Esendal, Memduh Şevket	1885-1952
141	Eyüboğlu, Yeşim	1965
142	F. Celalettin	1895-1975
143	Fındıklı, Selma	1965
144	Füruzan	1932
145	Gezer, Nadir	1930
146	Girginsoy, Naci	1924-1982
147	Givda, Avni	1909
148	Gökçek, Mustafa	1953
149	Gökdemir, Aziz	1967
150	Güler, Mehmet	1944
151	Gülsoy, Murat	1967
152	Gümüştas, Hakkı	1947
153	Günel, Burhan	1947
154	Günersel, Tarık	1953

155	Güney, Yılmaz	1937-1984
156	Güngör, Necati	1949
157	Güntekin, Reşat Nuri	1889-1956
158	Gürel, Fatma	1946
159	Gürel, Ferzan	1919
160	Gürel, Mehmet	1949
161	Gürel, Nail	1932
162	Gürpınar, Hüseyin Rahmi	1864-1944
163	Gürsel Korat	1960
164	Gürsel, Nedim	1951
165	Hacıhasanoğlu, Muzaffer	1924-1985
166	Hafifbilek, Celâl	1930
167	Hakan, Fikret	1934
168	Hakkı, Mustafa	1954
169	Haksal, Ali Haydar	1951
170	Halıcı, Mehdi	1927
171	Halikarnas Balıkcısı	1890-1973
172	Halil, İlyas	1930
173	Hepçilingirler, Feyza	1948
174	Hergünel, Cafer	1956
175	İlgaz, Afet	1937
176	İlgaz, Rıfat	1911-1993
177	İleri, Selim	1949
178	İlker, Ayşe	1960
179	İlkin, Metin	1932-1998
180	İmre, M. Fehmi	1957
181	İnanç, Remzi	1935
182	İncesu, Yıldız	1939
183	İplikçi, Müge	1966
184	İşigüzel, Şebnem	1973
185	İşlek, Nevin	1936
186	İzgü, Muzaffer	1933
187	İzmirli, Mübeccel	1934-1982
188	K., Tarık Dursun	1931
189	Kaftancıoğlu, Ümit	1934-1980
190	Kaleli, Lütfi	1939
191	Kanık, Adnan Veli	1916-1972
192	Kaplan, Yaşar	1952
193	Karabulut, Özcan	1958
194	Karadeniz, Engin	1939
195	Karakaşlı, Karin	1972
196	Karakayan, Selahattin	1916-1966

197	Karaosmanoğlu, Yakup Kadri	1889-1974
198	Karas, Nursen	1938
199	Karasu, Bilge	1930-1995
200	Karay, Refik Halit	1888-1965
201	Karcı, Mehmet Ragıp	1945
202	Karel, Fatma Neşe	1940
203	Karınca, Eray	1960
204	Kavaklı, Ali Erkan	1952
205	Kavukçu, Cemil	1951
206	Kaya, İ. Güven	1944
207	Kayacan, Feyyaz	1919-1993
208	Kaygılı, Osman Cemal	1890-1945
209	Kaygusuz, Sema	1972
210	Kayra, Cahit	1917
211	Kemal Bekir	1924
212	Kenan Hulusi	1906-1943
213	Keskin, Birol	1960
214	Kestel, Serhat	1922
215	Kılhoğlu, İsmail	1947
216	Kıvanç, Ümit	1956
217	Kıyafet, Hasan	1938
218	Kilimci, Ayşe	1954
219	Kocagöz, Samim	1916-1993
220	Koç, Zerrin	1956
221	Konduk, Kandemir	1945
222	Kopan, Yekta	1968
223	Korcan, Kerim	1918-1990
224	Korkmaz, Türkay	1948
225	Kökten, Metin	1947
226	Körpe, Dost	1972
227	Körükçü, Muhtar	1915-1985
228	Köylüoğlu, Mustafa	1943
229	Kulin, Ayşe	1941
230	Kunt, Bekir Sıtkı	1905-1959
231	Kutlar, Onat	1936-1995
232	Kutlu, Ayla	1938
233	Kutlu, Mustafa	1947
234	Kür, İsmet	1916
235	Kür, Pınar	1943
236	Kürnek, Cavit	1933
237	Levi, Mario	1957
238	Maden, Mehmet	1953

239	Mağden, Reha	1955
240	Margosyan, Mıgırdiç	1938
241	Mehmet Seyda	1919-1986
242	Meriç, Nezihe	1924
243	Mert, Necati	1945
244	Mungan, Murathan	1955
245	Murat, Fatma	1949
246	Mustafa Niyazi	1912-1977
247	Mustafa Reşit	1861-1936
248	Nâzım (Nabizade)	1862-1893
249	Obruk, Cahit	1921-1982
250	Ocak, Esmâ	1928
251	Oğuz, M. Fahri	1929-1979
252	Oğuz, Zeki	1951
253	Okuy, Leyla Ruhan	1952
254	Olçay, Hamdi	1910-?
255	Orancı, Cumhur	1960
256	Orhan Kemal	1914-1970
257	Ökmen, Necdet	1924-1995
258	Ömer Seyfettin	1884-1920
259	Öndersever, Cengiz	1961
260	Öner, Çetin	1943
261	Ören, Aras	1939
262	Örik, Nahit Sırrı	1895-1960
263	Öz, Erdal	1935
264	Özakın, Aysel	1942
265	Özarıkça, Barlas	1948
266	Özay, Mahmut	1908-1981
267	Özbilen, Atif	1919
268	Özbir, Kâmurân	1927
269	Özcan, Celâl	1941
270	Özcan, Gökhan	1965
271	Özcan, Halil İbrahim	1957
272	Özdamar, Semra	1956
273	Özdenören, Rasim	1940
274	Özel, Sevgi	1950
275	Özen, Rahmi	1949
276	Özgen, Hilmi	1910-1971
277	Özgentürk, Işıl	1948
278	Özkan, Hakkı	1926-1999
279	Özkişi, Bahattin	1928-1975
280	Özlü, Demir	1935

281	Özlü, Tezer	1942-1986
282	Özsu, M. Necati	1922
283	Öztaş, Mahir	1951
284	Özturanlı, O. Zeki	1926-1982
285	Özyalçın, Adnan	1934
286	Peride Celal	1915
287	Polikar, Tanseli	1948
288	Ruhsan Nevvare	1884-1913
289	Sabahattin Ali	1907-1948
290	Saçlıoğlu, Mehmet Zaman	1955
291	Safa, Peyami	1899-1961
292	Safveti Ziya	1875-1929
293	Saka, Zekeriya	1947
294	Salor, Nur Tahsin	1910-?
295	Samancı, Suzan	1962
296	Sancak, Jale	1958
297	Sarısmailoğlu, Ayhan	1932
298	Savaşır, İskender	1955
299	Say, Ahmet	1935
300	Selahattin Enis	1892-1942
301	Selenge, Özden Nazım	1947
302	Selimoğlu, Zeyyat	1923-2000
303	Semerci, Gül Abus	1968
304	Sepetçioğlu, Mustafa Necati	1932
305	Sevinçgöl, Ömer	1958
306	Seyhan, Recep	1956
307	Seyman, Yaşar	1954
308	Sezai (Samipaşazade)	1859-1936
309	Sezgin, Dinçer	1939
310	Sırma, Tecelli Sercan	1956
311	Sipahi, Tarık	1946
312	Sivri, İsmail	1927
313	Solmaz, Kâmuran	1954
314	Soran, Sabri	1918-1975
315	Sorgunlu, Ümit Fehmi	1949
316	Soydan, Doğan	1946
317	Soysal, Sevgi	1936-1976
318	Sözer, Önay	1936
319	Sözer, Vural	1933
320	Su, Hüseyin	1952
321	Süreyya Evren	1972
322	Şafak, Elif	1971

323	Şahap Sıtkı	1915-1991
324	Şahin, Ferit	1950-1997
325	Şahin, Osman	1940
326	Şakar, Cemal	1962
327	Şengil, Salim	1913
328	Şenkon, Attilâ	1962
329	Şenocak, Hakan	1961
330	Şipal, Kâmuran	1926
331	Taluy, Hayreddin Ziya	1905-1945
332	Tanaltay, Suna	1933
333	Taner, Haldun	1915-1986
334	Tanır, Kadir	1953
335	Tanpınar, Ahmet Hamdi	1901-1962
336	Tarus, İlhan	1907-1967
337	Taşçı, Mehmet Ali	1952-1985
338	Taşdiken, Mehmet	1953
339	Tekin, Nuray	1960
340	Tepeyran, Ebubekir Hazım	1864-1947
341	Tevfikoğlu, Muhtar	1924
342	Tıgılı, Erhan	1941
343	Tırıl, Zehra	1963
344	Tirali, Naim	1925
345	Tokgöz, İsmet	1948
346	Tokmakçioğlu, Erdoğan	1934
347	Topal, Semra	1964
348	Toprak, Füzûzan	1926
349	Toptaş, Hasan Ali	1958
350	Toros, Halime	1960
351	Tosun, Necip	1960
352	Tosuner, Necati	1944
353	Tuğcu, Kemalettin	1902-1996
354	Tulgar, Ahmet	1959
355	Tuncel, Murat	1952
356	Tunç, Ayfer	1964
357	Turan, Güven	1943
358	Turhan, Seyfettin	1923
359	Tümer, Gürhan	1944
360	Uçar, Burak Mikail	1968
361	Uçar, Yılmaz	1965
362	Uçuk, Cahit	1911
363	Uçuk, Semiha	1924
364	Ulay, Faruk	1957

365	Ulçugür, Saadet (Timur)	1926-1985
366	Uslu, Didem	1954
367	Uşaklıgil, Halit Ziya	1865-1945
368	Uyar, Tomris	1941
369	Uytun, Nurettin	1924
370	Uzuner, Buket	1955
371	Ümit, Ahmet	1960
372	Ünal, Ümit	1965
373	Ürgüp, Fikret	1914-1977
374	Üstün, Nevzat	1924-1979
375	Yalçın, Fazlı	1947
376	Yalçın, Murat	1970
377	Yalsızuçanlar, Sadık	1962
378	Yarıcı, Doğan	1967
379	Yasar, İzzet	1951
380	Yavuz, İbrahim Ulvi	1942
381	Yel, Esen	1942
382	Yıldırım, İbrahim	1950
383	Yıldız, Ahmet	1960
384	Yıldız, Bekir	1933-1998
385	Yılmaz, Durali	1948
386	Yılmaz, Duran	1942-1995
387	Yılmaz, Şiir Erkök	1948
388	Yiğenoğlu, Çetin	1948
389	Yiğiter, Umran Nazif	1915-1964
390	Yorulmaz, Enver	1947
391	Yörük, Cengiz	1928
392	Yula, Özen	1965
393	Yurdakul, Ahmet	1954
394	Yücel, Şevket	1930
395	Yücel, Şükran	1951
396	Yücel, Tahsin	1933
397	Zengin, Mevlâna İdris	1966
398	Zeynep Aliye	1952
399	Zorlu, Niyazi	1965

Ek B**SÜRELİ OLMAYAN YAYINLAR İÇİN
BANDROL TALEP FORMU**

Talep Sahibinin (Hak Sahibi Gerçek kişi veya yayınevi, ithalatçı firma gibi tüzel kişiler) Adı	
Yetkilisinin Adı ve Unvanı (varsa)	
Faaliyet Merkezinin Adresi, Telefonu ve Faks Numarası	
Bağlı Olduğu Vergi Dairesi Ve Vergi No/ Vergi Kimlik No	
Bandrol Talep Edilen Süreli Olmayan Yayının Adı ve Dili	
Eser veya Hak Sahibi Gerçek veya Tüzel Kişi veya Kişiler (Çeviri ise çevirmenin adı da yazılacak)	
Taşıyıcı Materyali	
Basım Yılı	
Çoğaltım / İthalatın Yapıldığı Yerin Adresi Telefon ve Faks Numarası	
Baskı Sayısı	
ISB Numarası (varsa)	
Eserin Çoğaltım Sayısı / İthal Adedi	
Devralınan Haklar (yayma, çoğaltma, işleme vb.) Kapsamı, Süreleri	
Devralınan Haklara ilişkin Sözleşmenin Yapıldığı Tarih	
Talep Edilen Bandrol Adedi	
Talep Sahibinin İbraz Etliği Başka Belgeler Varsa Bunların Adı (sözleşme, ticaret sicil kaydı vb)	

Ek C

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM
BAKANLIĞI
Kütüphaneler ve Yayımlar
Genel Müdürlüğü
ISBN Türkiye Ajansı
URL: kygm.kulturturizm.gov.tr
MATERYAL FORMU

Yayımcının adı :
Adresi :
Telefon/fax :
E-posta :
Yayımcı ön sayısı : 975-
(Kayıtlı olan yayımcılar için 975' ten sonra gelen grup yazılacaktır)

Yazar/Yazarlar :
Eser Adı :
Emeği Geçenler : Editör : Çeviren :
Hazırlayan : Resimleyen: Diğer :
Derleyen :
Kaçıncı Basım (2.basım, gnşl.bsm. v.b.) :
Kaçıncı Cilt (Çok ciltli eser ise,örn. 2.cilt) :
Kaç Adet Basılacak :
Basım Yeri :
Yayınlanacağı Ay-Yıl :
Sayfa Sayısı :
Basıldığı Matbaa :
Dili :
Ebad (cm.) :

Seri Adı ve Numarası

(Örn. Bilim serisi :12) :
KONUSU * :
(Örn. Tıp,Psikoloji,Eğitim,Roman,Şiir v.b.)

Yayımlanacak olan adı ve diğer özellikleri yukarıda belirtilen yayınıma ISBN verilmesini arz ederim.

...../...../20...
Yayıncı / Yetkili
Adı, Unvanı
Kaşe / Mühür

Ek Ç

Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi’nin İkinci Baskısındaki “Öykücü”ler¹²

(2. baskı: YKY, 2003)

		Doğum (-ölüm) tarihi	1990’dan sonra yayımlanmış öykü kitabı sayısı
1	Abasıyanık, Sait Faik	1906-1954	—
2	Acar, Turgut	1927	5
3	Açar, Mehmet	1963	1
4	Adıbeş, Mahir	1964	3
5	Ağaoğlu, Adalet	1929	1
6	Ağaoğlu, Samet	1909-1982	—
7	Ahmet Hidayet	1895-1971	—
8	Ahmet Hikmet (Müftüoğlu)	1870-1927	—
9	Ahmet Naim	1904-1967	—
10	Ak, Mehmet Akif	1951	—
11	Aka Gündüz	1885-1958	—
12	Akalın, Nur (Nur Ahıska)	1963	—
13*	Akar, Mehmet	1967	4 (2’si İslami referans kitabı)
14	Akaş, Cem	1968	(1’i antoloji, 1’i seçki)
15	Akbal, Oktay	1923	1
16*	Akçam, A. Alper	1952	6
17	Akçam, Dursun	1930	1
18	Akçay (Öz), Perihan	1958	2
19	Akçınar, Mehmet	1944	—
20	Akımsar, Besim	1920	—
21	Akkoyunlu, Adil	1952	—

¹² Notlar:

-Yanında “*” işareti olan isimler ve tarihler, ansiklopedinin 2003 tarihli 2. baskısında eklenmişlerdir.

-Tablonun “doğum-ölüm tarihi” ve “1990’dan sonra yayımlanmış öykü kitabı sayısı” olarak adlandırılmış sütunlarında italik olarak yazılmış notlar, ansiklopedideki hatalı veya eksik bilgilere işaret etmektedir.

-1. baskıda yer alan 399 öykücüye 2. baskıda 29 isim daha eklenmiş; ilk baskıda “öykücü” olarak tanıtılan İsmet Emre bu baskıda “şair, yazar” olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla 2. baskıya göre güncellenmiş bu liste (399+29-1=) 427 isimden oluşmaktadır. Tabloya göre, 1990’dan sonra öykü kitabı yayımlanmış öykücü sayısı 247, yayımlanan öykü kitabı sayısı 518’dir.

22	Aksal, Sabahattin Kudret	1920-1993	—
23	Aktaş, Cihan	1960	6
24	Aktunç, Hulki	1949	1
25	Akyüz, Hüseyin	1950	3
26	Ali Teoman	1962	2
27	Alpay, Tomris	1943	—
28	Alpay, Ulviye	1951	1
29	Alpöge, Gülçin	1935	—
30	Alpsal, Aysel	1934	—
31	Ankara, Feridun	1914-1974	—
32	Apaydın, Talip	1926	1 (+1 seçki)
33	Aral, İnci	1944	1
34	Arı, Şevket	1888-1979	—
35	Armaner, Türker	1968	2
36	Arpad, Burhan	1910-1994	—
37	Arzu, Cemal	1944	—
38	Aşçı, Abdullah	1921-1994	—
39	Âşıkoglu, İsmail	1940	—
40	Atasü, Erendiz	1947	3
41	Atay, Oğuz	1934-1977	—
42	Atbaşoğlu, Cem	1965	1
43	Ateş Ayvaz, Sezer	1956	1
44	Ateş, Kemal	1947	1
45	Atılğan, Yusuf	1921-1989	—
46	Avaroğlu, Ertuğrul Şevket	1909-?	—
47	Avcı, Zeynep	1947	2
48	Ay, Behzat	1936-1999	1
49	Ay, Mehmet	1960	—
50	Aydın, Lütfiye	1949	5
51	Aydın, Refik	1950	—
52*	Aykın Cemalettin	1928	—
53	Aytaç, Ercüment	1965	1
54*	Ayten, Hasibe	1940	1
55	Ayvaz, Ülkü	1955	1
56	Bahadınli, Yusuf Ziya	1927	1 (seçki)
57	Balel, Mustafa	1945	1
58	Balkız, Ali	1945	6
59*	Balku, Yücel	1969	1
60	Baltacıoğlu, Tuna	1924	1
61	Baran, Selçuk	1933-1999	2 (1'i çocuk kitabı)
62	Barbarosoğlu, Nalan	1961	3

63	Başar, Kürşat	1963	—
64	Başaran, Mehmet	1926	—
65	Başarır, Başar	1970	3
66*	Batur, Mehmet	1976	—
67	Baydar, Sami	1962	2
68	Baydur, Memet	1951	1
69	Baykurt, Fakir	1929-1999	2
70	Baysal, Faik	1922-2002*	5
71	Bekiroğlu, Nazan	1957	1
72	Bektaş, Habib	1951	2
73	Bele, Tansu	1944	4
74	Bener, Erhan	1929 (1.baskıda: 1928)	5
75	Bener, Vüs'at O.	1922-2005	4
76	Berktaş, Alparslan	1924	—
77	Beşe, Hakkı Kâmil	1899-1982	—
78	Bıldırki, Oyhan Hasan	1947	—
79	Bilbaşar, Kemal	1910-1983	—
80	Bilen, Hatice	1951	1
81	Bilgiç, Şükrü	1948	1
82	Bilgili, Gülderen	1954	—
83	Bilir, Ali F.	1945	1
84*	Boralıoğlu, Gaye	1963	1
85	Bozfırat, Ayhan	1932-1981	—
86	Bucak, Nevra	1952	1
87	Buğra, Tarık	1918-1994	—
88	Bulut, Şevket	1936-1996	3
89	Burak, Cihat	1915-1994	1
90	Burak, Sevim	1931-1983	—
91	Buyrukçu, Muzaffer	1930	7
92	Candaş, Ömür	1941	—
93	Cehiz, Neşe	1958	2
94	Cemil Süleyman	1886-1940	—
95	Ceyhun, Demirtaş	1934	—
96	Cılızoğlu, Tanju	1936	—
97	Civelek, Muzaffer	1942	—
98*	Coşkun, Ayfer	1941	1
99	Çağlıkasap, Mehmet	1945	—
100*	Çakar, Tuğrul	1946	1
101	Çekirge, Pınar	1960	1
102	Çelen, Meral	1934	—
103	Çelik, Behçet	1968	3

104*	Çelik, Jaklin	1968	1
105	Çeviksoy, Osman	1951	2
106	Çiçek, Tacim	1958	2
107	Çiçekoğlu, Feride	1951	2
108	Çoksolmaz, Sabri	1920	—
109	Çokum, Sevinç	1943	3
110	Çongar, Yılmaz	1935	2
111	Çubukçu, Orhan	1928-1999	—
112	Çumralı, Celâl	1916	—
113	Dayıoğlu, Gülten	1935	—
114	Değirmenci, Turgay	1963	—
115	Demirseren, Bedii	1925	—
116	Devrim, Hasan	1944	1
117	Devrim, İhsan	1914	—
118	Dikmen, Ramazan	1956-1997	2
119	Diñçmen, Kriton	1924	5
120	Doruk, Kâmil	1960	—
121	Dölek, Sulhi	1948	2
122	Duman, Faruk	1974	3
123	Durcan Yaşacan	1952	2
124	Duru, Orhan	1933	3
125	Duruel, Nursel	1941	1
126	Durusel, İlhan	1965	1
127	Duygulu, Behiç	1933-1985	—
128	Edgü, Ferit	1936	4
129	Ekici, Necdet	1955	5
130	Emin Nihat	?-187?	—
131	Emir, Sabahat	1943	—
132	Enç, Mitat	1909-1991	—
133	Ener, Güner	1935	1 (çocuk kitabı, +1)
134*	Engin, Gülseren	1946	1
135	Engin, İlhan	1925-1990	—
136	Er, Atila	1956	2
137	Eradam, Yusuf	1954	1
138	Eray, Nazlı	1945	—
139	Erbal, Ayda	1972	1
140	Erbil, Leylâ	1931	—
141	Erdem, İbrahim	1950	5
142	Erdinç, Fahri	1917-1986	—
143	Erdoğan, Aslı	1967	2
144	Ergin, Özgen	1947	2

145*	Ergun, Perihan	1928	1
146	Erkoca, Yurdaer	1962	1
147	Erol, Ahmet	1961	2
148	Erözenci, Ahmet	1956	1
149	Ertem, Sadri	1898-1943	—
150	Eruz, Nahit	1936	—
151	Esental, Memduh Şevket	1885-1952	—
152	Eyüboğlu, Yeşim	1965	1
153	F. Celalettin	1895-1975	—
154	Fındıklı, Selma	1965	2
155	Füruzan	1938 (1.baskıda: 1932)	2
156	Gezer, Nadir	1930	2
157	Girginsoy, Naci	1924-1982	—
158	Givda, Avni	1909	—
159	Gökçek, Mustafa	1953	1
160	Gökdemir, Aziz	1967	1
161	Güler, Mehmet	1944	3
162	Gülsoy, Murat	1967	3
163	Gümüştas, Hakkı	1947	—
164	Günel, Burhan	1947	6
165	Günersel, Tarık	1953	1
166	Güney, Yılmaz	1937-1984	—
167	Güngör, Necati	1949	3 (+2 seçki)
168	Güntekin, Reşat Nuri	1889-1956	—
169	Gürel, Fatma	1946	3
170	Gürel, Ferzan	1919	1
171	Gürel, Mehmet	1949	1
172	Gürel, Nail	1932	1
173	Gürpınar, Hüseyin Rahmi	1864-1944	—
174	Gürsel Korat	1960	1
175	Gürsel, Nedim	1951	1
176	Hacıhasanoğlu, Muzaffer	1924-1985	—
177	Hafifbilek, Celâl	1930	1
178	Hakan, Fikret	1934	1
179	Hakkı, Mustafa	1954	—
180	Haksal, Ali Haydar	1951	4
181	Halıcı, Mehdi	1927	1
182	Halikarnas Balıkcısı	1890-1973	—
183	Halil, İlyas	1930	4
184	Hepçilingirler, Feyza	1948	3
185	Hergünsel, Cafer	1956	—

186*	Hülagü, Mahmut	1926	1
187	İlgaz, Afet	1937	1
188	İlgaz, Rıfat	1911-1993	2 (2'si de gençlik edebiyatı)
189	İleri, Selim	1949	2 (+1 derleme)
190	İlker, Ayşe	1960	—
191	İlkin, Metin	1932-1998	—
192	İmre, M. Fehmi	1957	1
193	İnanç, Remzi	1935	—
194	İncesu, Yıldız	1939	—
195	İplikçi, Müge	1966	3
196	İşigüzel, Şebnem	1973	3
197	İşlek, Nevin	1936	—
198	İzgü, Muzaffer	1933	9
199	İzmirli, Mübeccel	1934-1982	—
200	K., Tarık Dursun	1931	(1'i mektup)
201	Kaftancıoğlu, Ümit	1934-1980	—
202	Kaleli, Lütfi	1939	—
203	Kanık, Adnan Veli	1916-1972	—
204	Kaplan, Yaşar	1952	1
205*	Kaptan, Arif	1957	1
206	Karabulut, Özcan	1958	(1'inde "hazırlayan")
207	Karadeniz, Engin	1939	—
208	Karakaşlı, Karin	1972	1
209	Karakayan, Selahattin	1916-1966	—
210	Karaosmanoğlu, Yakup Kadri	1889-1974	—
211	Karas, Nursen	1938	2
212	Karasu, Bilge	1930-1995	—
213	Karay, Refik Halit	1888-1965	—
214	Karcı, Mehmet Ragıp	1945	1
215	Karel, Fatma Neşe	1940	4
216	Karınca, Eray	1960	3
217	Kavaklı, Ali Erkan	1952	—
218	Kavukçu, Cemil	1951	6
219	Kaya, İ. Güven	1944	—
220	Kayacan, Feyyaz	1919-1993	—
221	Kaygılı, Osman Cemal	1890-1945	—
222	Kaygusuz, Sema	1972	3
223	Kayra, Cahit	1917	3
224	Kemal Bekir	1924	—
225	Kenan Hulusi	1906-1943	—

226	Keskin, Birol	1960	1
227	Kestel, Serhat	1922	—
228	Kıllıoğlu, İsmail	1947	1
229	Kıvanç, Ümit	1956	1
230*	Kıvılcım, Gönül	1963	1
231	Kıyafet, Hasan	1938	4
232	Kilimci, Ayşe	1954	1
233*	Kirkoryan, Kevork	1967	1
234	Kocagöz, Samim	1916-1993	—
235	Koç, Zerrin	1956	3
236	Konduk, Kandemir	1945	—
237	Kopan, Yekta	1968	2
238	Korcan, Kerim	1918-1990	1
239	Korkmaz, Türkay	1948	1
240	Kökten, Metin	1947	1
241	Körpe, Dost	1972	2
242	Körükçü, Muhtar	1915-1985	—
243	Köylüoğlu, Mustafa	1943	—
244	Kulin, Ayşe	1941	1
245	Kunt, Bekir Sıtkı	1905-1959	—
246*	Kurt, Mustafa	1977	1
247	Kutlar, Onat	1936-1995	—
248	Kutlu, Ayla	1938	3
249	Kutlu, Mustafa	1947	4
250	Kür, İsmet	1916	—
251	Kür, Pınar	1943	—
252	Kürnek, Cavit	1933	1
253	Levi, Mario	1957	2
254	Maden, Mehmet	1953	2
255	Mağden, Reha	1955	1
256	Margosyan, Mıgırdiç	1938	3
257	Mehmet Seyda	1919-1986	—
258	Meriç, Nezihe	1924	1 (+2 toplu öyküler)
259	Mert, Necati	1945	3
260*	Mıhçı, Ali İhsan	1945-1993	—
261	Mungan, Murathan	1955	2
262	Murat, Fatma	1949	2
263	Mustafa Niyazi	1912-1977	—
264	Mustafa Reşit	1861-1936	—
265	Nâzım (Nabizade)	1862-1893	—
266	Obruk, Cahit	1921-1982	—

267	Ocak, Esmâ	1928	—
268	Oğuz, M. Fahri	1929-1979	—
269	Oğuz, Zeki	1951	4
270	Okyay, Leyla Ruhan	1952	1
271	Olçay, Hamdi	1910-?	—
272	Orancı, Cumhur	1960	1
273	Orhan Kemal	1914-1970	—
274	Ökmen, Necdet	1924-1995	1
275	Ömer Seyfettin	1884-1920	—
276	Öndersever, Cengiz	1961	1
277*	Önel, Ahmet	1952	3
278	Öner, Çetin	1943	—
279	Ören, Aras	1939	2 (2'si de roman)
280	Örik, Nahit Sırrı	1895-1960	—
281	Öz, Erdal	1935	1
282	Özakın, Aysel	1942	—
283	Özarıkça, Barlas	1948	1
284	Özay, Mahmut	1908-1981	—
285	Özbilen, Atıf	1919	—
286	Özbir, Kâmurân	1927	—
287	Özcan, Celâl	1941	—
288	Özcan, Gökhan	1965	1
289	Özcan, Halil İbrahim	1957	1
290	Özdamar, Semra	1956	1
291	Özdenören, Rasim	1940	3
292	Özel, Sevgi	1950	5
293	Özen, Rahmi	1949	—
294	Özgen, Hilmi	1910-1971	—
295	Özgentürk, Işıl	1948	1
296	Özkan, Hakkı	1926-1999	1 (çocuk kitabı)
297	Özkişi, Bahattin	1928-1975	—
298	Özlü, Demir	1935	1 (+1 seçme öyküler)
299	Özlü, Tezer	1942-1986	—
300	Özsu, M. Necati	1922	—
301	Öztaş, Mahir	1951	1
302	Özturanlı, O. Zeki	1926-1982	—
303	Özyalçın, Adnan	1934	6 (+4 toplu öyküler)
304	Peride Celal	1915	2
305	Polikar, Tanseli	1948	2

306	Ruhsan Nevvare	1884-1913	—
307	Sabahattin Ali	1907-1948	—
308	Saçlıoğlu, Mehmet Zaman	1955	2
309	Safa, Peyami	1899-1961	—
310	Safveti Ziya	1875-1929	—
311	Saka, Zekeriya	1947	1
312	Salor, Nur Tahsin	1910-?	—
313	Samancı, Suzan	1962	4
314	Sancak, Jale	1958	5
315	Sarısmailoğlu, Ayhan	1932	—
316	Savaşır, İskender	1955	—
317	Say, Ahmet	1935	—
318	Selahattin Enis	1892-1942	—
319	Selenge, Özden Nazım	1947	—
320	Selimoğlu, Zeyyat	1923-2000	4
321	Semerci, Gül Abus	1968	1
322	Sepetçioğlu, Mustafa Necati	1932	—
323*	Sevinç, Akın	1973	1
324	Sevinçgöl, Ömer	1958	—
325	Seyhan, Recep	1956	1
326	Seyman, Yaşar	1954	1
327	Sezai (Samipaşazade)	1859-1936	—
328	Sezgin, Dinçer	1939	4
329	Sırma, Tecelli Sercan	1956	3 (+1 toplu öyküler)
330	Sipahi, Tarık	1946	4
331	Sivri, İsmail	1927	—
332*	Sohtorik, Murat	1969	1
333	Solmaz, Kâmuran	1954	1
334	Soran, Sabri	1918-1975	—
335	Sorgunlu, Ümit Fehmi	1949	1
336	Soydan, Doğan	1946	1
337	Soysal, Sevgi	1936-1976	—
338	Sözer, Önay	1936	—
339	Sözer, Vural	1933	—
340	Su, Hüseyin	1952	3
341*	Süer, Aylin	1971	1
342	Süreyya Evren	1972	2
343	Şafak, Elif	1971	1
344	Şahap Sıtkı	1915-1991	—
345	Şahin, Ferit	1950-1997	1
346	Şahin, Osman	1940	5

347	Şakar, Cemal	1962	2
348*	Şengel, Piraye	1956	1
349	Şengil, Salim	1913	1
350	Şenkon, Attilâ	1962	3
351	Şenocak, Hakan	1961	3
352*	Şentürk, Nazır	1948	1
353	Şipal, Kâmuran	1926	—
354	Taluy, Hayreddin Ziya	1905-1945	—
355	Tanaltay, Suna	1933	3
356	Taner, Haldun	1915-1986	—
357	Tanır, Kadir	1953	—
358	Tanpınar, Ahmet Hamdi	1901-1962	—
359	Tarus, İlhan	1907-1967	—
360	Taşçı, Mehmet Ali	1952-1985	—
361	Taşdiken, Mehmet	1953	—
362	Tekin, Nuray	1960	2
363	Tepeyran, Ebubekir Hazım	1864-1947	—
364	Tevfikoğlu, Muhtar	1924	—
365	Tıǵlı, Erhan	1941	1 (+1 çocuk öyküsü)
366	Tırlı, Zehra	1963	2
367	Tirali, Naim	1925	1
368	Tokgöz, İsmet	1948	—
369	Tokmakçioğlu, Erdoğan	1934	—
370	Topal, Semra	1964	3
371	Toprak, Füzruzan	1926	2
372	Toptaş, Hasan Ali	1958	2
373	Toros, Halime	1960	2
374*	Torunoğlu, Sibel	1961	1
375	Tosun, Necip	1960	1
376	Tosuner, Necati	1944	3 (+2 toplu öyküler)
377	Tuğcu, Kemalettin	1902-1996	—
378*	Tuğcu, Nemika	1946	1
379	Tulgar, Ahmet	1959	—
380	Tuncel, Murat	1952	1
381	Tunç, Ayfer	1964	2
382	Turan, Güven	1943	—
383	Turhan, Seyfettin	1923	—
384	Tümer, Gürhan	1944	—
385*	Türköz, Yeşim	1963	1
386	Uçar, Burak Mikail	1968	—

387	Uçar, Yılmaz	1965	3
388	Uçuk, Cahit	1911	—
389	Uçuk, Semiha	1924	3
390	Ulay, Faruk	1957	2
391	Ulçugür, Saadet (Timur)	1926-1985	—
392	Uslu, Didem	1954	2
393	Uşaklıgil, Halit Ziya	1865-1945	—
394	Uyar, Tomris	1941	4 (+1 seçme öyküler)
395	Uytun, Nurettin	1924	—
396	Uzuner, Buket	1955	2 (+1 seçki)
397*	Üftadeoğlu, M. Mustafa	1953	1
398	Ümit, Ahmet	1960	3
399	Ünal, Ümit	1965	1
400	Ürgüp, Fikret	1914-1977	—
401	Üstün, Nevzat	1924-1979	—
402	Yalçın, Fazlı	1947	—
403	Yalçın, Murat	1970	1
404	Yalsızuçanlar, Sadık	1962	4
405	Yarıcı, Doğan	1967	2
406	Yasar, İzzet	1951	—
407	Yavuz, İbrahim Ulvi	1942	1
408	Yel, Esen	1942	—
409*	Yeşil, Kâmil	1963	2
410	Yıldırım, İbrahim	1950	—
411	Yıldız, Ahmet	1960	1
412	Yıldız, Bekir	1933-1998	—
413	Yılmaz, Durali	1948	1
414	Yılmaz, Duran	1942-1995	1
415	Yılmaz, Şiir Erkök	1948	1
416	Yiğenoğlu, Çetin	1948	1
417	Yiğiter, Umran Nazif	1915-1964	—
418	Yorulmaz, Enver	1947	2
419	Yörük, Cengiz	1928	—
420	Yula, Özen	1965	3
421	Yurdakul, Ahmet	1954	1
422	Yücel, Şevket	1930-2001*	—
423	Yücel, Şükran	1951	2
424	Yücel, Tahsin	1933	1
425	Zengin, Mevlâna İdris	1966	—
426	Zeynep Aliye	1952	5
427	Zorlu, Niyazi	1965	1

Ek D

Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi’nde “Öykücü” Olarak Tanımlanmayıp 1990’dan Sonra Öykü Kitabı Yayımlanmış Yazarlar

1	Adalı, Bilgin	1944	Şair, yazar	<i>Gün Dağların Ardında</i> (1990)
2	Akarsu, Hikmet Temel	1960	Romancı, yazar	<i>Çaresiz Zamanlar</i> (1993)
3	Akdoğan, Hakan	1971	Romancı	<i>Mermerden Ev</i> (?)
4	Akmen, Üstün	1943	Yazar	<i>Suçsuz Laleler</i> (1996) <i>Kör Bakkalın Gözleri:</i> “ <i>Senfonik Bir Öykü</i> ” (1999)
5	Alanyalı, M. Rauf	1915	Şair, yazar	<i>İlk Aşk</i> (1996) <i>Çiftlikte Aşk</i> (1996) <i>Sonsuz Aşk</i> (1996) <i>M. Alanyalı’dan Hikâyeler</i> (1996)
6	Asena, İnci	1948	Şair	<i>Maskeler</i> (2001)
7	Aslankara, M. Sadık	1948	Romancı, oyun yazarı	<i>Uykusu Sakız</i> (2001)
8	Ay, Arif	1953	Şair	<i>Saat 24’te Sakşafon Dersi</i> (1991)
9	Balkı, Şakir	1929	Mizah yazarı	<i>Şeytan Aletleri</i> (1992)
10	Batur, Suat	1957	Yazar	<i>Kırmızı Bisiklet</i> (1996) <i>Bir Hatıra</i> (1999)
11	Bayar, Zühtü	1943	Yazar, şair	<i>Geyşa Android Şirketi</i> (1999)
12	Baydar, Oya	1940	Romancı	<i>Elveda Alyoşa</i> (1991)
13	Bayır, Arslan	1958	Şair, yazar	<i>Alara Yolu</i> (1992) <i>Etobur</i> (1993) <i>İki Nokta ve Dört Gün</i> (1996)
14	Bezmen, Nermin	1954	Romancı	<i>Kırk Kırık Küp</i> (1999)
15	Bolulu, Osman	1929	Şair, yazar	<i>Yağmur Sonrası</i> (1998)
16	Büyükarkın, Bekir	1921-1998	Romancı, oyun yazarı	<i>Tarihten Hikâyeler</i> (1996)
17	Cemal, Ahmet	1942	Yazar, çevirmen	<i>Dokunmak</i> (1999)
18	Ceylan, İsmail Fatih	1952	Romancı	<i>Bu Kafayla Düzelemeyiz</i> (1992) <i>Suskunlar</i> (1993) <i>Yapma Çiçekler</i> (1996)
19	Coral, Mehmet	1946	Yazar	<i>Bizans’ta Kayıp Zaman</i> (1998)

				<i>Konstantiniye'nin Yitik Günceleri (1999)</i> <i>Sonsuz Meltem (2000)</i>
20	Cömert, Kazım	1956	Yazar	<i>Islak Raylar (1992)</i> <i>Ciğerim (2000)</i>
21	Çayır, Remzi	1959	Romancı	<i>En Büyük Silah Parebellum (1990)</i> <i>Donkişotlar Mektebi (1996)</i>
22	Çetin, Mehmet	1955	Şair, yazar	<i>Asmin (1991)</i>
23	Çeviker, Turgut	1950	Araştırmacı, yazar	<i>Hayal (1994)</i>
24	Dorman, Yeşim	1957	Yazar, oyuncu	<i>Merdivenaltı (1991)</i> <i>Harran'da Dolunay (1995)</i> <i>Mimu'nun Hayat Kitabı (1996)</i> <i>Libera (1998)</i>
25	Elmas, Yılmaz	1937	Yazar	<i>Samsun Öyküleri (2000)</i> <i>Dönme Dolap (2001)</i>
26	Emine Işın	1938	Romancı	<i>Bir Gece Yıldızlarla (1994)</i>
27	Emre, İsmet	1966	Şair, yazar	<i>Biraz Sonra Yağmur Yağacak (1994)</i>
28	Erbulak, Füsun	1943	Yazar, tiyatro oyuncusu	<i>Aşk Anarşisttir (1990)</i>
29	Erdem, Kerim Aydın	1936	Şair	<i>Gecenin Bir Saatinde (1999)</i>
30	Erdoğan, Mehmet	1955	Şair	<i>Kardelen Çilesi (1995)</i> <i>Özdeki Billur Dünya (1996)</i> <i>Sisler Dağılınca (2000)</i> <i>Hızırla Kol Kola: Yaşanmış Hikâyeler (2001)</i>
31	Erdoğan, Yılmaz	1967	Tiyatrocu, şair, yazar	<i>Hüzünbaz Sevişmeler (1993)</i>
32	Erendoruk, Ömer Osman	1934	Şair, yazar	<i>Ölmeden Ölmek (1991)</i> <i>Sabır Duası (1992)</i> <i>Dilim Dilim Yürek (1994)</i> <i>Buram Buram Yalnızlık (1997)</i>
33	Ergen, Melih	1948	Romancı	<i>Tünel (1996)</i>
34	Erinç, Sıtkı M.	1940	Eleştirmen, denemeci	<i>Deniz İçin Yeni Bir Dünya (2000)</i>
35	Ertuğrul, Halit	1956	Yazar	<i>Kendini Arayan Adam (1991)</i> <i>Kendimi Buldum (1999)</i>
36	Fırat, Ertuğrul Oğuz	1923	Şair, yazar, ressam, besteci	<i>Karmakarışık Öyküler Kitabı (1995)</i>
37	Göksel, Hüsnü A.	1919	Yazar	<i>Ben Bu Menekşeleri Senin İçin</i>

				<i>Topladım</i> (1991) <i>Lacivert Mayolu Kız</i> (1996) <i>Gümüş Kemerli Kız</i> (1999)
38	Gör, Sıtkı Salih	1934	Şair	<i>Zümrüdüanka</i> (1995)
39	Güldaş, Ayhan	1943	Yazar	<i>Her Şey Sevgiyle</i> (1995)
40	Gümüş, İsmail	1938	Şair	<i>Deli Balkan Yeli</i> (1994)
41	Işık, Necla	1947	Şair, çevirmen	<i>Yusuf</i> (1992)
42	İlhan, Attilâ	1925-2005	Şair, yazar	<i>Yengecin Kısıkcı</i> (1999)
43	Kaçan, Metin	1961	Romancı	<i>Adalara Vapur</i> (2002)
44	Kahraman, Âlim	1956	Denemeci, eleştirmen	<i>Kayıp Hikâyeci</i> (2000)
45	Karaavcı, Ali	1942-1995	Denemeci	<i>Baharın Özlemi</i> (1995)
46	Karadayı, İsmet Kemal	1927	Şair, yazar	<i>Ve İyi Günler Hepinize</i> (1990)
47	Karakaya, Müştehir	1962	Şair, romancı	<i>Burada Deniz Vurgun</i> (1994) <i>Üç Yağmur Masalı</i> (1999)
48	Karakoyunlu, Yılmaz	1936	Romancı, siyaset adamı	<i>Mevsimler Eskidi Biraz</i> (2000)
49	Karatay, Hüseyin	1937	Romancı	<i>Suç</i> (1991) <i>Yüz Yüz</i> (2002)
50	Keskin, Yıldırım	1932	Yazar	<i>Yoldan Geçen Adam</i> (1992)
51	Memet Fuat	1926-2002	Yazar, eleştirmen, yayımcı	<i>Bir Ayrılışın Öyküsü</i> (1998)
52	Mercanoğlu, Salih	1959	Şair	<i>Asuman</i> (1994)
53	Miyasoğlu, Mustafa	1946	Şair, romancı, denemeci	<i>Pancur</i> (1998)
54	Mumcu, Cem	1966	Şair, yazar, yayımcı	<i>Üçüncü Sayfa Güzeli</i> (2001) <i>Muallakta, Araf'ta ve Düşlerde</i> (2002)
55	Nar, Ali	1941	Romancı, oyun yazarı	<i>Kan Denizi</i> (1990) <i>Bir Demet Yasemen</i> (1991) <i>Muhtarname</i> (?)
56	Nesin, Aziz	1916-1995	Mizah yazarı	<i>Rüyalarım Zıyan Olmasın</i> (1990) <i>Aşkım Dinimdir</i> (1991)
57	Oktay, Osman	1951	Romancı, oyun yazarı	<i>Peygamber Dostları</i> (1996)
58	Okur, Yiğit	1934	Romancı	<i>O Zaman Kim Söyleyecek Şarkıları</i> (2002)

59	Ömer Nida	1929	Şair, yazar	<i>Yaşayıp Gitmek</i> (1996)
60	Önal, Mehmet	1963	Romancı	<i>Kafdağına Kar Yağıyor</i> (2000)
61	Özdek, Refik	1928-1995	Gazeteci, romancı, çevirmen	<i>Yüreğim Yanardağ</i> (1991) <i>Kiziroğlu Mustafa</i> (1994)
62	Özer, Ahmet	1946	Şair, yazar	<i>Çocuklar Varken</i> (1998)
63	Ruşen Hakkı	1936	Şair, yazar	<i>Kentin Konukları</i> (1991) <i>Sırtı Çilçiçeği Bahçesi Kadın</i> (1996)
64	Sayar, Kemal	1966	Şair, denemeci	<i>Otoyol Uykusu</i> (1996)
65	Sultan	1961	Romancı	<i>O'Üçüncü Şey</i> (2002)
66	Sümer, Dinçer	1938	Şair, oyun yazarı	<i>Memuroğlumemur</i> (1994)
67	Şensoy, Ferhan	1951	Tiyatro oyuncusu, yazar	<i>Rum Memet</i> (2002)
68	Tamer, Ülkü	1937	Şair, çevirmen	<i>Alleben Öyküleri</i> (1991)
69	Tarhan, İlhan	1953	Romancı	<i>Fındık Fıstık Eğlencelik</i> (1998)
70	Tekin, Latife	1957	Romancı	<i>Gümüşlük Akademisi</i> (1997)
71	Timuçin, Afşar	1939	Şair, felsefeci	<i>Aşkolsun Kırlangıçlar</i> (1996)
72	Uçkan, Gürhan	1948	Şair, yazar	<i>Mutlu Kadınlar</i> (1993) <i>Gece Yarısı Güneşi</i> (1994) <i>Sevginin Çiçek Açtığı Yerde</i> (2000)
73	Uluırmak, Ülkü	1939	Şair	<i>Baudelaire, Gül, Aşıyan ve Satranç Maçı</i> (1990)
74	Ural, Ali A.	1959	Şair	<i>Yangın Merdiveni: Kaçış Hikâyeleri</i> (2000)
75	Yavaşlı, Aydoğan	1955	Şair, mizah yazarı	<i>Talan Yorgunları</i> (1998)
76	Yeşildağ, Yılmaz	1952	Şair	<i>Uçurum Aşklar Tiradı</i> (1999)
77	Yumer, Hür	1955-1994	Yazar, çevirmen	<i>Ahdım Var</i> (1995)
78	Yurttaş, Hüseyin	1946	Şair, çocuk ed. yazarı	<i>Ömrün Issız Günleri</i> (2001)
79	Ziyalan, Nihat	1936	Şair	<i>Kısa Pantolonlu Seveda</i> (2001)

Ek E

VERİ TABANI¹³

1990-2005 Arasında Yayımlanan Öykü Kitapları

1913-2005	Salim Şengil	<i>Penceredeki Işık</i> (1992)	
1915-1994	Cihat Burak	<i>Yakutiler</i> (1992)	YN1992
1915	Peride Celal	<i>Mektup</i> (1994) <i>Melahat Hanımın Düzenli Yaşamı</i> (1999)	
1917	Cahit Kayra	<i>Hoşça Kal Bodrum</i> (1996) <i>Kadıköy Rüzgârları</i> (1997) <i>Çiçekleri Unuttular</i> (1999) <i>Bilgeler Ve Balıklar</i> (2004)	
1918-1990	Kerim Korcan	<i>Acılar Çemberi</i> (1990)	
1919	Ferzan Gürel	<i>Umutlanmanın İzdüşümü</i> (1995)	
1919-2002	Hüsnü A. Göksel	<i>Ben Bu Menekşeleri Senin İçin Topladım</i> (1991) <i>Gümüş Kemerli Kız</i> (1999)	
1922-2002	Faik Baysal	<i>Tota</i> (1991) <i>Güller Kanıyordu</i> (1992) <i>İlgaz Teyze Öldü</i> (1993) <i>Kırmızı Sardunya</i> (1997) <i>Elleri Sesinin Rengindeydi</i> (1998) <i>Terlikler</i> (1998) <i>Beni Bırakma Doktor</i> (2000)	
1922-	Vüs'at O. Bener	<i>Siyah-Beyaz</i> (1993)	

¹³ Veri tabanı, yazarların doğum tarihlerine göre ve alfabetik olarak sıralanmıştır. Kullanılan kısaltmalar şunlardır:

1 : ilk kitabı

1.ö: ilk öykü kitabı

Ö : sadece öykü kitabı yayımlanmış

HT: Haldun Taner Öykü Ödülü

SF: Sait Faik Hikâye Armağanı

YN: Yunus Nadi Öykü Ödülü

2005		<i>Mızıkalı Yürüyüş</i> (1997) <i>Kara Tren</i> (1998) <i>Kapan</i> (2001)	
1923	Ertuğrul Oğuz Fırat	<i>Karmakarışık Öyküler Kitabı</i> (1995)	
1923	Oktay Akbal	<i>Hücrede Karmen</i> (1998)	
1923-2000	Zeyyat Selimoğlu	<i>Aramızdaydı O Gün</i> (1990) <i>Denizlerin, İstanbul</i> (1992) <i>Derin Dondurucu İçin Öykü</i> (1995) <i>Bahar Yorgunluğu</i> (1998)	HT1994
1924	Kriton Dinçmen	<i>Benimle Son Defa Dans Eder Misiniz?</i> (1990) <i>Symphonia Kakophonica</i> (1992) <i>Hiçlik'te Randevu</i> (1993) <i>Hüzünlü İntermezzo</i> (1995) <i>Hiçliğe Övgü</i> (1998)	
1924-1995	Necdet Ökmen	<i>Sen Kimbilir Ne Kadar Güzel Ölürsün</i> (1992)	
1924	Nezihe Meriç	<i>Yandırma</i> (1998) <i>Çisenti</i> (2005)	
1924	Semiha Uçuk	<i>Uzaydan Gelen Kadın</i> (1993) <i>Martısız Deniz</i> (1995) <i>Öğrenci Otobüsü</i> (1998)	1
1924	Tuna Baltacıoğlu	<i>İnsanlarımız</i> (1996)	
1925-2005	Attilâ İlhan	<i>Yengecin Kıskaçı</i> (1999)	1.ö
1925	Naim Tirali	<i>Çılgınca Şeyler</i> (1994)	
1926	Füruzan Toprak	<i>Haykırmak!</i> (1991) <i>Hovarda</i> (1999)	
1926	Mahmut Hülagü	<i>Antik Tebessümler</i> (2001)	1
1926	Mehmet Başaran	<i>Aç Harmanı</i> (2002)	
1926-2002	Memet Fuat	<i>Bir Ayrılışın Öyküsü</i> (1998)	
1926	Talip Apaydın	<i>Sıradışı Öyküler</i> (1994)	
1927	Cemşid Bender (Mehdi Halıcı)	<i>Kürt Kızı Zenge</i> (1992)	
1927	İsmet Kemal Karadayı	<i>Ve İyi Günler Hepinize</i> (1990)	
1927	Turgut Acar	<i>Kar Üstünde Kızıl Laleler</i> (1992) <i>Kimse Bilmez Bu Anıyı</i> (1992) <i>Yalnızlığın Çan Sesleri</i> (1993) <i>Gülbeyaz</i> (1995)	

		<i>Zaman Sızıyor Aynaya</i> (1997) <i>Şaz</i> (2002)	
1928	Erhan Bener	<i>Aşk-ı Muhabbet Sevda</i> (1992) <i>Gece Gelen Ölüm</i> (1993) <i>Günbatımı Öyküleri</i> (1995) <i>Denizaşırı Öyküler</i> (1996) <i>Yaralı Aşklar</i> (1998) <i>Aşk Nereye Kadar</i> (2003)	YN1992 HT1993
1928	Perihan Ergun	<i>Kasketin Yeri</i> (2001)	
1928-1995	Refik Özdek	<i>Yüreğim Yanardağ</i> (1991) <i>Kiziroğlu Mustafa</i> (1994)	
1929	Adalet Ağaoğlu	<i>Hayatı Savunma Biçimleri</i> (1997)	
1929-1999	Fakir Baykurt	<i>Bizim İnce Kızlar</i> (1993) <i>Telli Yol</i> (1998)	
1929	Osman Bolulu	<i>Yağmur Sonrası</i> (1998)	
1929-2004	Ömer Nida	<i>Yaşayıp Gitmek</i> (1996)	1.ö
1930	Celâl Hafifbilek	<i>Sana El Sallayacağım</i> (1995) <i>Aşk Boyu Yaşam</i> (2003)	
1930-2003	Dursun Akçam	<i>Sevdam Ürktü</i> (1992)	
1930	İlyas Halil	<i>İşkambil Evler</i> (1991) <i>Kiralık Mabet</i> (1993) <i>Sarhoş Çimenler</i> (1995) <i>Gâvur Memur Aranıyor</i> (1999)	
1930-2006	Muzaffer Buyrukçu	<i>Bin Hüzün</i> (1990) <i>Şarkı Gibi</i> (1992) <i>Yüzün Yarısı Gece</i> (1994) <i>Bir Aşk Daha</i> (1996) <i>Telefon Konuşmaları</i> (1997) <i>Dumanı Tüten Çay Gibi</i> (1999) <i>Yalnızlığın Arkasındaki Gülümseme</i> (2001) <i>İpek Pijamalı Katiller</i> (2004)	YN1994
1930	Nadir Gezer	<i>Kırılğan Umutlar</i> (1998) <i>Şenlet Öğretmenin Destanı</i> (2000)	
1931	Nevzat Erkmén	<i>Apartman Aşkları</i> (2002)	1.ö
1931	Tarık Dursun K.	<i>Hikâyeler: Öyküler</i> (1992) <i>Aşk Allahaismarladık</i> (1993) <i>Yaz Öpüşleri</i> (1996)	
1932	Engin Geçtan	<i>Tren</i> (2004)	1.ö
1932	Nail Güreli	<i>Cehennem Kahkahası</i> (1992)	

1932	Yıldırım Keskin	<i>Yoldan Geçen Adam</i> (1992)	
1933	Cavit Kürnek	<i>İnce Çimene Su</i> (1998)	
1933	Muzaffer İzgü	<i>Bir Namussuz Aranıyor</i> (1990) <i>Bizim Ayılar Amerikalıları Çok Sever</i> (1991) <i>Bir Mayıs Polis Bayramı</i> (1992) <i>Nasıl Baba Oldum</i> (1993) <i>Dandini Vatandaş Dandini</i> (1994) <i>Ayvayı Yedik</i> (1995) <i>Hırsız Köpek</i> (1997) <i>Oturaklı Başkan</i> (1998) <i>Herkese Bir Yastık</i> (1999)	
1933	Orhan Duru	<i>Bir Büyülü Ortamda</i> (1991) <i>Fırtına</i> (1997) <i>Yeni Ve Sert Öyküler</i> (2001) <i>Düşümde Ve Dışımda</i> (2003)	SF1997
1933-1999	Selçuk Baran	<i>Arjantin Tangoları</i> (1992)	
1933	Suna Tanaltay	<i>Gül Kokusu</i> (1990) <i>Şakayık Sokak</i> (1994) <i>İskambil Evler</i> (1998) <i>Kapıda Bir Gül Açtı</i> (2000)	
1933	Tahsin Yücel	<i>Komşular</i> (1999)	
1934	Adnan Binyazar	<i>Şairin Kedisi</i> (2005)	
1934	Adnan Özyalçın	<i>Alaycı Öyküler</i> (1991) <i>Cambazlar Savaşı Yitirdi</i> (1991) <i>Yazdan Kalma Bir Gün: İstanbul Öyküleri</i> (1999) <i>Ayak İzleri</i> (2000)	HT1991
1934	Fikret Hakan	<i>Hamal'ın Uşakları</i> (1997)	
1934	Ömer Osman Erendoruk	<i>Son Gece</i> (2001)	
1934	Yiğit Okur	<i>O Zaman Kim Söyleyecek Şarkıları</i> (2002)	1.ö HT2002
1935	Demir Özlü	<i>Geçen Yaz Kentte Kızlar</i> (2001)	
1935-2006	Erdal Öz	<i>Sular Ne Güzelse</i> (1997) <i>Cam Kırıkları</i> (2001)	SF1997
1935	Güner Ener	<i>Eylül Yorgunu</i> (2000)	
1935	Yılmaz Çongar	<i>Anjiyo</i> (1990) <i>Gökyüzüne Bir Bilet</i> (1997)	
1936-	Behzat Ay	<i>Kuşku Ve Korku</i> (1992)	

1999			
1936	Ferit Edgü	<i>Ressamın Öyküsü</i> (1991) <i>Doğu Öyküleri</i> (1995) <i>İşte Deniz, Maria</i> (1999) <i>Do Sesi</i> (2002) <i>İnsanlık Halleri</i> (2003) <i>Binbir Hece 60 Öykü</i> (2005)	
1936-2004	Kerim Aydın Erdem	<i>Gecenin Bir Saatinde</i> (1999)	1.ö
1936	Nihat Ziyalan	<i>Kısa Pantolonlu Sevdâ</i> (2001) <i>Severim Pazartesileri</i> (2005)	1.ö
1936	Ruşen Hakkı	<i>Kentin Konukları</i> (1990) <i>Sırtı Çilçiçeği Bahçesi Kadın</i> (1996)	
1936	Selçuk Erez	<i>Ağırmeşrep Kadınlar</i> (1993) <i>Trendelenburg Pozisyonu</i> (1996)	
1936-1996	Şevket Bulut	<i>Baharı Göremeyen Çocuklar</i> (1996) <i>Sınırdaki Tarla</i> (1996) <i>Yıkık Minare</i> (1996)	
1936	Yılmaz Karakoyunlu	<i>Mevsimler Eskidi Biraz</i> (2000)	
1937	Afet Ilgaz	<i>Kazdağı Öyküleri</i> (2000)	
1937	Hüseyin Karatay	<i>Suç</i> (1991) <i>Yüz Yüz</i> (2002)	
1937	Ülkü Tamer	<i>Alleben Öyküleri</i> (1991)	YN1991
1937	Yılmaz Elmas	<i>Samsun Öyküleri</i> (2000) <i>Dönme Dolap</i> (2001)	
1938	Ayla Kutlu	<i>Sen De Gitme Triyandafilis</i> (1990) <i>Mekruh Kadınlar Mezarlığı</i> (1995) <i>Zehir Zıkkım Hikâyeler</i> (2001)	SF1990 YN1996
1938	Füruzan	<i>Yedi Öykü</i> (1992) <i>Sevdâ Dolu Bir Yaz</i> (1999)	
1938	Hasan Kıyafet	<i>Umut Çiçeği</i> (1992) <i>Ölümlerle Söyleşi</i> (1995) <i>Sizin Masalınız</i> (1998) <i>Diyanbekir'e Girmek</i> (2001) <i>Diyanbekir'den Çıkmak</i> (2003) <i>Özgür Zindan</i> (2004)	
1938	İsmail Gümüş	<i>Deli Balkan Yeli</i> (1994)	
1938	Mıgırdiç Margosyan	<i>Gâvur Mahallesi</i> (1992) <i>Söyle Margos Nerelisen?</i> (1995) <i>Biletimiz İstanbul'a Kesildi</i> (1998)	1
1938	Nursen Karas	<i>Ceviz Sürgünü</i> (1993)	

		<i>İçinden Rüzgâr Geçen Sarı</i> (1993)	
1939	Afşar Timuçin	<i>Aşkolsun Kırlangıçlar</i> (1996)	
1939	Aras Ören	<i>Büyülü Çınarlar</i> (2003)	
1939	Dinçer Sezgin	<i>Geçmişe Bakan Kadın</i> (1991) <i>Sokağa Çıkma Yasağı</i> (1993) <i>İzmir Resimleri</i> (1994) <i>Gözlerinde Mavi Kuşlar</i> (1997)	
1939	Ülkü Ulurmak	<i>Baudelaire, Gül, Aşçıyan Ve Satranç Maçı</i> (1990)	1.ö
1940	Fatma Neşe Karel	<i>Yalnız Kadın Irmağı</i> (1991) <i>Sokak Kedisi</i> (1992) <i>Bisikletli Gelin</i> (1994) <i>Erkekler de Sever</i> (1994)	1
1940	Hasibe Ayten	<i>Aynaları Değiştirin</i> (2002)	1.ö
1940	Mahmut Alptekin	<i>Tünel Çıkmazı</i> (1990)	
1940	Osman Şahin	<i>Başaklar Gece Doğar</i> (1991) <i>Selam Ateşleri</i> (1993) <i>Mahşer</i> (1998) <i>Yeraltında Uçan Kuş</i> (1998) <i>Kanatları Yamalı Kuş</i> (1999) <i>Ölüm Oyunları</i> (2002)	SF1993 YN1998 YN2003
1940	Oya Baydar	<i>Elveda Alyoşa</i> (1991)	SF1991
1940	Rasim Özdenören	<i>Kuyu</i> (1999) <i>Ansızın Yola Çıkmak</i> (2000) <i>Hışırta</i> (2000) <i>Toz</i> (2002)	
1941	Ali Nar	<i>Kan Denizi</i> (1990) <i>Dağ Pınarı</i> (1991)	
1941	Ayfer Coşkun	<i>Duran Zaman</i> (1999)	
1941	Ayşe Kulin	<i>Foto Sabah Resimleri</i> (1996) <i>Geniş Zamanlar</i> (1998)	HT1995 SF1996
1941	Erhan Tıgılı	<i>Şeytan Rivayetleri</i> (1997)	
1941	Nursel Duruel	<i>Yazılı Kaya</i> (1992)	
1941	Ömür Candaş	<i>Ölümsüzlüğün Ülkesi</i> (2004)	1.ö
1941	Tomris Uyar	<i>Sekizinci Günah</i> (1990) <i>Otuzların Kadını</i> (1992) <i>Aramızdaki Şey</i> (1998) <i>Güzel Yazı Defteri</i> (2002)	
1942	Ahmet Cemal	<i>Dokunmak</i> (1999)	1
1942-	Ali Karaavcı	<i>Baharın Özlemi</i> (1995)	

1995			
1942-1995	Duran Yılmaz	<i>Kadın Korkusu</i> (1992)	
1942	İbrahim Ulvi Yavuz	<i>Küllenmiş Acılar</i> (1990)	1
1943	Ayhan Güldaş	<i>Her Şey Sevgiyle</i> (1995)	
1943	Fusun Erbulak	<i>Aşk Anarşisttir</i> (1990)	
1943	Sevinç Çokum	<i>Rozalya Ana</i> (1993) <i>Beyaz Bir Kıyı</i> (1998) <i>Gece Kuşu Uzun Öter</i> (2001)	
1943	Üstün Akmen	<i>Suçsuz Laleler</i> (1996) <i>Kör Bakkalın Gözleri:Senfonik Bir Öykü</i> (1999)	
1943	Zühtü Bayar	<i>Geyşa Android Şirketi</i> (1999)	1.ö
1944	Bilgin Adalı	<i>Kırlangıçlar Geçiyor Uzaktan</i> (1991)	
1944	Esin İnan	<i>Bu Yazar Yalan Söylüyor</i> (2002)	1.ö
1944	Güney Dal	<i>Yanlış Cennetin Kuşları</i> (2004)	
1944	Hasan Devrim	<i>Romen Leyla</i> (1994)	
1944	İnci Aral	<i>Gölgede Kırk Derece</i> (2000)	YN2001
1944	İsa Çelik	<i>Dur Gitme</i> (2005)	1.ö
1944	Mehmet Güler	<i>Ferhat Gibi</i> (1991) <i>Aşk Çeyrek Geçe</i> (1993)	
1944	Necati Tosuner	<i>Çılgınsı</i> (1990) <i>Bir Tutkunun Dile Getirilme Biçimi</i> (1997) <i>Güneş Giderken</i> (1998)	HT1997 SF1998
1944	Tansu Bele	<i>Ah Benim Bir Başıma İstanbul Kadınlığım</i> (1990) <i>Ay Geceye Yalnız Doğar</i> (1993) <i>Bir Yaz Boyu Akçay'da</i> (1997) <i>Yazdan Kalan</i> (1999)	
1945	Ali Balkız	<i>Dolmuşta Bir Kadın</i> (1990) <i>Karadeniz Dağ Kartalı</i> (1991) <i>Karın Altı Kardelen</i> (1993) <i>Yaşam Bir An'lar Toplamıdır</i> (1995) <i>Bütün Ülke Yeşil Vadi</i> (1997) <i>Dil Bağı</i> (1999)	HT1998
1945	Ali F. Bilir	<i>Üşüyen Sıcak Düşlerim</i> (1994)	
1945	Mehmet Ragıp Karcı	<i>Talan</i> (1999)	1.ö
1945	Mustafa Balel	<i>Turuncu Eleni</i> (1992) <i>Karanfilli Ahmet Güzellemesi</i> (2004)	
1945	Nazlı Eray	<i>Kapıyı Vurmadan Gir</i> (2004)	

1945	Necati Mert	<i>Aynalar</i> (1994) <i>Minnacık Bir Uçurum</i> (1994) <i>Geceye Uçurulan Güvercinler</i> (1996) <i>Gönüller Küçüldü</i> (2002)	
1945	Pınar Kür	<i>Hayalet Hikâyeleri</i> (2004)	
1946	Doğan Soydan	<i>Dünyam İğne Ucu</i> (1993)	
1946	Fatma Gürel	<i>Bir Yaz Gecesi</i> (1994) <i>36 Baharı</i> (2000) <i>Karşı Kıyının Işıkları</i> (2001)	
1946	Gülseren Engin	<i>Kaçış Düşleri</i> (1994) <i>Geç Kalan Öyküler</i> (2002)	
1946	Hüseyin Yurttaş	<i>Ömrün Issız Günleri</i> (2001)	1.ö
1946	Mustafa Miyasoğlu	<i>Pancur</i> (1998) <i>Devrim Otomobili</i> (2003)	
1946	Nemika Tuğcu	<i>Elişi Fotoğraflar</i> (2001)	1
1946	Orhan Aydın	<i>Kırk Küpün Altındaki</i> (2003)	1.ö
1946	Tarık Sipahi	<i>Köprücücesi, Sırtoplayıcı, Kardansçıları Ve Ötekiler</i> (1994) <i>Hala Kitabı</i> (1997) <i>Köprücücesi</i> (1998) <i>Kertenkele Kumu</i> (1999) <i>Dokuz Öpüşen Balık</i> (2005)	1
1946	Tuğrul Çakar	<i>Akşamüstü Yine Hüzün</i> (1999)	1.ö
1947	Birnur Şener	<i>Düş Kurma Oyunu</i> (2002) <i>Konuk</i> (2003)	1.ö
1947	Burhan Günel	<i>Evet Aşk</i> (1990) <i>Ateşi Seçtim</i> (1993) <i>Karanfil Ve Hançer</i> (1994) <i>Çiçekler Korunağı</i> (1999) <i>Kar Düşleri</i> (2000) <i>Uzun Yol Sürücüsü</i> (2001)	YN2000
1947	Enver Yorulmaz	<i>Önce Umutlar Kök Saldı</i> (1996) <i>Gecenin Sessizliği Altında</i> (1996)	
1947	Erendiz Atasü	<i>Onunla Güzeldim</i> (1992) <i>Taş Üstüne Gül Oyması</i> (1997) <i>Uçu</i> (1998)	YN1997 HT1998
1947	İsmail Kılıhoğlu	<i>Aşkın İzi</i> (1999)	
1947	Kemal Ateş	<i>Bir Şarkıyı Dinlerken</i> (1995) <i>Küskün Fotoğraflar</i> (2005)	
1947	Metin Kökten	<i>Gönlümün Gölgeleleri</i> (1998)	

1947	Mucize Özünal	<i>Gün Tutulması Öyküleri</i> (1997)	
1947	Mustafa Kutlu	<i>Sır</i> (1991) <i>Arkakapak Yazıları</i> (1995) <i>Hüzün Ve Tesadüf</i> (1999) <i>Beyhude Ömrüm</i> (2001) <i>Mavi Kuş</i> (2002) <i>Rüzgarlı Pazar</i> (2004) <i>Chef</i> (2005)	
1947	Özgen Ergin	<i>Derin Sulara</i> (1990) <i>Galatalı Angelos</i> (1999)	
1947	Seda Arun	<i>Ben de Ben</i> (2004)	1.ö
1947	Sultan Su Akar	<i>Gavurköy'ün Boranı</i> (2003)	1
1947	Zekeriya Saka	<i>Adı Kalsın</i> (1996) <i>Parmak Düşleri</i> (2001)	1
1947	Zeynep Avcı	<i>Ahşap Köşkün Hanımefendisi</i> (1991) <i>Aşk Meleğinin İşleri</i> (1997)	
1948	Ahmet Özdemir	<i>Bir Yaz Günü Üşütmek</i> (2002)	1.ö
1948	Barlas Özarıkça	<i>Sera'da Aşk</i> (1991)	
1948	Çetin Yiğenoğlu	<i>Son Meyhaneci</i> (1996)	
1948	Emir Kalkan	<i>Kanatsız Kuşlar Şehri</i> (2002)	1
1948	Feyza Hepçilingirler	<i>Kırlangıçsız Geçti Yaz</i> (1990) <i>Savrulmalar</i> (1997) <i>Öykünmece</i> (2000) <i>Sabah Yolcuları</i> (2005)	
1948	Gürhan Uçkan	<i>Mutlu Kadınlar</i> (1993) <i>Gece Yarısı Güneşi</i> (1994) <i>Sevginin Çiçek Açtığı Yerde</i> (2000)	
1948	Işıl Özgentürk	<i>Geniş Mavi Bir Gök</i> (1996) <i>Sessizlik Ve Sırdır Ötesi</i> (2004)	
1948	İnci Asena	<i>Maskeler</i> (2001)	1.ö
1948	İzzet Kılıçlı	<i>Tozların Dansı</i> (1990) <i>Kara Önlüklü Sevgili</i> (1996)	
1948	Melih Ergen	<i>Tünel</i> (1997)	1.ö
1948	M. Sadık Aslankara	<i>Uykusu Sakız</i> (2001)	1.ö YN2002
1948	Nazır Şentürk	<i>İstanbul'dan İnsan Öyküleri</i> (2000)	1.ö
1948-2005	Sulhi Dölek	<i>Balığın Şarkısı</i> (1990) <i>Aynalar</i> (1994)	YN1994
1948	Şiir Erkök Yılmaz	<i>Enayi Bir Aşk</i> (1997)	
1948	Şükrü Bilgiç	<i>Omuzlarımda Gurbet Yanaklarımda Nar</i>	

		<i>Çiçekleri</i> (1996)	
1948	Tanseli Polikar	<i>Yarının Tarihi</i> (1995) <i>Deccal: Karanlık Öyküler</i> (1997) <i>Sati</i> (2004)	1
1948	Türkay Korkmaz	<i>Sabahları Seviyorum</i> (1990)	
1948-1992	Yavuzer Çetinkaya	<i>Savaş Ve Doğum</i> (1992)	HT1992
1949	Fatma Murat	<i>Hiç Değilse Ölüm Var</i> (1997) <i>Korkuyor Aşk</i> (1999)	1
1949	Hulki Aktunç	<i>Güz Her Şeyi Bilir</i> (1998)	
1949	Lütfiye Aydın	<i>Cemre</i> (1991) <i>Sengin Semai Bir Ölüm</i> (1992) <i>Ölüm Erken Bir Akşamdır</i> (1993) <i>Kül Tablet</i> (1997) <i>Tsunami</i> (1998) <i>Gri Gül</i> (2005)	
1949	Mehmet Güreli	<i>Alope'nin Odası</i> (1993)	
1949	Necati Güngör	<i>Sinema Kuşu Sevgilim</i> (1990) <i>İyiler Genç Ölüyor</i> (1998) <i>Hikâyemde Hayvan Var</i> (2002) <i>Üsküdar'a Gidelim</i> (2003)	YN1999
1949	Selim İleri	<i>Hüzün Kahvesi</i> (1991) <i>Kötülük</i> (1992)	
1949	Ümit Fehmi Sorgunlu	<i>Yağmur Yağmıyordu</i> (1992) <i>Eylül Vurgunu</i> (1997) <i>Gülün Müjdesi</i> (2005)	
1950-1997	Ferit Şahin	<i>Refüje Politik</i> (1992)	
1950	Hüseyin Akyüz	<i>Samuray Fırtınası</i> (1992) <i>Bütün Düşlerin Akşamı</i> (1998) <i>Denizkızı Ve Çocuk</i> (1998)	
1950	İbrahim Yıldırım	<i>Hassas Ruhlar Şikâyetçi Aşklar</i> (2004)	1.ö
1950	İbrahim Erdem	<i>Sessiz Muhalefet</i> (1992) <i>Yanımızdaki</i> (1994) <i>Kor Ve Kül</i> (1995) <i>Annem</i> (1998) <i>Bir Ölümsüzlüktür Sevi</i> (1999)	
1950	Necmi Gürsakal	<i>Bir Yerlere Yağmur Yağmış Olmalı</i> (2003)	1.ö
1950	Sevgi Özel	<i>Devrimciler Âşık Olamaz(dı)</i> (1994) <i>Aşk Bir Boncuktur</i> (1995) <i>Direncin Kuşları</i> (1996)	1

		<i>Bir Yanım Bahar Bir Yanım Kış</i> (1997) <i>Bir Bulut Ayağıma Dolandı</i> (1999) <i>Aptal Dünya</i> (2002)	
1950	Turgut Çeviker	<i>Hayal</i> (1994)	1.ö
1951	Abdülkadir Ayhan	<i>Bozkır Göğünde Yıldızlar</i> (2001)	1
1951	Ali Haydar Haksal	<i>Ay Işığında Vav'ın Odası</i> (1991) <i>Zamanların Öyküsü</i> (1994) <i>Yalnızlık Sarkacı</i> (1996) <i>Kuşkonmazda Konuşan Adam</i> (1998) <i>İçim Su Berraklığında</i> (2001) <i>Kapıda Bir Çift Ayakkabı</i> (2001) <i>Renklerin Dansı</i> (2004)	
1951	Canan Tan	<i>Çikolata Kaplı Hüzünler</i> (2002)	1.ö
1951	Cemil Kavukçu	<i>Temmuz Suçlu</i> (1990) <i>Uzak Noktalara Doğru</i> (1995) <i>Yalnız Uyuyanlar İçin</i> (1996) <i>Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak</i> (1997) <i>Dört Duvar Beş Pencere</i> (1999) <i>Gemiler De Ağlarmış</i> (2001) <i>Başkasının Rüyaları</i> (2003) <i>Nolya</i> (2005)	SF1995
1951	Feride Çiçekoğlu	<i>Sizin Hiç Babanız Öldü Mü?</i> (1990) <i>100'lük Ülkeden Mektuplar</i> (1996)	
1951	Habib Bektaş	<i>Meyhane Dedikleri</i> (1997) <i>Ben Öykülere İnanırım</i> (2001)	
1951	Hasan Özkılıç	<i>Şerul'da Beklemek</i> (2002) <i>Orada Yollarda</i> (2005)	
1951	Hatice Bilen (Buğra)	<i>Ayın Uysal Işığı</i> (1992)	
1951	Mahir Öztaş	<i>Ruh İkizini Arar</i> (1997)	
1951-2001	Memet Baydur	<i>Gözün Kahverengi Suyu</i> (1995)	
1951	Nedim Gürsel	<i>Son Tramvay</i> (1991)	
1951	Osman Çeviksoy	<i>Geriye Hüzün Kalır</i> (1990) <i>Sana Seni Anlatmak</i> (1994)	
1951	Şükran Yücel	<i>Düş Gölgesi</i> (1995) <i>Ölüme Karşı Oyun</i> (2000)	1
1951	Ulviye Alpay	<i>Mavi Bir Merhaba</i> (1999)	1 YN1999
1951	Zeki Oğuz	<i>Hayrat</i> (1992) <i>Âdemin Kaburga Kemiği</i> (1994) <i>Yüreğimi Getirdim Armağan</i> (1995)	

		<i>Ürkek Bir Keklik</i> (1996)	
1952	Ahmet Önel	<i>Sürpriz Konuklar</i> (1998) <i>Kimse Kimseyi Kesmiyor</i> (2000) <i>Alabalık Üçlemesi</i> (2001) <i>Aynı Düşün İçinde</i> (2004)	
1952	A. Alper Akçam	<i>Ağaların Ağası</i> (1999) <i>Islaktı Gözleri</i> (1999) <i>Karanlıkta Bir Işık</i> (1999) <i>Açık Kapıların Arkası</i> (2000) <i>Soluksuz Sıcaklarda</i> (2000) <i>Doktor Civanım</i> (2001) <i>Yükledi Günahını Sirtına</i> (2002)	1
1952	Aytül Uncu Akal	<i>Beni Bırakma Hayat</i> (1998) <i>İki Ucu Yolculuk</i> (2001)	1.ö
1952	Durcan Yaşacan	<i>Sen Eylüle Şükret</i> (1994) <i>Bir Yanın Bahar Kalsın</i> (1998)	
1952	Hüseyin Su	<i>Gülşefdeli Yemeni</i> (1998) <i>Ana Üşümesi</i> (1999) <i>Aşkın Hâlleri</i> (1999) <i>Kırklar Cemi</i> (2000)	
1952	İsmail Fatih Ceylan	<i>Bu Kafayla Düzelemeyiz</i> (1992) <i>Susunlar</i> (1992) <i>Yapma Çiçekler</i> (1996)	
1952	Leyla Ruhan Okyay	<i>Gölgesi Güz</i> (2000) <i>Geyikli Orman</i> (2003)	1
1952	Murat Tuncel	<i>Gölge Kız</i> (2002)	
1952	Nevra Bucak	<i>Beyoğlu'nun Eski Ustaları</i> (1994)	YN1995
1952	Refik Algan	<i>Saat Kulesi</i> (2005)	SF2005
1952	Yaşar Kaplan	<i>Canhıraş</i> (1991) <i>Ademce</i> (1996)	
1952	Zeynep Aliye	<i>Yaşamak Masal Değil</i> (1990) <i>Aliye'nin Öyküleri</i> (1992) <i>Dolunay Vardı</i> (1995) <i>Diş İzleri</i> (1998) <i>Raylardaki Merdivenler</i> (1998) <i>Vahşi Kelebek</i> (2002) <i>Çıplak Güvercinler</i> (2005)	1 YN2002
1953	Arif Ay	<i>Saat 24'te Saksafon Dersi</i> (1991)	
1953	Bilge Öngöre	<i>İstiyorum</i> (1993) <i>Yanlış Seçim Suskunluk</i> (1994) <i>Çılgı Rengi</i> (2000)	1

		<i>Kozada Uyku</i> (2000) <i>Lamba</i> (2003)	
1953	Mehmet Maden	<i>Bir Sabah Hüzün</i> (1994) <i>Karanlığın Gül Kokusu</i> (1998)	1
1953	Muhterem Yüceyılmaz	<i>Çeşmibülbul Mevsimi</i> (1996) <i>Haliç Hikâyeleri</i> (1997) <i>Uzak Dur Körfezimden</i> (1998) <i>Rüya Ressamı</i> (1999)	
1953	M. Mustafa Üftadeoğlu	<i>Zaman Kuşları</i> (1999)	1.ö
1953	Mustafa Gökçek	<i>Gölğem Suyu Düştü</i> (1994)	1
1953	Orhan Özdemir	<i>Buluttan Resimler</i> (2003)	1
1953	Şükran Farıma	<i>Bir Ağaç Bir Kadın</i> (2002)	1.ö
1953	Tarık Günersel	<i>Bedenlere İnanır Mısınız?</i> (1999)	
1953	Vecdi Çıracıoğlu	<i>Nehirler Denize Kavuştuğunda</i> (2003)	1.ö
1954	A. Didem Uslu	<i>Tutkulu Bir İstanbul Üçlemesi</i> (1992) <i>Geçip Gitti Göçmen Kuşlar</i> (1997)	HT1992
1954	Ahmet Yurdakul	<i>Despina'nın Gözyaşları</i> (1996)	
1954	Ayşe Kilimci	<i>Yeni Moda Aşklar Destanı</i> (1997) <i>Mucize Var Mıdır, Memet Abı?</i> (2002) <i>Sevdadır Her İşin Başı</i> (2005)	YN1995
1954	Feridun Andaç	<i>Gönlümün Yitik Yurdunda</i> (2003) <i>Kar Masalları</i> (2003) <i>Yoksa Aşk Ölür</i> (2005)	1.ö
1954	Mebuse Tekay	<i>Annem Gibi Olmadım</i> (2002)	1
1954	Nermin Bezmen	<i>Kırk Kırık Küp</i> (1999)	1.ö
1954	Solmaz Kâmuran	<i>Sarhoş Bir Saydamlık</i> (1996) <i>Bir Kadın Bir Erkek Bir Levrek İskeleti</i> (2003)	1
1954	Yaşar Seyman	<i>Umut Gün Işığında</i> (1990)	1
1954	Yusuf Eradam	<i>Latifeli Öyküler: Kirli Kirlent</i> (1999) <i>Cihangir Vampiri</i> (2005)	1
1955	Asuman Tümer	<i>Ayarı Bozuk Çayevi</i> (2000)	1
1955	Aydoğan Yavaşlı	<i>Talan Yorgunları</i> (1998)	1.ö
1955	Buket Uzuner	<i>Karayel Hüznü</i> (1993) <i>Şairler Şehri</i> (1994) <i>Şiirin Kızkardeşi Öykü</i> (2003)	
1955	Haşmet Babaoğlu	<i>Bekle Beni Gelmeyeceğim</i> (2001) <i>Rüyalarını Ver Bana</i> (2003)	1.ö
1955	Hür Yumer	<i>Ahdımvar</i> (1995)	1.ö
1955	İskender Savaşır	<i>Masaldan Sonra</i> (1992)	

1955	Mehmet Çetin	<i>Asmin</i> (1991)	1.ö
1955	Mehmet Erdoğan	<i>Sisler Dağılınca</i> (2000) <i>Bir Yağmurlu Geceydi</i> (2001) <i>Hızırla Kol Kola</i> (2001)	
1955	Mehmet Günsür	<i>Caique</i> (1995) <i>İçeriye Bakan Kim</i> (2002)	1 Ö SF2002
1955	Mehmet Zaman Saçlıoğlu	<i>Yaz Evi</i> (1994) <i>Beş Ada</i> (1997) <i>Rüzgar Geri Getirirse</i> (2002)	YN1993 SF1994 HT1998
1955	Murathan Mungan	<i>Kaf Dağının Önü</i> (1994) <i>Üç Aynalı Kırk Oda</i> (1999) <i>Çador</i> (2004)	
1955	Necdet Ekici	<i>Yüreğimdeki Cemre</i> (1996) <i>Gül Olacaksın</i> (1997) <i>Yüreğimi Sana Bıraktım</i> (1998) <i>Arzu ile Kamber:Gül Mevsimine Uyanmak</i> (2000)	
1955	Reha Mağden	<i>Yazgıların Tableti</i> (1999) <i>Cehennemde Bir Şehit</i> (2004) <i>Ah O Müstehcen Salınış</i> (2005)	
1955	Renan Demirkan	<i>Üç Şekerli Demli Çay</i> (1991) <i>Sakallı Kadın</i> (1995)	1 Ö
1955	Ülkü Ayvaz	<i>Olaylar Ve Kahramanlar</i> (1991)	
1956	Ahmet Erözenci	<i>Kaleydoskop</i> (1998)	1
1956	Ahmet Mercan	<i>Üç Noktalı Yağmur</i> (2003)	1
1956	Âlim Kahraman	<i>Kayıp Hikâyeci</i> (2000)	
1956	Ata Türker	<i>Zor Karar</i> (2002)	1.ö
1956	Atila Er	<i>Funda</i> (1996) <i>Park Cafe'de Bir Adam</i> (1998)	
1956	Behiç Ak	<i>Yıldızların Tembelliği</i> (2000)	
1956	Engin Çetinbağ	<i>Kadehi Boşalanlar</i> (2004)	1
1956	Hülya Aktaş	<i>Ter Ve Tempo</i> (2003)	1
1956	Kâzım Cömert	<i>Islak Raylar</i> (1992) <i>Ciğirim</i> (2000)	1.ö
1956	Nihat Genç	<i>Arkası Karanlık Ağaçlar</i> (2001)	
1956	Piraye Şengel	<i>Masumiyeti Özlemiştım</i> (1999)	1
1956- 1997	Ramazan Dikmen	<i>Kıyıya Vuranlar</i> (1996) <i>Afife Ablanın İncileri</i> (1998)	
1956	Recep Seyhan	<i>Çiçekler Kesmişti Selamı</i> (1990)	1
1956	Serdar Rifat Kırkoğlu	<i>O Saatte, O Yerde</i> (2003)	1.ö

1956	Sezer Ateş Ayvaz	<i>Yeryüzü Taksim</i> (2000) <i>Tamiris'in Gecesuçları</i> (2005)	YN2006
1956	Tecelli Sercan Sırma	<i>Ferman</i> (1991) <i>Kasaplar Deresi</i> (1991) <i>Nurhak</i> (1997)	
1956	Ümit Kıvanç	<i>Erkek Hikâyeleri</i> (1990)	1.ö
1956	Zafer Doruk	<i>Bir Uçumluk Kanat Lütfen</i> (1995) <i>Canın Çukurova'ya İstanbul</i> (1996) <i>Yalınayak Geceler</i> (1997) <i>Çal Dedim Klarnetçi Çocuğa</i> (2002) <i>Aşkgüzar</i> (2004)	
1956	Zerrin Koç	<i>Bir Ara Uğra, Sevgin Kalmış Bende</i> (1991) <i>Ben Sizi Çok Aradım</i> (1994) <i>Aşkın Selâmı Var</i> (1998)	1
1957	Adil Okay	<i>Yolcu</i> (2005)	
1957	Arif Kaptan	<i>Giyotinli Labirent</i> (2001)	1
1957	Ayşe Sarısayın	<i>Denizler Dört Duvar</i> (2003) <i>Yorgun Anılar Zamanı</i> (2004)	1.ö YN2004 SF2004
1957	Faruk Ulay	<i>Amber</i> (1999) <i>Modus Operandi</i> (1999) <i>Tuhaf İnsanlar Zamanı</i> (2003)	
1957	Halil İbrahim Özcan	<i>Randevu Hazırlığı</i> (1993)	1
1957	Hasan Efe	<i>Camlı Göl</i> (2000)	1
1957	M. Fehmi İmre	<i>Sessizlik Hikâyeleri</i> (1994)	
1957	Mario Levi	<i>Bir Şehre Gidememek</i> (1990) <i>Madam Floridis Dönemeyebilir</i> (1990)	HT1990
1957	Nazan Bekiroğlu	<i>Nun Masalları</i> (1997)	1.ö
1957	Yeşim Dorman (Müderrişoğlu)	<i>Merdivenaltı</i> (1991) <i>Harran'da Dolunay</i> (1995) <i>Mimu'nun Hayat Kitabı</i> (1996) <i>Libera</i> (1998)	
1957	Yunus Develi	<i>Gece Dansları</i> (2004)	1
1957	Zeynep Ankara	<i>Kanatsız Düşüşler</i> (1991) <i>Terkedilmiş Sokakta Sessiz Bir Gölge Oyunu</i> (1993)	1
1958	Ahmet Erhan	<i>Köpek Yılları</i> (1998)	
1958	Arslan Bayır	<i>Alara Yolu</i> (1992) <i>Etobur</i> (1993) <i>İki Nokta Ve Dört Gün</i> (1996)	1.ö

		<i>Emanet Pabuçlar</i> (2000) <i>Bademler Çiçek Açtı</i> (2004)	
1958	Hasan Ali Toptaş	<i>Yoklar Fısıltısı</i> (1990) <i>Ölü Zaman Gezgini</i> (1993)	
1958	Hüzeyme Yeşim Koçak	<i>Saklı Değerler</i> (2003) <i>Muhabbet Buyursun Gelsin</i> (2005)	1
1958	Jale Sancak	<i>Aynadaki Yüzler</i> (1991) <i>Bahçedeki Tuhaf Adam</i> (1993) <i>Ansızın Gelen</i> (1998) <i>Hayatın Bu Yakası</i> (1999) <i>Aşkla Dayanmak</i> (2000) <i>Surdibi'nde Çilingir Muhabbeti</i> (2002) <i>Sürgün Melekler</i> (2004)	
1958	Neşe Cehiz	<i>Evlilik Cüzdanlarını Buruşturarak Öyküler</i> (1992) <i>Fasulyeden Aşklar</i> (1996) <i>Bakire Kızlar Ve Ötekiler</i> (2003) <i>Beni Odana Götür</i> (2004) <i>Kanlıca'da Çılgın Aşk</i> (2005)	
1958	Özcan Karabulut	<i>Hüzünle Bazı Günler</i> (1990) <i>Baştan Sona Yalnızlık</i> (1997) <i>Belki De Kaybeden Zaman</i> (1998) <i>Aşkın Halleri</i> (2000)	
1958	Perihan Akçay (Öz)	<i>Kardelen Çiçeği</i> (1991) <i>Doğ Diye Haykırdı Güneşe</i> (1996)	1
1958	Tacim Çiçek	<i>Beyaz Kısa Pantolon</i> (1991) <i>Yaşamın Özge Yorumu</i> (1991)	
1958	Yıldız Ramazanoğlu	<i>Derin Siyah</i> (2002)	1
1959	A. Ali Ural	<i>Yangın Merdiveni: Kaçış Hikâyeleri</i> (2000)	1.ö
1959	Haydar Oğur	<i>Yeşil Paprikalar Ülkesinde Doruklara Ağıtlar</i> (1996) <i>Kireç Lahitler Üstünde</i> (2003)	
1959	Mehmet Atilla	<i>Sancı Yılanı</i> (2003)	
1959	Mustafa Yılmaz	<i>Zen Bahçesi</i> (2000)	1.ö
1959	Mustafa Ziyalan	<i>Su Kedileri</i> (2005)	1.ö
1959	Remzi Çayır	<i>En Büyük Silah Parebellum</i> (1990) <i>Donkişotlar Mektebi</i> (1996)	1.ö
1960	Ahmet Ümit	<i>Çıplak Ayaklıydı Gece</i> (1992) <i>Bir Ses Böler Geceyi</i> (1994) <i>Ağahta'nın Anahtarı</i> (1999) <i>Şeytan Ayrıntıda Gizlidir</i> (2002)	1.ö

		<i>Aşk Köpekliktir</i> (2004)	
1960	Ahmet Yıldız	<i>Kadın Ve Boğa</i> (1998) <i>Genç Kyros'un Yazgısı</i> (2002)	Ö
1960	Birol Keskin	<i>Albatros</i> (1990)	1 Ö
1960	Cihan Aktaş	<i>Üç İhtilâl Çocuğu</i> (1991) <i>Son Büyülü Günler</i> (1995) <i>Acı Çekmiş Yüzünde</i> (1996) <i>Azize'nin Son Günü</i> (1997) <i>Suya Düşen Dantel</i> (1999) <i>Ağzı Var Dili Yok Şehrazat</i> (2001) <i>Duvarsız Odalar</i> (2005)	1.ö
1960	Cumhur Orancı	<i>Domingo Garcia'dan Geriye Kalan Öykü</i> (1995)	1.ö
1960	Eray Karınca	<i>Çökelez</i> (1997) <i>Bir Top Sarı Işık</i> (1998) <i>Erken Açıan Papatyalar</i> (2002)	1.ö
1960	Gürsel Korat	<i>Çizgili Sarı Defter</i> (1996) <i>Gölgenin Canı</i> (2004)	1.ö
1960	Halime Toros	<i>Tanımsız</i> (1990) <i>Sahurla Gelen Erkekler</i> (1994)	1
1960	Hikmet Temel Akarsu	<i>Babalar Ve Kızları</i> (2005)	1.ö
1960	Kâmil Doruk	<i>Ağlamayın Efendim</i> (1995)	Ö
1960	Necip Tosun	<i>Küller Ve Uçurumlar</i> (1998)	1.ö
1960	Nuray Tekin	<i>Tek Kişilik Ölüm</i> (1991) <i>Korkunun Yüzleri</i> (1996) <i>Son El</i> (2002)	1 Ö
1960	Pınar Çekirge	<i>Marazi Aşklar</i> (1992) <i>Cehennemde Bir First Lady</i> (1994)	1.ö
1960-2004	Uğur Özakıncı	<i>Aşk'ın Z'si</i> (1999) <i>Ben Bir Kiralık Katilim</i> (2000) <i>Siyah: Hiçliğin Ve Mülkiyetsizliğin Öyküleri</i> (2001)	1.ö
1961	Ahmet Erol	<i>Havalar Soğuk Şimdi</i> (1998)	1.ö
1961	Barbaros Devocioğlu	<i>Otoyol Kenarında Yanan Ateşler</i> (2005)	1.ö
1961	Cengiz Öndersever	<i>Cuma'yı Gömme Töreni</i> (1991)	Ö
1961	Hakan Şenocak	<i>Gülâyşe Yabancı'nın Aşkı</i> (1990) <i>Naj</i> (1999) <i>Hayatta Kalma Oyunu</i> (2001) <i>Sevgili Nefret</i> (2004)	Ö
1961	Hürriyet Yaşar	<i>Anlatmaya Biri Gerek</i> (2002)	1

1961	Metin Kaçan	<i>Harman Kaplan</i> (2000) <i>Adalara Vapur</i> (2002)	1.ö
1961	Nalan Barbarosoğlu	<i>Ne Kadar Da Güzeldir Gitmek</i> (1996) <i>Her Ses Bir Ezgi</i> (2000) <i>Ayçiçekleri</i> (2002) <i>Gümüş Gece</i> (2004)	1 Ö
1961	Ömer Asan	<i>Niko'nun Kemençesi</i> (2005)	1.ö
1961	Sibel Torunoğlu	<i>Geri Gelen Ayna</i> (2000)	1
1961	Sultan	<i>O'Üçüncü Şey</i> (2002)	1.ö
1962	Ali Teoman (Ali Tataroğlu)	<i>İnsansız Konağın İkonu</i> (1993) <i>Pervaneler</i> (1998)	1 Ö
1962	Attila Şenkon	<i>Her Gün Perşembe Olsa</i> (1990) <i>Uykusuz Gece Düşleri</i> (1993) <i>Ten Yüğü</i> (1995) <i>Bıyık İzi Yalanları</i> (2002)	1
1962	Cemal Şakar	<i>Gidenler Gidenler</i> (1990) <i>Yol Düşleri</i> (1996) <i>Esenlik Zamanları</i> (1999) <i>Pencere</i> (2003)	1 Ö
1962	Ethem Baran	<i>Sonrası Ayrılık</i> (1991) <i>Kurutulmuş Gül Mevsimi</i> (1994) <i>Dönüşsüz Yolculuklar Kitabı</i> (2005) <i>Unuttuğum Bütün Akşamlar</i> (2005)	YN2005
1962	Fatma Karabıyık Barbarosoğlu	<i>Acı Deniz</i> (1996) <i>Gün Akşamsızdır</i> (2000) <i>Senin Hikâyen</i> (2001) <i>Ahir Zaman Gülüşleri</i> (2002) <i>Bahçeler Sokaklar</i> (2003) <i>İki Kişilik Rüyalarda</i> (2005)	1.ö
1962	Günhan Kuşkanat	<i>Kış Leylekleri</i> (2005)	
1962	Mavisel Yener	<i>Derin Yırtmaç</i> (2004)	
1962	Müştehir Karakaya	<i>Burada Deniz Vurgun</i> (1993) <i>Üç Yağmur Masalı</i> (1999)	
1962	Sadık Yalsızuçanlar	<i>Gerçeği İnciten Papağan</i> (1992) <i>Kuş Uykusu</i> (1996) <i>Güzeran</i> (1998) <i>Halvet Der Encümen</i> (1998) <i>Varlığın Evi</i> (2002) <i>Öyküler Kitabı</i> (2003) <i>40 Gözaltı Öyküsü Ve Diğerleri</i> (2004) <i>Ayan Beyan</i> (2005)	

1962	Sami Baydar	<i>Dünyadan Çıkış Yolları</i> (1990) <i>Dünyada Anılara Bakıyorum</i> (1991)	1.ö
1962	Sezgin Kaymaz	<i>Sandık Odası</i> (2005)	1.ö
1962	Suzan Samancı	<i>Eriyip Gidiyor Gece</i> (1991) <i>Reçine Kokuyordu Helin</i> (1993) <i>Kıraç Dağlar Kar Tuttu</i> (1996) <i>Suskunun Gölgesinde</i> (2001)	1 Ö
1962	Yurdaer Erkoca	<i>Yitik Zaman Satıcısı</i> (1992)	1 Ö YN1990
1963	Cafer Solgun	<i>Cihangirde Bir Ev</i> (2003)	1
1963	Gaye Borahioğlu	<i>Hepsi Hikâye</i> (2001)	1
1963	Gönül Kıvılcım	<i>Kasaba Ve Yalanlar</i> (2001) <i>Parçalı Aşklar</i> (2004)	1
1963	Kâmil Yeşil	<i>Ankebut</i> (1998) <i>Balın Tuzu Eksik</i> (2001) <i>Kayıp Dilin Öyküleri</i> (2003) <i>Tamir Görmüş Aşk</i> (2004)	
1963	Mecbure İnal	<i>Yalnızlığın Rengi</i> (1996)	1.ö
1963	Mehmet Açar	<i>Anarşik Rehavet</i> (1998)	1
1963	Mehmet Önal	<i>Kafdağına Kar Yağıyor</i> (2000) <i>Çemberimde Gül Oya</i> (2005)	
1963	Nihan Taştekin	<i>Karganın Güldüğü</i> (2005)	1.ö
1963	Yeşim Türköz	<i>Büyü Dükkânı</i> (1998)	1
1963	Zehra Tırıl	<i>Odalarda Annem Yok</i> (2000) <i>Pembe Gecelikli Kız</i> (2002)	1
1964	Altay Öktem	<i>Aslında Saçları Siyahtı</i> (2002) <i>Tanrı Acıkınca</i> (2003)	1.ö
1964	Ayfer Tunç	<i>Mağara Arkadaşları</i> (1996) <i>Aziz Bey Hadisesi</i> (2000) <i>Taş-Kâğıt-Makas</i> (2003)	
1964	Duran Çetin	<i>Bir Kucak Sevgi</i> (2000) <i>Güller Solmasın</i> (2000) <i>Kırmızı Kardelenler</i> (2003)	1
1964	Mahir Adıbeş	<i>Gecede Sır Oldu</i> (1995) <i>Merhamet Gölgeleleri</i> (1997) <i>Yarenim Var Yıldızlardan</i> (1999)	1 Ö
1964	Semra Topal	<i>Bayan Mira'yla Ufak Bir Gezinti</i> (1996) <i>Mani</i> (1998) <i>Kürklü Gece</i> (2000)	1 Ö
1964	Vicdan Efe	<i>Sen de Topla Düşlerini</i> (2004)	1 Ö

1965	Ahmet Karcılılar	<i>Fotoğraf Hikâyeleri</i> (2005)	1.ö
1965	Cem Atbaşoğlu	<i>Ars Longa Bahar Kısa</i> (1995) <i>Ses</i> (2005)	1 Ö
1965	Ercüment Aytaç	<i>Sahtekâr Şırlı</i> (1996)	1.ö
1965	Gökhan Özcan	<i>Hiçbişey</i> (1991)	1
1965	Halide Eşber	<i>Sanki Seninle Uzun Zamandır Hiç Böylesine</i> <i>Çılgınlar Gibi Sevişmemiştik</i> (2001) <i>Anlatırken Işığa Bak</i> (2003)	1.ö
1965	İlhan Durusel	<i>Alinyazım Kılavuzu</i> (1998) <i>Karakalem Requiem</i> (2003)	1.ö
1965	Kenan Biberici	<i>Kimse Ölmesin Ben Ölürüm</i> (2001) <i>Küçük Hayat Ansiklopedisi</i> (2004)	1 Ö
1965	Mehmet Faraç	<i>Kötüler Mahallesi</i> (2002)	1.ö
1965	Mustafa Ulusoy	<i>Ay Terapisi</i> (2004)	1.ö
1965	Nejat Turhan	<i>Hüve Şanghay</i> (1999)	1
1965	Niyazi Zorlu	<i>Şehir İçi Öyküleri</i> (1998)	1 Ö
1965	Özen Yula	<i>Öbür Dünya Bilgisi</i> (1993) <i>Buğuevi</i> (1998) <i>Arızalı Kalpler</i> (2002) <i>Tanrı Kimseyi Duymuyor</i> (2005)	1 HT2001
1965	Selma Fındıklı	<i>Loş Sokağın Kadınları</i> (1995) <i>Ankara İstasyonu</i> (1998)	1.ö HT1996
1965	Ümit Ünal	<i>Amerikan Güzeli</i> (1993)	1
1965	Yeşim Eyüboğlu	<i>Geleceğini Biliyordum</i> (1998) <i>Cinnet Misafirleri</i> (2002)	1 Ö
1965	Yılmaz Uçar	<i>İstanbul Düşü</i> (1996) <i>Ağlayan Bebek</i> (1999) <i>Artçı Sarsıntılar</i> (2002) <i>Kanadı Kırık</i> (2004)	1
1966	Ali Tokul	<i>Akasya Hikâyeleri</i> (2001) <i>Gerçeği Rüyasından Da Güzel</i> (2004)	1.ö
1966	Barış Bıçakçı	<i>Veciz Sözler</i> (2002) <i>Aramızdaki En Kısa Mesafe</i> (2003)	1.ö
1966	Cem Mumcu	<i>Üçüncü Sayfa Güzeli</i> (2001) <i>Muallakta, Araf'ta Ve Düşlerde</i> (2002) <i>Sahici Aşklar Külliyyatı</i> (2003) <i>Hassas Ruhlar Terazisi</i> (2005)	
1966	İnan Çetin	<i>Bin Yapraklı Lotus</i> (2003) <i>İçimizdeki Şato</i> (2005)	1
1966	İsmet Emre	<i>Biraz Sonra Yağmur Yağacak</i> (1994)	1

1966	Kemal Sayar	<i>Otoyol Uykusu</i> (1996)	1.ö
1966	M. Nedim Hazar	<i>Leprom</i> (1998) <i>Turuncu Hüznün Kokusu</i> (2003)	1.ö
1966	Müge İplikçi	<i>Perende</i> (1998) <i>Columbus'un Kadınları</i> (2000) <i>Arkası Yarın</i> (2001) <i>Transit Yolcular</i> (2002)	1 HT1997
1967	Aslı Erdoğan	<i>Mucizevi Mandarin</i> (1996)	1.ö
1967	Aziz Gökdemir	<i>İç İç Geçmiş İstanbul Öyküleri</i> (1998)	1 Ö
1967	Deniz Spatar	<i>Kopya Kadınlar</i> (2003)	1
1967	Doğan Yarıcı	<i>Evlâ</i> (1993) <i>Kemik</i> (1994) <i>Gece Kelebekleri</i> (2004)	1
1967	Kevork Kirkoryan	<i>Kev'gir Öyküler</i> (2000) <i>Aşkın Kör Noktası</i> (2004)	1
1967	Mahmut Arslan	<i>Mor Tesadüfler</i> (2005)	1.ö
1967	Mehmet Akar	<i>Emanet</i> (1996) <i>Yanmak Vakti</i> (2000)	1
1967	Murat Gülsoy	<i>Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul</i> (1999) <i>Bu Kitabı Çalın</i> (2000) <i>Alemlerin Sürekliliği Ve Diğer Hikayeler</i> (2002) <i>Binbir Gece Mektupları</i> (2003) <i>Bu An'ı Daha Önce Yaşamıştım</i> (2004)	1 Ö SF2000
1967	Ömer Ayhan	<i>Siyah Beyaz Bir Öykü</i> (2001) <i>Suspiria</i> (2004)	1 Ö
1968	Ayşegül Çelik	<i>Korku Ve Arkadaşı</i> (2003)	1.ö
1968	Behçet Çelik	<i>İki Deli Derviş</i> (1992) <i>Yazıalnızı</i> (1996) <i>Herkes Kadar</i> (2002) <i>Düğün Birahanesi</i> (2004)	1 Ö
1968	Cem Akaş	<i>Noktanın Kesişimleri Antolojisi</i> (1990) <i>Aşkın Zembereği & Uyandığında Kadın</i> <i>Hâlâ Yanındaydı</i> (2000)	1
1968	Evren Madran	<i>Erkeklerin Dünyası</i> (2004)	1.ö
1968	Hatice Meryem	<i>Siftah</i> (2000) <i>Sinek Kadar Kocam Olsun Başımda</i> <i>Bulunsun</i> (2002)	1 Ö
1968	Jaklin Çelik	<i>Kum Saatinde Kumkapı</i> (2000) <i>Yılanın Yolu</i> (2003)	1 Ö

1968	Neşe Kutlutaş	<i>Kayıp Topraklar</i> (2002)	1
1968	Sibel K. Türker	<i>Kalp(Y)azan</i> (2003) <i>Öykü Sersemi</i> (2005)	1 YN2005
1968	Yekta Kopan	<i>Fildişi Karası</i> (2000) <i>Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri</i> (2001) <i>Yedi Derste Vicdan Muhasebesi</i> (2003) <i>Kara Kedinin Gölgesi</i> (2005)	1 SF2001
1969	Gül (Abus) Semerci	<i>Canım Kocacım</i> (1993) <i>Kara Pelerinli Bir Şövalye</i> (1995)	1
1969	Melek Paşalı	<i>Hayal Günlüğü</i> (1997) <i>Camtutan</i> (2003)	1 Ö
1969	Merih Günay	<i>Pabuçlarımın Yazarı</i> (2004)	1
1969	Murat Sohtorik	<i>Kısa Çöp</i> (2001)	1
1969	Nehir Aydın Gökdoğan	<i>Öyküye Ağıt</i> (2002)	1.ö
1969	Pınar Aka	<i>Aynalara Yolculuk</i> (1996)	1
1969	Sedef Özkan	<i>Ninnikâbusninni</i> (2004)	1
1969	Türker Armaner	<i>Kıyısız</i> (1997) <i>Taş Hücre</i> (2000) <i>Dalgakıran</i> (2003)	1 Ö
1969- 2003	Yücel Balku	<i>Sükût Ayyuka Çıkar</i> (2001) <i>Goncanın Üçüncü Günü</i> (2004)	1
1970	Ahmet Büke	<i>İzmir Postası'nın Adamları</i> (2004)	1
1970	Başar Başarır	<i>Kent Kitabı</i> (1992) <i>Eski Şehrin Ayazı</i> (1996) <i>Nedir Hayat?</i> (2000) <i>Getirin O Günleri Yakalım Bu Öyküleri</i> (2003) <i>Çıktığınız Hevesle İniniz</i> (2004)	1 Ö SF2003
1970	Dilek Aslaner	<i>Tutkulu Bir Oyalanma</i> (2004)	1
1970	Fatma Şengil Süzer	<i>Avlunun Uğultusu</i> (2002)	1.ö
1970	Köksal Alver	<i>Saklı Yara</i> (2004)	1.ö
1970	Murat Yalçın	<i>Aşkımumya</i> (1995) <i>İma Kılavuzu</i> (2003)	1
1970	Rıza Kıracı	<i>Komşumun Uzun Kızıl Saçlı Sevgilisi</i> (2004)	1.ö
1971	A. Kadir Konuksever	<i>Caddeye Uzak Öyküler</i> (2004)	1
1971	Aylin Süer	<i>Pagaruşa</i> (2001) <i>İkinci El Aşk</i> (2002)	1.ö
1971	Elif Şafak	<i>Kem Gözlere Anadolu</i> (1994)	1
1971	Hakan Akdoğan	<i>Mermerden Ev</i> (1993)	1

1971	Kemal Yağmur	<i>Dip Dalga</i> (2004)	1
1971	Osman Alagöz	<i>Kekik Kokulu Sevdâ</i> (2003)	1.ö
1971	Recep Şükrü Güngör	<i>Yas Ayini</i> (2005)	
1971	Selvigül Kandoğmuş Şahin	<i>Gülendamın Renkleri</i> (2001) <i>Hayırlı Haber</i> (2002)	1
1972	Ahmet Sait Akçay	<i>Sîyabestâ</i> (2001) <i>Hayy</i> (2002)	1 Ö
1972	Ayda Erbal	<i>Son Kullanma Tarihi Geçmiş Aşklar</i> (1999)	1 Ö
1972	Derya Erkenci	<i>Aptalın Seyir Defteri</i> (2002) <i>Nişan Fotoğrafları</i> (2003)	1.ö
1972	Dost Körpe	<i>Zaman Sona Ermeli</i> (1993) <i>Günah Yiyen</i> (1997)	1 Ö YN1991
1972	Erol Hızarcı	<i>Toprakaltı Sarayları</i> (1998)	1.ö
1972	Hakan Ergül	<i>Krizanteme Adanmış</i> (2003)	1.ö
1972	Karin Karakaşlı	<i>Başka Dillerin Şarkısı</i> (1999) <i>Can Kırıkları</i> (2002)	1.ö
1972	Münire Daniş	<i>Dervişin Mülkleri</i> (2001) <i>Uykusuz Düşler</i> (2002)	1
1972	Sema Kaygusuz	<i>Ortadan Yarısından</i> (1997) <i>Sandık Lekesi</i> (2000) <i>Doyma Noktası</i> (2002) <i>Esir Sözler Kuyusu</i> (2004)	1 Ö
1972	Süreyya Evren	<i>Zaman Zeman Öyküleri</i> (1995) <i>Hepimiz Gogol'un Palto'sundan Çıktık</i> (2001)	1.ö
1972	Uygar Şirin	<i>Anne, Tut Elimi!</i> (2004)	1
1972	Yasemin Pulat	<i>Ben Bir Kediym</i> (2002) <i>Kedi Evden Kaçtı</i> (2005)	1
1973	Akın Sevinç	<i>Hayat Belirtisi</i> (2000) <i>Dünyanın Yan Etkileri</i> (2005)	1
1973	Cem Uçan	<i>Bambaşka Hayatlar</i> (2005)	1 Ö
1973	Şebnem İşigüzel	<i>Hanene Ay Doğacak</i> (1993) <i>Öykümü Kim Anlatacak</i> (1994) <i>Kaderimin Efendisi</i> (2001)	1 YN1993
1973	Tarık Tufan	<i>Kekeme Çocuklar Korosu</i> (2000)	1
1973	Toprak Işık	<i>Sırabaşı</i> (2002) <i>Halat Gösterisi</i> (2003)	1 Ö
1974	Abdullah Harmancı	<i>Muhteris</i> (2002)	1 Ö
1974	Faruk Duman	<i>Seslerde Başka Sesler</i> (1997) <i>Av Dönüşleri</i> (1999)	1 SF1999

		<i>Nar Kitabı</i> (2001) <i>Keder Atlısı</i> (2004)	HT2004
1974	Jan Devrim	<i>Kayıp Bahçenin Çocukları</i> (2000) <i>Ben Deccal</i> (2004)	1.ö
1974	Selahattin Yusuf	<i>Başka Göklerin Altında</i> (2002)	1.ö
1975	Asuman Ercan	<i>Dolunay Yansımaları</i> (1999)	1
1976	Mehmet Batur	<i>Deccal Bizi Kılıçtan Geçir</i> (2002)	1.ö
1976	Orçun Türkay	<i>Peri Masalları</i> (2004)	1
1977	Ferhat Uludere	<i>Sayıklamalar</i> (2002) <i>İslenmiş Aşka Mektuplar</i> (2005)	1 Ö
1977	İdil Önemli	<i>Şiryan'ın Orkideler Kitabı</i> (2004)	1
1977	Mustafa Kurt	<i>Sokaklarda Seksekler</i> (2002)	1
1977	Onur Caymaz	<i>Ezilmiş Leylaklar Kitabı</i> (2002) <i>Sanki Yarın Nisan</i> (2005)	1.ö
1977	Selçuk Orhan	<i>Kansızlık</i> (2000) <i>Taş Kayık</i> (2003)	1
1978	Nurgül Ulu	<i>Kelebek Yutucusu</i> (2002) <i>Travmatik Aşklar Tramvayı</i> (2005)	1 Ö
1979	Aydilge Sarp	<i>Kalemimin Ucundaki Düşler</i> (1998)	1
1979	Ekin Atalar	<i>Hayata Asılmak Tehlikeli Ve Yasaktır</i> (2003)	1
1979	Zafer Yalçınpınar	<i>Karşı</i> (2000) <i>Korkak Düşler</i> (2001)	1 Ö
1981	Özge Hatunoğlu	<i>Sen Evde Yoktun</i> (2002) <i>Kimsenin Ruhu Duymadan</i> (2005)	1
1983	Seyit Göktepe	<i>Defter Ve Çikolata</i> (2004) <i>İlkyazların Anısıyla</i> (2005)	1
1986	Betül Akdoğan	<i>Sonra Bana Kuş Dediler</i> (2004)	1

Ek F

1965'ten Sonra Doğan Öykücüler

(doğum tarihi, öykü kitabı sayısı)

1. Ahmet Karcılılar (1965, 1)
2. Cem Atbaşoğlu (1965, 2)
3. Ercüment Aytaç (1965, 1)
4. Gökhan Özcan (1965, 1)
5. Halide Eşber (1965, 2)
6. İlhan Durusel (1965, 2)
7. Kenan Biberici (1965, 2)
8. Mehmet Faraç (1965, 1)
9. Mustafa Ulusoy (1965, 1)
10. Nejat Turhan (1965, 1)
11. Niyazi Zorlu (1965, 1)
12. Özen Yula (1965, 4)
13. Selma Fındıklı (1965, 2)
14. Ümit Ünal (1965, 1)
15. Yeşim Eyüboğlu (1965, 2)
16. Yılmaz Uçar (1965, 4)
17. Ali Tokul (1966, 2)
18. Barış Bıçakçı (1966, 2)
19. Cem Mumcu (1966, 4)
20. İnan Çetin (1966, 2)
21. İsmet Emre (1966, 1)
22. Kemal Sayar (1966, 1)
23. M. Nedim Hazar (1966, 2)
24. Müge İplikçi (1966, 4)
25. Aslı Erdoğan (1967, 1)
26. Aziz Gökdemir (1967, 1)
27. Deniz Spatar (1967, 1)
28. Doğan Yarıcı (1967, 3)
29. Kevork Kirkoryan (1967, 2)
30. Mahmut Arslan (1967, 1)
31. Mehmet Akar (1967, 2)
32. Murat Gülsoy (1967, 5)
33. Ömer Ayhan (1967, 2)
34. Ayşegül Çelik (1968, 1)
35. Behçet Çelik (1968, 4)
36. Cem Akaş (1968, 2)
37. Evren Madran (1968, 1)
38. Hatice Meryem (1968, 2)
39. Jaklin Çelik (1968, 2)
40. Neşe Kutlutaş (1968, 1)
41. Sibel K. Türker (1968, 2)
42. Yekta Kopan (1968, 4)
43. Gül (Abus) Semerci (1969, 2)
44. Melek Paşalı (1969, 2)
45. Merih Günay (1969, 1)
46. Murat Sohtorik (1969, 1)
47. Nehir Aydın Gökduman (1969, 1)
48. Pınar Aka (1969, 1)
49. Sedef Özkan (1969, 1)
50. Türker Armaner (1969, 3)
51. Yücel Balku (1969, 2)
52. Ahmet Büke (1970, 1)
53. Başar Başarır (1970, 5)
54. Dilek Aslaner (1970, 1)
55. Fatma Şengil Süzer (1970, 1)
56. Köksal Alver (1970, 1)
57. Murat Yalçın (1970, 2)
58. Rıza Kıracı (1970, 1)
59. A. Kadir Konuksever (1971, 1)
60. Aylin Süer (1971, 2)
61. Elif Şafak (1971, 1)
62. Hakan Akdoğan (1971, 1)
63. Kemal Yağmur (1971, 1)
64. Osman Alagöz (1971, 1)
65. Recep Şükrü Güngör (1971, 1)
66. Selvigül Kandoğmuş Şahin (1971, 2)
67. Ahmet Sait Akçay (1972, 2)
68. Ayda Erbal (1972, 1)
69. Derya Erkenci (1972, 2)
70. Dost Körpe (1972, 2)

71. Erol Hızarcı (1972, 1)
72. Hakan Ergül (1972, 1)
73. Karin Karakaşlı (1972, 2)
74. Münire Daniş (1972, 2)
75. Sema Kaygusuz (1972, 4)
76. Süreyya Evren (1972, 2)
77. Uygur Şirin (1972, 1)
78. Yasemin Pulat (1972, 2)
79. Akın Sevinç (1973, 2)
80. Cem Uçan (1973, 1)
81. Şebnem İşigüzel (1973, 3)
82. Tarık Tufan (1973, 1)
83. Toprak Işık (1973, 2)
84. Abdullah Harmancı (1974, 1)
85. Faruk Duman (1974, 4)
86. Jan Devrim (1974, 2)
87. Selahattin Yusuf (1974, 1)
88. Asuman Ercan (1975, 1)
89. Mehmet Batur (1976, 1)
90. Orçun Türkay (1976, 1)
91. Ferhat Uludere (1977, 2)
92. İdil Önemli (1977, 1)
93. Mustafa Kurt (1977, 1)
94. Onur Caymaz (1977, 2)
95. Selçuk Orhan (1977, 2)
96. Nurgül Ulu (1978, 2)
97. Aydilge Sarp (1979, 1)
98. Ekin Atalar (1979, 1)
99. Zafer Yalçınpınar (1979, 2)
100. Özge Hatunoğlu (1981, 2)
101. Seyit Göktepe (1983, 2)
102. Betül Akdoğan (1986, 1)

Ek G

1965'ten Sonra Doğan Öykücülerden En Az İki Öykü Kitabı Olanlar

(53 öykücü, 131 kitap)

(doğum tarihi, öykü kitabı sayısı)

1. Cem Atbaşoğlu (1965, 2)	34. Ahmet Sait Akçay (1972, 2)
2. Halide Eşber (1965, 2)	35. Derya Erkenci (1972, 2)
3. İlhan Durusel (1965, 2)	36. Dost Körpe (1972, 2)
4. Kenan Biberici (1965, 2)	37. Karin Karakaşlı (1972, 2)
5. Özen Yula (1965, 4)	38. Münire Daniş (1972, 2)
6. Selma Fındıklı (1965, 2)	39. Sema Kaygusuz (1972, 4)
7. Yeşim Eyüboğlu (1965, 2)	40. Süreyya Evren (1972, 2)
8. Yılmaz Uçar (1965, 4)	41. Yasemin Pulat (1972, 2)
9. Ali Tokul (1966, 2)	42. Akın Sevinç (1973, 2)
10. Barış Bıçakçı (1966, 2)	43. Şebnem İşigüzel (1973, 3)
11. Cem Mumcu (1966, 4)	44. Toprak Işık (1973, 2)
12. İnan Çetin (1966, 2)	45. Faruk Duman (1974, 4)
13. M. Nedim Hazar (1966, 2)	46. Jan Devrim (1974, 2)
14. Müge İplikçi (1966, 4)	47. Ferhat Uludere (1977, 2)
15. Doğan Yarıcı (1967, 3)	48. Onur Caymaz (1977, 2)
16. Kevork Kirkoryan (1967, 2)	49. Selçuk Orhan (1977, 2)
17. Mehmet Akar (1967, 2)	50. Nurgül Ulu (1978, 2)
18. Murat Gülsoy (1967, 5)	51. Zafer Yalçınpınar (1979, 2)
19. Ömer Ayhan (1967, 2)	52. Özge Hatunoğlu (1981, 2)
20. Behçet Çelik (1968, 4)	53. Seyit Göktepe (1983, 2)
21. Cem Akaş (1968, 2)	
22. Hatice Meryem (1968, 2)	
23. Jaklin Çelik (1968, 2)	
24. Sibel K. Türker (1968, 2)	
25. Yekta Kopan (1968, 4)	
26. Gül (Abus) Semerci (1969, 2)	
27. Melek Paşalı (1969, 2)	
28. Türker Armaner (1969, 3)	
29. Yücel Balku (1969, 2)	
30. Başar Başarır (1970, 5)	
31. Murat Yalçın (1970, 2)	
32. Aylin Süer (1971, 2)	
33. Selvigül Kandoğmuş Şahin (1971, 2)	

Ek H

1965'ten Sonra Doğan Öykücülerden En Az Üç Öykü Kitabı Olanlar

(13 öykücü, 51 kitap)

(doğum tarihi, öykü kitabı sayısı)

1. Özen Yula (1965, 4)
2. Yılmaz Uçar (1965, 4)
3. Cem Mumcu (1966, 4)
4. Müge İplikçi (1966, 4)
5. Doğan Yarıcı (1967, 3)
6. Murat Gülsoy (1967, 5)
7. Behçet Çelik (1968, 4)
8. Yekta Kopan (1968, 4)
9. Türker Armaner (1969, 3)
10. Başar Başarır (1970, 5)
11. Sema Kaygusuz (1972, 4)
12. Şebnem İşigüzel (1973, 3)
13. Faruk Duman (1974, 4)

Ek I

13 Öykücünün 51 Kitabının Yayınevleri

(öykü kitabı sayısı; yayınevleri)

1. Özen Yula (4; İletişim, Bilgi, Doğan, YKY)
2. Yılmaz Uçar (4; kendi, kendi, Bumerang, Sone)
3. Cem Mumcu (4; Okuyan Us, Okuyan Us, Okuyan Us, Okuyan Us)
4. Müge İplikçi (4; İletişim, İletişim, Can, Can)
5. Doğan Yarıcı (3; Oğlak, Oğlak, YKY)
6. Murat Gülsoy (5; Can, Can, Can, Can, Can)
7. Behçet Çelik (4; Yazılı Günler, Yazılı Günler, İletişim, Kanat)
8. Yekta Kopan (4; Can, Can, Can, Can)
9. Türker Armaner (3; Metis, Metis, Metis)
10. Başar Başarır (5; Armoni, Era, Dost, Doğan, Doğan)
11. Sema Kaygusuz (4; Can, Can, Can, Doğan)
12. Şebnem İşigüzel (3; Can, Can, Everest)
13. Faruk Duman (4; Can, Can, Can, Can)

Ek İ

53 Öykücünün 131 Kitabı¹⁴

1	Cem Atbaşıoğlu	<i>Ars Longa Bahar Kısa</i> (1995) <i>Ses</i> (2005)	Oğlak Can	1 Ö
2	Halide Eşber	<i>Sanki Seninle Uzun Zamandır Hiç</i> <i>Böylesine Çılgınlar Gibi</i> <i>Sevişmemiştik</i> (2001) <i>Anlatırken Işığa Bak</i> (2003)	Doğan	1.ö
3	İlhan Durusel	<i>Alınyazım Kılavuzu</i> (1998) <i>Karakalem Requiem</i> (2003)	Doğan Kelepir YKY	1.ö
4	Kenan Biberici	<i>Kimse Ölmesin Ben Ölürüm</i> (2001) <i>Küçük Hayat Ansiklopedisi</i> (2004)	İletişim	1 Ö
5	Özen Yula	<i>Öbür Dünya Bilgisi</i> (1993) <i>Buğuevi</i> (1998) <i>Arızalı Kalpler</i> (2002) <i>Tanrı Kimseyi Duymuyor</i> (2005)	İletişim İletişim Bilgi Doğan YKY	1 HT2001
6	Selma Fındıklı	<i>Loş Sokağın Kadınları</i> (1995) <i>Ankara İstasyonu</i> (1998)	Sel Sel	1.ö HT1996
7	Yeşim Eyüboğlu	<i>Geleceğini Biliyordum</i> (1998) <i>Cinnet Misafirleri</i> (2002)	İnkılap Can	1 Ö
8	Yılmaz Uçar	<i>İstanbul Düşü</i> (1996) <i>Ağlayan Bebek</i> (1999) <i>Artçı Sarsıntılar</i> (2002) <i>Kanadı Kırık</i> (2004)	Kendi y. Kendi y. Bumerang Sone	1
9	Ali Tokul	<i>Akasya Hikâyeleri</i> (2001) <i>Gerçeği Rüyasından Da Güzel</i> (2004)	Ufuk Ufuk	1.ö
10	Barış Bıçakçı	<i>Veciz Sözler</i> (2002) <i>Aramızdaki En Kısa Mesafe</i> (2003)	İletişim İletişim	1.ö
11	Cem Mumcu	<i>Üçüncü Sayfa Güzeli</i> (2001) <i>Muallakta, Araf'ta Ve Düşlerde</i>	Okuyan Us Okuyan Us	

¹⁴ Liste, yazarların doğum tarihlerine göre ve alfabetik olarak sıralanmıştır. Kullanılan kısaltmalar şunlardır:

1 : ilk kitabı

1.ö: ilk öykü kitabı

Ö : sadece öykü kitabı yayımlanmış

HT: Haldun Taner Öykü Ödülü

SF: Sait Faik Hikâye Armağanı

YN: Yunus Nadi Öykü Ödülü

		(2002)		
		<i>Sahici Aşklar Külliyyatı</i> (2003)	Okuyan Us	
		<i>Hassas Ruhlar Terazisi</i> (2005)	Okuyan Us	
12	İnan Çetin	<i>Bin Yapraklı Lotus</i> (2003)	İş Bankası	1
		<i>İçimizdeki Şato</i> (2005)	Can	
13	M. Nedim	<i>Leprom</i> (1998)	Timaş	1.ö
	Hazar	<i>Turuncu Hüznün Kokusu</i> (2003)	Zaman	
14	Müge İplikçi	<i>Perende</i> (1998)	İletişim	1
		<i>Columbus'un Kadınları</i> (2000)	İletişim	HT1997
		<i>Arkası Yarın</i> (2001)	Can	
		<i>Transit Yolcular</i> (2002)	Can	
15	Doğan Yarıcı	<i>Evlâ</i> (1993)	Oğlak	1
		<i>Kemik</i> (1994)	Oğlak	
		<i>Gece Kelebekleri</i> (2004)	YKY	
16	Kevork	<i>Kev'gir Öyküler</i> (2000)	İnkılap	1
	Kirkoryan	<i>Aşkın Kör Noktası</i> (2004)	İnkılap	
17	Mehmet Akar	<i>Emanet</i> (1996)	Dilek	1
		<i>Yanmak Vakti</i> (2000)	Timaş	
18	Murat Gülsoy	<i>Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul</i> (1999)	Can	1 Ö
		<i>Bu Kitabı Çalın</i> (2000)	Can	SF2000
		<i>Alemlerin Sürekliliği Ve Diğer Hikayeler</i> (2002)	Can	
		<i>Binbir Gece Mektupları</i> (2003)	Can	
		<i>Bu An'ı Daha Önce Yaşamıştım</i> (2004)	Can	
19	Ömer Ayhan	<i>Siyah Beyaz Bir Öykü</i> (2001)	Oğlak	1 Ö
		<i>Suspiria</i> (2004)	Doğan	
20	Behçet Çelik	<i>İki Deli Derviş</i> (1992)	Yazılı Günler	1 Ö
		<i>Yazyalnızı</i> (1996)	Yazılı Günler	
		<i>Herkes Kadar</i> (2002)	İletişim	
		<i>Düğün Birahanesi</i> (2004)	Kanat	
21	Cem Akaş	<i>Noktanın Kesişimleri Antolojisi</i> (1990)	Hil	1
		<i>Aşkın Zembereği & Uyandığında Kadın Hâlâ Yanındaydı</i> (2000)	Sel	
22	Hatice Meryem	<i>Siftah</i> (2000)	Varlık	1 Ö
		<i>Sinek Kadar Kocam Olsun Başımda Bulunsun</i> (2002)	İletişim	
23	Jaklin Çelik	<i>Kum Saatinde Kumkapı</i> (2000)	Aras	1 Ö
		<i>Yılanın Yolu</i> (2003)	Aras	
24	Sibel K. Türker	<i>Kalp(Y)azan</i> (2003)	Doğan	1
		<i>Öykü Sersemi</i> (2005)	Doğan	YN2005
25	Yekta Kopan	<i>Fildişi Karası</i> (2000)	Can	1
		<i>Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri</i> (2001)	Can	SF2001

		<i>Yedi Derste Vicdan Muhasebesi</i> (2003)	Can	
		<i>Kara Kedinin Gölgesi</i> (2005)	Can	
26	Gül (Abus)	<i>Canım Kocacım</i> (1993)	Bilgi	1
	Semerci	<i>Kara Pelerinli Bir Şövalye</i> (1995)	Bilgi	
27	Melek Paşalı	<i>Hayal Günlüğü</i> (1997)	Kaknüs	1 Ö
		<i>Camtutan</i> (2003)	Kaknüs	
28	Türker	<i>Kıyısız</i> (1997)	Metis	1 Ö
	Armaner	<i>Taş Hücre</i> (2000)	Metis	
		<i>Dalgakıran</i> (2003)	Metis	
29	Yücel Balku	<i>Sükût Ayyuka Çıkar</i> (2001)	İnkılap	1
		<i>Goncanın Üçüncü Günü</i> (2004)	Doğan	
30	Başar Başarır	<i>Kent Kitabı</i> (1992)	Armoni	1 Ö
		<i>Eski Şehrin Ayazı</i> (1996)	Era	
		<i>Nedir Hayat?</i> (2000)	Dost	
		<i>Getirin O Günleri Yakalım Bu Öyküleri</i> (2003)	Doğan	SF2003
		<i>Çıktığınız Hevesle İniniz</i> (2004)	Doğan	
31	Murat Yalçın	<i>Aşkımumya</i> (1995)	YKY	1
		<i>İma Kılavuzu</i> (2003)	YKY	
32	Aylin Süer	<i>Pagaruşa</i> (2001)	Doğan	1.ö
		<i>İkinci El Aşk</i> (2002)	Doğan	
33	Selvigül	<i>Gülendamın Renkleri</i> (2001)	Yedi İklim	1
	Kandoğmuş	<i>Hayırlı Haber</i> (2002)	Eylül	
	Şahin			
34	Ahmet Sait	<i>Sîyabestâ</i> (2001)	Kaknüs	1 Ö
	Akçay	<i>Hayy</i> (2002)	Eylül	
35	Derya Erkenci	<i>Aptalın Seyir Defteri</i> (2002)	Doğan	1.ö
		<i>Nişan Fotoğrafları</i> (2003)	Doğan	
36	Dost Körpe	<i>Zaman Sona Ermeli</i> (1993)	Era	1 Ö
		<i>Günah Yiyen</i> (1997)	Metis	YN1991
37	Karin Karakaşlı	<i>Başka Dillerin Şarkısı</i> (1999)	Varlık	1.ö
		<i>Can Kırıkları</i> (2002)	Doğan	
38	Münire Daniş	<i>Dervişin Mülkleri</i> (2001)	Hece	1
		<i>Uykusuz Düşler</i> (2002)	Timaş	
39	Sema	<i>Ortadan Yarısından</i> (1997)	Can	1 Ö
	Kaygusuz	<i>Sandık Lekesi</i> (2000)	Can	
		<i>Doyma Noktası</i> (2002)	Can	
		<i>Esir Sözler Kuyusu</i> (2004)	Doğan	
40	Süreyya	<i>Zaman Zaman Öyküleri</i> (1995)	Kabalcı	1.ö
	Evren	<i>Hepimiz Gogol'un Palto'sundan Çıktık</i> (2001)	Okuyan Us	
41	Yasemin Pulat	<i>Ben Bir Kediym</i> (2002)	Gendaş	1
		<i>Kedi Evden Kaçtı</i> (2005)	Liman	
42	Akın Sevinç	<i>Hayat Belirtisi</i> (2000)	Can	1
		<i>Dünyanın Yan Etkileri</i> (2005)	Can	

43	Şebnem İşigüzel	<i>Hanene Ay Doğacak</i> (1993) <i>Öykümü Kim Anlatacak</i> (1994) <i>Kaderimin Efendisi</i> (2001)	Can Can Everest	1 YN1993
44	Toprak Işık	<i>Sırabaşı</i> (2002) <i>Halat Gösterisi</i> (2003)	İletişim İletişim	1 Ö
45	Faruk Duman	<i>Seslerde Başka Sesler</i> (1997) <i>Av Dönüşleri</i> (1999) <i>Nar Kitabı</i> (2001) <i>Keder Atlısı</i> (2004)	Can Can Can Can	1 SF1999 HT2004
46	Jan Devrim	<i>Kayıp Bahçenin Çocukları</i> (2000) <i>Ben Deccal</i> (2004)	Birey İlke	1.ö
47	Ferhat Uludere	<i>Sayıklamalar</i> (2002) <i>İslenmiş Aşka Mektuplar</i> (2005)	Phoenix Çitlembik	1 Ö
48	Onur Caymaz	<i>Ezilmiş Leylaklar Kitabı</i> (2002) <i>Sanki Yarın Nisan</i> (2005)	Doğan Doğan	1.ö
49	Selçuk Orhan	<i>Kansızlık</i> (2000) <i>Taş Kayık</i> (2003)	Dergah Birun	1
50	Nurgül Ulu	<i>Kelebek Yutucusu</i> (2002) <i>Travmatik Aşklar Tramvayı</i> (2005)	Seyir Kastaş	1 Ö
51	Zafer	<i>Karşı</i> (2000)	Lotus	1 Ö
52	Yalçınpınar	<i>Korkak Düşler</i> (2001)	Lotus	
52	Özge	<i>Sen Evde Yoktun</i> (2002)	Arkadaş	1
	Hatunoğlu	<i>Kimsenin Ruhu Duymadan</i> (2005)	Arkadaş	
53	Seyit Göktepe	<i>Defter Ve Çikolata</i> (2004) <i>İlk yazların Anısıyla</i> (2005)	Alkım YKY	1

Ek J**53 Öykücünün Kısa Biyografik Bilgileri**

Adı	Doğum tarihi	Doğum yeri	Yaşanan yer	Cin siyet	Eğitim durumu	Meslek	Meslek grubu	Edebî üretim
Cem Atbaşoğlu	1965	Elazığ	Ankara	♂	Lisansüstü (Ankara)	Öğretim üyesi	Akademi	Öykü: 2 Çeviri
Halide Eşber	1965	Bandırma	İstanbul	♀	Lisans (İstanbul)	Radyo programcısı	Medya dünyası	Öykü: 2 Roman
İlhan Durusel	1965	Balıkesir	Pennsylvania (ABD)	♂	Lisans (İzmir)	Kütüphaneci	Diğer	Öykü: 2 Diğer
Kenan Biberici	1965	Ankara	İstanbul	♂	Lisans (İstanbul)	Mühendis	Diğer	Öykü: 2
Özen Yula	1965	Eskişehir	İstanbul	♂	Lisansüstü (Ankara)	Yazar, yönetmen	Sanat dünyası	Öykü: 4 Anlatı, roman, oyun
Selma Fındıklı	1965	Eskişehir	Ankara	♀	Lisans (Ankara)	Dramaturg	Sanat dünyası	Öykü: 2 Roman
Yeşim Eyüboğlu	1965	İstanbul	İstanbul	♀	Lisans (Ankara)	Sanat danışmanı, rejisör, oyuncu	Sanat dünyası	Öykü: 2
Yılmaz Uçar	1965	İstanbul	İstanbul	♂	Lise (İstanbul)	Muhasebeci	Diğer	Öykü: 4 Şiir
Ali Tokul	1966	Trabzon	Almatı (Kazakistan)	♂	Lisans (Ankara)	Eğitim vakfı başkanı	Diğer	Öykü: 2 Şiir

Barış Bıçakçı	1966	Adana	Ankara	♂	Lisans (Ankara)	Editör	Yayın dünyası	Öykü: 2 Roman, çeviri
Cem Mumcu	1966	Akçaabat	İstanbul	♂	Lisans (Ankara)	Psikiyatrist, yayın yönetmeni	Yayın dünyası	Öykü: 4 Diğer
İnan Çetin	1966	Tunceli	İstanbul	♂	Lise (İstanbul)	Editör	Yayın dünyası	Öykü: 2
M. Nedim Hazar	1966	Urfa	İstanbul	♂	Lisans (İstanbul)	Editör, yayın yönetmeni	Yayın dünyası	Öykü: 2 Deneme
Müge İplikçi	1966	İstanbul	İstanbul	♀	Lisansüstü (İstanbul)	Öğretim görevlisi	Akademi	Öykü: 4 Roman, deneme
Doğan Yarıcı	1967	İstanbul	İstanbul	♂	Lise	Reklam yazarı	Medya dünyası	Öykü: 3 Şiir, derleme
Kevork Kirkoryan	1967	İstanbul	İstanbul	♂	Lisansüstü (İstanbul)	Turist rehberi	Diğer	Öykü: 2 Roman
Mehmet Akar	1967	Tokat	Çanakkale	♂	Lisans (Bursa)	Şirket yöneticisi	Diğer	Öykü: 2 Araştırma- inceleme
Murat Gülsoy	1967	İstanbul	İstanbul	♂	Lisansüstü (İstanbul)	Öğretim üyesi	Akademi	Öykü: 5
Ömer Ayhan	1967	Düsseldorf (Almanya)	İstanbul	♂	Lisans (İstanbul, İngiltere)	Müzisyen	Diğer	Öykü: 2
Behçet Çelik	1968	Adana	İstanbul	♂	Lisans (İstanbul)	Avukat	Diğer	Öykü: 4 Derleme
Cem Akış	1968	Mannheim (Almanya)	İstanbul	♂	Lisansüstü (İstanbul, NewYork)	Yayıncı, editör	Yayın dünyası	Öykü: 2 Roman, deneme, derleme, çeviri

Hatice Meryem	1968	İstanbul	İstanbul	♀	Lisans (İzmir)	Yayıncı	Yayın dünyası	Öykü: 2
Jaklin Çelik	1968	Diyarbakır	İstanbul	♀	İlkokul	Araştırmacı	Diğer	Öykü: 2
Sibel K. Türker	1968	Ankara	Ankara	♀	Lisans (Ankara)	?	?	Öykü: 2 Roman
Yekta Kopan	1968	Eskişehir	İstanbul	♂	Lisans (Ankara)	Sunucu (NTV), Editör	Medya dünyası	Öykü: 4
Gül (Abus) Semerci	1968	Gölcük/ Kocaeli	İstanbul	♀	Lisans (İzmir)	Yazar, senarist	Sanat dünyası	Öykü: 2 Roman
Türker Armaner	1968	İstanbul	İstanbul	♂	Lisansüstü (Ankara, İstanbul, Bergen, Paris)	Öğretim üyesi	Akademi	Öykü: 3 Çeviri
Melek Paşalı	1969	Rize	Viyana	♀	Lisansüstü (İstanbul, Viyana)	Öğretim üyesi	Akademi	Öykü: 2
Yücel Balku	1969	Iğdır	Bursa	♂	Lisans (Bursa)	Yazılım danışmanı	Diğer	Öykü: 2
Başar Başarır	1970	İstanbul	İstanbul	♂	Lisansüstü (İstanbul, Londra)	Program koordinatörü (CNN Türk)	Medya dünyası	Öykü: 5
Murat Yalçın	1970	İstanbul	İstanbul	♂	Lisans (İstanbul)	Editör (YKY)	Yayın dünyası	Öykü: 2
Aylin Süer	1971	İzmit	İstanbul	♀	Lisans (İstanbul)	Reklam yazarı	Medya dünyası	Öykü: 2 Senaryo
Selvigül	1971	Tokat	İstanbul	♀	?	?	?	Öykü: 2

Kandoğmuş Şahin								
Ahmet Sait Akçay	1972	Diyarbakır	İstanbul	♂	Lisans (İstanbul)	Yazı işleri müdürü (<i>Parşömen</i>)	Yayın dünyası	Öykü: 2 Eleştiri
Derya Erkenci	1972	İstanbul	İstanbul	♂	Lisansüstü (İstanbul)	Yönetmen	Medya dünyası	Öykü: 2
Dost Körpe	1972	İstanbul	İstanbul	♂	Lisans (İstanbul)	Çevirmen	Yayın dünyası	Öykü: 2 Çeviri
Karin Karakaşlı	1972	İstanbul	İstanbul	♀	(Lisans) İstanbul	Editör (<i>Ağos</i> gazetesi)	Yayın dünyası	Öykü: 2 Çocuk ed. Çeviri
Münire Daniş	1972	Trabzon	İstanbul	♀	?	?	?	Öykü: 2 Roman, çocuk ed.
Sema Kaygusuz	1972	Samsun	İstanbul	♀	Lisans (Ankara)	Program tanıtımı yazarı	Medya dünyası	Öykü: 4 Roman
Süreyya Evren	1972	İstanbul	İstanbul	♂	Lise (İstanbul)	Dergici, köşe yazarı	Yayın dünyası	Öykü: 2 Roman,derleme
Yasemin Pulat	1972	?	?	♀	?	?	?	Öykü: 2 Şiir
Akın Sevinç	1973	Eskişehir	İstanbul	♂	Lisansüstü (İstanbul)	Öğretim üyesi	Akademi	Öykü: 2
Şebnem İşigüzel	1973	Yalova	İstanbul	♀	Lisans (İstanbul)	Yazar	Diğer	Öykü: 3 Roman, deneme
Toprak Işık	1973	Elazığ	Ankara	♂	Lisans (Ankara)	Mühendis	Diğer	Öykü: 2

Faruk Duman	1974	Ardahan/ Kars	İstanbul	♂	Lisans (Ankara)	Editör (Can Yayınları)	Yayın dünyası	Öykü: 4 Çocuk ed.
Jan Devrim	1974	Düzce	?	♂	?	Bilgisayar programcısı	Diğer	Öykü: 2 Diğer
Ferhat Uludere	1977	Lüleburgaz/ Kırklareli	İstanbul	♂	Lise (Lülebur- gaz)	Dergi editörü	Yayın dünyası	Öykü: 2
Onur Caymaz	1977	İstanbul	İstanbul	♂	Lisans (İstanbul)	Bilgisayar programcısı	Diğer	Öykü: 2 Roman, şiir
Selçuk Orhan	1977	Afyon	İstanbul	♂	Lisans (İstanbul)	?	?	Öykü: 2 Eleştiri
Nurgül Ulu	1978	İstanbul	İstanbul	♀	Lise (İstanbul)	Hemşire	Diğer	Öykü: 2
Zafer Yalçınpınar	1979	İstanbul	İstanbul	♂	Lisansüstü (İstanbul)	Araştırmacı	Diğer	Öykü: 2
Özge Hatunoğlu	1981	Ankara	Ankara	♀	Lisans (Ankara)	?	?	Öykü: 2
Seyit Göktepe	1983	Sivas	İstanbul	♂	Lise (İstanbul)	Öğrenci	Diğer	Öykü: 2

SEÇİLMİŞ BİBLİYOGRAFYA

A. Birincil Kaynaklar

Akaş, Cem. “V”. *Aşkın Zembereği & Uyandığında Kadın Hala Yanındaydı*. İstanbul: Sel Yayıncılık, 2000. 32.

Armaner, Türker. “Yapı”. *Kıyısız*. İstanbul: Metis Yayınları, 1997. 7-16.

———. *Taş Hücre*. İstanbul: Metis Yayınları, 2000.

Atbaşoğlu, Cem. “Evli Evine...” *Ars Longa Bahar Kısa*. İstanbul: Oğlak Yayınları, 1995. 53-68.

———. “İkna”. *Ses*. İstanbul: Can Yayınları, 2005. 67-71.

Başarır, Başar. *Çıktığınız Hevesle İniniz*. İstanbul: Doğan Kitap, 2004.

Bıçakçı, Barış. *Aramızdaki En Kısa Mesafe*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2003.

———. *Veciz Sözler*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2002.

Biberci, Kenan. *Kimse Ölmesin Ben Ölüyorum*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.

Caymaz, Onur. “Hüzün İyidir”. *Sanki Yarın Nisan*. İstanbul: Doğan Kitap, 2005. 25-127.

———. “Sanki Yarın Nisan”. *Sanki Yarın Nisan*. İstanbul: Doğan Kitap, 2005. 189-200.

Çelik, Behçet. *Herkes Kadar*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2002.

Çetin, İnan. *İçimizdeki Şato*. İstanbul: Can Yayınları, 2005.

Duman, Faruk. *Av Dönüşleri*. İstanbul: Can Yayınları, 1999.

Evren, Süreyya. *Hepimiz Gogol’un Palto’sundan Çıktık*. İstanbul: Okuyan Us Yayın, 2001.

———. “Ve Benim En Klasik Yazar”. *Zaman Zaman Öyküleri*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1995. 11-22.

Devrim, Jan. *Kayıp Bahçenin Çocukları*. İstanbul: Birey Yayıncılık, 2000.

Eyüboğlu, Yeşim. *Cinnet Misafirleri*. İstanbul: Can Yayınları, 2002.

Fındıklı, Selma. *Loş Sokağın Kadınları*. İstanbul: Sel Yayıncılık, 1995.

Göktepe, Seyit. *İlkyazların Anısıyla*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2005.

Gülsoy, Murat. “Kukla”. *Bu Kitabı Çalın*. İstanbul: Can Yayınları, 2000. 148-62.

———. *Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul*. İstanbul: Can Yayınları, 1999.

———. “Yazarın Belleği”. *Bu Kitabı Çalın*. İstanbul: Can Yayınları, 2000. 98-119.

İplikçi, Müge. *Columbus’un Kadınları*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2000.

İşigüzel, Şebnem. “Devinimler”. *Öykümü Kim Anlatacak*. İstanbul: Can Yayınları, 1994. 7-24.

———. *Hanene Ay Doğacak*. İstanbul: Can Yayınları, 1993.

———. “Kaderimin Efendisi”. *Kaderimin Efendisi*. İstanbul: Everest Yayınları, 2001. 7-18.

———. “Öykümü Kim Anlatacak”. *Öykümü Kim Anlatacak*. İstanbul: Can Yayınları, 1994. 25-45.

Kaygusuz, Sema. *Esir Sözler Kuyusu*. İstanbul: Doğan Kitap, 2004.

Kirkoryan, Kevork. *Aşkın Kör Noktası*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2004.

Kopan, Yekta. *Kara Kedinin Gölgesi*. İstanbul: Can Yayınları, 2005.

Mumcu, Cem. *Sahici Aşklar Külliyyatı*. Binbir İnsan Masalları 3. İstanbul: Okuyan Us Yayın, 2003.

———. *Üçüncü Sayfa Güzeli*. Binbir İnsan Masalları 1. İstanbul: Okuyan Us Yayın, 2001.

Semerci, Gül Abus. *Canım Kocacım*. İstanbul: Bilgi Yayınevi, 1993.

Sevinç, Akın. *Dünyanın Yan Etkileri*. İstanbul: Can Yayınları, 2005.

———. *Hayat Belirtisi*. İstanbul: Can Yayınları, 2000.

Tokul, Ali. *Akasya Hikâyeleri*. İstanbul: Ufuk Kitapları, 2001.

Uçar, Yılmaz. *Ağlayan Bebek*. Kendi yayını, 1999.

———. *Artçı Sarsıntılar*. İstanbul: Bumerang Yayınevi, 2002.

———. *İstanbul Düşü*. Kendi yayını, 1996.

———. *Kanadı Kırık*. İstanbul: Sone Yayınları, 2004.

Yalçın, Murat. *Aşkımumya*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1995.

———. *İma Kılavuzu*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2003.

Yarıcı, Doğan. “Çözümsüz”. *Gece Kelebekleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2004. 27.

———. *Evlâ*. İstanbul: Oğlak Yayınları, 1993.

———. “Keçiboynuzu Ağacının Dalındaki Kuzgun”. *Gece Kelebekleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2004. 47.

———. “Yalı Kızı”. *Gece Kelebekleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2004. 36.

Yula, Özen. *Tanrı Kimseyi Duymuyor*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2005.

B. İkincil Kaynaklar

Aksoy, Elif ve Murat Cankara. “Çağdaş Türk Edebiyatçısının Toplumsal Profili”. *Kanat* 10 (Güz 2002): 2-6.

Alver, Köksal, ed. *Edebiyat Sosyolojisi*. Ankara: Hece Yayınları, 2004.

———. *Edebiyat Sosyolojisi İncelemeleri*. Ankara: Hece Yayınları, 2004.

Aslankara, M. Sadık. “Genç Öykücüler Ne Diyor?” *Adam Öykü* 7 (Kasım-Aralık 1996): 97-105.

Aygündüz, Filiz ve Sema Aslan. “Yayın Sektörünün Muamma Dolu Profili”. Haziran 2007. <<http://www.milliyet.com/2006/04/01/kitap/akit.html>>

Barbarosoğlu, Nalan. “Gelecek Tasarımını Yitirmiş Bir Dünyada Öykü Yazmak”. *Varlık* 1171 (Nisan 2005): 3-5.

Bourdieu, Pierre. *Sanatın Kuralları: Yazınsal Alanın Oluşumu ve Yapısı*. Çev. Necmettin Kâmil Sevil. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1999.

Bora, Tanıl. “‘Son Yirmi Yıl’ı Ayrıştırmak İçin Notlar”. *Birikim* 152-153 (Aralık 2001-Ocak 2002): 55-60.

Cemal Süreya. “Türk Yazarının Halklaşması”. 1967. *Papirüs’ten Başyazılar*. İstanbul: Cem Yayınevi, 1980. 43-46.

Coşkun, Sezai. “Türkiye’deki Edebiyat Sosyolojisi Çalışmaları Üzerine Tespit, Tahlil ve Teklif”. Alver 175-86.

Coupland, Douglas. *Generation X: Tales for an Accelerated Culture*. New York: St. Martin’s Press, 1991.

Çelik, Behçet. “Günümüz Hikâyeciliğine Bakarken”. *Varlık* 1171 (Nisan 2005): 6-8.

Çubukçu, Aydın. “Öykünün Sefaleti”. *Evrensel Kültür* 85 (Ocak 1999): 12-14.

Çubukçu, Mete. “1980 Sonrası Dış Politika: Şırnak’tan Afganistan’a...” *Birikim* 152-153 (Aralık 2001-Ocak 2002): 190-97.

Ergener, Cem. “Yeni Yüzyılda Türk Öyküsü”. Haziran 2007.
<<http://www.40ikindi.com/edebiyat/oku.php?id=253>>

Escarpit, Robert. *Edebiyat Sosyolojisi*. Çev. Hüseyin Portakal. İstanbul: İletişim Yayınları, 1992.

Evren, Süreyya. *Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1995.

Fındıkoğlu, Ziyaeddin Fahri. *Bayburtlu Zihni-Bir Edebiyat Sosyolojisi Denemesi*. İstanbul: Ülkü Basımevi, 1950.

Gümüş, Semih. “Genç Öykücülerin Ağzını Bıçak Açmıyor”. *Adam Öykü* 18 (Eylül-Ekim 1998): 45-48.

Harvey, David. *Postmodernliğin Durumu: Kültürel Değişimin Kökenleri*. Çev. Sungur Savran. İstanbul: Metis Yayınları, 1999.

Horkheimer, Max ve Theodor W. Adorno. *Aydınlanmanın Diyalektiği*. Çev. Oğuz Özügül. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1995.

İnsel, Ahmet. “Kaybolan Güven Duygusu Işığında Türkiye”. *Birikim* 152-153 (Aralık 2001-Ocak 2002): 20-27.

Kabacalı, Alpay. *Türkiye’de Yazarın Kazancı*. İstanbul: Cem Yayınevi, 1981.

Karpat, Kemal. *Çağdaş Türk Edebiyatında Sosyal Konular*. İstanbul: Varlık Yayınları, 1962.

Laçiner, Ömer. “1980’ler: Kapan(may)an Bir Parantez mi?” *Birikim* 152-153 (Aralık 2001-Ocak 2002): 10-17.

Lekesiz, Ömer. “1980-2000 Yılları Arasında Türk Öykücülüğü”. *Hece Öykü* 9 (Haziran-Temmuz 2005): 45-50.

Margulies, Roni. “Bıçakların Açmadığı Postmodern Ağızlar”. *Adam Öykü* 19 (Kasım-Aralık 1998): 132-33.

McRobbie, Angela. *Postmodernizm ve Popüler Kültür*. Çev. Almila Özdek. İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1999.

Mert, Necati. “Öykü ve Diyalog”. *E* 9 (Aralık 1999): 64.

Ong, Walter J. *Sözlü ve Yazılı Kültür: Sözüñ Teknolojileşmesi*. Çev. Sema Postacıoğlu Banon. İstanbul: Metis Yayınları, 1995.

“Öykü Dünyasında Bir Sorun mu Var?” *Varlık* 1196 (Mayıs 2007): 49-57.

Sirkin, R. Mark. *Statistics for the Social Sciences*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 1999.

“Soruşturma”. *E* 1 (Nisan 1999): 39-42.

“Soruşturma”. *Varlık* 1171 (Nisan 2005): 15-22.

Şan, Mustafa Kemal. “Edebiyat Sosyolojisinin Tarihinden Basamaklar”. Alver 91-132.

Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi. Yay. yön. Ekrem Çakıroğlu. Ed. Murat Yalçın. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2003.

Taylor, Frederick Winslow. *The Principles of Scientific Management*. New York: W.W. Norton, 1967.

Tok, Gökhan. “Türkiye’deki Yazarlar Üstüne Sosyolojik Bir İnceleme 1”. *İzlek* 23-24 (Ağustos-Eylül 1995): 10-15.

“Türk Öykü Yazarları ve Öykü Kitapları”. *Hece* (Türk Öykücülüğü Özel Sayısı) 46-47 (Ekim-Kasım 2000): 401-16.

Türkeş, Ömer. “Şık Vitrinler, Renkli Kapaklar, Yeni İçerikler...” *Birikim* 152-153 (Aralık 2001-Ocak 2002): 219-24.

“Yarışın Galibi *Tempo*”. *Radikal* (23 Temmuz 2005). Kasım 2006.
<<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=159484>>

Yeğen, Mesut. “1980’den Bugüne Kürt Sorunu”. *Birikim* 152-153 (Aralık 2001-Ocak 2002): 182-89.

ÖZGEÇMİŞ

Leyla Burcu Dünder, 1977 yılında Ankara’da doğdu. Orta öğrenimini TED Ankara Koleji’nde tamamladı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Maden Mühendisliği Bölümü’nden 1998’de mezun oldu. Aynı yıl Bilkent Üniversitesi, Türk Edebiyatı Bölümü’nde yüksek lisans programında çalışmalarına başladı. 2001 yılında “Murathan Mungan’ın Çağdaş Masallarında Cinsiyetçi Geleneğin Eleştirisi” başlıklı teziyle yüksek lisans derecesini aldı. Aynı yıl Hollanda hükümetinin bursuyla, araştırmacı olarak Leiden Üniversitesi Orta Doğu Çalışmaları Bölümü’ne gitti. 2003 yılında yine aynı üniversiteye bağlı CNWS’te (The School of Asian, African, and Amerindian Studies) “Advanced Master” programını bitirdi. Modern Türk edebiyatı üzerine incelemeleri çeşitli dergilerde yayımlanan Dünder, İngilizce, Fransızca ve İspanyolca biliyor.